

***Habitus i hàbitat. La
incidència de la segregació
urbana entre la població
jove de la Regió
Metropolitana de Barcelona***

**Centre
d'Estudis
d'Opinió**

**Generalitat
de Catalunya**

En la realització d'aquesta monografia, elaborada per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, el CEO ha contribuït en el seu finançament. Els continguts que hi apareixen expressen l'opinió dels seus autors, la qual no és necessàriament compartida pel CEO.

Equip investigador: Sergio Porcel
Maria Costa
Marta Fernández
Lara Navarro-Varas

Equip estadístic: Manel Pons

Cartografia: Francesc Coll

Primera edició: juliol 2011

ISBN: 978-84-694-6855-5

D.L.: B.33865-2011

***Habitus i hàbitat:* La incidència de la segregació
urbana entre la població jove de la Regió
Metropolitana de Barcelona**

Bellaterra, gener de 2011

Habitus i hàbitat: joves i segregació urbana

Equip investigador:
Sergio Porcel, Maria Costa, Marta Fernàndez, Lara Navarro-Varas

Equip estadístic
Manel Pons

Cartografia
Francesc Coll

Bellaterra, gener de 2011

ÍNDEX DE CONTINGUTS

Introducció	6
1. Marc d'anàlisi i objectius de la recerca	10
1.1 Segregació urbana i cohesió social.....	11
1.2 Efectes de barri i desenvolupament juvenil	17
1.3 Objectius, model d'anàlisi i aspectes metodològics.....	23
2. Estructura social i urbana de la Regió Metropolitana de Barcelona.....	39
2.1 Conformació de l'espai metropolità	40
2.2 Segregació urbana a la Regió Metropolitana de Barcelona.....	50
3. Efectes de l'àrea residencial entre la població jove de la Regió Metropolitana de Barcelona	114
3.1 Anàlisi de les característiques del jovent segons el tipus socioterritorial.....	115
3.2 Efectes de l'entorn residencial en el desenvolupament juvenil .	152
4. Conclusions	173
5. Referències bibliogràfiques	180

Introducció

És molt àmplia i extensa la bibliografia (estudis, recerques, assajos) sobre les desigualtats socials: com es mesura, quins factors hi intervenen, quines en són les causes, les conseqüències, les implicacions socials, psicosocials i psicològiques, etc. I aquestes recerques s'han anat realitzant amb metodologies diferents segons l'objectiu últim que es perseguia o es persegueix: enquestes per conèixer les condicions de vida de les persones segons la seva posició en l'estructura social, estudis per traçar taxes de pobresa, anàlisis i discussions sobre la millor manera de captar la pobresa absoluta i/o relativa d'una part de la societat, anàlisis d'històries de vida de les persones més desfavorides socialment, etc.

Aquests estudis i reflexions, tanmateix, no sempre han tingut en compte o han incorporat el substrat sobre el qual s'esdevenen els processos socials, és a dir, el territori, ni n'han capturat la importància.

La recerca que teniu a les mans parteix de la base que l'estudi d'un fenomen social és en el fons un estudi socioespacial. I, per tant, qualsevol anàlisi, ja sigui de la població jove o d'un altre segment de població, sobre les desigualtats d'oportunitats d'accés als recursos ha d'incorporar la vessant territorial i/o espacial. La sociologia urbana és una disciplina que té en consideració aquests elements. En aquest sentit, els conceptes marc de la present investigació són el de segregació social urbana i la cohesió social. És dins de l'àmbit que s'acaba d'esmentar que ha anat articulant-se una bibliografia teòrica i pràctica que pretén reflexionar sobre la incidència del territori en la població i, més concretament, sobre el que s'ha designat com a 'efectes de barri'. Aquesta perspectiva analítica, desenvolupada fonamentalment en el món anglosaxó, intenta veure la capacitat explicativa (així com el grau d'incidència) dels efectes que es desprenen de l'àmbit residencial en relació amb les igualtats-desigualtats d'oportunitats de la població.

El present estudi, emmarcat en el context analític que s'acaba de descriure té com a objecte d'estudi els joves de la Regió Metropolitana de Barcelona. En aquest cas, s'intenta identificar i quantificar els 'efectes de barri' en el nivell d'estudis assolits i en la qualitat de les ocupacions del jovent a la RMB, on encara no es disposa d'altres estudis semblants.

Com es veurà a continuació, les oportunitats de formació i d'ocupació poden estar condicionades per la zona de residència i per l'estatus socioeconòmic de la població

resident, al mateix temps que condicionen les possibilitats d'elegir la zona de residència i d'ascendir en l'escala socioeconòmica.

Els principals objectius que es proposa abordar aquesta investigació són els següents. En primer lloc, classificar el territori de la Regió Metropolitana de Barcelona delimitant una tipologia d'àrees residencials basada principalment en els trets dels seus residents i considerant aspectes de la morfologia espacial. En segon lloc, aprofundir en la caracterització socioespacial de les diferents àrees residencials que conformen la Regió Metropolitana de Barcelona. Finalment, identificar la incidència de l'àrea residencial entre la resta d'elements que intervenen en itineraris formatius i laborals de la població jove i en els nivells educatius i en la qualitat de l'ocupació que assoleixen.

El present informe s'estructura en dos grans blocs. El primer és contextual i es divideix en tres apartats. D'una banda, es fa una llambregada per la literatura de les ciències socials per explicitar com van aparèixer, i arran de quines circumstàncies, els conceptes de 'segregació urbana' i de 'cohesió social'. Addicionalment, es comenta que la 'segregació urbana' és un fenomen que integra dos elements, les desigualtats socials i la segregació territorial. La cohesió social, en canvi, és un concepte cada vegada més omnipresent en el llenguatge col·loquial, però que encara no ha obtingut un consens teòric sobre la seva definició. D'una altra banda, aquest primer gran bloc que correspon al marc d'anàlisi, posa de manifest que el nivell educatiu i el treball són dos dels àmbits en què més incideixen els efectes de barri durant l'adolescència i la joventut. Això no obstant, els efectes de barri no actuen de manera independent dels efectes familiars, sinó que ambdós interactuen constantment. La tercera i darrera part d'aquest primer bloc, és dedicada a exposar els aspectes metodològics de la recerca, concretament, s'expliquen les tres fases que integra el model d'anàlisi. Val a dir que cadascuna d'aquestes fases es correspon a un dels objectius de la investigació. Així, la primera fase pretén la construcció de la tipologia d'àrees residencials, la segona arribar a caracteritzar aquestes àrees i, finalment, aplicar una anàlisi multinomial per observar la importància de les característiques de l'individu, l'entorn familiar i afectiu i els trets de l'àrea residencial en el nivell de formació i la qualitat de l'ocupació que assoleixen els i les joves.

El segon gran bloc, estrictament analític, persegueix l'explicació de l'estructura social i urbana de la Regió Metropolitana de Barcelona. Per fer-ho, es dedica una primera part a detectar els factors i les dinàmiques que han anat conformant l'espai metropolità en els darrers 30 anys i s'identifiquen i es descriuen cinc eixos factorials de diferenciació territorial i cinc tipus socioterritorials generals que conformen la RMB. En segon lloc, a partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població de 2006 complementades amb fotointerpretació i anàlisi bibliogràfica, s'exposen i es descriuen les variables poblacionals i els elements urbanístics i dels habitatges més característics de cada un dels tipus socioterritorials. Finalment, s'avalua en quina mesura l'àrea residencial és un factor que condiciona la distribució d'oportunitats entre la població jove i, per tant, si el territori contribueix o no a les desigualtats que es produeixen en les trajectòries de transició d'aquest col·lectiu cap a l'adulthood.

1. Marc d'anàlisi i objectius de la recerca

La segregació social urbana i la cohesió social són dos conceptes clau en l'estudi que es presenta. L'objectiu del present capítol és el de mostrar l'àmbit temàtic general en què s'emmarca aquest estudi. En primer lloc, i a partir dels principals estudis sobre segregació urbana i cohesió social urbana, s'introdueixen aquests conceptes i es fa referència, a grans trets, a les seves causes i conseqüències. En segon lloc, a partir de l'anàlisi de bibliografia teòrica i empírica, es presenta la teoria dels "efectes de barri" i es reflexiona sobre la seva incidència en el desenvolupament juvenil. Els efectes de l'àrea de residència en les oportunitats, en l'accés als recursos, en els valors, expectatives i inclinacions dels i de les joves i en els nivells educatius i les condicions laborals que assoleixen és un tema analitzat però complex quan es tracta d'aïllar aquests efectes de les influències familiars. La metodologia utilitzada tant per delimitar i caracteritzar àrees socioterritorials segregades a la regió metropolitana com per aïllar els efectes de barri en els nivells educatius i laborals del jovent és l'objecte del tercer apartat d'aquest capítol.

1.1 Segregació urbana i cohesió social

La segregació residencial és un fenomen inherent a la història urbana. Aquest procés de polarització o diferenciació socioespacial és el resultat tant de velles com de noves dinàmiques socials i territorials. En aquest sentit, a les ciutats es reproduïxen formes urbanes del passat i se'n generen de noves, al mateix temps que les seves conseqüències socioterritorials també són noves o són una prolongació de les conegudes. Actualment, tant a Catalunya com a Europa en general, la segregació urbana ha pres una nova rellevància a causa dels nous fenòmens associats a la globalització, com ara la immigració internacional, i es concep com un element que pot potenciar els processos d'exclusió social. Segons Barreiro (2002), aquests nous fenòmens se superposen amb herències de la societat industrial i amb els models d'urbanització preexistents i, per tant, són elements que s'han de tenir en compte en l'estudi de l'exclusió. Castells (1999) també es refereix a la segregació socioespacial en el marc de la globalització actual i de l'era tecnològica. Aquest autor assenyala que una de les conseqüències del capitalisme informacional en l'estructura i la distribució socioespacial és la fragmentació social, de manera que cada vegada es posa més de manifest la divisió entre població "exclosa i inclosa", i les connexions i desconnexions selectives d'individus, grups i regions.

En termes acadèmics, la segregació urbana ha constituït un dels principals eixos d'investigació dels estudis urbans. Si bé en sociologia s'ha abordat aquest fenomen des de diferents vessants (etnicitat, estatus socioeconòmic, etc.), la geografia social i urbana pren el territori com a element central d'anàlisi, on conflueixen interrelacions entre fenòmens de diferents àmbits (socials, econòmics, polítics, etc.). L'origen de l'estudi de la segregació social urbana s'acostuma a vincular amb l'Escola de Chicago. Al voltant del primer quart del segle XX, els investigadors del Departament de Sociologia de la Universitat de Chicago, encapçalats per Robert E. Park, inicien un seguit de treballs que aborden les problemàtiques socials que tenien lloc a la seva ciutat en aquell moment (Park i Burgess, 1984 [1925]). Era un període marcat per una forta industrialització i una gran afluència de població immigrada, i una de les principals temàtiques de les quals s'ocupen aquests autors és la diferenciació residencial.

D'aquest període cal destacar les aportacions de Robert E. Park (1936) i de Roderick McKenzie (1984 [1925]; 1927) en relació amb com es produeix el fenomen de la segregació. Aquests autors expliquen el fenomen des de l'ecologia urbana a partir de principis de la natura extrets de la teoria de l'evolució darwiniana. Més enllà de l'estudi de les raons que expliquen els processos de segregació urbana, hi ha d'altres autors de la mateixa escola que aborden el fenomen des d'un altre angle. Louis Wirth (1927), precursor dels estudis de comunitat (*Community Studies*), s'interessa particularment per les pràctiques i els aspectes culturals que es desprenen de la segregació urbana, en particular dels guetos de la ciutat de Chicago.

A partir dels anys 60, apareix amb força un nou paradigma en la sociologia urbana que s'anteposa a l'ecologia urbana i que ofereix noves eines teòriques per abordar la segregació urbana: és l'anomenada Nova Sociologia Urbana (Zukin, 1980; Walton 1981). Un dels principals autors que introdueix aquest nou enfocament en aquesta matèria és David Harvey (1977). Segons aquest autor, els processos de segregació urbana i d'especialització del sòl que tenen lloc a les grans ciutats, obeeixen a lògiques de caràcter econòmic i polític intrínseques al sistema capitalista. A més, afegeix que la segregació urbana constitueix una important font de desigualtat social.

Recentment, la preocupació a nivell polític per l'ordre, la seguretat i la cohesió social a les ciutats, situen la segregació social urbana en el punt de mira de les

polítiques urbanes. Sense anar més lluny, a Catalunya la "Llei de barris"¹, aprovada l'any 2004, neix amb l'objectiu d'intervenir en aquelles àrees urbanes degradades on es concentra població amb necessitats socials com a resultat de processos de segregació urbana. En aquest sentit, "l'objectiu principal de la Llei de barris és fer front a aquests problemes, tot evitant la degradació de les condicions de vida en aquests barris i actuant, tant com sigui possible, sobre els factors que es troben en l'origen del fenomen de la segregació urbana" (Nel-lo, 2009: 13). Aquests factors es deriven de les pròpies dinàmiques econòmiques, socials, polítiques i demogràfiques de l'actual model capitalista, les quals contribueixen al desplaçament espacial dels problemes socials i a la creació i manteniment de zones urbanes segregades socialment. Per exemple, l'especulació immobiliària, així com les polítiques de projecció urbana, característiques del nou marc de competència global en què es troben les principals ciutats del món i que tenen per objectiu l'atracció de capital econòmic i convertir les ciutats en nodes de la xarxa global, reforcen els processos de segregació i exclusió social (Smith, 1996; MacLeod, 2002).

En aquest context, la necessitat creixent de diferenciar espacialment les classes socials dona lloc a urbs cada vegada més duals (Harvey, 1997; Montaner, 2006) en les quals el mosaic territorial s'organitza en categories dicotòmiques. Els espais residencials de les classes socials més baixes i la població que els habita s'associen a la inseguretat i a l'alteritat, mentre que la població de les classes socials mitjanes i altes i els seus espais de residència són considerats segurs.

La segregació social urbana pren diferents formes segons quines siguin les seves causes. Barreiro (2002) diferencia dos tipus de barris segregats en funció de la seva gènesi a les metròpolis europees. D'una banda, els suburbis metropolitans, que són resultat del model fordista de desenvolupament i que han constituït l'àmbit de residència habitual de la mà d'obra industrial. D'altra banda, els centres urbans degradats, en què s'acostuma a concentrar població envellida i amb manca de recursos.

Com a fenomen, la segregació urbana aglutina dos elements: les desigualtats socials i la segregació territorial. Hi ha autors que han realitzat tipologies urbanes segons el nivell de presència i el tipus de creuament d'aquests fenòmens. Musterd et al. (2002, citat a Subirats, 2006) diferencien entre les "ciutats segregades", les

¹ Llei 2/2004, de 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial.

“ciutats desiguals” i les “ciutats duals”. Les “ciutats segregades” són aquelles on hi ha separació espacial de la població, però sense grans desigualtats socials. Les “ciutats desiguals” són les ciutats amb evidents desigualtats socials, però sense gran segregació territorial de la població. I les “ciutats duals” serien aquelles en què es produeix segregació social i espacial. Per referir-se a les conseqüències de la segregació social urbana s’ha de partir de la constatació següent: alguns dels elements que actuen com a fonts de segregació en són, a la vegada, efectes.

Els estereotips que es creen per mantenir la identitat i fixar els límits entre allò que és propi i bo i el que és aliè i dolent (Sibley, 1995) s’enforteixen quan aquestes diferències se separen espacialment. Com assenyala Sibley (1995) “l’exclusió es converteix en el factor dominant en la creació de límits socials i espacials”. Així, les percepcions socials sobre la inseguretat urbana i sobre els grups amb menor nivell socioeconòmic generen l’estigmatització de les zones on resideix aquesta població (Wacquant, 2001). En relació amb aquest argument, Bauder (2002) sosté que la causa de l’exclusió cultural rau en construccions ideològiques, sostingudes per part de l’opinió pública i dels discursos acadèmics i polítics, que estigmatitzen alguns barris. Aquests estereotips negatius es converteixen en el motor d’un cercle viciós que reforça l’exclusió: les oportunitats laborals i formatives i els objectius individuals de la població resident es veuen afectats negativament pels estigmes i, així mateix, aquesta dinàmica reforça els estigmes.

Les diferències econòmiques que donen lloc que alguns grups tinguin més possibilitats d’escollir la seva localització residencial i que d’altres estiguin més condicionats per les restriccions imposades pel mercat de l’habitatge tenen conseqüències negatives en els grups segregats de baix nivell socioeconòmic. Les diferents possibilitats d’elecció de la zona de residència reforcen la desigualtat entre els grups més i menys desfavorits i poden causar relacions de poder entre ambdós (Roitman, 2003).

Barreiro (2002) i Kaztman (2001, citat a Valdés, 2007) manifesten que entre la població de les diferents àrees urbanes segregades es pot produir una fractura social que té efectes negatius en el conjunt de la població. Segons el primer, una de les causes principals d’aquesta segmentació social és l’estigma i l’aïllament que resulta de la invisibilitat de les zones segregades socialment i de la percepció negativa del barri. Segons Kaztman, la població segregada de baix nivell socioeconòmic té menys oportunitats d’accedir a “actius” de capital social i, com a

conseqüència, es debilita la mobilitat social i les xarxes i contactes que faciliten l'accés al món laboral.

Ambdós autors coincideixen que la segregació social urbana, com a conseqüència d'aquests fenòmens, maximitza les dificultats de la població de les zones més desfavorides per obtenir treball. A la vegada, la segregació social es reforça a causa de l'emigració d'alguns habitants d'aquests barris que busquen la millora de les possibilitats formatives, laborals i socials (Green, 2001). La segregació urbana, per si mateixa, no crea fragmentació social sinó que són alguns processos que se'n deriven els que generen desigualtat entre la població. Segons Borja (2005, § 27).

"l'urbanisme no garanteix la integració ciutadana plena, que depèn també de l'ocupació, de l'accés a l'educació i a la cultura, el reconeixement de drets iguals per a tots els seus habitants, etc. Però l'urbanisme sí que crea condicions que faciliten considerablement la integració ciutadana, o al contrari són factors de marginació".

La cohesió social, a diferència de la segregació urbana, no ha estat un concepte tan estudiat ni tan sols definit, si bé alguns autors com Robert Castel hi han fet referència. El motiu rau, segurament, en el fet que se sol parlar de cohesió social en tant que l'escenari d'arribada dels processos d'inclusió social i/o dels de la superació de la segregació i desigualtat social. És a dir, en general és un concepte que se sol donar per sobreentès i que acostuma a explicar-se implícitament com a situació de certa justícia, equitat i pau social. El que sí que ha estat objecte d'anàlisi, per contra, són les desigualtats socials i els processos que les produeixen (processos de producció, funcionament del mercat laboral, presència o absència de l'Estat de Benestar, etc.). En aquest sentit, i des de fa entre una i dues dècades, han sobresortit els estudis que s'ocupen de la població que 'resta al marge', la que queda 'exclosa'. El concepte d'*exclusió social* és el que ha pres més relleu a Europa per parlar d'un conjunt de situacions emergents de desigualtat i precarietat molt heterogènies que desborden el marc tradicional de la pobresa. És un concepte que es refereix a la situació en què acaben convergint diferents processos acumulatius. Aquests provenen de "dèficits vinculats a la renda i al treball, però també al reconeixement de ciutadania, a l'existència de dèficits formatius greus, a la manca d'un habitatge mínimament condicionat, a la permanència de problemàtiques sociosanitàries, a la inexistència de xarxes de protecció social i/o familiar" (Subirats et al., 2004a: 12).

Els estudis sobre l'exclusió social, cada vegada més prolífics a causa de la posada en marxa de l'estratègia de la Cimera de Lisboa (2000) impulsen a consensuar indicadors a nivell europeu per analitzar l'exclusió social ensems que a definir què és la inclusió social. Aquesta darrera, s'explica "com un estatut social suportat per tres pilars: la participació en la producció i la creació de valor social dins o fora del mercat, l'adscripció política i de ciutadania, i l'existència de contacte amb xarxes socials i/o familiars" (Subirats, 2004a: 9). D'aquí es podria concloure que la 'societat inclusiva' seria aquella que està cohesionada socialment, no fragmentada ni segregada.

En síntesi, "en termes sociològics, segregació significa l'absència d'interacció entre grups socials. En un sentit geogràfic significa desigualtat en la distribució dels grups socials a l'espai físic. La presència d'un tipus de segregació no assegura la presència de l'altra" (Rodríguez, 2001, citat a Valdés, 2007:6). Per tant, la segregació social urbana esdevé com a mecanisme d'exclusió i de manca de cohesió social a causa de les implicacions i les dinàmiques en les condicions de vida que comporta la diferent localització espacial en l'àmbit urbà de grups amb nivells socioeconòmics desiguals. Aquestes desigualtats entre les peces del mosaic social urbà no es limiten a les diferències d'estatus social sinó que també comporten desavantatges socials i d'oportunitats que, tanmateix, poden retroalimentar i reforçar la segregació i la manca de cohesió social. D'altra banda, la segregació urbana no és tan sols causa i conseqüència de la distribució desigual de grups de població amb diferents nivells socioeconòmics sinó també de dinàmiques territorials i organitzatives que posicionen a territoris i/o grups de població en condicions desiguals respecte d'altres (per exemple, oportunitats d'accés al transport públic i als equipaments, proximitat espacial als llocs de treball, etc.).

1.2 Efectes de barri i desenvolupament juvenil

L'educació i el treball, com s'ha posat de manifest en alguns estudis, són dos dels àmbits en què més incideixen els efectes de barri durant l'adolescència i la joventut. El principal argument de la teoria dels efectes de barri és que la zona de residència concreta en què es desenvolupa la vida quotidiana ofereix uns recursos i oportunitats determinats que es diferencien en relació amb els que ofereixen altres zones (Atkinson i Kintrea, 2001). Les oportunitats de formació i d'ocupació actuen com a causa i com a conseqüència del nivell econòmic i de la zona de residència. És a dir, les oportunitats de formació i d'ocupació estan condicionades per la zona de residència i per l'estatus socioeconòmic de la població resident, al mateix temps que condicionen les possibilitats d'elegir la zona de residència i d'ascendir a l'escala socioeconòmica.

D'altra banda, el barri afecta de forma diferent els seus habitants en funció de les seves característiques i de l'etapa vital (Gould i Austin, 1997). Les opcions dels individus al llarg de la vida estan fortament condicionades per les expectatives, recursos, escoles i oportunitats laborals dels llocs en què han crescut, per la cura que han rebut de la família i per les oportunitats residencials familiars durant la infantesa i la joventut (Dorling, 2001). La infantesa, l'adolescència i la joventut són etapes de la vida de conformació dels individus (prioritats, valors, visió del món) i el barri hi influeix més especialment (expectatives, comportament, cosmovisió) que en etapes posteriors. Durant els anys de joventut es produeix la transició entre l'etapa formativa i la laboral, de manera que la incidència dels efectes de barri marquen, en part, el desenvolupament d'aquesta transició cap a l'adulthood.

Recurrent a les aportacions teòriques de Pierre Bourdieu, el concepte d'*habitus*, entès com a mecanisme estructurador de l'espai social, pot contribuir a l'explicació d'aquest procés. Bourdieu (1989) defineix l'*habitus* com la interiorització d'una sèrie de competències i necessitats estructurades, un estil de coneixement i una manera de relacionar-se amb l'entorn arrelats fins i tot al mateix cos. L'*habitus*, per tant, seria la matriu de percepcions, de pensament i d'acció, és a dir, les 'ulleres' des de les quals es mira el món i s'actua. Una matriu (o unes ulleres) fruit fonamentalment de la socialització i que, en conseqüència, és diferent per a cada grup/estrat social. Així, la socialització està organitzada entorn a pràctiques culturals amb la seva especificitat de classe la qual inscriu missatges més enllà de la consciència, en el propi cos, en els valors i les inclinacions.

Segons l'autor francès, en la mesura que a les àrees urbanes segregades s'hi assenta un tipus de població diferent del que s'estableix en altres indrets, els i les joves que creixen en aquests espais, haurien de tendir a reproduir la classe social dels seus progenitors. El lloc de residència, per tant, comporta unes maneres de fer i d'afrontar la vida concretes, és a dir, l'*hàbitat* genera *habitus*. Aquest fenomen és allò que Bourdieu denomina "efectes de lloc" (Bourdieu, 1999)². Fent servir una terminologia més geogràfica es podria plantejar el mateix a partir dels conceptes *lloc* i *sentit del lloc*. El *lloc*, o *hàbitat*, contribueix a la formació, tant social com individual, de la identitat, dels objectius i del sentit de pertinença, és a dir, contribueix a la formació del *sentit del lloc*. A diferència de l'*habitus*, que és una construcció social, el *sentit del lloc* és tant social com individual i resulta de la interacció de processos socials, psicològics —connexions emocionals amb localitzacions específiques— i territorials.

Tanmateix, a partir de diversos estudis empírics s'ha demostrat que els efectes de barri, tot i ser importants en el desenvolupament juvenil, ho són menys que les característiques familiars (ingressos monetaris, educació i treball dels pares i mares) (Garner i Raudenbush, 1991; Gould i Austin, 1997). El temps invertit per part dels pares en els fills i les filles i els valors morals transmesos, per exemple, són aspectes que intervenen de manera molt significativa en les trajectòries del jovent. Consegüentment, s'ha de tenir en compte que els efectes de barri no actuen de manera independent als efectes familiars, sinó que ambdós tipus d'efectes es mouen en constant interacció. En aquest sentit, hi ha diversos autors que plantegen la necessitat de conèixer de manera separada el pes de cadascun d'aquests efectes per tal d'abordar bé el fenomen.

Gould i Turner (1997) es pregunten com es poden aïllar i quantificar els efectes del territori al comportament dels individus enfront de la influència de les característiques de la família de procedència com els ingressos, l'estatus socioeconòmic o fins i tot els nivells d'estudis assolits. Atkinson i Kintrea (2001), seguint en aquesta línia, consideren tan difícil com necessari identificar i destriar els efectes de l'àrea territorial envers el comportament individual, ja que aquest està immers en un gran nombre de processos socials interrelacionats que també incideixen en aquest comportament. Bauder (2002) també manifesta la manca de coneixement sobre la correlació entre els "efectes de barri" —que es refereixen a la relació entre els valors i les normes de comunitats urbanes amb el seu context

² De fet, Bourdieu (1999) planteja aquesta relació entre allò social i allò espacial també a la inversa. L'*habitus* també genera *hàbitat*.

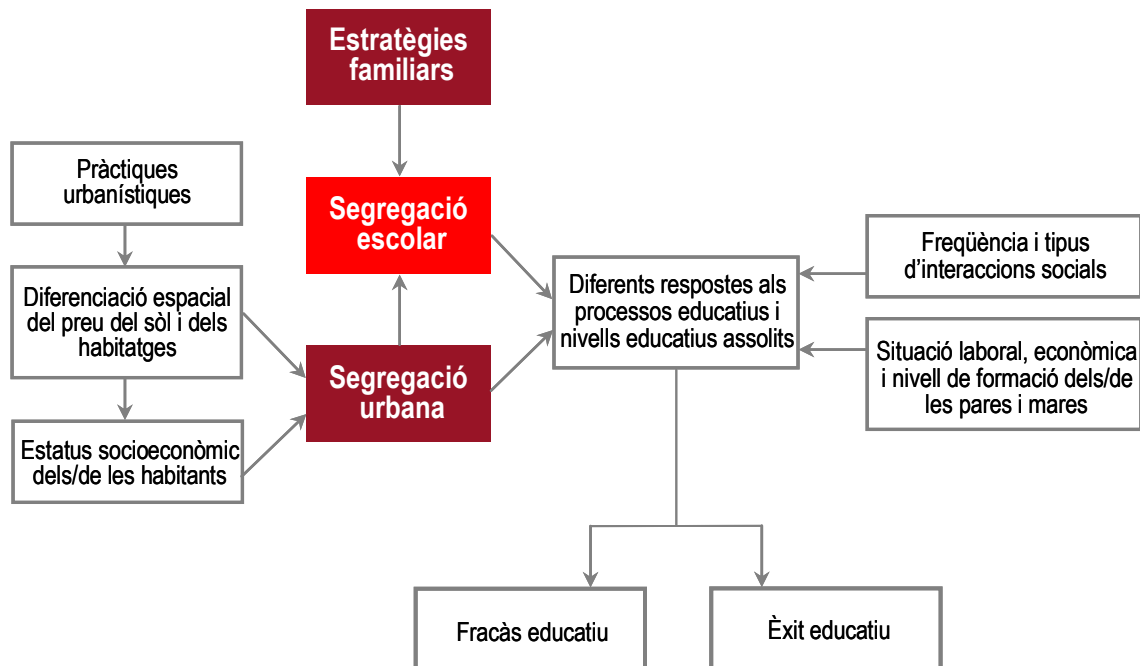
econòmic— i les característiques individuals. A més, qüestiona l'argument que sosté que els efectes de barri són els que generen marginalitat social i comportaments negatius.

Des del punt de vista empíric, l'estudi realitzat per McCulloch (2001) sobre el grau d'influència de l'entorn geogràfic i de les característiques personals en les desigualtats socioeconòmiques aconsegueix la divisió entre els efectes territorials i els efectes socials i ho fa a partir de l'ús de la tècnica d'anàlisi multinivell. La conclusió principal de l'estudi és que "encara que les característiques individuals siguin molt importants per a les diferències en els resultats socials i econòmics observats entre les persones, el seu entorn geogràfic també té certa importància" (McCulloch, 2001: 667).

1.2.1 Efectes de barri en l'àmbit formatiu i educatiu

La incidència dels efectes de barri en els resultats educatius és un tema poc conegut, especialment en el cas de l'adolescència (Ludwig, Duncan i Ladd, 2000), però hi ha estudis que constaten l'impacte del territori en les respostes als processos formatius i mostren les dinàmiques d'aquesta relació (Brooks-Gunn et al., 1993; Garner i Raudenbush, 1991; Ponce, 2006). Tal com s'ha comentat anteriorment, la segregació urbana i les estratègies familiars són les principals causes de l'existència de diferents comportaments envers l'assoliment de diferents nivells formatius segons la zona de residència.

Figura 1. Relació entre els efectes de barri i l'esfera educativa/formativa

Font: Elaboració pròpia a partir de Garner i Raudenbush (1991) i de Ponce (2006).

La combinació entre algunes pràctiques i dinàmiques urbanístiques —la localització dels habitatges de protecció oficial, el creixement urbà dispers...— amb la distribució espacial desigual del preu dels habitatges i, per tant també, de la població en funció del seu estatut socioeconòmic, produeixen segregació social urbana. La manca de barreja social es trasllada als centres formatius i causa segregació escolar, tant per la concentració d'alumnes de baix nivell socioeconòmic com d'alt. Les estratègies familiars basades a evitar el contacte no desitjat, ja sigui evadint els centres públics de referència i/o accedint als privats, reforcen aquest fenomen. L'homogeneïtat sociocultural entre l'alumnat repercuteix en les respostes als processos educatius per part dels/de les alumnes en els diferents nivells que assoleixen, sobretot quan es concentra població de nivells socioculturals baixos. La socialització a les aules es combina amb la socialització al barri i a la família. És a dir, el tipus i la freqüència d'interaccions socials al barri, els efectes del "grup d'iguals" i la situació econòmica, formativa i laboral dels pares i mares, que estan relacionats amb la zona de residència, incideixen en el desenvolupament personal i en les respostes als processos educatius. S'ha d'assenyalar que la influència del "grup d'iguals" durant la infància i l'adolescència augmenta amb l'edat. Els i les adolescents i joves són més susceptibles a les pressions del grup i, en aquest sentit, hi ha efectes de barri que s'aguditzen durant aquesta etapa. A més, l'existència de pressions econòmiques en diverses famílies del mateix barri, per

exemple, poden produir, d'una banda, sentiments negatius generalitzats, i, de l'altra, poden arribar a forçar als i a les joves a abandonar els estudis per incorporar-se al mercat laboral i contribuir així a l'economia familiar.

En aquest sentit, els i les joves dels barris habitats per població de baix nivell socioeconòmic tendiran a assolir menors nivells formatius i a patir un major fracàs educatiu que els dels barris amb major estatus socioeconòmic. Aquesta situació pot retroalimentar la segregació urbana i escolar. L'estudi de Ludwig, Duncan i Ladd (2000) sobre les variacions en el nivell educatiu d'infants i joves que traslladen les seves residències d'una zona de Baltimore (EUA) de baix nivell socioeconòmic a una altra amb nivells superiors reforça aquest argument, especialment en el cas dels infants. L'augment de les possibilitats en l'elecció del centre educatiu i la ruptura amb les influències del "grup d'iguals" del barri pobre causen una millora dels resultats educatius dels infants. Aquests efectes són menys clars en el cas dels adolescents, entre els quals es detecten més problemes de disciplina i d'abandonament educatiu.

En definitiva, com dèiem al principi, la zona de residència, sobretot quan en aquesta es concentra una població amb característiques socioeconòmiques similars, incideix en la resposta als processos educatius d'infants i joves i en la seva evolució formativa.

1.2.1 Efectes de barri en l'àmbit laboral

Les oportunitats i les condicions laborals i la continuïtat al treball, si es té en compte que "l'educació augmenta la productivitat dels individus i els salaris" (Feinstein, et al., 2003), estan condicionades per la formació assolida. En aquest sentit, els efectes de barri incideixen en l'esfera laboral del joves i determinen les seves oportunitats futures. Però, a més de la formació, hi ha altres elements que repercuteixen en l'esfera laboral tot generant atur i inactivitat. Green (2001) fa distinció entre els factors espacials i els no espacials. Els factors individuals, dels quals forma part el nivell de formació assolit, i la prevalença de la "cultura de l'atur", que resulta de la concentració d'individus susceptibles a l'atur, són no espacials. En canvi, l'escassetat de llocs de treball, la manca de feines relacionades amb la qualificació de la població i la falta de coincidència espacial entre la ubicació de la població i dels llocs de treball són els factors espacials que repercuteixen

negativament en l'àmbit laboral. En el cas de la falta de coincidència espacial, els efectes de barri es fan patents si es relacionen amb la manca de formació i amb baixos nivells econòmics. La població menys qualificada té menys mobilitat, tendeix a ser més dependent del transport públic i a tenir menys flexibilitat locacional en la cerca de feina. Així, la manca de treball a l'àmbit de residència constitueix una barrera que es combina amb la manca de capacitats individuals.

La composició de les xarxes socials a les quals tenen accés els i les joves i la seva connexió amb xarxes externes al barri també són importants per tenir oportunitats laborals (Gould i Austin, 1997). La qualitat de l'ocupació —tipus de contracte, condicions laborals...— de les persones que formen aquestes xarxes i l'accés a xarxes de fora del barri, menys influenciades pel medi immediat, incidiran en les expectatives i l'accés al món laboral del jovent. L'escala d'aquestes xarxes de base geogràfica està relacionada amb l'aïllament social. En aquest sentit, Wilson (1987) assenyala que l'aïllament social que resulta de la concentració de minories té un efecte negatiu en els individus i en el seu mercat laboral.

Els estudis sobre la influència del barri en la població adolescent i jove es poden organitzar en dos grans grups: d'una banda, alguns autors sostenen que la influència del "grup d'iguals", la d'altres col·lectius i els processos de socialització dels adults influeixen en els/les joves i, d'altra banda, altres autors demostren una correlació entre barris desfavorits i població de baix nivell econòmic i social (Lupton, 2003).

1.3 Objectius, model d'anàlisi i aspectes metodològics

En la línia del que s'ha anat exposant abans, aquesta recerca s'orienta cap a l'anàlisi dels efectes que desencadena la desigualtat socioespacial entre la població jove, incidint bàsicament en dos aspectes clau del seu desenvolupament: el nivell de formació assolida i la qualitat de l'ocupació que aconsegueixen una vegada acaben l'etapa formativa. Per tant, es tracta d'avaluar si l'àrea residencial constitueix o no un factor determinant en l'accés a les oportunitats i als recursos entre la població jove i, en aquest sentit, valorar també la importància del territori en les desigualtats existents en les trajectòries de transició del jovent a la vida adulta. La investigació es concep com un estudi de cas de la realitat juvenil de la Regió Metropolitana de Barcelona i en aquesta anàlisi socioterritorial també es consideraran els processos de producció de l'espai. En particular es consideren aquells que tenen a veure amb les dinàmiques de segregació urbana que operen a la Regió Metropolitana de Barcelona, tot per tal d'entendre quins elements participen en la transformació de l'espai urbà i en l'origen de les desigualtats.

La població objecte d'estudi en aquesta anàlisi són els/les joves que tenen entre 18 i 34 anys³. El límit d'edat inferior ve justificat pel fet que és l'edat mínima en la qual els individus comencen a realitzar estudis universitaris o, si més no, els han pogut començar. Aquest criteri ha obligat a desestimar la població d'entre 16 i 17 anys, que si bé formen part de la mostra, són excessivament "joves" per valorar el seu cicle formatiu (no han tingut encara oportunitat d'ingressar a la universitat per edat). El límit superior, en canvi, tracta cobrir al màxim la realitat transitòria que defineix al col·lectiu jove. Els i les joves són individus implicats en un procés de transició en el qual progressivament adquireixen autonomia personal en diferents àmbits de la vida respecte dels seus pares o els seus tutors, fins que, finalment, se situen a la societat com a adults. Per tal de cobrir aquest procés amb la màxima efectivitat i seguint un criteri compartit en altres estudis de joventut (Miret et al., 2008; Porcel et al., 2009,) s'ha optat per delimitar l'edat superior de tall en els 34 anys.

³ Com a excepció, a l'apartat dedicat a la descripció de la població jove de cada tipologia el límit inferior d'edat es situa als 16 anys.

1.3.1 Objectius de la recerca

Així doncs, els principals objectius que es proposa abordar aquesta investigació són els següents:

- 1) Classificar el territori de la Regió Metropolitana de Barcelona delimitant una tipologia d'àrees residencials basada principalment en els trets dels seus residents, però tenint en compte també aspectes de la morfologia espacial.
- 2) Aprofundir en la caracterització socioespacial de les diferents àrees residencials que conformen la Regió Metropolitana de Barcelona.
- 3) Identificar el pes de l'àrea residencial entre la resta d'elements que intervenen en l'explicació dels nivells educatius i de la qualitat de l'ocupació que assoleix la població jove.

1.3.2 Model d'anàlisi

En aquesta recerca es poden diferenciar tres fases d'anàlisi que es corresponen amb els objectius plantejats. En primer lloc, es construeix una tipologia d'àrees residencials de la Regió Metropolitana de Barcelona a partir de dades socioterritorials. A continuació, es descriuen aquestes àrees residencials per tal de conèixer amb més profunditat les seves característiques territorials i les dinàmiques socials que integren, remarcant alhora algun dels fenòmens que han contribuït a la seva conformació. Finalment, la darrera fase consisteix en l'aplicació d'una anàlisi multinomial, que ha de permetre observar de manera aïllada la importància que tenen les característiques de l'individu, l'entorn familiar i afectiu i els trets de l'àrea residencial respecte al nivell de formació i la qualitat de l'ocupació que assoleixen els i les joves.

Fase 1: Construcció de la tipologia d'àrees residencials

La primera fase engloba la construcció de la tipologia d'àrees residencials. El mètode que s'ha utilitzat per classificar el territori consisteix en una seqüència d'anàlisis multivariables (anàlisi factorial i anàlisi de classificació automàtica) complementada amb la informació que ofereixen les tècniques dels SIG (Sistemes d'Informació Geogràfica), que s'explicarà en l'apartat següent. La construcció

d'aquesta tipologia s'ha basat, a grans trets, en un seguit d'aspectes teòrics formulats per Lupton (2003) i que, segons aquesta autora, s'han de tenir en compte a l'hora de realitzar estudis sobre "efectes de barri".

En primer lloc, s'ha partit de la idea que el concepte de barri integra tant la població resident com el lloc físic. En aquest sentit, es podria entendre el barri (o l'àrea residencial) en els mateixos termes en què Henri Lefebvre defineix l'*espai urbà*. Segons Lefebvre (1978 [1968]), l'*espai urbà* és la projecció d'allò *urbà* (morfologia social) sobre la *ciutat* (morfologia material). És a dir, és una forma territorial que va més enllà d'allò que és físic, engloba també la dimensió social i, per tant, es caracteritza per una naturalesa híbrida. Manuel Castells (1986) parla en aquests mateixos termes de les *formes urbanes*, afirmant que no només són combinacions de caràcter físic, sinó que també formen part d'elles els usos, les percepcions, les cultures i els grups socials. Són aquests plantejaments teòrics els que justifiquen en aquesta recerca que es realitzi una classificació del territori a partir de la informació disponible sobre les característiques socials de la població resident, sense perdre de vista els aspectes de caràcter territorial.

En segon lloc, un altre aspecte que assenyala Lupton (2003) que s'ha de considerar en els estudis sobre els "efectes de barri" és la volatilitat o l'ambigüitat dels límits dels barris. En aquest sentit, per tal d'eludir el handicap que podria haver suposat el fet de treballar amb els límits administratius dels barris —que en tot cas no s'hauria pogut fer perquè no estan disponibles per a tots els municipis—, la tipologia de les àrees residencials s'ha construït a partir de les unitats territorials més petites de les quals es disposa de dades estadístiques: les seccions censals. En aquest sentit, els diferents tipus d'àrees residencials amb les quals es treballa són agrupacions de seccions censals que mantenen una certa similitud socioterritorial entre elles. Les seccions censals agrupades, però, no necessàriament mantenen una continuïtat geogràfica, sinó que poden estar disperses en l'àmbit de la regió metropolitana.

En tercer lloc, Lupton (2003) recalca també que els barris no es defineixen per si sols, sinó que ho fan en relació amb la resta de realitats territorials que els envolten. Precisament, de forma coherent amb aquesta idea, el mètode de classificació que s'utilitza considera els valors de totes les seccions censals de la regió metropolitana, agrupant aquelles que són més similars entre si i separant les que són més diferents entre si. Per tant, el caràcter de cada tipus d'àrea residencial ve definit en relació amb el sistema socioterritorial en què s'ubica.

Fase 2: Caracterització de les àrees residencials

Una vegada delimitats els diferents tipus d'àrees residencials, en una segona fase d'anàlisi es procedeix a aprofundir en la seva caracterització a partir de diverses informacions. D'una banda, es té en compte la mateixa informació que la que proveeix l'anàlisi de classificació per a la descripció de cada grup resultant. D'altra banda, aquesta informació es complementa amb informació urbanística i de caràcter morfològic, relativa sobretot als diferents tipus de trames urbanes i tipologies edificatòries que predominen en cadascun dels tipus d'àrees residencials, aportada per recursos cartogràfics analitzats mitjançant els SIG i per bibliografia. Per últim, també s'afegeix informació relacionada amb aspectes de l'habitatge i la mobilitat residencial o amb les percepcions dels seus residents envers el seu entorn de residència i la qualitat dels serveis locals de què disposen. D'altra banda, també s'afegirà una diagnosi de la població jove que resideix en cada tipus d'àrea residencial, posant l'èmfasi en les característiques socioeconòmiques de les llars on viu aquest segment de població i en qüestions lligades a la seva formació, la seva ocupació i el seu capital social.

Fase 3: Anàlisi dels efectes en el desenvolupament juvenil

A la fase final, s'apliquen un conjunt de regressions logístiques multinomials amb l'objectiu d'esbrinar quins són els elements que més contribueixen a determinar el desenvolupament juvenil a la Regió Metropolitana de Barcelona. Aquestes anàlisis multivariades s'han dissenyat amb un especial interès per conèixer quin paper juga l'àrea residencial on viuen els joves en el seu desenvolupament. A Catalunya, diverses investigacions posen de manifest clarament que el nivell d'estudis que assolixen els i les joves ve determinat en gran part per l'origen social d'aquesta població (Alegre, 2005; Miret et al., 2008; Porcel et al., 2010), un fenomen que sintonitza amb els supòsits teòrics que va plantejar Bourdieu a la seva teoria de la reproducció social (Bourdieu i Passeron, 1977; Bourdieu, 1988). Pel que fa a les posicions que ocupen els i les joves en el mercat laboral, es podria dir que depenen en gran part d'aspectes com l'edat, l'origen geogràfic i el nivell de formació (Porcel et al., 2009). Per tant, resulta evident que darrere del desenvolupament juvenil hi ha una forta influència de les característiques individuals i de l'entorn social, mentre que el territori de residència sembla no ser tan determinant *a priori*. No obstant, l'objectiu d'aquesta anàlisi serà dirigir l'atenció precisament sobre l'àmbit residencial, per tal de conèixer quin paper juga en aquest procés.

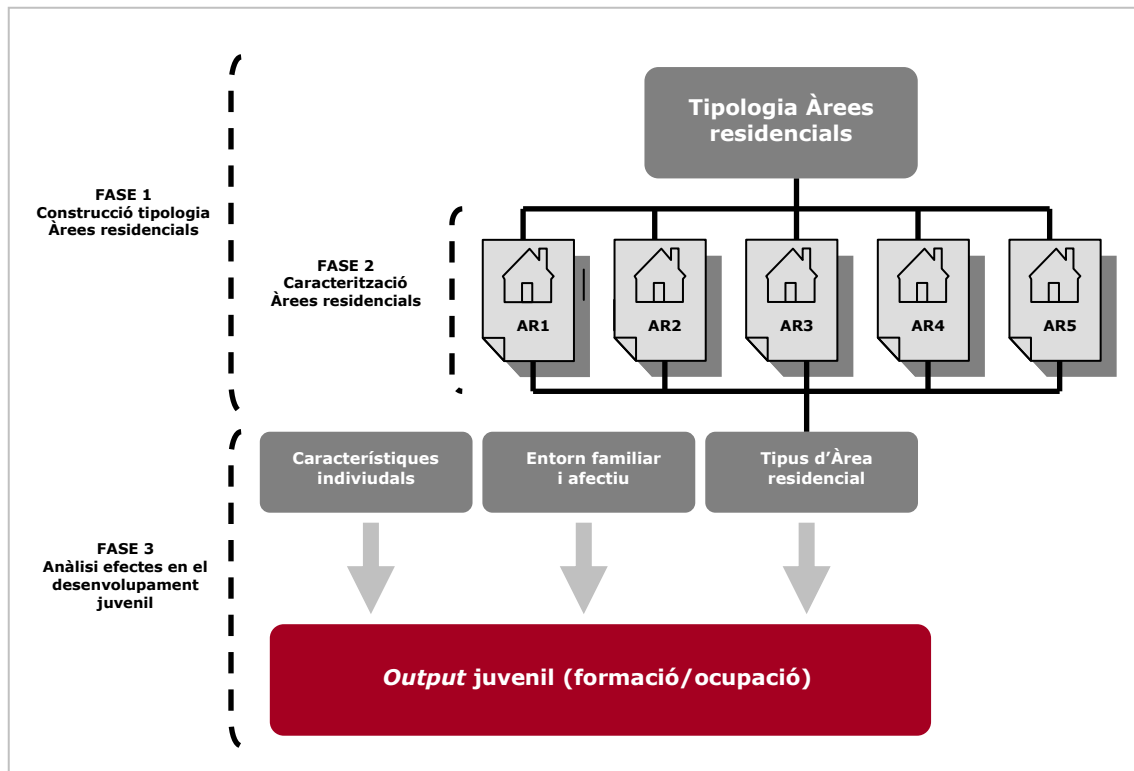
Tal com planteja Lupton (2003), el territori no ha de tenir un efecte homogeni en aquest procés, és a dir, la incidència d'algunes àrees residencials pot ser més intensa que la d'altres. De fet, Forrest i Kearns (2001) assenyalen que la influència de les àrees residencials degradades en els seus residents és habitualment major que no pas la de les àrees residencials benestants.

Cal dir que l'enfocament estrictament quantitatiu presenta algunes dificultats metodològiques en l'estudi de la influència del territori en el desenvolupament juvenil. En primer lloc, es poden detectar dificultats relatives a la naturalesa dinàmica de les unitats espacials de referència. Les unitats delimitades (barris o conjunts de seccions censals, per exemple) no són estàtiques ja que existeixen dinàmiques socials i espacials que no es constrenyen als seus límits. Això comporta certes dificultats a l'hora d'abordar el fenomen, ja que les unitats espacials fixades per a l'estudi, poden caure en certs desajustos respecte als àmbits espacials que realment generen els "efectes de barri", perquè el barri és més una construcció social que espacial.

En segon lloc, hi ha aspectes de la interrelació entre les persones i el territori que no es poden identificar ni quantificar. Algunes relacions de la població amb diferents àrees residencials i la contribució d'aquestes en els "efectes de barri" i en la conformació de l'estat socioeconòmic en són alguns exemples (Mitchell, 2001). Per últim, la falta de coneixement dels objectius individuals de la població que resideix en les diferents zones pot produir una sobreestimació dels "efectes de barri" (Lupton, 2003).

En aquest sentit, un abordatge més exhaustiu d'aquest fenomen requeriria la combinació d'informació quantitativa i qualitativa. Malgrat tot, en aquest cas es tracta d'aportar una primera aproximació de la segregació residencial en el desenvolupament dels joves de la Regió Metropolitana de Barcelona. És per això que s'ha optat per l'estimació de models logístics multinomials que ofereixen una primera visió estructural d'aquest objecte d'estudi.

Figura 2. Model d'anàlisi

Font: Elaboració pròpia.

1.3.3 Aspectes metodològics

En aquest apartat es fa referència als detalls de la metodologia emprada en cadascuna de les anàlisis exposades anteriorment.

Construcció de tipologies: seqüència d'Anàlisi de Components Principals (ACP) i Anàlisi de Classificació Automàtica (ACL) amb la complementarietat del SIG

La construcció de tipologies satisfà la necessitat de classificar o d'estructurar i, en general, de resumir en un conjunt reduït i significatiu de categories o tipus els individus, els grups, les institucions, les societats o, com es fa en aquest cas, les àrees residencials (López, 1996; Domínguez i López, 1996). L'objectiu final que es persegueix en aquesta anàlisi és agrupar o classificar unitats territorials en grups homogenis segons un conjunt de variables seleccionades que, de forma conjunta i simultània, configuren els diferents perfils espacials més predominants en l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona.

El procés d'anàlisi dels resultats que es presenten en aquest estudi no ha estat apriorístic, en el sentit d'establir models com a punt de partida i com a forma de teoria establerta que s'ha de validar. De fet, la lògica ha estat més inductiva, la qual cosa no vol dir que no es tinguessin referències provinents tant d'altres estudis com de l'experiència en investigacions prèvies, si bé no s'han explicitat de forma analítica.

L'anàlisi s'articula en dues fases en les quals s'apliquen diferents tècniques d'anàlisi multivariable, seguint una seqüència analítica típica en la construcció de tipologies que encadena una anàlisi factorial i una anàlisi de classificació (Lozares i López, 2000). La font de dades que s'ha fet servir per desenvolupar aquestes anàlisis ha estat el Cens de Població i Habitatge del 2001, seleccionant un conjunt de variables agrupades per dimensions: dimensió sociodemogràfica, dimensió d'activitat i treball, dimensió educativa i dimensió socioterritorial. Per tal d'aconseguir transformar la unitat d'anàlisi d'individus a seccions censals, s'ha realitzat un tractament sobre les variables originals del cens. Aquest procediment ha consistit a convertir cada categoria de la variable original en una variable per si sola, de manera que les variables utilitzades adopten la forma d'indicadors que assenyalen el percentatge de la propietat mesurada en cada secció censal. Aquest tractament implica un trànsit de variables qualitatives a variables quantitatives, ja utilitzat en altres operacions estadístiques com la construcció de mostres d'enquesta (López, 2008).

La primera fase, doncs, consisteix en l'execució d'una anàlisi factorial, en concret es realitza una Anàlisi de Components Principals (ACP). El resultat d'aquesta anàlisi és l'obtenció d'unes noves variables, dimensions o factors de diferenciació dels individus, que es generen per combinacions (lineals) d'un conjunt original de variables quantitatives. El nombre de factors obtinguts és menor que el de variables originals, tot perdent una part de la informació inicial (expressada en termes de variància o d'inèrcia), però tot guanyant en significació, síntesi i robustesa de les dades.

A la segona fase es desenvolupa una Anàlisi de Classificació Automàtica (ACL), l'objectiu de la qual és obtenir la tipologia de seccions censals. Aquesta tècnica d'anàlisi agrupa les unitats d'anàlisi (seccions censals) en funció de la seva similitud d'acord amb les variables seleccionades. Així, es genera una lògica de màxima semblança *intragrup* i màxima diferenciació *intergrups*. El pas previ amb l'ACP

proporciona les condicions d'aplicació desitjables per portar a terme el procés classificatori. A més de reduir la informació, les noves variables (factors), per les seves característiques, poden generar un espai vectorial on es poden ubicar els grups de seccions censals resultants de l'ACL. La localització d'aquests grups depèn de la seva puntuació respecte als factors que emmarquen l'espai vectorial, de manera que la representació gràfica d'aquesta operació és de gran ajuda per a la (re)interpretació tant dels factors com dels conglomerats.

Per últim cal assenyalar que, per facilitar la interpretació dels diferents tipus d'àrees residencials resultants, cadascuna d'aquestes anàlisis es complementa amb informació territorial estudiada mitjançant SIG. La superposició en un mapa interactiu de la classificació de les seccions censals amb ortofotomapes, mapes topogràfics i altres dades representades espacialment ha permès identificar millor les diferents zones i també conèixer les seves característiques morfològiques.

Figura 3. Variables seleccionades

Dimensions	Variables
Dimensió sociodemogràfica	% de població de la secció sobre el total del municipi
	% de llars amb 1 membre (unipersonals)
	% de llars pare amb fills
	% de llars mare amb fills
	% de llars parella sense fills
	% de llars parella amb fills
	% de llars un nucli amb altres persones emparentades
	% de llars dos o més nuclis sense altres persones emparentades
	% de llars dos o més nuclis amb altres persones emparentades
	% de llars sense nucli
	% de llars amb cap ocupat/da
	% de llars amb cap aturat/da
	% de persones 0-9 anys
	% de persones 10-19 anys
	% de persones 20-29 anys
	% de persones 30-39 anys
	% de persones 40-49 anys
	% de persones 50-59 anys
	% de persones 60-69 anys
	% de persones 70-79 anys
	% de persones 80 o més anys
	% de persones nascudes a Catalunya
	% de persones nascudes a la resta d'Espanya
	% de persones nascudes a la UE
	% de persones nascudes a la resta d'Europa
	% de persones nascudes a Amèrica
	% de persones nascudes a l'Àfrica
	% de persones nascudes a Àsia i Oceania
	% de persones solteres
	% de persones casades
	% de persones vídues
	% de persones separades
	% de persones divorciades
	% de persones amb residència a Espanya fa menys de 2 anys
	% de persones amb residència a Espanya fa entre 2 i 5 anys
	% de persones amb residència a Espanya fa entre 6 i 10 anys
	% de persones amb residència a Espanya fa entre 11 i 20 anys
	% de persones amb residència a Espanya fa més de 20 anys
	% de persones amb residència en el municipi fa menys de 2 anys
	% de persones amb residència en el municipi fa entre 2 i 5 anys
	% de persones amb residència en el municipi fa entre 6 i 10 anys
	% de persones amb residència en el municipi fa més de 10 anys
	% de persones coneixement català No l'entén
	% de persones coneixement català L'entén
	% de persones coneixement català L'entén i el sap llegir
	% de persones coneixement català El sap parlar
	% de persones coneixement català El sap parlar i llegir
	% de persones coneixement català El sap parlar, llegir i escriure

Dimensions	Variables
Dimensió d'activitat i treball	% de persones ocupades
	% de persones desocupades que cerca la primera feina
	% de persones desocupades que ha treballat abans
	% de persones que cobren una pensió d'incapacitat permanent
	% de persones que cobren una pensió de viduitat o orfandat
	% de persones que cobren una pensió de jubilació o prejubilació
	% de persones que es dediquen a les tasques de la llar
	% de persones forces armades
	% de persones personal directiu de les empreses i de les administracions
	% de persones tècnics i professionals científics i intel·lectuals
	% de persones tècnics i professionals de suport
	% de persones empleats administratius
	% de persones treballadors de serveis de restauració, personals, protecció i venedors de comerços de serveis
	% de persones treballadors qualificats en activitats agràries i pesqueres
	% de persones artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres, la construcció i la mineria
	% de persones operadors d'instal·lacions i maquinària, i muntadors
	% de persones treballadors no qualificats
	% de persones empresaris, professionals o treballadors per compte propi que contracte personal
	% de persones empresaris, professionals o treballadors per compte propi que no contracta personal
	% de persones assalariats, treballadors per compte d'altri amb caràcter fix o indefinit
	% de persones assalariats, treballadors per compte d'altri amb caràcter eventual, temporal...
	% de persones altres situacions: ajuda familiar, membre de cooperatives
	% de persones sector d'activitat: construcció
	% de persones sector d'activitat: sector primari
	% de persones sector d'activitat: sector industrial
	% de persones sector d'activitat: sector serveis
	% de persones temps de treball menys de 35 hores setmanals
	% de persones temps de treball 35 a 39 hores setmanals
	% de persones temps de treball 40 a 50 hores setmanals
	% de persones temps de treball més de 50 hores setmanals
	% homes actius
	% dones actives
	% homes ocupats
	% dones ocupades
	% homes aturats
	% dones aturades
	Taxa d'atur (%)
	Taxa d'ocupació (%)
	Taxa d'activitat (%)
Dimensió educativa	% de persones analfabets de més de 10 anys
	% de persones amb estudis universitaris de més de 24 anys
	% de població escolaritzada de 17 a 24 anys
	% de població escolaritzada de 1 a 3 anys

Dimensions	Variables
Dimensió socioterritorial	% de persones lloc de treball o estudi al mateix domicili
	% de persones lloc de treball o estudi en diversos municipis
	% de persones lloc de treball o estudi al municipi de residència
	% de persones lloc de treball o estudi a un altre municipi
	% de persones mobilitat habitual en transport privat
	% de persones mobilitat habitual en transport públic
	% de persones mobilitat habitual caminant, en bicicleta o en altres mitjans no motoritzats
	% de persones temps de desplaçament a la feina menys de 10 minuts
	% de persones temps de desplaçament a la feina entre 10 i 20 minuts
	% de persones temps de desplaçament a la feina entre 20 i 30 minuts
	% de persones temps de desplaçament a la feina entre 30 i 45 minuts
	% de persones temps de desplaçament a la feina entre 45 minuts i 1 hora
	% de persones temps de desplaçament a la feina entre 1 hora i 1 hora i mitja
	% de persones temps de desplaçament a la feina més d'1 hora i mitja
	% de persones any d'arribada a l'habitatge fa menys de 2 anys
	% de persones any d'arribada a l'habitatge fa entre 2 i 5 anys
	% de persones any d'arribada a l'habitatge fa 6-10 anys
	% de persones any d'arribada a l'habitatge fa entre 11 i 20 anys
	% de persones any d'arribada a l'habitatge fa més de 20 anys
	% de persones règim de tinença habitatge: propietat per compra totalment pagada
	% de persones règim de tinença habitatge: propietat per compra, amb pagaments pendents
	% de persones règim de tinença habitatge: propietat per herència
	% de persones règim de tinença: lloguer
	% de persones règim de tinença habitatge: cedida gratuïtament o a baix preu per una altra llar, empresa...
	% de persones règim de tinença habitatge: un altre règim de tinença diferent
	% de persones amb superfície útil d'habitatge: Fins a 50 m ²
	% de persones amb superfície útil d'habitatge: 51-70 m ²
	% de persones amb superfície útil d'habitatge: 71-100 m ²
	% de persones amb superfície útil d'habitatge: Més de 100 m ²
	% de persones amb disponibilitat de segona residència
	% de persones amb disponibilitat de vehicles a motor
	% de persones amb problemes de sorolls exteriors al barri
	% de persones amb problemes de contaminació o males olors al barri
	% de persones amb problemes de poca neteja als carrers del barri
	% de persones amb problemes de males comunicacions al barri
	% de persones amb problemes de poques zones verdes al barri
	% de persones amb problemes de delinqüència o vandalisme al barri

Font: Elaboració pròpia.

Caracterització de la tipologia d'àrees residencials: Anàlisi descriptiva bivariante

Per tal d'arribar a una descripció més profunda de les àrees residencials delimitades a través del procediment anterior s'integren diferents informacions procedents de

diverses fonts. L'objectiu, en aquest cas, és conèixer de manera detallada els diferents tipus d'àrees residencials que serviran per estudiar els efectes del territori en el desenvolupament juvenil. En aquest sentit, en primer lloc, es farà servir els resultats descriptius de cada grup de seccions censals que ofereix l'ACL per obtenir una primera visió.

Posteriorment, es realitzarà una anàlisi descriptiva bivariable a partir de dades de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*, on se situarà com a variable independent la tipologia d'àrees residencials. Les variables dependents faran referència, d'una banda, a qüestions de la població resident en general i, d'altra banda, a aspectes de la població jove. Això permet ampliar la informació que aporta el *Cens de Població*, a més de comptar amb dades lleugerament més actualitzades de les zones estudiades. El conjunt de variables dependents que s'analitzen es refereixen, en el cas de la població general, a característiques de l'entorn o barri i de l'habitatge, i, pel que fa als joves, a aspectes demogràfics, de la llar, de l'educació, de l'àmbit laboral i del capital social.

Avaluació de la importància de l'àrea residencial en el desenvolupament juvenil: la regressió logística multinomial

La regressió logística multinomial és utilitzada per a l'estimació de models amb variable dependent de tipus nominal amb més de dues categories i és una extensió multivariant de la regressió logística binària clàssica. Les variables independents poden ser tant contínues (covariables) com categòriques (factors) (Hosmer i Lemeshow, 1989). El que s'obté a partir dels models logístics estimats és una mesura de la magnitud dels efectes aïllats de cadascun dels factors que intervenen en la variabilitat de la variable que es vulgui explicar (variable dependent).

La formulació del model es realitza de la manera següent. Per exemple, es considera una variable dependent categòrica nominal Y amb 3 categories ($Y=\{1,2,3\}$), de la qual es desprenen les probabilitats següents: $p_1=\Pr(Y=1)$, $p_2=\Pr(Y=2)$ i $p_3=\Pr(Y=3)$, tal que $p_1+p_2+p_3=1$. A partir d'aquí, una de les categories passa a ser de referència: $p_3=1-p_1-p_2$. D'altra banda, el que s'analitza és l'efecte que exerceixen diverses variables $X=[X_1, X_2, \dots, X_n]$ sobre les probabilitats p_1 , p_2 i p_3 que caracteritzen a la variable Y , i es defineixen unes equacions simultànies, tal que:

$$\text{logit}(Y = s) = \ln \left(\frac{\Pr(Y = s)}{1 - \Pr(Y = 0)} \right) = \beta_{0s} + \beta_{1s}x$$

En l'anàlisi realitzada en el marc d'aquest estudi, s'ha modelitzat no només els efectes principals més significatius, sinó les interaccions de segon nivell, especificant la selecció d'un model òptim mitjançant un algorisme de passos successius cap endavant, on s'introdueix en primer lloc la variable més significativa i llavors l'algorisme alterna entre l'eliminació cap enrere dels termes per passos del model, i l'entrada cap endavant dels termes fora del model, fins a aconseguir que no quedin variables que compleixin els criteris d'entrada o exclusió. Tant en la prova d'entrada com en la prova de sortida s'ha usat la raó de versemblança (L), s'ha fixat una probabilitat d'entrada de 0,05 i una probabilitat de sortida de 0,1.

D'altra banda s'han realitzat dos càlculs que permeten observar la qualitat del model òptim final:

- La qualitat de l'ajust del model
- La qualitat de la predicció del model

La qualitat de l'ajust s'ha realitzat mitjançant el càlcul dels coeficients de determinació coneguts com a Pseudo- R^2 , i permeten observar si l'ajust aconseguit és l'òptim o no. En aquesta investigació s'ha utilitzat el coeficient de Nagelkerke, que té un rang teòric de $0 \leq R^2 \leq 1$. Se sol considerar un bon ajust quan $0,2 \leq R^2 \leq 0,4$, i excel·lent si és superior.

La qualitat de la predicció del model es mesura mitjançant la classificació de cada observació en la categoria més probable, construint una matriu de classificació de casos observats i de casos pronosticats correctament. El percentatge de casos predits es pren com a mesura de qualitat del model.

Com és habitual en les regressions logístiques, la interpretació dels resultats dels models es basa pràcticament en els *odd ratios*, que a les taules apareixen sota la denominació de $Exp(\beta)$. Aquest coeficient expressa una relació de probabilitat entre la situació observada i la que s'ha considerat com a referència.

En aquest estudi s'han estimat models logístics al voltant de dues qüestions. D'una banda, s'ha establert com a fenomen a explicar el nivell d'estudis assolit pels i les joves, i d'altra banda, el grau de qualitat de la seva ocupació, entesa en termes d'estabilitat i tenint en compte també la situació d'atur com a possibilitat.

En la part de l'anàlisi relativa a la formació, la variable dependent (variable a explicar) que s'ha utilitzat ha estat el *nivell màxim d'estudis acabats o en curs*. Aquesta variable situa al mateix nivell d'estudis als individus que han acabat un nivell d'estudis determinat i als que l'estan cursant. Aquesta opció simplifica el fenomen de la formació en el col·lectiu jove, en què molts efectius encara estudien i es desconeix el nivell d'estudis amb què acabaran el seu cicle formatiu. La categorització de la variable és la següent⁴:

- Educació obligatòria⁵
- Educació postobligatòria secundària⁶
- Educació postobligatòria superior⁷

D'aquestes categories, la que s'ha establert com a categoria de referència en els models logístics multinomials que s'expliquen a continuació ha estat l'*Educació postobligatòria superior*.

En el cas de l'anàlisi de l'ocupació, la variable dependent ha estat la *Qualitat de l'ocupació*, que integra informació sobre el tipus de contracte dels assalariats i sobre la situació d'activitat (ocupat o aturat). La categorització d'aquesta variable és la següent⁸:

- Ocupat/da contracte indefinit
- Ocupat/da contracte temporal
- Aturat/da

La categoria de referència que s'ha fixat en aquests models logístics multinomials ha estat *Aturat/da*.

Per tal d'estimar els models explicatius d'aquestes qüestions s'han tingut en compte un conjunt de variables que fan referència a característiques individuals, a l'entorn familiar i a l'entorn residencial de la població jove (figura 4).

⁴ Per a l'anàlisi no s'han considerat els casos de població jove sense estudis o amb estudis especials, ja que es disposava d'una mostra molt limitada.

⁵ Aquesta categoria inclou: "Primària completa"; "EGB, graduat escolar o similar"; "Educació primària"; "ESO".

⁶ Aquesta categoria inclou: "FPI o similar"; "FPII o similar"; "BUP o similar"; "COU o similar"; "Batxillerat postobligatori"; "Cicles formatius grau mitjà"; "Cicles formatius de grau superior".

⁷ Aquesta categoria inclou: "Estudis universitaris de grau mitjà"; "Estudis universitaris de grau superior"; "Doctorat"; "Màster".

⁸ Per a l'anàlisi no s'han considerat els casos de població jove sense contracte o que treballen pel seu compte, ja que es disposava d'una mostra molt limitada.

Figura 4. Llistat de variables independents

VARIABLES INDEPENDENTS		
Dimensió	Nom de la variable	Categorització
Característiques individuals	Sexe	Home Dona
	Edat	De 18 a 24 anys De 25 a 29 anys De 30 a 34 anys
	Llengua pròpia	Català Castellà Ambdues Una altra llengua
	Llengua emprada amb el pare	Català Castellà Ambdues Una altra llengua
	Llengua emprada amb la mare	Català Castellà Ambdues Una altra llengua
Entorn familiar i afectiu	Màxim nivell d'estudis assolit pels pares	Sense estudis Estudis primaris Estudis secundaris Estudis superiors
	Màxima categoria professional dels pares	Baixa Mitjana Alta
	Tipus d'àrea residencial	Tipus 1: Àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística Tipus 2: Àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans Tipus 3: Àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral Tipus 4: Àrees residencials envellides Tipus 5: Àrees residencials amb predomini de la classe mitjana
Àrea residencial i aspectes territorials	Relació amb l'àrea de residència	Hi ha viscut sempre (mateix habitatge o en un altre habitatge del mateix barri) Abans vivia en un altre barri del mateix municipi Abans vivia en un altre municipi Abans vivia fora de Catalunya
	Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment	A la mateixa escala Al mateix barri de residència En un altre barri de residència del mateix municipi En un altre municipi Indistintament

Font: Elaboració pròpia.

Partint de la idea que el que s'ha volgut analitzar és bàsicament quin paper juga l'àrea residencial en el resultat dels processos formatius i laborals dels joves, la lògica que segueixen aquestes anàlisis és la següent. En primer lloc, s'estima el

model que millor explica un dels fenòmens (el nivell formatiu assolit o la qualitat de l'ocupació) i s'observa preferentment la contribució dels aspectes socioterritorials. En segon lloc, si els factors territorials apareixen com a rellevants en el model, es tornen a realitzar diversos models per a cadascuna de les àrees residencials a partir de les mateixes variables, per tal d'esbrinar, així, quines diferències es produeixen en els diversos àmbits. Aquesta segona anàlisi permet valorar millor la incidència del territori en el desenvolupament dels i de les joves.

2. Estructura social i urbana de la Regió Metropolitana de Barcelona

Les desigualtats socials i la segregació urbana s'interrelacionen amb diferent intensitat per donar lloc a espais socioterritorialment diferenciats. La diferenciació dels espais metropolitans en àrees socioterritorials és resultat de fenòmens econòmics, polítics, socials i/o culturals interrelacionats a diferents escales en el temps i en l'espai. Les migracions, l'especialització territorial funcional, la privatització de l'espai públic, la mobilitat residencial intrametropolitana, l'individualisme i les transformacions en les estructures familiars, entre altres fenòmens, han originat noves fronteres, obertures, intercanvis... que en els darrers 30 anys han transformat les estructures urbanístiques i la vida quotidiana de la població i han modificat les àrees socioterritorials d'etapes prèvies. La delimitació i la descripció d'aquestes àrees a la Regió Metropolitana de Barcelona durant el primer quinquenni del segle XXI és l'objectiu del present apartat. Amb aquesta finalitat, en primer lloc es contextualitza la RMB fent espacial èmfasi en les principals dinàmiques esdevingudes durant els darrers 25 anys. L'apartat posterior és el que es dedica a la delimitació i la descripció de cada una de les àrees resultants.

2.1 Conformació de l'espai metropolità

L'actual Regió Metropolitana de Barcelona s'ha anat modelant a través d'un llarg procés (fruit de la conjuminació de múltiples factors: econòmics, demogràfics, socials, polítics i legals) que ha anat en paral·lel al produït a diverses ciutats espanyoles i a la majoria de les grans ciutats europees.

L'esmentat procés ha constatat de tres fases successives: (1) la de concentració de la població en ciutats mitjanes i grans, (2) la de descentralització i dispersió i, finalment, (3) la de consolidació o metropolitanització (acompanyada d'una reconcentració). Les característiques de cada fase i els processos que la defineixen són els següents:

Fase de concentració: s. XVIII – 1981

Al llarg de tota aquesta fase, la ciutat comtal i les grans ciutats industrials del seu entorn tendeixen a créixer primer atraient mà d'obra dels propis municipis i després (sobretot acabada la Guerra civil) persones provinents del camp català i, més endavant, del camp de la resta d'Espanya. A mitjan segle XX, aquest procés s'intensifica significativament a les ciutats limítrofes a Barcelona de manera que

municipis com Santa Coloma de Gramenet multipliquen per set la seva població en tan sols 20 anys (els 15.281 habitants del 1950 passen a 106.711 el 1970). Les ciutats mitjanes de la segona corona metropolitana (com Mataró, Granollers, Sabadell, Terrassa, Vilanova i la Geltrú o Vilafranca del Penedès), gràcies a la seva important tradició industrial i de retruc comercial, també experimenten creixements de població importants. Sabadell, per exemple, creix 100.000 habitants entre 1950 i 1970. L'intens augment de població, resultat de migracions per motiu laboral de persones procedents d'altres indrets de l'Estat, desborda les ciutats d'arribada. Així, els nous contingents poblacionals acaben creant noves zones residencials moltes de les quals són d'infrahabitatge i/o d'autoconstrucció. A resultes de l'arribada massiva d'aquesta onada migratòria, Barcelona, les ciutats adjacents i les mitjanes de la segona corona metropolitana augmenten no només la seva quantitat d'habitants sinó també la densitat de població, seguint les pautes de l'urbanisme propi de les ciutats mediterrànies (Alabart, 2007).

Fase de dispersió: 1982 – final s. XX⁹

La fase de dispersió es caracteritza per posar punt final a la tendència de concentració poblacional i d'activitats tradicionals i passar a un període en què s'esdevenen tres nous processos intrínsecament interconnectats: (1) l'expansió de l'espai metropolità, (2) la descentralització de la població i de les activitats i (3) l'especialització funcional del territori. A continuació s'exposaran les especificitats dels esmentats processos.

Expansió de l'espai metropolità

En els darrers anys, i fruit dels processos ja esmentats, s'ha donat una expansió gens menyspreable del territori metropolità. Així, i seguint els criteris convencionals de les SMSA (Standard Metropolitan Statistical Areas)¹⁰ el territori que es pot considerar metropolità ha passat d'estar conformat per 62 municipis i d'estendre's per 1.010 km² el 1981 a comprendre, deu anys més tard, 146 municipis. El 1996 són ja 216 els municipis que integren aquest espai i abracen una superfície de 4.597 km².

⁹ Oriol Nel·lo (2010) considera que aquesta fase s'acaba el 2002 mentre que Isabel Pujadas (2009) posa el llindar el 1995.

¹⁰ La definició de les Standard Metropolitan Statistical Areas, fou elaborada per l'Office of Management and Budget (OMB) i considera les relacions residència-treball per delimitar les àrees metropolitanes.

Així, doncs, des del 1981 fins a l'actualitat la Regió Metropolitana de Barcelona (la de 164 municipis) ha passat de tenir 4.240.857 habitants a hostatjar-ne 4.992.193 (Idescat, 2009). La població total de la regió, per tant, s'ha incrementat en 30 anys en 751.336 habitants. A partir d'aquest moment s'atura l'expansió per donar pas a un increment de la interconnexió entre els diferents municipis.

Ara bé, la transformació de l'espai metropolità no rau tant en aquest augment de població sinó en la manera com les persones i les activitats s'ubiquen al territori, és a dir, en la distribució poblacional i econòmica sobre l'espai metropolità.

Descentralització de la població i de les activitats

La fase de dispersió de població i d'activitats econòmiques sobre el territori metropolità s'inicia el 1982, just un any després que la ciutat de Barcelona arribés al seu zenit poblacional (1.752.627 habitants). A partir d'aquí, es capgira la tendència de manera que l'esmentada ciutat perd "prop de 250.000 habitants i ha passat de contenir el 40% de la població metropolitana al 35%" (Nel·lo, 2002: 109). El mateix fenomen s'esdevé a les poblacions adjacents com l'Hospitalet, Badalona o Santa e Coloma de Gramenet. Tanmateix, el pes poblacional de la primera corona metropolitana es manté estable des del punt de vista demogràfic (tant en termes absoluts com relatius). No succeeix el mateix amb la segona corona metropolitana, que creix acceleradament quant a població a partir del 1981. Aquest fenomen, que es produeix paral·lelament a les set grans ciutats espanyoles (Madrid, Barcelona, València, Bilbao, Sevilla, Màlaga i Saragossa), és un procés descentralitzador i de dispersió, mitjançant el qual els municipis amb major població i densitat tendeixen a cedir pes relatiu a altres localitats amb poblament més dispers i de menor densitat.

En el cas de la Regió Metropolitana de Barcelona el creixement de la població, resultat d'importants migracions residencials metropolitanes, se situà en els indrets següents: d'una banda, en aquells territoris que el planejament general de cada municipi havia reservat per als propis creixements, de manera que se saturaren els sòls urbans. D'una altra banda, es féu un aprofitament considerable de les segones residències transformant-les en habitatge habitual. Finalment, hi hagué una execució important dels sectors de sòl urbanitzable (Carreras, 2002).

Figura 5. Evolució de la població segons àmbits territorials, 1981-2006

	Barcelona	1a corona	2a corona	Total RMB (164 municipis)	Catalunya
1981	1.752.627	1.344.121	1.144.109	4.240.857	5.956.414
	29,4%	22,6%	19,2%	71,2%	100%
1986	1.701.812	1.329.908	1.199.793	4.231.513	5.978.638
	28,5%	22,2%	20,1%	70,8%	100%
1991	1.643.542	1.339.235	1.283.636	4.266.413	6.059.494
	27,1%	22,1%	21,2%	70,4%	100%
1996	1.508.805	1.322.772	1.398.467	4.230.044	6.090.040
	24,8%	21,7%	23,0%	69,5%	100%
2001	1.503.884	1.342.351	1.546.156	4.392.391	6.343.110
	23,7%	21,2%	24,4%	69,2%	100%
2006	1.638.100	1.442.041	1.763.230	4.843.371	7.134.697
	23,0%	20,2%	24,7%	67,9%	100%

Font: Idescat, Padró municipal d'habitants, 1981 i 1986; Idescat, Cens de població, 1991; Idescat, Estadística de població, 1995; Idescat, Cens de població i habitatges, 2001; Idescat, Padró continu de població, 2006.

De fet, durant les dècades de 1980 i 1990, els municipis més petits han tendit a guanyar habitants en detriment de les grans ciutats. El paisatge d'aquestes poblacions més petites, situades a la segona corona metropolitana, s'ha anat transformant a causa de la proliferació de zones urbanitzades de baixa densitat (Alabart, 2007). Castellar del Vallès, per exemple, ha passat de tenir 11.480 habitants el 1986 a comptar amb 23.002 habitants el 2009. Aquesta duplicació de la població en poc més de 20 anys encara és més pronunciada a Sant Quirze del Vallès, que passa de 6.445 habitants el 1986 a 18.462 el 2009, o a Premià de Mar, que passa de 3.855 a 27.399 habitants en el mateix període. S'observa, a més, que els municipis de la segona corona que els anys 80 comptaven amb menys de 5.000 habitants són els que proporcionalment han crescut més (Olesa de Bonesvalls, per exemple, creix en el mateix període un 428,9% i passa de 848 habitants a 4.937 el 2009, o Dosrius, que té un creixement similar -482,2%- de manera que el 1986 compta amb 329 habitants mentre que 23 anys més tard ja està format per 4.937 habitants).

El ritme d'edificació i el consum de sòl, en paral·lel a la mobilitat residencial, augmenten. Les tipologies edificatòries també canvien: així, gairebé una tercera part dels nous habitatges (31,3%) són unifamiliars, ja sigui aïllats (17,2%) o adossats (14,1%) (Institut d'Estudis Territorials i Secretaria per a la Planificació

Territorial, 2010). Aquesta urbanització dispersa és més freqüent a mesura que augmenta la distància al centre de la regió metropolitana i arriba al 39,8% al conjunt de la segona corona.

La descentralització i dispersió, però, no només ha estat poblacional, sinó també de la ubicació de l'activitat econòmica i, en conseqüència, del mercat laboral. La ciutat de Barcelona, que el 1975 albergava el 56,2% dels llocs de treball de la RMB, el 1996 ja només n'hostatja el 43,3% i el 2000 el percentatge arriba just al 40%. La primera corona metropolitana, en canvi, manté un percentatge estable de llocs de treball de la RMB, mentre que la segona corona metropolitana va guanyant pes: el 1975 conforma el 20,1% dels llocs de treball de la regió, el 1996 passa a albergar-ne el 33,2% i el 2000 el percentatge arriba al 35% (Nel·lo, 2010).

Al llarg d'aquesta fase, també s'ha modificat la base de l'economia d'aquesta regió, és a dir, s'ha esdevingut un procés de terciarització. Les activitats econòmiques de la RMB han passat de tenir una base eminentment industrial a una de base terciària: una quarta part (26,3%) dels llocs de treball localitzats a la RMB eren industrials l'any 2001 mentre que deu anys abans representaven el 37,5% (PTMB, 2010).

Especialització funcional del territori

La proliferació d'infraestructures viàries permet una especialització funcional de l'espai de manera que en alguns indrets hi ha una concentració de la població (ús residencial del territori), en d'altres s'hi acull l'activitat econòmica (indústria i/o comerç) mentre d'altres parts del territori es transformen en zones d'oci i serveis (PTMB, 2010; Nel·lo, 2002). Tots aquests espais, a més, tendeixen a separar-se espacialment.

Actualment l'estructura urbana de la RMB és força complexa i rica ja que és conformada per una ciutat central, un conjunt de ciutats mitjanes –d'entre 30.000 i 200.000 habitants- algunes de les quals tenen una important tradició industrial per bé que cada vegada s'estan convertint més en centres comercials i, finalment, hi ha una sèrie de centres residencials i terciaris emergents com St. Cugat del Vallès, Mollet, Cerdanyola del Vallès, Sitges o Calella.

Com fan referència Carrera et al. (2006: 6),

“el model territorial resultant ve caracteritzat, doncs, per la desdensificació, la dispersió de la residència i l'activitat sobre el territori, i la segregació social i

funcional. La voluntat, la capacitat i les preferències dels agents demandants (població i activitat) esdevindran factors clau en aquest procés de relocalització”.

Fase de consolidació: la metropolitanització (mitjan anys 90 fins a l'actualitat) ¹¹

La metropolitanització de la RMB és un fenomen fruit del model de producció capitalista i de la globalització recent. La metropolitanització també s'ha anat desplegant a diferents ciutats espanyoles i a la majoria de les grans ciutats europees (Nel·lo, 2010; Pujadas, 2009; Alabart i López, 2007).

S'anomena metropolitanització al procés mitjançant el qual es dona un aprofundiment progressiu a la interdependència entre els diferents indrets i municipis d'un territori. "A través d'aquest procés, s'ha anat eixamplant cada vegada més l'espai que els ciutadans i les ciutadanes empren quotidianament, el territori que usen per accedir als serveis, les conques de mercat laboral i, finalment, els àmbits del sòl i de l'habitatge" (Nel·lo, 2010: 17).

La consolidació de la fase de dispersió i descentralització es dona, fonamentalment, pel fet que, des de mitjan anys 90, es realitza un esforç molt important per augmentar les infraestructures viàries (carreteres, autovies i autopistes, les ferroviàries pràcticament no es modifiquen). Això, relacionat amb l'increment de la tenença i l'ús del cotxe privat, ha permès una millor interconnexió entre els diferents espais, municipis, àrees residencials i d'activitat laboral o d'oci. En conseqüència, ha augmentat la quantitat de distàncies recorregudes i, per tant, es produeix una reducció dels temps reals de desplaçament (PTMB, 2010).

El procés de metropolitanització ha desembocat en l'aparició d'una realitat urbana més complexa, extensa i diferenciada funcionalment però molt més interconnectada i integrada. Es pot dir, doncs, que l'ús de l'espai s'ha modificat en dues dimensions: les permanències (assentament residencial de la població, localització de les activitats econòmiques o industrials i característiques dels habitatges) i els fluxos (direcció i intensitat de la mobilitat dels ciutadans i els mitjans de transport usats) (Nel·lo, 2010).

¹¹ No hi ha acord unànim per designar el moment precís en el qual s'inicia aquesta fase. Això es deu, fonamentalment, al fet que és una etapa de consolidació de l'etapa anterior.

Assentament de la població (dispersió i reconcentració)

La integració del territori metropolità, l'augment del preu del sòl i dels habitatges, i la millora de les infraestructures fan que els ciutadans considerin àmbits cada vegada més amplis a l'hora de satisfer llurs necessitats residencials. En conseqüència, les dinàmiques urbanes ocorregudes a la RMB en els últims 25 anys han derivat en una complexa situació en què es juxtaposen dos models urbans: el d'urbanització propi de les ciutats mediterrànies (ciutat compacta) i, encavalcant-s'hi, ha aparegut el model d'urbanització dispersa, de baixa densitat. "Ambdues s'influeixen recíprocament, i la seva coexistència reforça la segmentació social de l'espai així com planteja nous reptes a la política urbanística" (Alabart, 2007: 28).

El nou model urbà –caracteritzat per un tipus de morfologia constructiva de baixa densitat i elevada especialització i segmentació– comporta un seguit de conseqüències de diversa naturalesa (costos per al medi ambient i costos en termes de relacions socials, entre d'altres). Alabart (2007) adverteix que les xarxes de solidaritat socials i el capital social, cultural, laboral o cívic van associats a la densitat, l'heterogeneïtat i la qualitat de les interrelacions socials i que la morfologia urbana dispersa hi influeix debilitant-les.

Paral·lelament als processos de dispersió es produeix una reconcentració de la població a Barcelona i a les grans ciutats de la RMB produïda, fonamentalment, a partir de les migracions extracomunitàries i més relacionades amb el mercat laboral. Entre 2000 i 2006 el nombre de ciutadans d'origen extracomunitari residents a la Regió Metropolitana de Barcelona ha passat de 88.049 a 516.968 (PTMB, 2010). Les persones que arriben fruit de la immigració internacional, (es) se solen assentar –si més no d'entrada– en els cascs antics i alguns suburbis dels municipis més grans i densament poblats (fase de reconcentració).

En definitiva, com recalca López (2007: 3), entre 2000 i 2006, "tot i que hi ha un creixement generalitzat de població a tots els municipis, es continua produint un transvasament del pes relatiu des dels municipis més grans i densament poblats cap als nuclis més petits situats en zones cada vegada més perifèriques".

Dispersió territorial de les activitats econòmiques

Les activitats econòmiques han experimentat processos de relocalització a escala regional amb dinàmiques similars a les protagonitzades per la població durant les dècades de 1980 i 1990. Els centres urbans i densos, a causa de la menor

accessibilitat i als preus del sòl elevats, han expulsat les activitats econòmiques cap a espais més accessibles –generalment corredors metropolitans- i amb major oferta de sòl i més barata (PTMB, 2010).

Característiques dels habitatges

“El mercat immobiliari actua al mateix temps com un motor i un filtre determinant a l’hora d’impulsar les dinàmiques de descentralització i de dispersió de la població sobre el territori debatudes més amunt”. (Nel·lo, 2010: 24)

El règim de tinença de l’habitatge majoritari a la regió és, de forma creixent, la propietat. A principis de la dècada dels noranta, un 73% de les persones entrevistades a l’ECVHP¹² vivia en famílies propietàries de l’habitatge on residien, mentre que el 2000 el percentatge augmenta fins al 84,6%. Aquest cicle alcista, tanmateix, es veu una mica estroncat per la irrupció de la població immigrada estrangera que a partir de 1996 es va assentant a la RMB. Els recursos econòmics de què disposen els immigrants els obliga a residir en habitatges de lloguer. Així, per primera vegada s’explica la davallada de població que viu en propietat, el 2006 aquest percentatge és del 81,6%.

D’altra banda, es constata la preeminència a la RMB de l’habitatge plurifamiliar així com un ascens en les darreres dècades de l’habitatge unifamiliar, aïllat o entremitgeres. L’expansió d’aquest tipus d’habitatge i la proliferació de la urbanització de baixa densitat ha constituït una de les característiques de l’evolució de part important del territori metropolità entre el 1985 i el 2006. No és d’estranyar, per tant, la relativa modernitat del parc residencial de la zona si bé aquest es distribueix de forma desigual en el territori metropolità: la ciutat comtal és l’indret on el percentatge de persones que viuen en habitatges dels anys 60 o anteriors és més elevat. La primera corona, en canvi, compta amb un elevat percentatge (55,9%) de persones que viuen en habitatges construïts entre el 1960 i 1980 i, la segona corona metropolitana (la més ‘nova’ urbanísticament parlant) és on trobem una major proporció d’habitatges construïts a partir de 1980 (Sogues, 2007; Alabart, 2007).

¹² Dades de l’Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995. Condicions de Vida i Hàbits de la Població, IERMB.

La superfície de l'habitatge ha tendit a augmentar de manera continuada. Si l'any 1995 no arribava a 89m², el 2005 superava els 93m². La caiguda de la grandària mitjana de la llar, de 3,5 a 3,1 membres entre 1995 i 2005 ha fet que la superfície per capita també s'hagi incrementat. Ara bé, s'observen diferències molt notables associades al lloc de residència i les característiques de la població: les llars de categoria socioprofessional baixa, els immigrants extracomunitaris, els joves i els qui resideixen a Barcelona o sobretot a la primera corona tendeixen a disposar, de mitjana, de força menys superfície per capita (Nel·lo, 2010).

Mobilitat i transport

L'eixamplament de l'espai metropolità, la dispersió d'activitats i l'especialització funcional de l'espai, estan directament relacionades amb les necessitats de mobilitat dels ciutadans: la mobilitat obligada (la que es produeix per motius de feina i/o estudis) i la mobilitat personal (per lleure, compres, metges...). En conseqüència, es produeix una pèrdua de la capacitat d'autocontenció en l'àmbit municipal.

La capacitat de cada municipi metropolità de contenir en el seu interior la mobilitat que genera (nivell d'autocontenció) ha caigut substancialment des de la dècada dels 90 fins a l'actualitat. Així, si el 1990 prop del 65% dels ocupats metropolitans treballaven al propi municipi i 5 anys més tard només eren el 60%, el 2006 el percentatge no arriba al 48% (Nel·lo, 2010). Actualment, doncs, en l'àmbit metropolità de Barcelona ja són majoria els ocupats i ocupades que treballen fora del propi municipi, si bé s'observen diferències territorials remarcables: Barcelona ciutat reté 7 de cada 10 ocupats, els municipis de la primera corona (els que menys autocontenció tenen) només retenen 3 de cada 10 ocupats i els municipis de la segona corona en retenen 4 de cada 10.

Una de les conseqüències del procés de metropolitanització i la consegüent pèrdua d'autocontenció dels municipis és l'increment de la distància en els desplaçaments per motius laborals de la població. Aquest fenomen té efectes en els modes de transport utilitzats. Des de mitjan anys 80 fins al 2000 disminueix 8,4 punts percentuals el percentatge de ciutadans de la RMB que anaven a la feina a peu o en bicicleta, mentre l'ús del vehicle privat augmenta 9,1 punts percentuals. Els percentatges d'utilització del transport col·lectiu, però, es mantenen més o menys igual si bé el seu ús és notablement diferent segons el territori que s'observa. Així, a la ciutat de Barcelona el transport públic s'empra en cada quatre de 10 desplaçaments, a la primera corona no arriba a tres de cada 10 desplaçaments

mentre que a la segona corona només s'utilitza en 1 de cada 10 desplaçaments (Nel·lo, 2010).

El tipus de transport emprat per desplaçar-se no només té a veure amb el territori, sinó que també ve marcat per una significativa diferenciació social de manera que els homes, adults, pertanyents a categories laborals mitjanes són els més propensos a usar el vehicle privat. Les dones adultes de categoria social baixa, en canvi, tenen una major inclinació a desplaçar-se a peu. Finalment, els joves de categoria social baixa i mitjana, serien els que més usen el transport col·lectiu (Nel·lo, 2010).

2.2 Segregació urbana a la Regió Metropolitana de Barcelona

La segregació urbana a la Regió Metropolitana de Barcelona s'analitzarà a partir de dos grans procediments. En primer lloc es descriuran cinc eixos factorials de diferenciació territorial i després cinc tipus socioterritorials generals, tot obtingut amb dades del Cens de Població i Habitatge de 2001¹³. En segon lloc, a partir de dades de l'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població de 2006, d'anàlisi bibliogràfica i d'interpretació d'ortofotomapes, s'exposaran i es descriuran algunes característiques de la població i elements urbanístics i dels habitatges més distintius de cada una de les àrees socioterritorials.

2.2.1 Factors resultants

Les variables d'anàlisi¹⁴ s'han condensat en cinc factors que expliquen el 53,82% de la variància de les variables considerades. La combinació de la informació que proporciona cada factor amb les característiques territorials de les àrees que delimita permeten denominar els factors com segueix: "variació de la qualificació socioprofessional del centre cap a la perifèria", "urbanitzacions disperses actives vs zones compactes degradades", "relació amb l'activitat i sector d'ocupació en habitatges de propietat segons la distància al nucli metropolità i la mida poblacional", "autòctons o antics immigrants vs nous residents joves" i "grau de consolidació econòmica i etapa vital".

Factor 1. Variació de la qualificació socioprofessional del centre cap a la perifèria

Aquest factor és el que proporciona la major capacitat explicativa amb un 18,99% de la variància de les variables analitzades. Les variables que el factor contraposa en cadascun dels extrems del seu eix es refereixen a les esferes formativa i laboral. Així, en un dels pols de l'eix (valors negatius), s'hi posicionen seccions censals amb població amb nivells d'estudis elevats, en ocupacions tècniques/professionals científiques al sector serveis, de llars sense nucli o unipersonals i nascuda a Catalunya. I, en el pol extrem, operaris i artesans amb qualificació o sense del sector industrial i la construcció nascuts a la resta d'Espanya.

¹³ A l'apartat 1.3 es concreta la metodologia utilitzada per obtenir els eixos i les tipologies territorials.

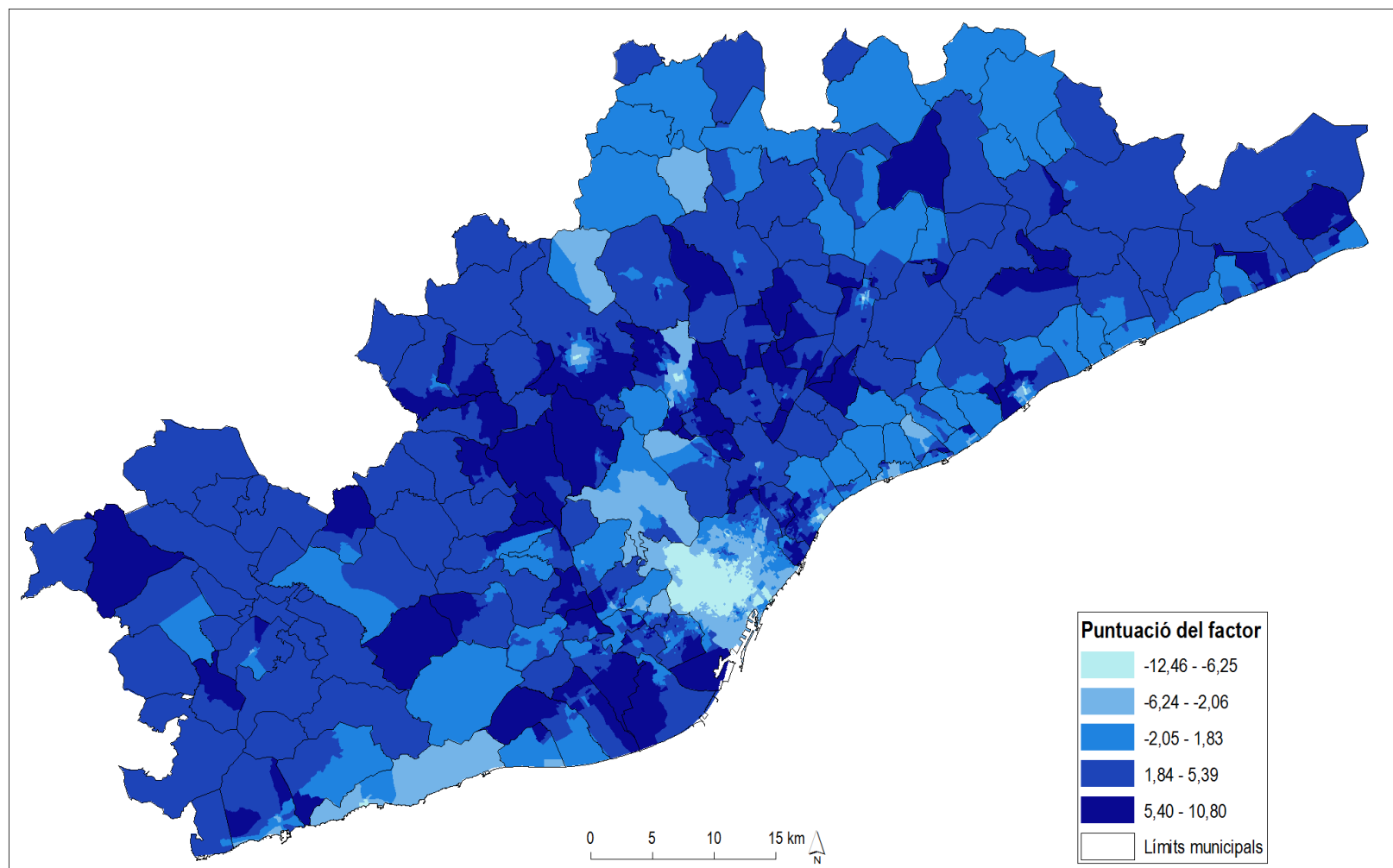
¹⁴ A la taula de les pàgines 30, 31 i 32 es mencionen les variables d'anàlisi.

El primer grup de seccions censals es correspon amb els nuclis antics i alguns pre-exemples de capitals comarcals (Sabadell, Terrassa, Granollers i Mataró) i de Badalona i Sitges i amb els districtes més cèntrics de Barcelona (vegeu figura 6). En concret, el barri de la Vila Olímpica del Poblenou i el de Sants i gairebé la totalitat dels districtes de l'Eixample, de les Corts, de Sarrià-Sant Gervasi i de Gràcia són les zones de la capital catalana on se situen les seccions censals amb població amb la qualificació socioprofessional de les més elevades de la RMB.

Les seccions censals amb població amb les qualificacions socioprofessionals més baixes se situen a les perifèries i extensions suburbanas de la majoria de les ciutats grans i mitjanes i a urbanitzacions disperses de municipis de la segona corona. Es tracta de perifèries i extensions de polígons d'habitatges que es van construir des de finals de la dècada de 1940 fins a meitat de la de 1970 i de zones denses, i en alguns casos aïllades, amb deficiències urbanístiques i problemes socioeconòmics. La franja del centre de l'arc metropolità, des de Corbera de Llobregat fins a Montornès del Vallès, i el continu urbà de Barcelona, especialment Sant Adrià, Badalona, Santa Coloma i l'Hospitalet de Llobregat, és la zona on se situen aquestes seccions censals. Quant a les urbanitzacions disperses, es tracta d'aquelles formades per cases aïllades -Ca l'Artigues, a Lliçà de Munt, o el Mas d'en Gall, a Esparreguera, entre d'altres- algunes de les quals a partir de la dècada de 1980 passaren de segones a primeres residències. Pel que fa a Barcelona, la pitjor puntuació respecte a la qualificació socioprofessional de la població correspon a algunes seccions censals del barri de les Roquetes, a Nou Barris.

En general, la variació d'aquest factor s'estructura de forma concèntrica des de la majoria de les capitals comarcals, on pren els millors valors, cap a l'exterior, i des de les seccions censals que es disposen al voltant dels principals nusos viaris, on el factor pren els pitjors valors, cap a l'exterior.

Figura 6. Distribució del factor “variació de la qualificació socioprofessional del centre cap a la perifèria” segons grups de seccions censals, 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Factor 2. *Urbanitzacions disperses actives vs zones compactes degradades*

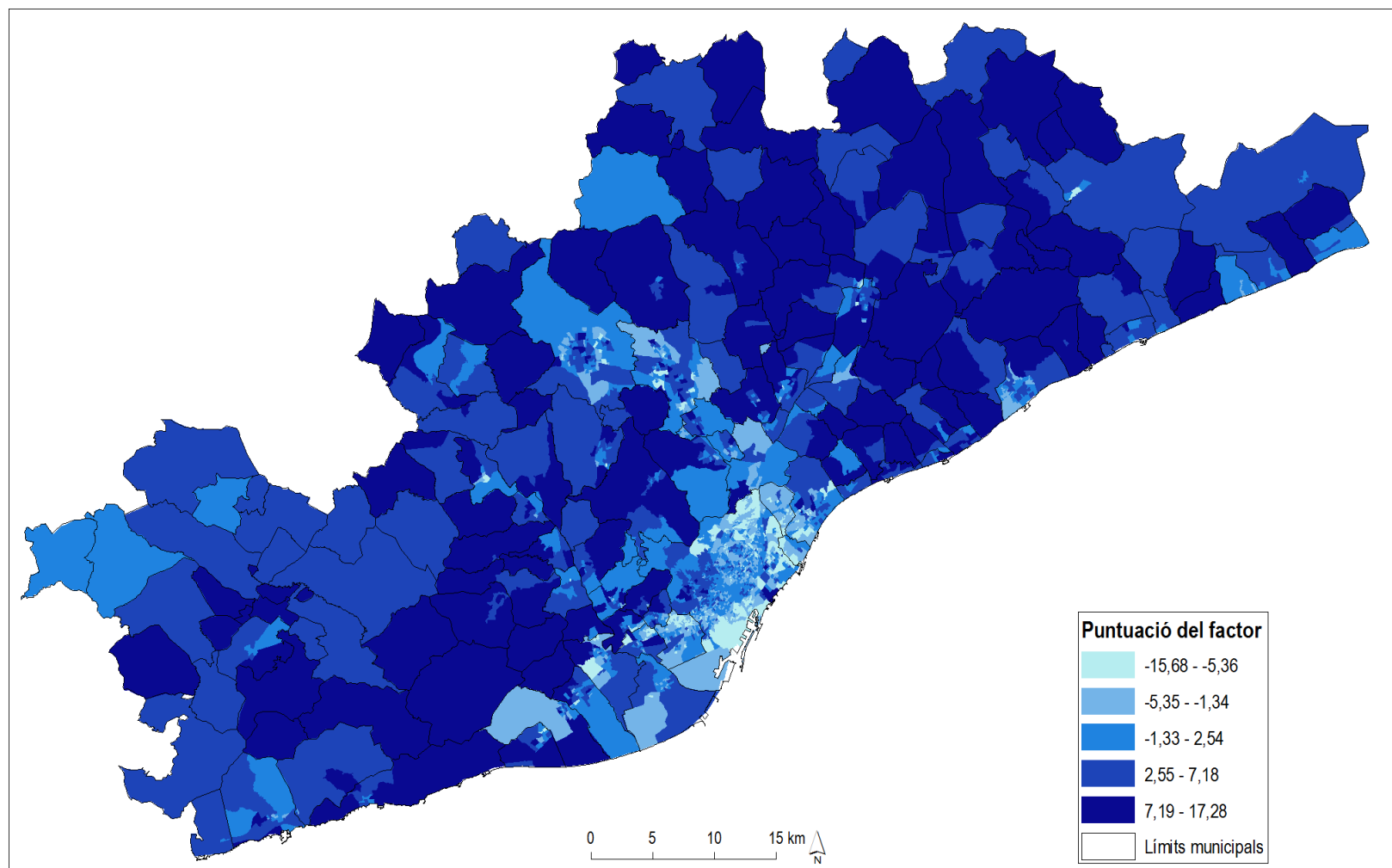
Aquest factor explica un 17,20% de la variància de les variables estudiades. Les dimensions de les quals formen part les variables més explicatives del factor són demogràfiques, laborals, de l'habitatge i de la mobilitat. En un dels extrems (puntuacions negatives) del seu eix s'hi situen seccions censals amb població que té entre 60 i 79 anys, amb llars sense ocupats/des i/o amb 70 m² o menys de superfície útil i amb persones que viuen a l'habitatge des de fa més de 20 anys. En contraposició, la població amb millors situacions laborals -ocupada tant per compte propi o d'altres-, de mitjana edat i amb fills/es i que viu en habitatges de major dimensió es localitza en les seccions censals de l'extrem oposat del factor.

Les seccions censals del primer grup (valor negatiu) se situen a les zones d'urbanització compacta de les perifèries urbanes de les grans ciutats (vegeu figura 7). En aquest sentit, totes les seccions censals d'aquest grup es localitzen a municipis de més de 10.000 habitants¹⁵. I els sis municipis amb major nombre d'habitants el 2001 (Sabadell, Terrassa i quatre -Barcelona, Hospitalet, Badalona i Santa Coloma de Gramenet- dels cinc municipis del Barcelonès) tenen seccions censals que formen part de l'interval amb menor puntuació. La majoria d'aquestes seccions censals pertanyen a barris de polígons d'habitatges i, en menor mesura, a barris de construccions unifamiliars i plurifamiliars de poca alçada que quan van néixer -entre 1940 i 1970 per allotjar a població nouvinguda- eren extensions suburbanes i posteriorment s'han integrat a la ciutat. El barri de la Maurina a l'oest de Terrassa i els de Ca n'Anglada i Montserrat a l'est; el dels Merinals, de la Creu de Barberà, de les Termes, de Ca n'Oriach i de Sant Julià a la perifèria de Sabadell; el Barri de Buenos Aires, Ciutat Cooperativa, Camps Blancs i Canons-Orioles a Martorell; la Torrassa, Collblanc, la Florida i Pubilla Cases, al nord de l'Hospitalet de Llobregat; els barris de Sant Ildefons i Font Santa a l'est i oest de Cornellà de Llobregat; a Martorell; Artigues i Sant Roc a l'oest de Badalona; els barris localitzats a la Serra d'en Mena a Santa Coloma de Gramenet; la Mina a Sant Adrià de Besòs; i gairebé tots els barris del districte de Ciutat Vella, el barri de Montbau, la major part del districte de Nou Barris, el barri del Bon Pastor i l'est del districte de Sant Martí, pel que fa a Barcelona, són els que contenen la majoria de les seccions censals amb els valors de l'extrem negatiu de l'eix del factor.

¹⁵ Seixanta municipis dels 164 de la RMB tenien, el 2001, més de 10.000 habitants.

Pel que fa a les seccions censals de l'extrem oposat, cal destacar que pertanyen a municipis petits o a urbanitzacions amb cases aïllades o adossades. És pertinent assenyalar, en aquest segon eix, la presència de població que disposa de vehicles a motor i/o que s'hi desplaça, que és més característica de població jove amb fills/es que viu en zones disperses o en àrees residencials de recent creació, i la seva absència en el pol oposat. Així, aquestes seccions censals se situen en municipis costaners del Maresme (Santa Susanna, Sant Vicenç de Montalt...); en la majoria de municipis del Vallès Oriental (Lliçà d'Amunt, Vilanova del Vallès...), ja que és la comarca on s'ubiquen els municipis amb més urbanitzacions; en els municipis amb més urbanisme dispers del Vallès Occidental (Matadepera, Sant Quirze del Vallès, Ullastrell...); a gairebé tots els municipis del centre del Baix Llobregat, des de Castellví de Rosanes fins a Begues i Sant Climent de Llobregat; en alguns municipis del Garraf (Sitges, Olivella i Canyelles); i en pocs municipis de l'Alt Penedès, la majoria contigus a Vilafranca del Penedès.

Figura 7. Distribució del factor "urbanitzacions disperses actives vs zones compactes degradades"
segons grups de seccions censals, 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Factor 3. Relació amb l'activitat i sector d'ocupació en habitatges de propietat segons la distància al nucli metropolità i la mida poblacional

L'eix que contraposa aquest factor explica un 10,54% de les variables estudiades. Les variables que s'anteposen es refereixen a la procedència de la població i a característiques dels habitatges i de l'àmbit laboral. Així, en l'extrem positiu de l'eix s'hi situen seccions censals amb població que resideix a Espanya fa més de 20 anys, que viu en habitatges de propietat per compra totalment pagada i de menys de 100 m² i que treballa d'empleat/da al sector terciari. I les seccions censals que se situen a l'extrem negatiu es caracteritzen per tenir població que viu a Espanya fa menys de 10 anys, resideix en habitatges de propietat -per herència o donació- o cedits gratuïtament o a baix cost que tenen més de 100 m² i pertany a llars amb poca ocupació -en un 31% no hi viu cap ocupat- i amb individus que es dediquen a les activitats agràries.

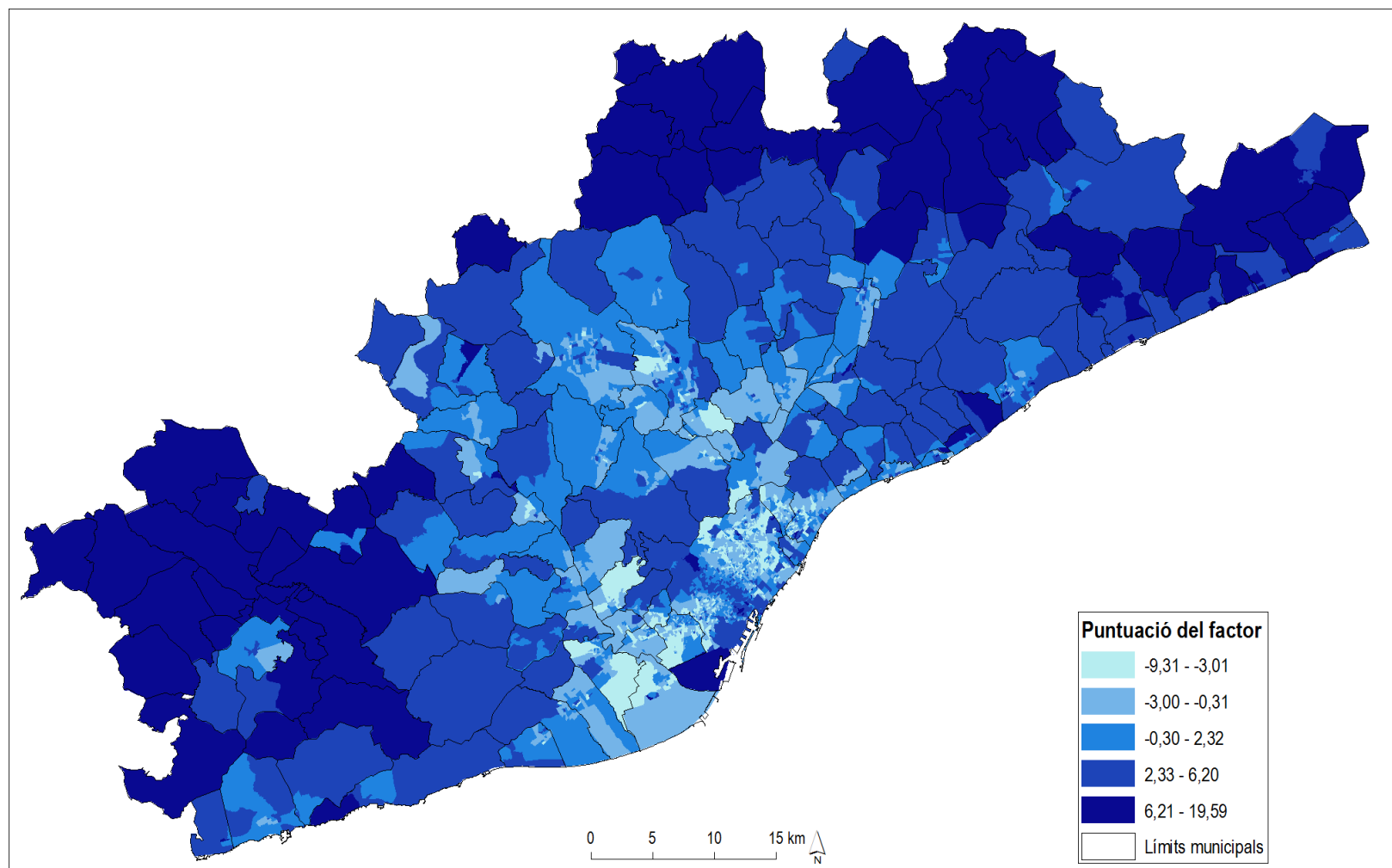
Les seccions censals de l'extrem positiu se situen en els municipis més perifèrics de la RMB i més allunyats de les principals ciutats (vegeu figura 8). En aquest sentit, cal destacar que la puntuació que pren el factor en gairebé tots els municipis perifèrics de menys de 2.000 habitants correspon a l'interval més elevat (entre 6,21 i 19,59). Aquesta distribució guarda relació amb les principals dinàmiques residencials intrametropolitanes que s'han produït a la RMB des de meitat de la dècada de 1980 fins a finals del segle XX. Una d'aquestes tendències consisteix en l'emigració de població jove -que s'emancipa o ja està emancipada- des de Barcelona cap a la primera i la segona corones. Aquests individus solen mantenir el seu lloc de treball a les principals ciutats, fet que explica que continuïn dedicant-se a l'administració i al comerç. En aquest sentit, cal destacar que la variable sobre el temps de desplaçament al lloc de treball només apareix en aquest eix -i oscil·la entre 20 i 45 minuts.

Quant a les seccions censals de l'extrem negatiu, es localitzen en zones amb diversitat de formes urbanes i tipologies edificatòries i, en molts casos, estan properes a espais lliures i verds. La zona sud de Sant Boi de Llobregat, que està qualificada com a sòl rústic protegit de valor agrícola, la urbanització de les Orioles en un dels vessants de la Serra de Montbaig al nord d'aquest municipi, l'est de Sant Feliu de Llobregat al vessant oest de la Serra de Collserola o el centre oest de Sabadell, en una zona on predominen els espais lliures i verds, en són alguns exemples. Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, o algunes seccions censals dels barris de la Serra d'en Mena, a Santa Coloma de Gramenet, són un altre tipus de

casos. Aquesta heterogeneïtat es deu al fet que hi ha variables del factor que tenen més pes en unes seccions censals que en altres. Per exemple, l'ocupació en el sector agrari en alguns dels primers casos i l'atur de tots els membres de la llar en el segon grup.

En general, la variació espacial d'aquest factor és bastant gradual des del nucli de la RMB cap a la perifèria i des dels municipis amb més població cap als menys poblats.

Figura 8. Distribució del factor "relació amb l'activitat i sector d'ocupació en habitatges de propietat segons la distància al nucli metropolità i la mida poblacional" segons grups de seccions censals, 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

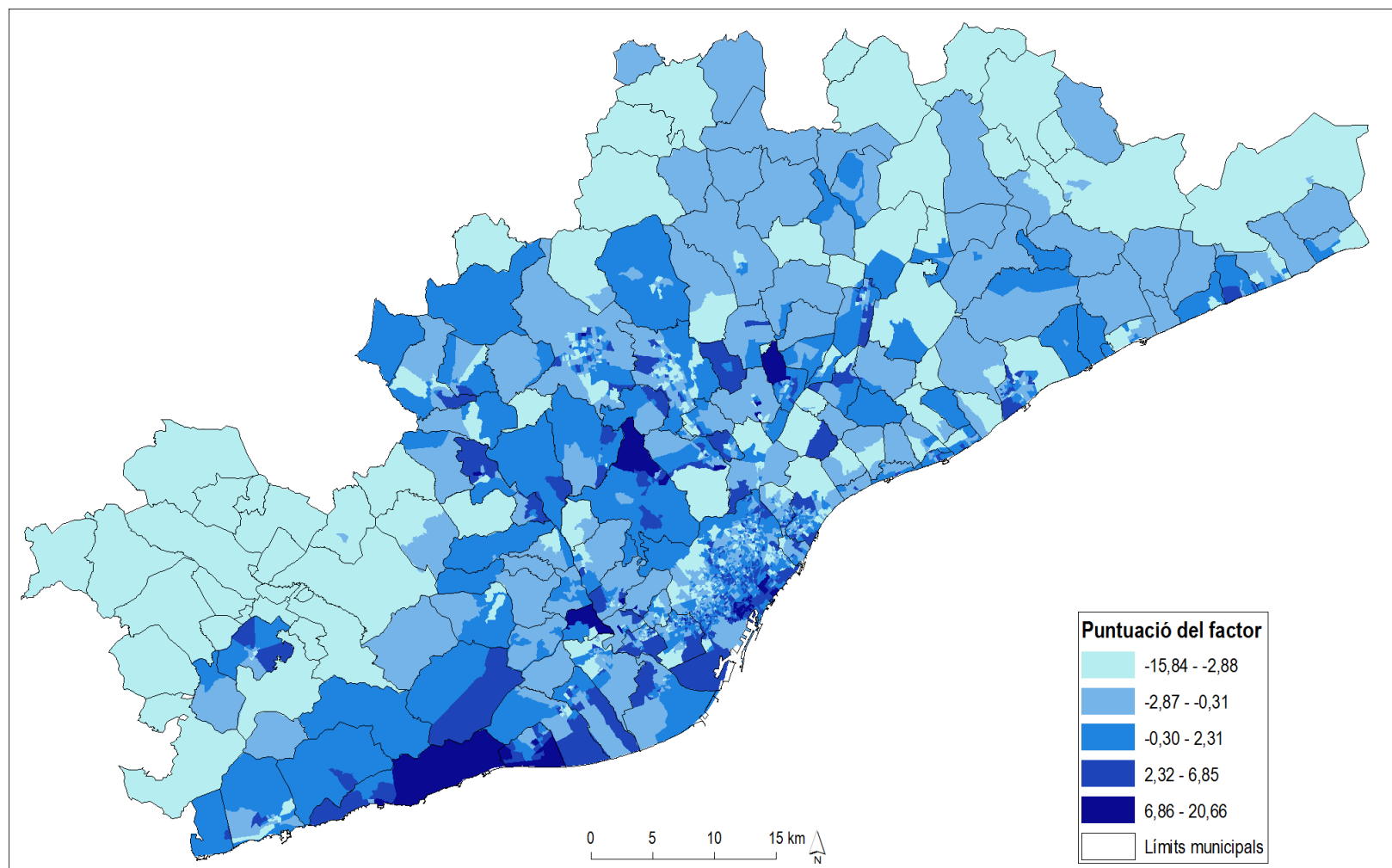
Factor 4. *Autòctons o antics immigrants vs nous residents joves*

Aquest eix explica el 6,48% de la variància total i ens mostra informació sobre l'esfera demogràfica i residencial. La majoria d'indicadors que se situen a l'extrem negatiu de l'eix es contraposen amb els de l'extrem positiu. La població soltera en mitjana edat (30-39 anys) que resideix a Espanya des de fa menys de cinc anys en habitatges de lloguer es posiciona a l'extrem negatiu. I la població casada que té més de 50 anys, resideix a Espanya fa més de 20 anys, viu en habitatges de propietat i en el mateix municipi des de fa més de 10 anys, se situa a l'extrem positiu. Per tant, aquest factor contraposa la nova immigració jove enfront de la població autòctona de major edat.

Les seccions censals amb les puntuacions més elevades del primer dels extrems són poc nombroses. En concret, es localitzen al nucli antic de Sitges, al front marítim de Castelldefels i de l'est de Sitges, a zones tant d'habitatges en bloc i de cases unifamiliars en urbanitzacions d'uns 10-15 anys d'antiguitat al 2001 (seccions censals de Martorell, de Santa Coloma de Cervelló, de Sant Joan Despí, de Sant Cugat del Vallès o de Cerdanyola del Vallès) i en alguns districtes de Barcelona (gran part de Ciutat Vella i seccions dels barris del Poblenou i de la Vil·la Olímpica al districte de Sant Martí) (vegeu figura 9). La presència d'aquestes puntuacions en determinades seccions de Barcelona està relacionada amb la presència de població que ha nascut a Catalunya o resideix a Espanya fa més de 20 anys i té entre 50 i 80 anys.

Les seccions de l'extrem oposat tenen característiques heterogènies i és complex identificar patrons clars de distribució espacial. Per exemple, hi trobem municipis de la segona corona que des de meitat de la dècada de 1980 fins a finals del segle XX han rebut població procedent de la resta de la RMB com seccions que reben població immigrant internacional i seccions de la zona alta de Barcelona, entre d'altres.

Figura 9. Distribució del factor "autòctons o antics immigrants vs nous residents joves"
segons grups de seccions censals, 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

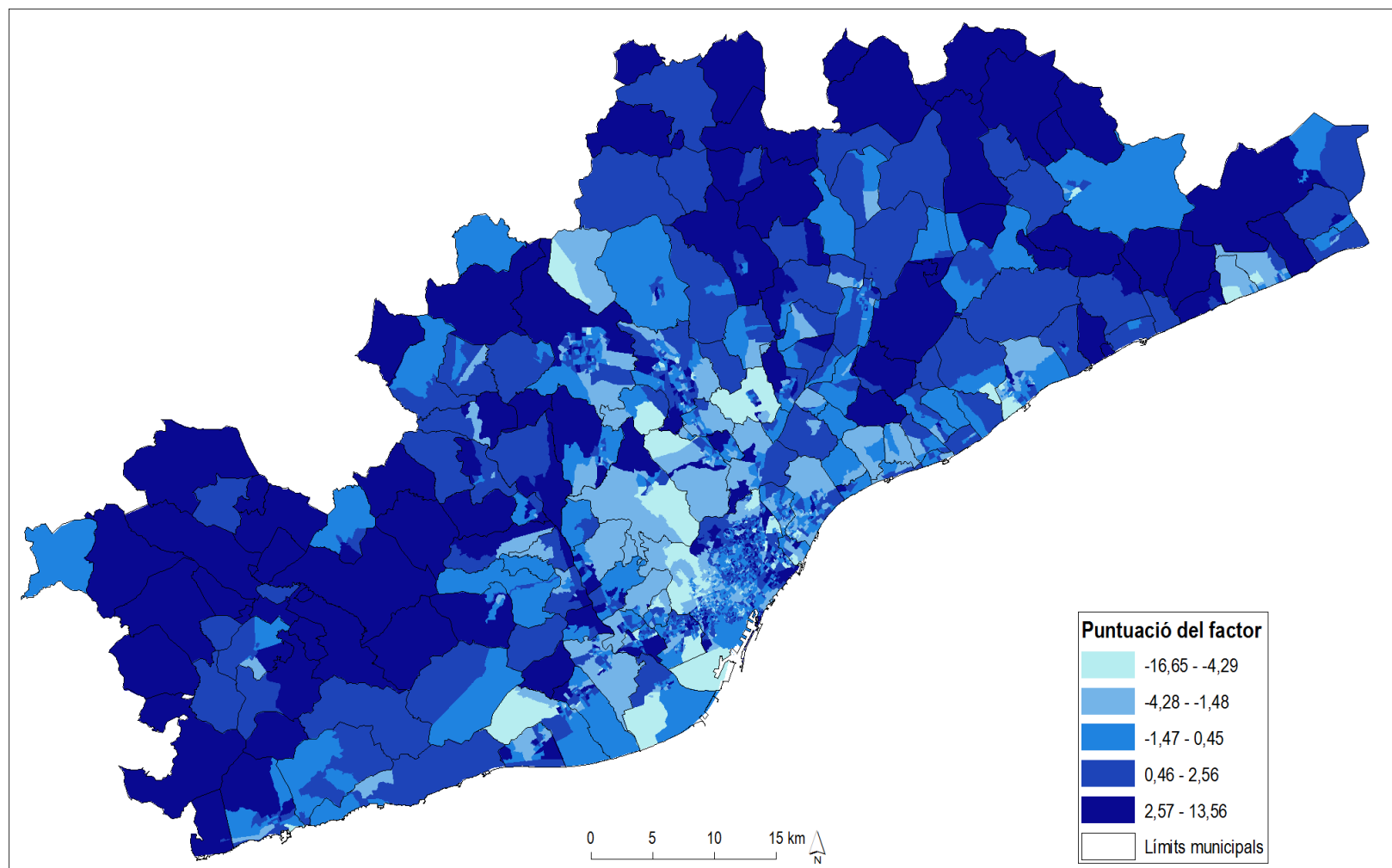
Factor 5. Grau de consolidació socioeconòmica i etapa vital

Aquest factor, que és el que aporta menys capacitat explicativa de les variables estudiades (4,03% de la variància), relaciona la mobilitat residencial amb l'estructura i les característiques de les llars i l'activitat. En un dels extrems de l'eix s'hi situen seccions censals la població de les quals és jove, resideix a Espanya fa més de 20 anys, ha arribat al municipi i a l'habitatge de residència fa menys de dos anys, està ocupada i viu en parella però no té fills. Per contra, a l'altre extrem s'hi situa població de major edat (de 40 a 60 anys), que fa menys temps que resideix a Espanya (entre 11 i 20 anys) però més que resideix al mateix habitatge (d'11 a 20 anys), que viu en estructures familiars més diverses (solters/es, parelles amb fills, mares amb fills...) i en habitatges grans i de propietat.

Les seccions censals de l'extrem positiu tendeixen a situar-se en municipis petits de la segona corona metropolitana (tot el territori de la majoria dels municipis que tenen entre 200 i 3.000 habitants se situa en aquest extrem), en zones amb habitatges de nova construcció de les grans ciutats (seccions censals de Terrassa, Sabadell, Mataró i Badalona, entre d'altres), en barris nous (a Martorell, per exemple) i en barris de Barcelona amb mancances edificatòries i urbanístiques. En el cas de Barcelona, les seccions censals amb aquests valors es distribueixen de forma dispersa pels districtes d'Horta-Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu (a Trinitat Vella, per exemple) i Sant Martí (Maresme-Besòs, entre altres), a l'est de Barcelona, i pel districte de Sants-Montjuïc (nucli antic de a Bordeta, entre d'altres), a l'oest (vegeu figura 10). Una de les principals raons que pot explicar l'heterogeneïtat del tipus de seccions censals en les quals se situa la població de l'extrem positiu és que les parelles joves, en funció dels recursos econòmics disponibles i de les expectatives, fixen la seva residència en habitatges de nova construcció, tant de les principals ciutats com de municipis petits a la perifèria metropolitana, o en habitatges més antics.

Les seccions censals amb els valors més baixos de l'extrem negatiu (de -16,65 a -4,29) corresponen a urbanitzacions de Matadepera, Sant Quirze del Vallès, Santa Perpètua de la Mogoda, Cerdanyola del Vallès, Sant Cugat del Vallès i del districte de Sarrià-Sant Gervasi a Barcelona. La resta de seccions censals amb valors negatius també es localitzen en urbanitzacions, sobretot a la Serra de Collserola i a les seves proximitats. El grau de consolidació socioeconòmica de la població que viu en aquestes zones és molt més estable i elevat que el de la població de l'altre extrem de l'eix.

Figura 10. Distribució del factor "grau de consolidació socioeconòmica i etapa vital"
segons grups de seccions censals, 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

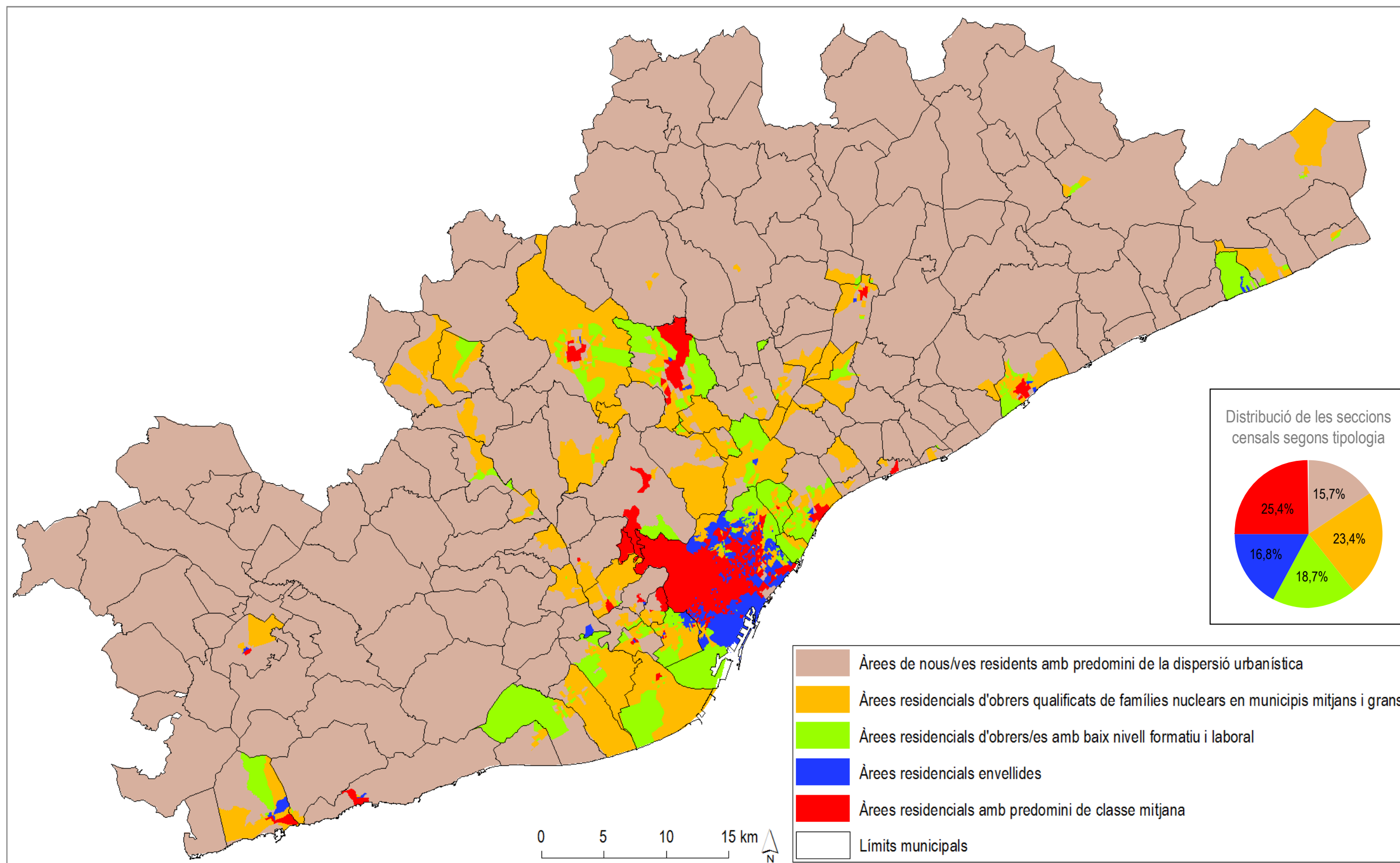
2.2.2 Tipologia socioterritorial

La segregació urbana és un fet evident, amb formes espacials diverses, en diverses metròpolis dels països econòmicament desenvolupats (Castells et al., 2004). A la RMB, tot i que aquest tipus de segregació no és tan intens com en altres regions metropolitanes, existeixen algunes divergències socioespacials.

L'objecte d'aquest apartat és l'anàlisi i la descripció de cinc tipus territorials predominants a la RMB obtinguts amb dades del Cens de Població i Habitatge de 2001. Aquests tipus prenen les seccions censals com a unitats d'agrupació i presenten estrats de població homogenis en conjunts de seccions censals i heterogenis respecte a les altres seccions. Cal destacar que a l'interior de cada tipus, a causa de l'extensió de l'escala espacial resultant, també hi ha diversitat territorial i urbana.

Les tipologies resultants són la de "àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística", que agrupa un 15,7% de les seccions censals (546 seccions censals distribuïdes en una superfície de 2.674,6 km²), "àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans", de la qual en formen part el 23,4% de les seccions (813 en 327,1 km²), "àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral", amb un 18,7% de les seccions (649 en 135,4 km²), "àrees residencials envellides", que agrupa un 16,8% (584 en 30,2 km²), i "àrees residencials amb predomini de classe mitjana", amb el 25,4% de les seccions censals (882 en 70,2 km²).

Figura 11. Localització de les tipologies socioterritorials segons grups de seccions censals, 2001

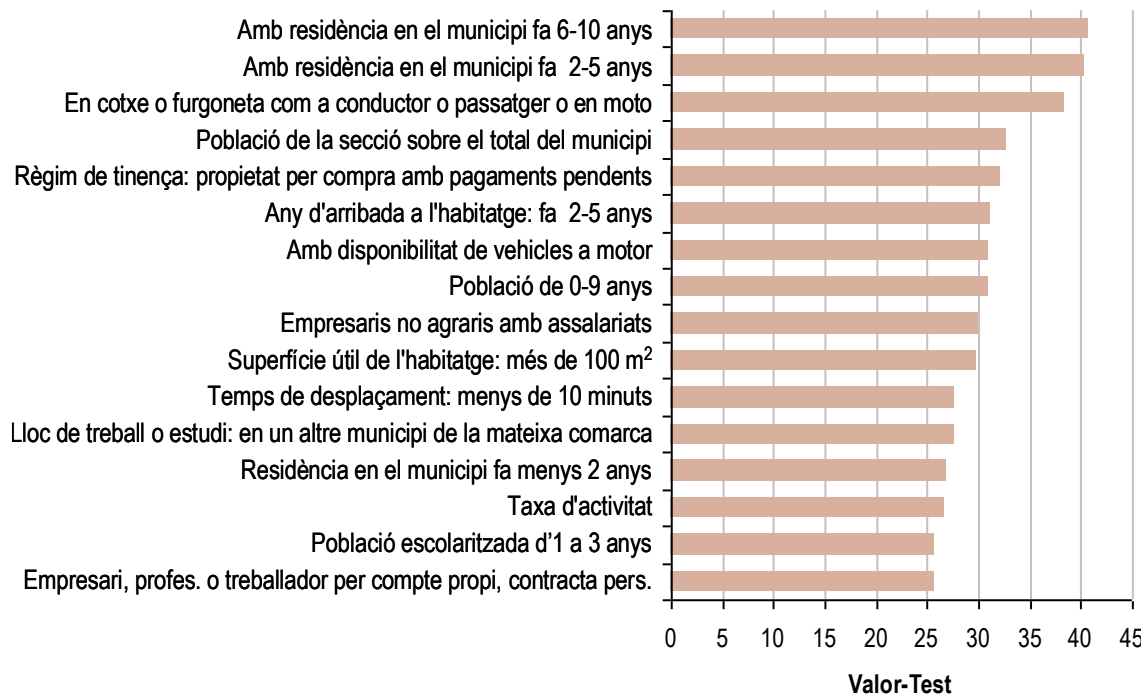
Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

A continuació es realitza una explicació més detallada de cadascuna d'aquestes tipologies.

Tipus 1. Àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística

Aquest grup concentra un 15,7% de les seccions censals de la RMB i els seus trets més característics vénen definits, sobretot, per l'any d'arribada al municipi de residència. Les variables relatives a la mobilitat quotidiana, a algunes característiques dels habitatges i a la situació professional, com es mostra a la figura 12, també són de les més importants en la definició del grup.

Figura 12. Característiques més definitòries de la població de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística, 2001. Valor-Test¹⁶

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

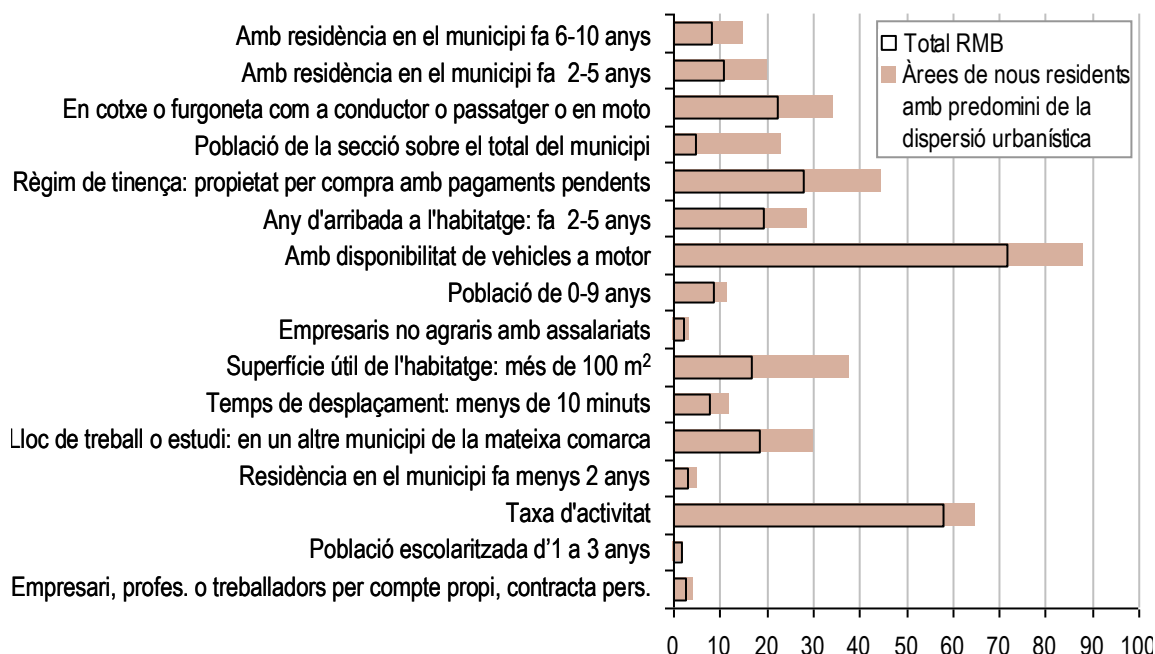
En concret, un 40,71% dels/de les habitants d'aquest tipus territorial fa menys de 10 anys que resideix al municipi (un 5,29% menys de 2, un 20,22% de 2 a 5 i un 15,20% de 6 a 10), mentre que el resultat per al conjunt de la RMB és del 22,37% (figura 13).

¹⁶ El valor-test és un indicador que mostra la contribució al grup de cada variable. Aquesta variable és clau en la classificació d'individus amb característiques pròpies però diferents a la resta de grups. A la figura 12 es presenten les variables que tenen un valor-test superior a 25.

Respecte a la mobilitat quotidiana, es destaca que el 88,17% dels residents disposen de vehicles a motor, el 34,26% els utilitzen, ja sigui com a conductors o com a acompanyants, per desplaçar-se al seu lloc de treball o estudis, el 30,05% treballen i/o estudien en un altre municipi de la mateixa comarca i l'11,81% triguen menys de 10 minuts per arribar al seu lloc de treball o estudis.

Pel que fa a la situació professional, un 7,74% de la població d'aquest grup és empresari, professional o treballador per compte propi que contracta personal, mentre que en el conjunt de la RMB els habitants en aquesta situació són un 4,71%.

Figura 13. Característiques més definitòries de la població de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i comparació amb la RMB (%), 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

La localització espacial d'aquesta població i les característiques que la defineixen indiquen que es tracta, sobretot, de nous/ves residents en zones d'urbanització dispersa (vegeu figura 14). La tipologia edificatòria i l'època de construcció dels habitatges i la distància als principals centres urbans de les seccions censals classificades amb aquest tipus permeten distingir tres classes de zones:

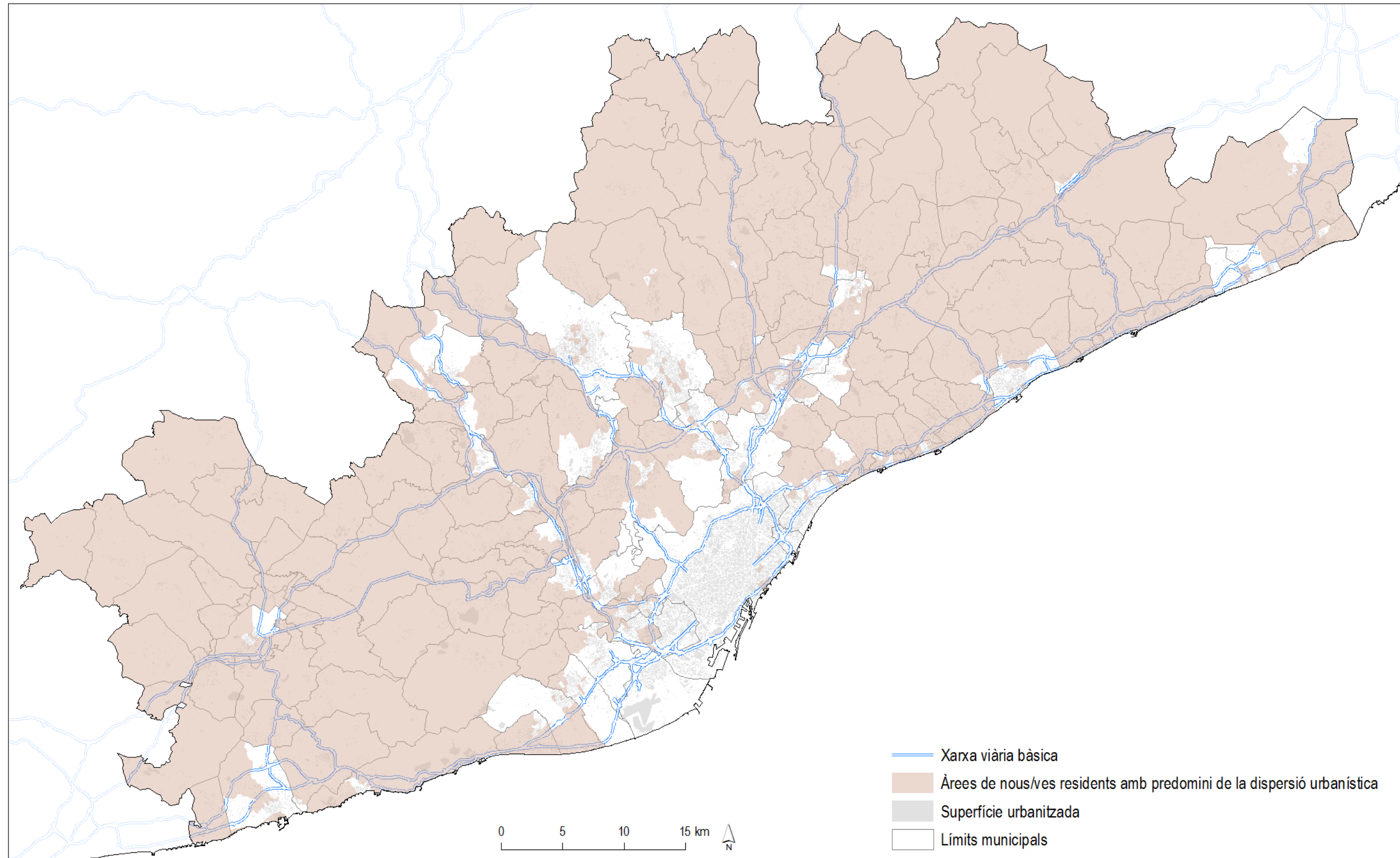
- nuclis centrals dels municipis menys poblats de la RMB, com per exemple Sant Sadurní d'Anoia o Sant Quintí de Mediona a l'Alt Penedès, Cubelles, al Garraf, Torrelles de Llobregat, al Baix Llobregat, Sant Llorenç Savall, al Vallès Occidental, Santa Maria de Palautordera, al Vallès Occidental, o Arenys de Munt, al Maresme.

- urbanitzacions disperses, tant luxoses com senzilles, de cases aïllades i adossades. Les urbanitzacions es localitzen en diferents municipis independentment de la seva mida poblacional i de la distància als principals centres urbans. Les urbanitzacions de Castellarnau a Sabadell, de Sant Muç a Rubí, de la Cogullada a Olèrdola, gairebé la totalitat de les de Sant Cugat del Vallès i de Sant Quirze del Vallès, el barri de Mar a Vilanova i la Geltrú, i totes les urbanitzacions de Lliçà de Vall i d'Amunt, en són alguns exemples.

Els habitatges aïllats són característics dels municipis menys poblats i més allunyats del nucli central de la RMB. Així, hi ha municipis la totalitat dels quals pertany a aquest tipus territorial, es tracta d'aquells que estan formats per urbanitzacions i per centres històrics de petita dimensió: la totalitat dels municipis amb menys de 8.000 habitants, excepte Tiana, Sant Fost de Campsentelles i Pallejà, formen part de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística. En aquest sentit, en formen part més de la meitat dels municipis de l'Alt Penedès, del Maresme i del Vallès Oriental.

- zones amb blocs d'habitatges de construcció recent (de meitat de la dècada de 1980 a finals del segle XX). Aquestes zones són característiques de nous barris d'habitatges a les perifèries urbanes i d'alguns eixamples urbans que han estat objecte de renovació urbanística. Gran part de les seccions censals dels eixamples de Sabadell i de Terrassa i barris com el de la Vila Olímpica del Poblenou a Barcelona, el de les Tres Torres a Vilafranca del Penedès o la zona residencial a l'est del barri de Montigalà a Badalona o del nord-est de Ripollet en són alguns exemples.

Figura 14. Localització de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística segons grups de seccions censals, 2001

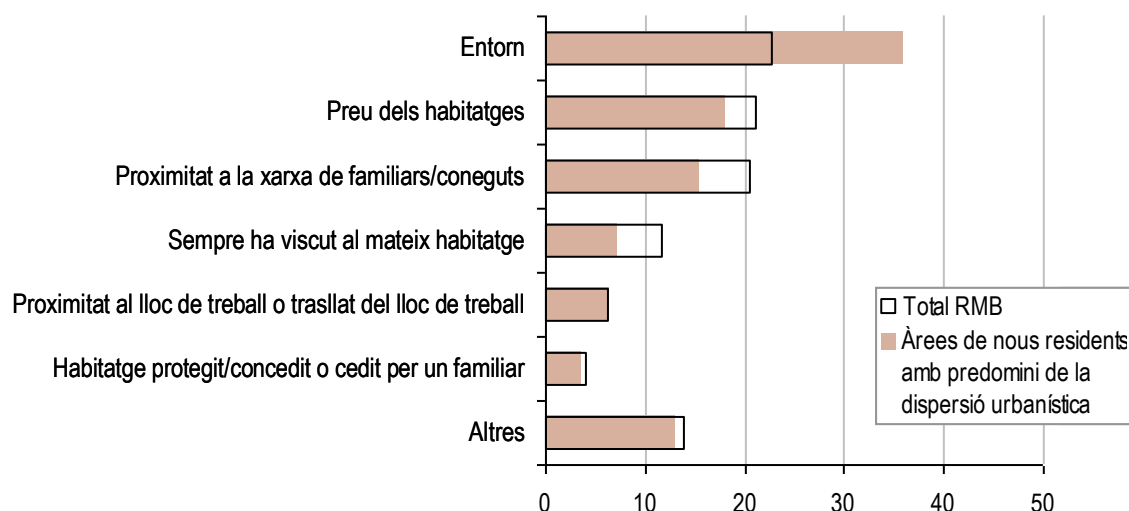

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

És important esmentar algunes variables que, tot i que no marquen els trets més característics del grup, presenten diferències importants amb la resta de la RMB i mostren que la població d'aquestes seccions censals són, sobretot, nous residents en zones disperses. Un 23,66% dels/de les habitants manifesta que viu en una zona mal comunicada, mentre que aquesta percepció és manifestada pel 12,67% del total de la població de la RMB. Quant les característiques demogràfiques, el 73,26% ha nascut a Catalunya, 8,7 punts superior que al conjunt de la RMB, i un 43,31% viu amb la parella i amb els fills, mentre que al total de la RMB aquesta forma familiar és característica del 36,40% dels habitants. La taxa d'activitat també és superior entre la població d'aquest tipus que entre la mitjana a la RMB: un 64,87 enfront d'un 58,00.

La combinació entre urbanització dispersa i barris de nova creació localitzats fora dels nuclis urbans i a les perifèries amb població activa jove amb fills i amb perfil socioeconòmic mitjà-alt, és resultat d'algunes dinàmiques metropolitanes que s'iniciaren a meitat de la dècada de 1980 i s'intensificaren posteriorment. Aquests fenòmens van consistir en un procés d'expulsió de població del centre metropolità a la segona corona i de les ciutats més grans de la segona corona a ciutats mitjanes i petites. La població jove podia adquirir un habitatge més nou, més ampli i més confortable, en un entorn més agradable i amb millor qualitat de vida pel mateix preu que en els nuclis urbans n'adquiriria un de menor categoria. En aquest sentit, l'entorn és la raó principal per escollir la zona de residència de gairebé el 40% dels nous residents, mentre que al conjunt de la RMB és de poc més del 20% dels habitants.

Figura 15. Raó principal per escollir l'actual zona de residència a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i comparació amb la RMB (%), 2006

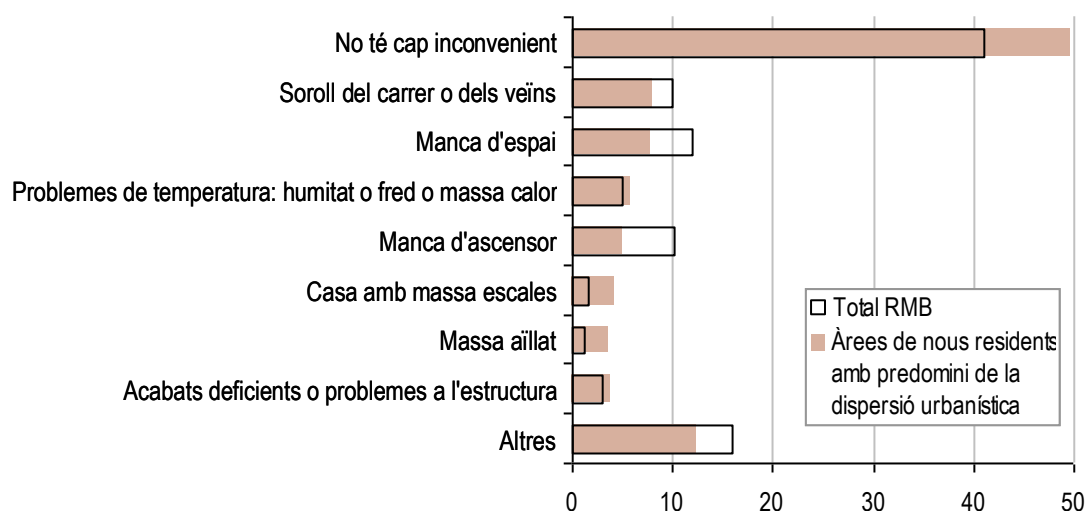
Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La població que viu en aquests territoris en habitatges de més de 100 m² és la que presenta més diferència (21,2 punts) en relació amb el total de la RMB. Les dades de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006) també confirmen aquest aspecte: els habitatges del 51,09% de la població de les àrees de nous residents tenen més de 100 m², mentre que els individus del conjunt de la RMB amb habitatges d'aquesta dimensió són el 27,02%; els habitatges amb poca superfície (de 70 m² o menys) són els menys habituals (10,16%) i estan molt menys presents que a la RMB (29,29%); i la proporció de població amb habitatges de mitjana superfície a les àrees de nous residents (38,75%), és la que més s'apropa a la del conjunt de la RMB (43,69%). Aquesta major dimensió dels habitatges està relacionada amb el tipus d'habitatge. La disponibilitat de cases unifamiliars és molt més elevada a les àrees de nous residents, on gairebé la meitat en disposen (48,78% de la població), que al conjunt de la RMB (17,92%). Els pisos, per tant, són la tipologia residencial de gairebé tota la població de la RMB (81,01%), mentre que a les àrees de nous residents ho són del 49,39%.

Pel que fa al règim de tinença, el de propietat és el més habitual tant entre els/les nous residents (87,56%) com al conjunt de la RMB (81,84%). No obstant, en el cas dels primers, com que són residents que han arribat fa pocs anys a l'habitatge i són joves, és més elevada l'existència d'hipoteca (46,57%) que la propietat totalment pagada (35,51%) respecte a la RMB (32,04% i 44,98%). El lloguer al conjunt de la RMB gairebé dobra al de les àrees de nous residents.

Les comoditats pròpies dels habitatges més nous també es posen de manifest entre els/les nous residents (figura 16). En concret, gairebé el 50% d'aquesta població declara que el seu habitatge no té cap inconvenient, mentre que la proporció en el conjunt de la RMB és del 41,10%. La manca d'ascensor, propi dels habitatges més antics, el soroll, més associat a les aglomeracions de població i de vehicles, i els "altres" inconvenients, són menys habituals entre els habitatges de les àrees de nous residents. Contràriament, l'aïllament i la presència de massa escales, són pròpies dels habitatges més dispersos.

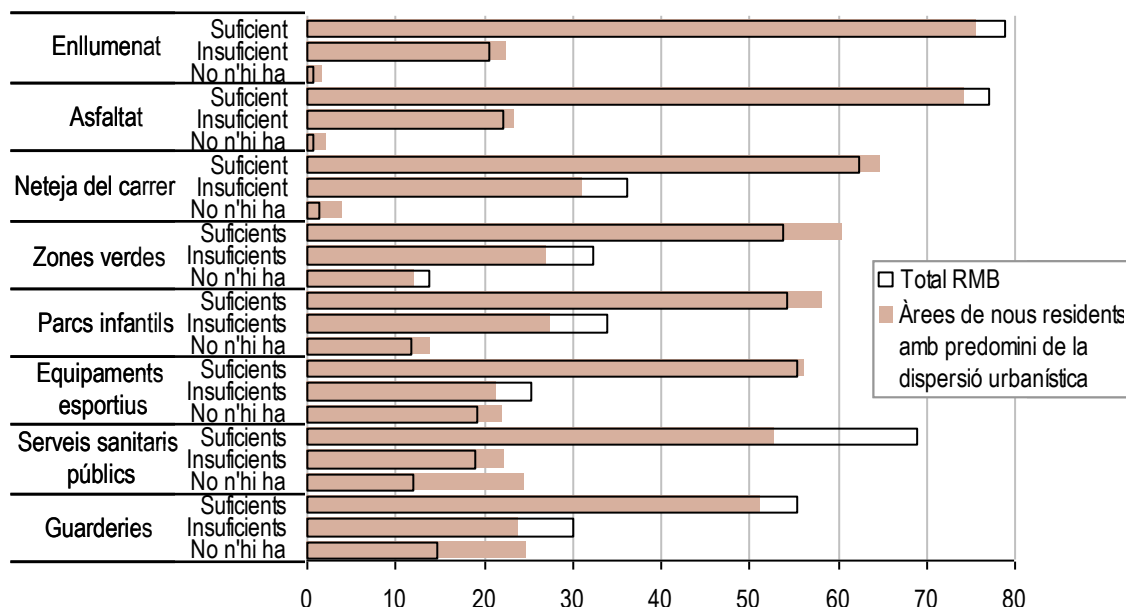
Figura 16. Principal inconvenient de l'habitatge a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i comparació amb la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La major distància als equipaments, als serveis i al transport públic, com a conseqüència de la dispersió de la demanda en zones de baixa densitat, expliquen la major proporció de persones que disposen de vehicles de motor i els utilitzen per desplaçar-se. En aquest sentit, la població que percep que no hi ha equipaments (guarderies, serveis sanitaris, esportius, parcs infantils i zones verdes) és superior, excepte en el cas de les zones verdes, a la mitjana de la RMB (figura 17). Les diferències entre la població que manifesta la inexistència de guarderies i de serveis sanitaris públics són les més altes en relació amb el conjunt de la RMB (més de 10 punts). Pel que fa a la xarxa d'enllumenat i asfaltat i a la neteja dels carrers, aquestes són les més presents segons els/les residents i, entre aquestes, destaquen les infraestructures d'enllumenat i asfaltat (més del 70% consideren que són suficients).

Figura 17. Percepció de l'existència de serveis i equipaments a l'entorn o barri a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i a la RMB (%), 2006

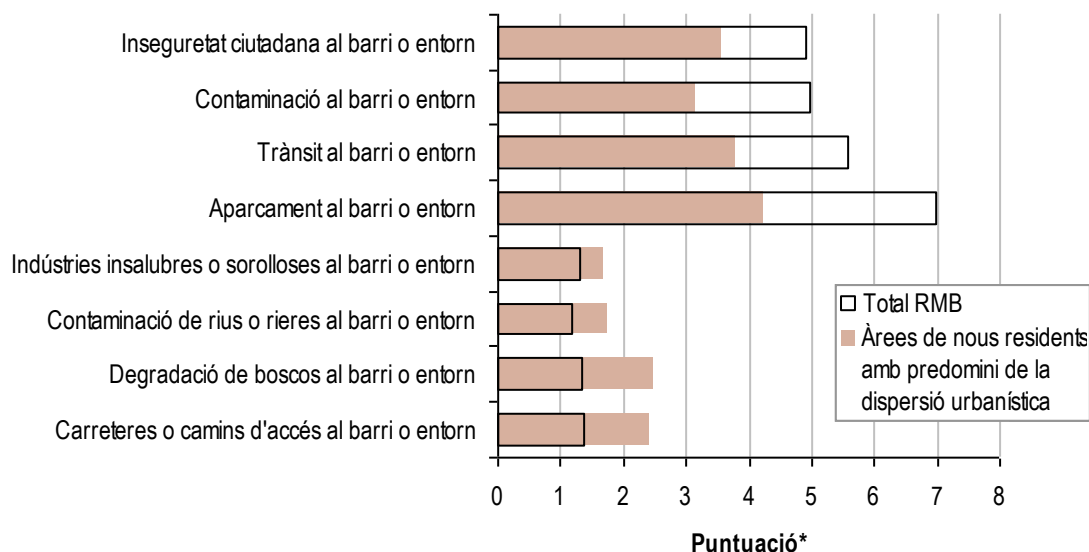

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La valoració dels/de les veïns/es sobre els problemes de l'entorn i els aspectes del barri que es consideren més positius i més negatius són els propis de zones allunyades de les aglomeracions i amb morfologia urbana dispersa. En general, la puntuació mitjana dels/de les nous residents sobre la qualitat de vida al barri (7,4) i al municipi de residència (7,1) és lleugerament superior a la dels habitants de tota la RMB (6,8 i 6,7 respectivament).

Segons la percepció de la població resident, els problemes d'aparcament, de trànsit, d'inseguretat i de contaminació són menys habituals que a la RMB però, igual que al conjunt de la regió, són els més presents (4,25 punts, 3,81, 3,56 i 3,15 respectivament). La valoració de la resta de problemes és més similar al total de la RMB. Cal destacar que hi ha més problemes de degradació i contaminació dels elements naturals en els territoris dels nous residents que a la RMB perquè aquests sistemes estan molt menys presents a la resta de la regió.

Figura 18. Valoració dels problemes al barri o entorn a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i a la RMB, 2006

* A partir d'una escala de 0 a 10 en la qual 0 correspon a cap problema i 10 a molts problemes.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

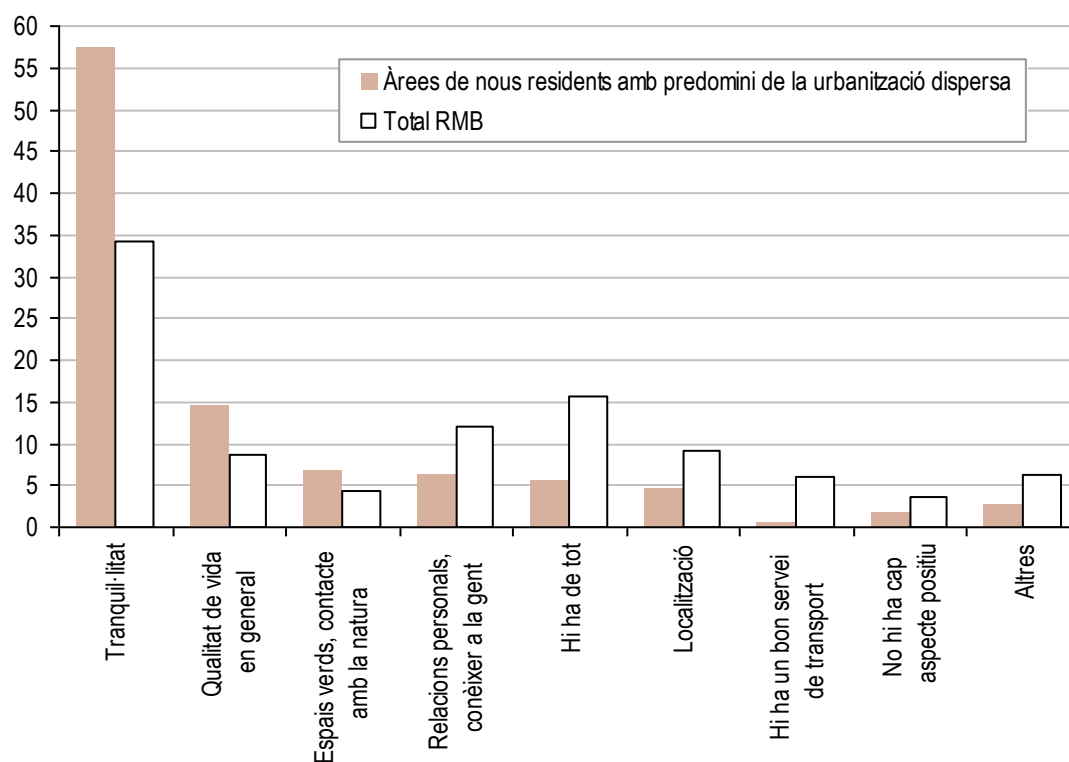
L'aspecte més positiu de viure a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística és la tranquil·litat, que és manifestada pel 57,40% dels residents, seguida, de lluny, per la qualitat de vida en general (14,37%) i per l'existència d'espais verds i el contacte amb la natura (6,86%) (figura 19). La proporció de població d'aquest tipus que considera que aquests aspectes són els més positius dobla a la que manifesta aquesta opinió al conjunt de la RMB.

La resta d'aspectes són poc freqüents i sempre són inferiors al conjunt de la RMB.

La baixa proporció d'aquells/es que manifesten que l'element més positiu són les relacions personals al barri està relacionada amb l'individualisme resultant de la recent arribada al barri, de la dependència del vehicle privat, de la distància amb els familiars i de l'augment de l'aïllament.

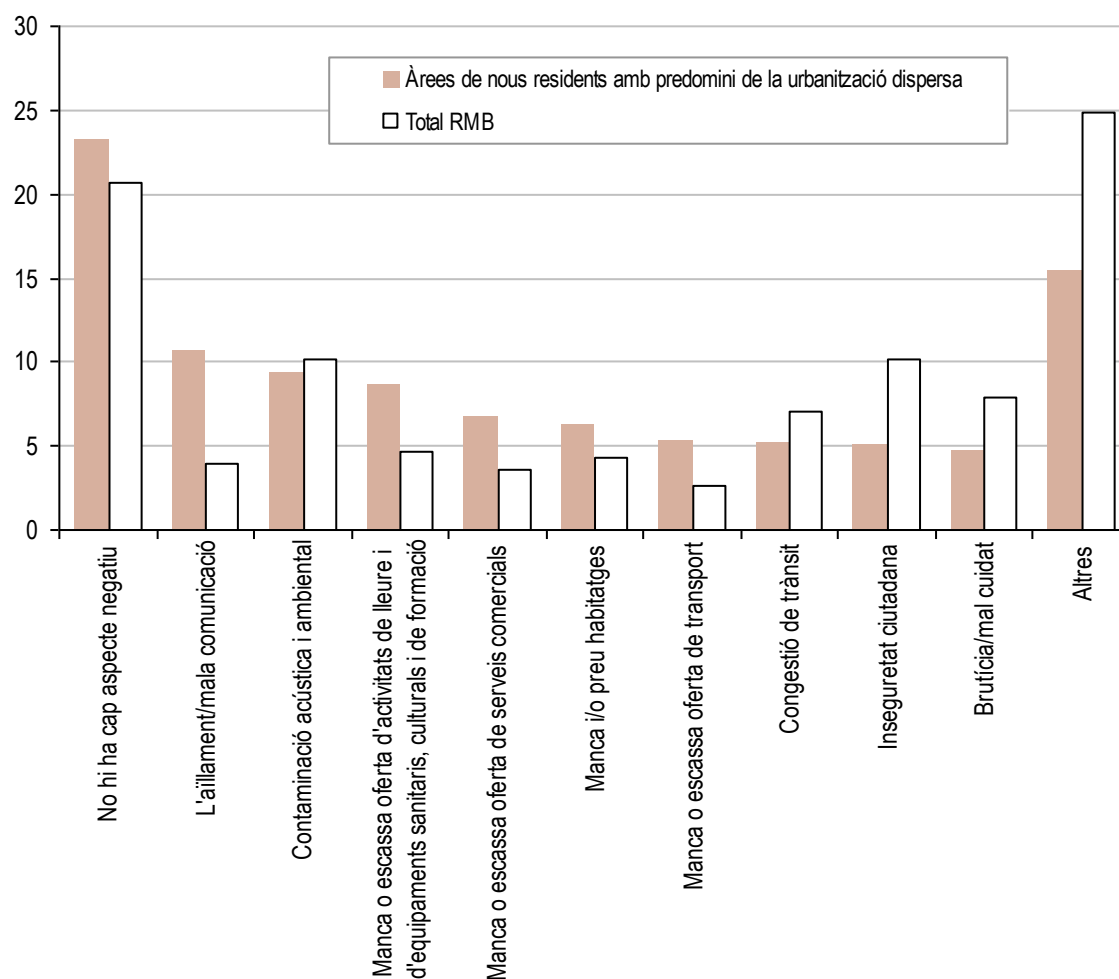
Un altre aspecte a assenyalar és que en aquest cas també es manifesta la poca disponibilitat de transport públic a les zones de baixa densitat; gairebé cap resident considera que l'aspecte més positiu és "un bon servei de transport". Aquesta particularitat també es reflecteix en el cas de l'aspecte més negatiu de viure al barri (figura 20).

Figura 19. Aspecte més positiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Figura 20. Aspecte més negatiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i a la RMB (%), 2006

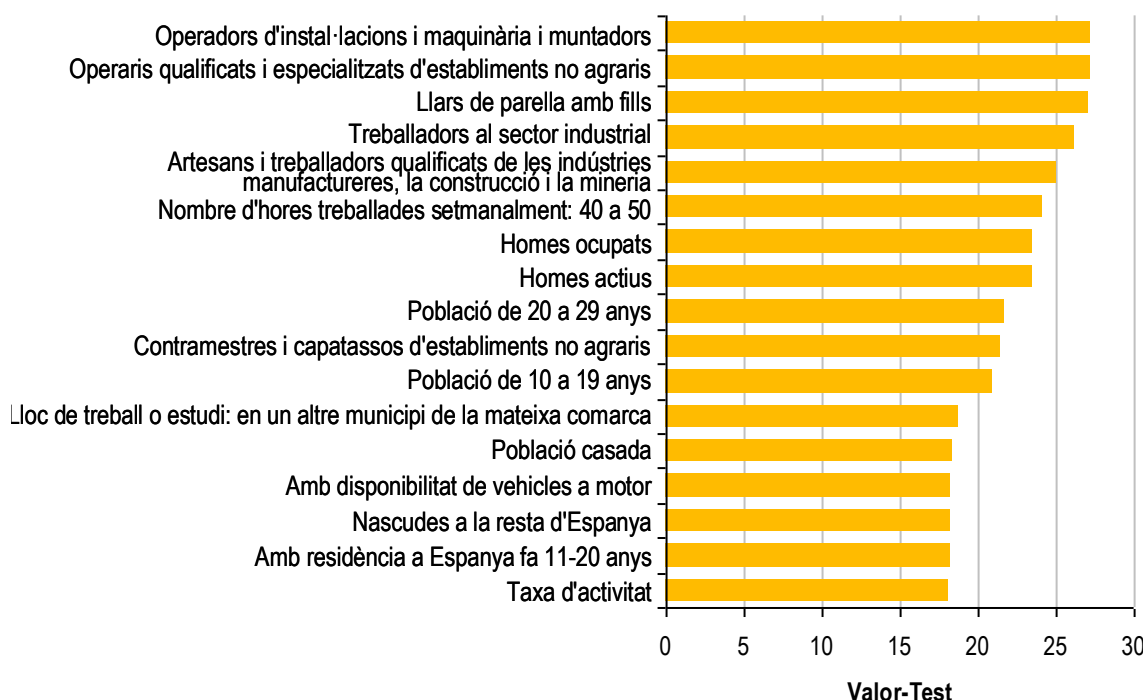

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Tipus 2. Àrees residencials d'obers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans

Les àrees residencials d'obers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans concentren un 23,4% de les seccions censals de la RMB. Les variables més característiques en la definició de la identitat d'aquest grup (figura 21) es refereixen, sobretot, a l'ocupació. Altres variables relatives a l'estructura demogràfica i familiar també són clau en la constitució del grup.

Figura 21. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials d'obers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans. Valor-Test¹⁷

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

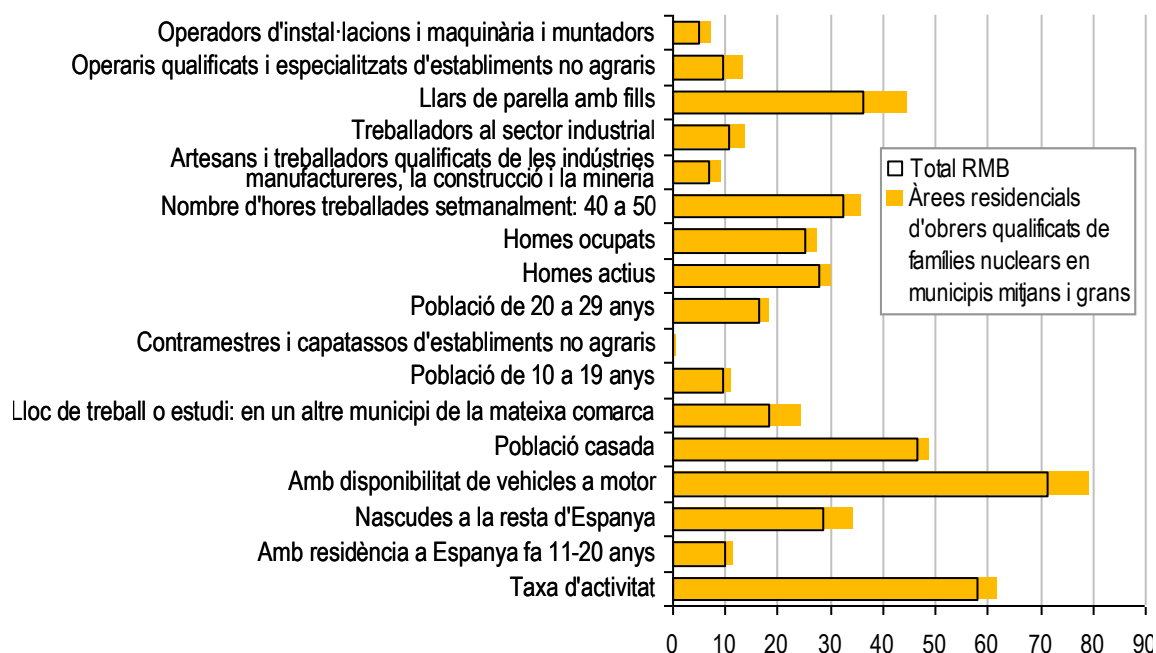
L'activitat i ocupació dels homes d'aquest grup és més elevada que al conjunt de la RMB. En concret, el 27,60% estan ocupats i el 30,10% són actius mentre que al conjunt de la RMB ho estan el 25,28% i el 27,83% són actius. Es tracta d'operaris qualificats, majoritàriament a les indústries manufactureres i extractives i a la mineria, que treballen entre 40 i 50 hores setmanals.

¹⁷ El valor-test és un indicador que mostra la contribució al grup de cada variable. Aquesta variable és clau en la classificació d'individus amb característiques pròpies però diferents a la resta de grups. A la figura 21 es presenten les variables que tenen un valor-test superior a 18.

L'estructura demogràfica i de les llars es caracteritza per nuclis formats per una parella amb fills (44,78% enfront del 36,40% a la RMB) que tenen entre 10 i 29 anys. Entre les variables d'aquest tipus que menys defineixen al grup hi trobem les llars sense nucli i les unipersonals, que suposen un 33,33% de les llars, enfront d'un 46,56% a tota la RMB, i els individus amb més de 60 anys, que són el 17,73% del grup, enfront d'un 23,28% al conjunt de la RMB.

Pel que fa a la procedència, un 34,28% són persones nascudes a la resta d'Espanya, mentre que a la RMB són un 28,77%. En aquest sentit, el fet que la proporció d'individus de 10 a 29 anys sigui una de les variables més característiques del grup, pot ser perquè els seus pares van arribar a Catalunya durant les últimes onades migratòries (dècada de 1970) quan encara eren molt joves, en molts casos es van emancipar dels progenitors quan ja residien a Catalunya i a principis de la dècada del 2000 tenien fills entre 10 i 29 anys. Els fills de major edat encara continuaven vivint, al 2001, amb els seus progenitors.

Figura 22. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials d'obers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans i comparació amb la RMB (%), 2001

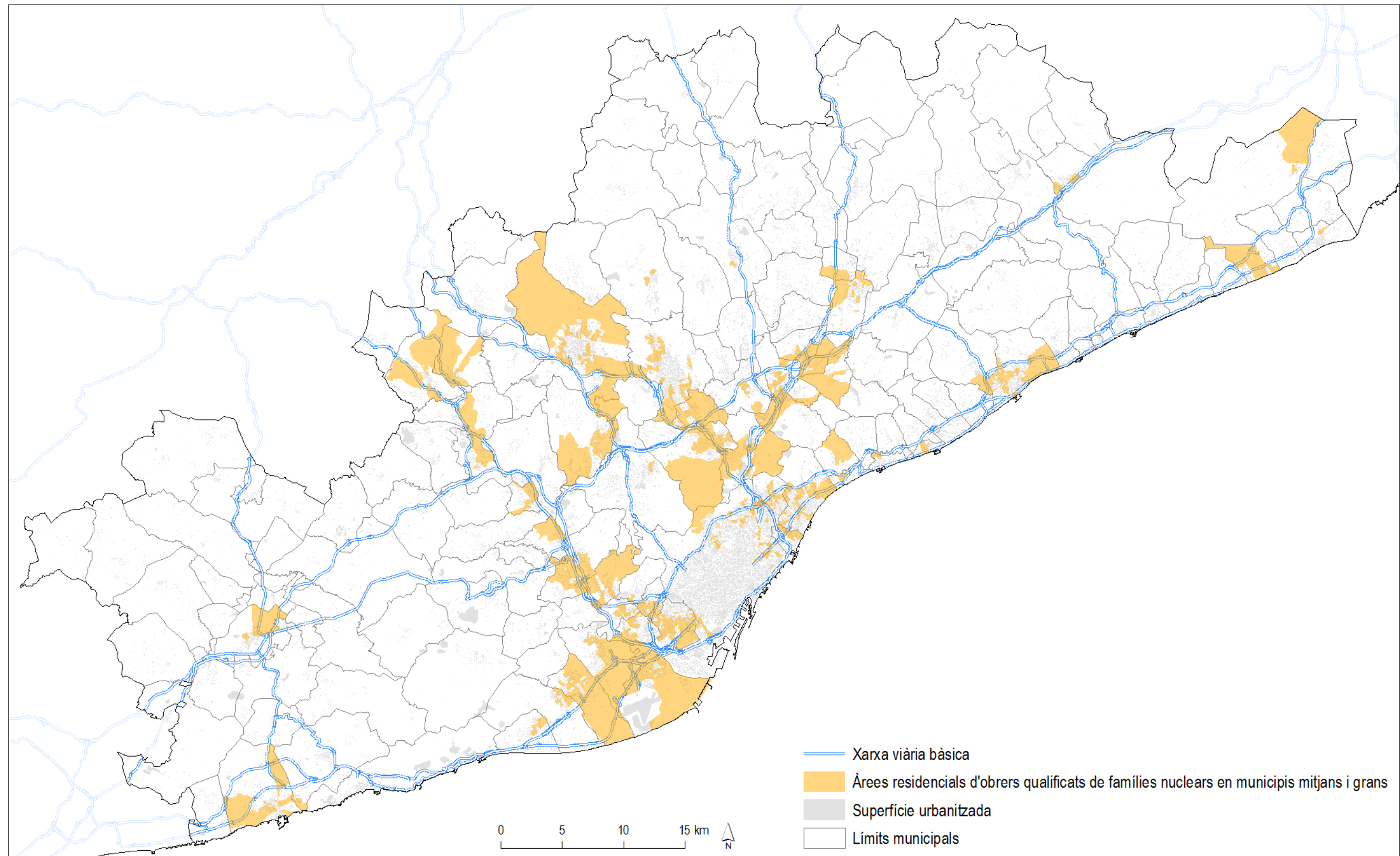

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Les seccions que formen part d'aquest tipus territorial es localitzen en municipis grans i mitjans ben comunicats per carretera (vegeu figura 23). En concret, totes les ciutats de més de 13.000 habitants tenen seccions d'aquest grup i no se'n localitzen en cap municipi de menys de 4.500 habitants. Es tracta, en general,

d'una gran part de les seccions amb urbanització compacta sense predomini d'una única tipologia edificatòria. A les ciutats més grans (més de 100.000 habitants) i/o a les capitals comarcals són peces o bé contigües al nucli antic o que uneixen els eixamples amb els barris perifèrics.

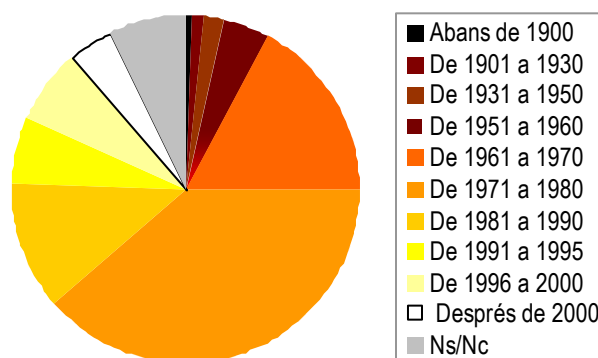
Figura 23. Localització de les àrees residencials d'obrers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans segons grups de seccions censals, 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Molts dels territoris d'aquest tipus es van edificar durant la dècada de 1970 i la primera meitat de la de 1980, durant una època en què l'expansionisme urbanístic de la primera meitat dels 70 va donar pas, pel context de crisi a partir de 1973, a l'aprovació de pocs plans urbanístics, a l'execució de poques grans transformacions urbanes i a l'alentiment de la vertiginosa expansió constructiva precedent. Durant els darrers anys d'aquesta etapa s'ompliren buits urbans i s'inicià la transformació d'antigues fàbriques en usos residencials. Els nous habitatges van ser ocupats, sobretot, per les primeres generacions que van néixer durant el *baby boom*, les quals durant la segona meitat de la dècada de 1970 i la dècada de 1980 arribaven a l'edat d'emancipació i de tenir descendència. Al voltant del 2000, com s'ha mostrat, aquests individus ja havien format una família i tenien fills adolescents o joves.

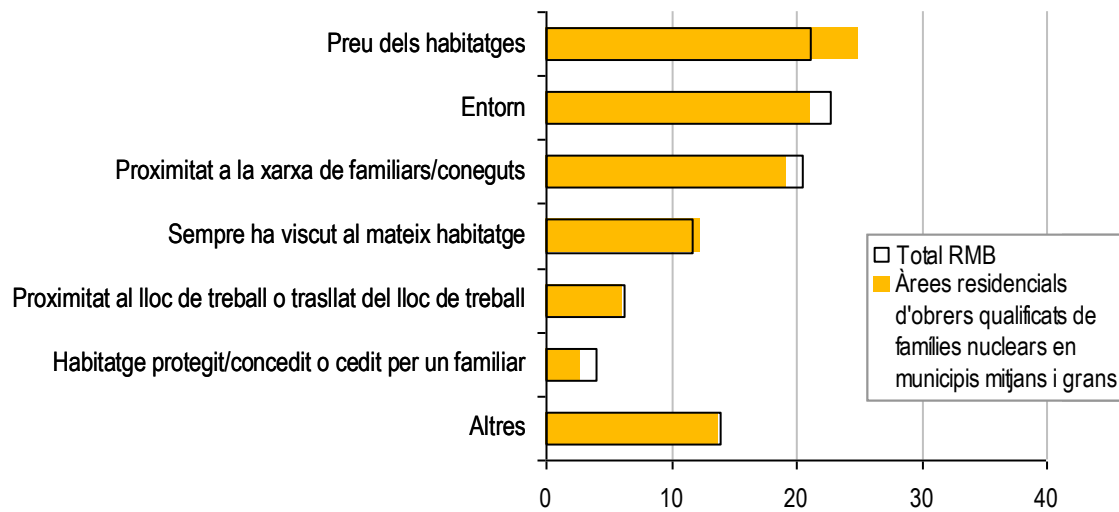
Figura 24. Etapes de construcció dels habitatges de les àrees residencials d'obrers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

El règim de tinença predominant d'aquests habitatges és el de propietat (89,91%), que és superior al de tota la RMB (81,84%), sobretot sense pagaments pendents. El fet que la meitat dels residents tinguin l'habitatge totalment pagat està relacionat amb el moment d'arribada a la residència, que data de fa més de 10 anys en gairebé el 50% dels individus, i amb la consideració dels preus dels habitatges com a primera raó principal (figura 25) per escollir la zona de residència. La importància atribuïda als preus en un context postcrisi i períodes de temps des de l'arribada a l'habitatge superiors a 10 anys han permès que una gran part dels residents (51,74%) de les àrees d'obrers qualificats tinguin l'habitatge totalment pagat.

Figura 25. Raó principal per escollir l'actual zona de residència a les àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans i comparació amb la RMB (%), 2006

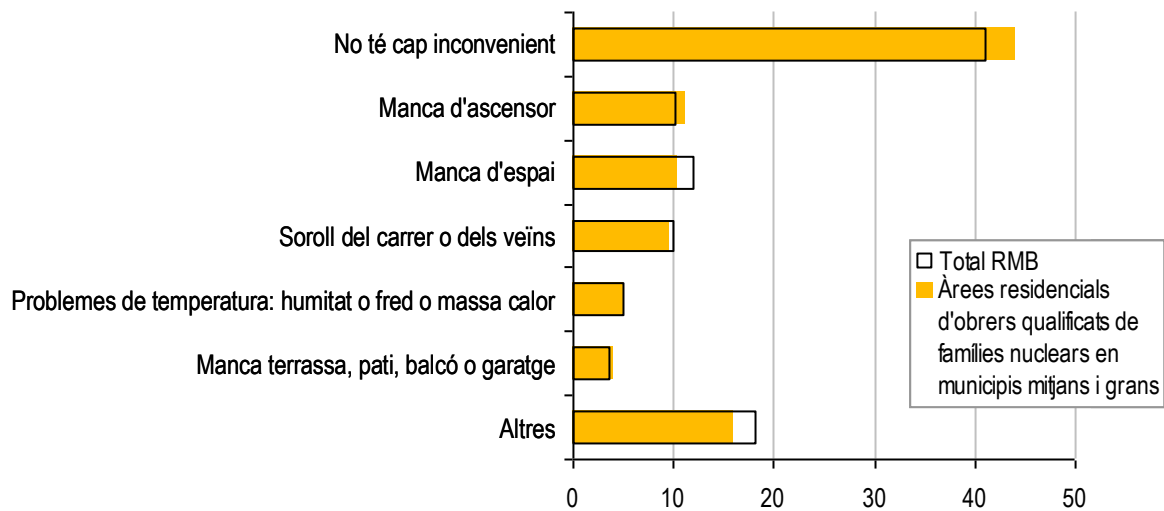

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

L'entorn i la xarxa de familiars i coneguts, en un context en què la distància en temps encara no havia disminuït com ho va fer posteriorment durant el capitalisme informacional, també són de les raons més habituals per escollir la zona de residència. El suport de la xarxa sociofamiliar és un dels factors que més condicionen la mobilitat residencial i durant les dècades de 1970 i 1980, per disposar quotidianament d'aquest suport, era més necessària la proximitat espacial.

Quant als inconvenients de l'habitatge, la població de les àrees d'obriers qualificats manifesten que no tenen problemes d'aquest tipus, aspecte que es correspon amb un parc d'habitatges bastant nou i amb qualitat en l'estructura i els acabats.

Figura 26. Principal inconvenient de l'habitatge a les àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans i comparació amb la RMB (%), 2006

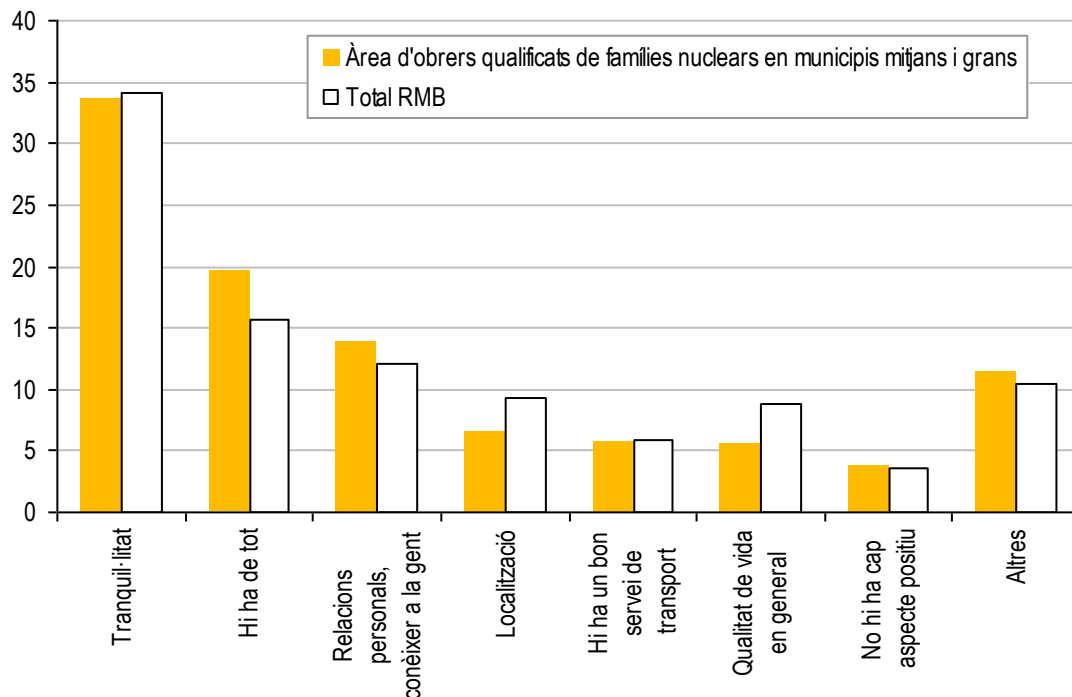

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

L'inconvenient principal més habitual és la manca d'ascensor, que és freqüent en l'11,13% de la població i similar al conjunt de la RMB (10,25%). Molt a prop, el segueix la manca d'espai (10,42%), que està lleugerament menys present que al conjunt de la RMB (11,90%). Tot i així, més del 50% dels individus viuen en habitatges de mida mitjana (de 71 a 110 m²), mentre que aquesta proporció a tota la RMB és gairebé deu punts més baixa (43,69%), i la població en habitatges petits i grans és relativament menor que al conjunt de la regió metropolitana.

L'entorn, com s'ha mostrat anteriorment, és la segona raó més habitual entre els/les residents per escollir l'actual zona de residència. Entre els aspectes més positius d'aquest entorn es destaca la tranquil·litat, que és l'element més bo per a una tercera part dels habitants, i el fet que "hi ha de tot", que és el que més es distancia del conjunt de la RMB (4 punts de diferència). Les relacions personals, en zones on gran part de la població fa més d'una dècada que hi viu, ocupen la tercera posició (14%) i superen la presència d'aquest aspecte al conjunt de la RMB (figura 27).

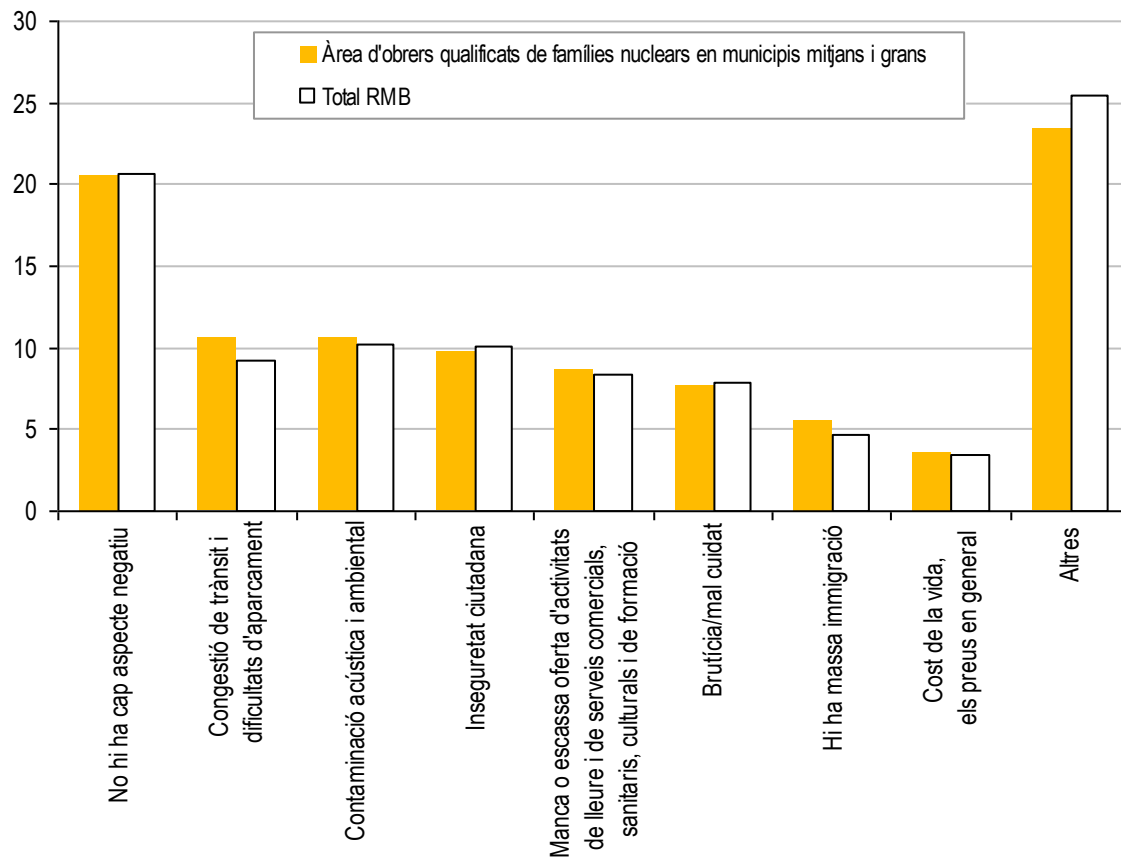
Figura 27. Aspecte més positiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials d'obrers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Els problemes de trànsit i la contaminació, que són habituals a les zones d'urbanització compacta de les ciutats mitjanes i grans, ocupen la primera i segona posició en la distribució de l'aspecte més negatiu de la zona de residència i superen lleugerament al conjunt de la RMB (figura 28).

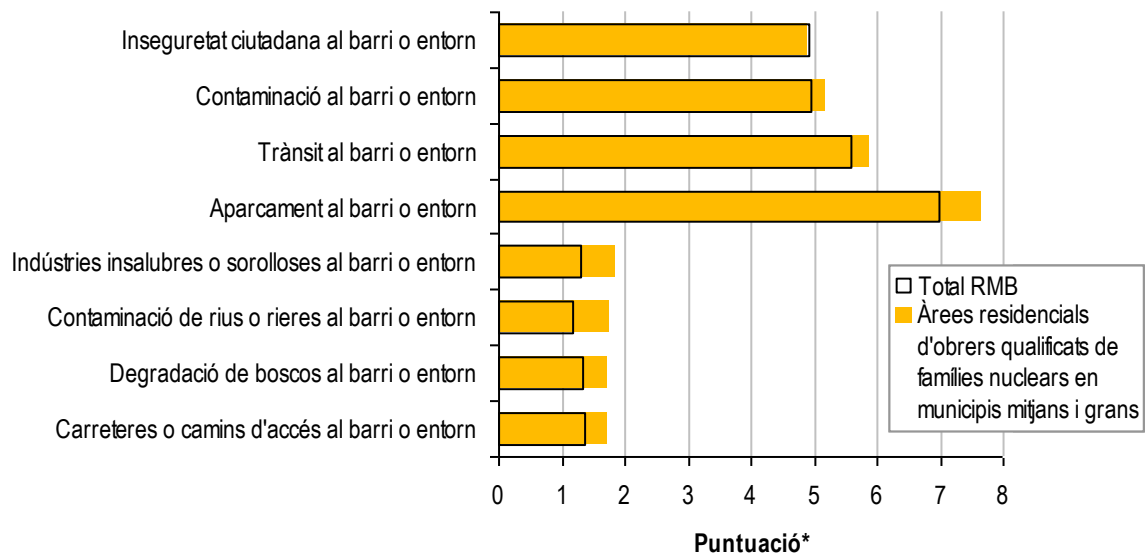
Figura 28. Aspecte més negatiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Així mateix, els problemes pitjor valorats són els d'aparcament, de trànsit i de contaminació, que reben una puntuació de 7,64, 5,87 i 5,17 respectivament (figura 29). La valoració dels problemes del barri o entorn per part de la població de les àrees residencials d'obriers qualificats segueixen la mateixa tendència que al conjunt de la RMB però, excepte la inseguretat ciutadana, són pitjor valorats que a tota la regió metropolitana.

Figura 29. Valoració dels problemes al barri o entorn a les àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans i a la RMB, 2006

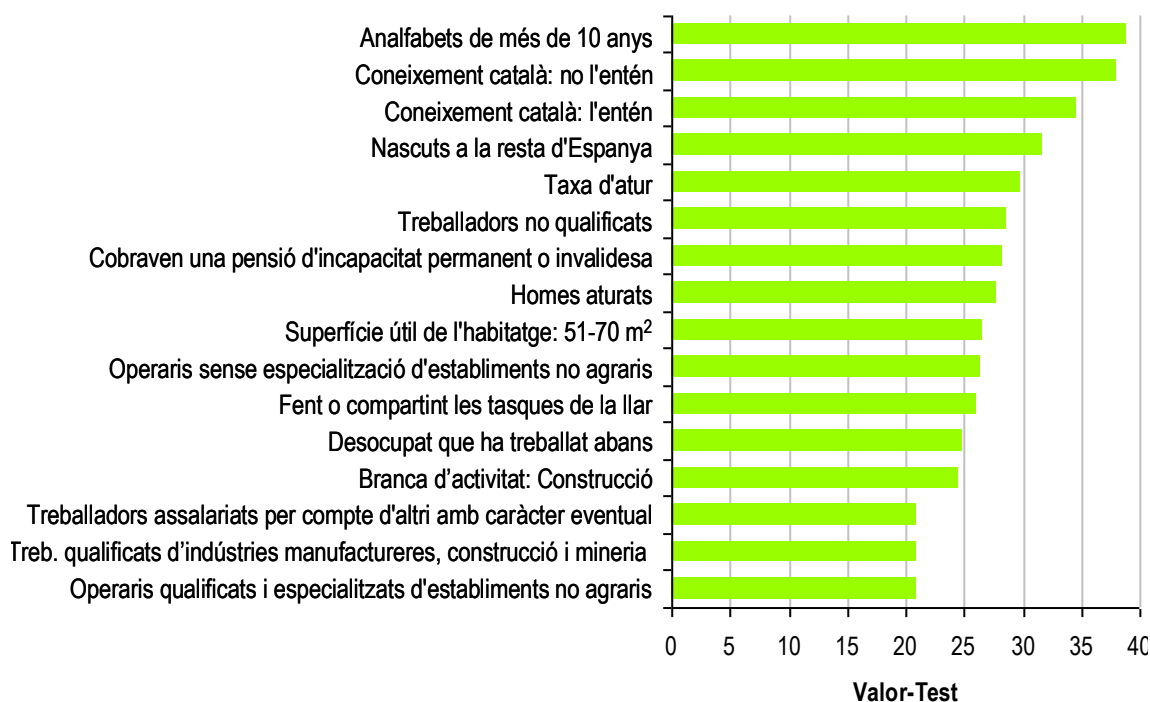
* A partir d'una escala de 0 a 10 en la qual 0 correspon a cap problema i 10 a molts problemes.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Tipus 3. Àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral

Aquest tipus socioterritorial agrupa el 18,7% de les seccions censals de la RMB i els seus trets més destacats estan definits per la relació amb l'activitat, el nivell d'instrucció, el grau de coneixement del català i la procedència territorial.

Figura 30. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral, 2001. Valor-Test¹⁸

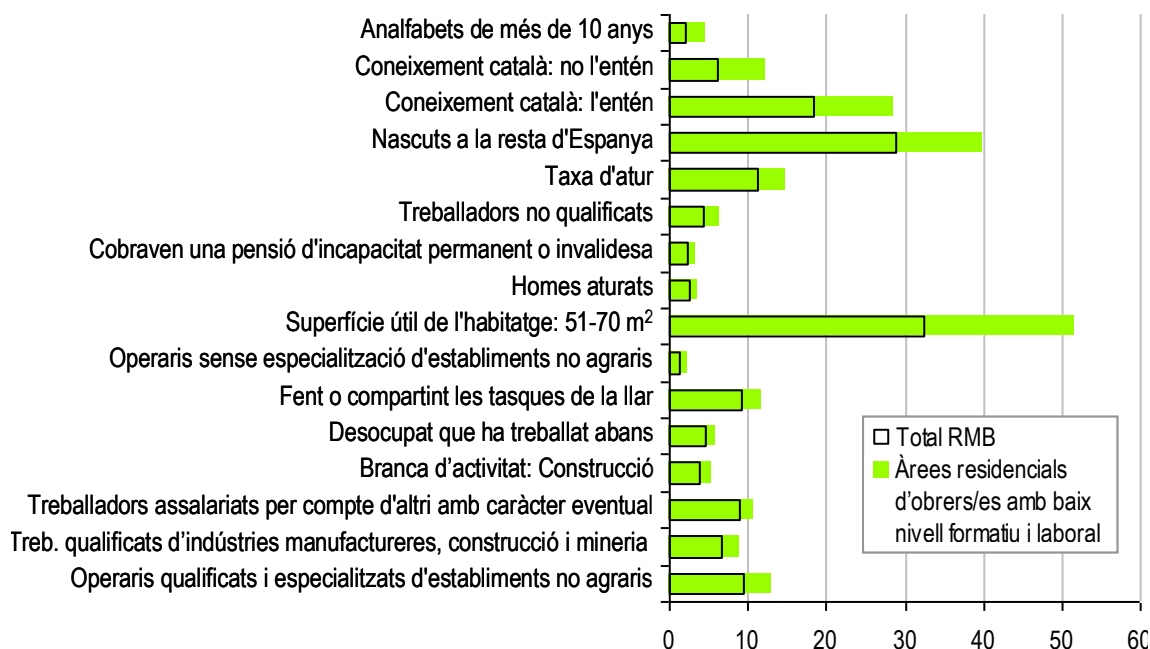
Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

En concret, es tracta d'àrees amb una alta proporció de població nascuda a la resta d'Espanya (39,85%) –enfront d'un 28,77% al conjunt de la RMB– que no entenen el català (12,27%) o l'entenen però no el saben parlar, llegir i escriure (28,54%) i en les quals la presència relativa de persones analfabetes de més de 10 anys és el doble que el del conjunt de la RMB (4,56% i 2,11% respectivament) (figura 31). Pel que fa a la relació amb l'activitat, els llocs de treball que ocupen aquests residents són de baix nivell professional i les condicions socioeconòmiques en l'àmbit laboral també són de les més baixes. Com mostren les dades, els treballadors no qualificats i els qualificats de les indústries i la construcció són el 15,22% dels ocupats, mentre que a tota la RMB suposen l'11,00%, i els operaris tant amb

¹⁸ El valor-test és un indicador que mostra la contribució al grup de cada variable. Aquesta variable és clau en la classificació d'individus amb característiques pròpies però diferents a la resta de grups. A la figura 30 es presenten les variables que tenen un valor-test superior a 20.

especialització com sense d'establiments no agraris són el 15,28% a aquest tipus socioterritorial i el 10,81% a la RMB.

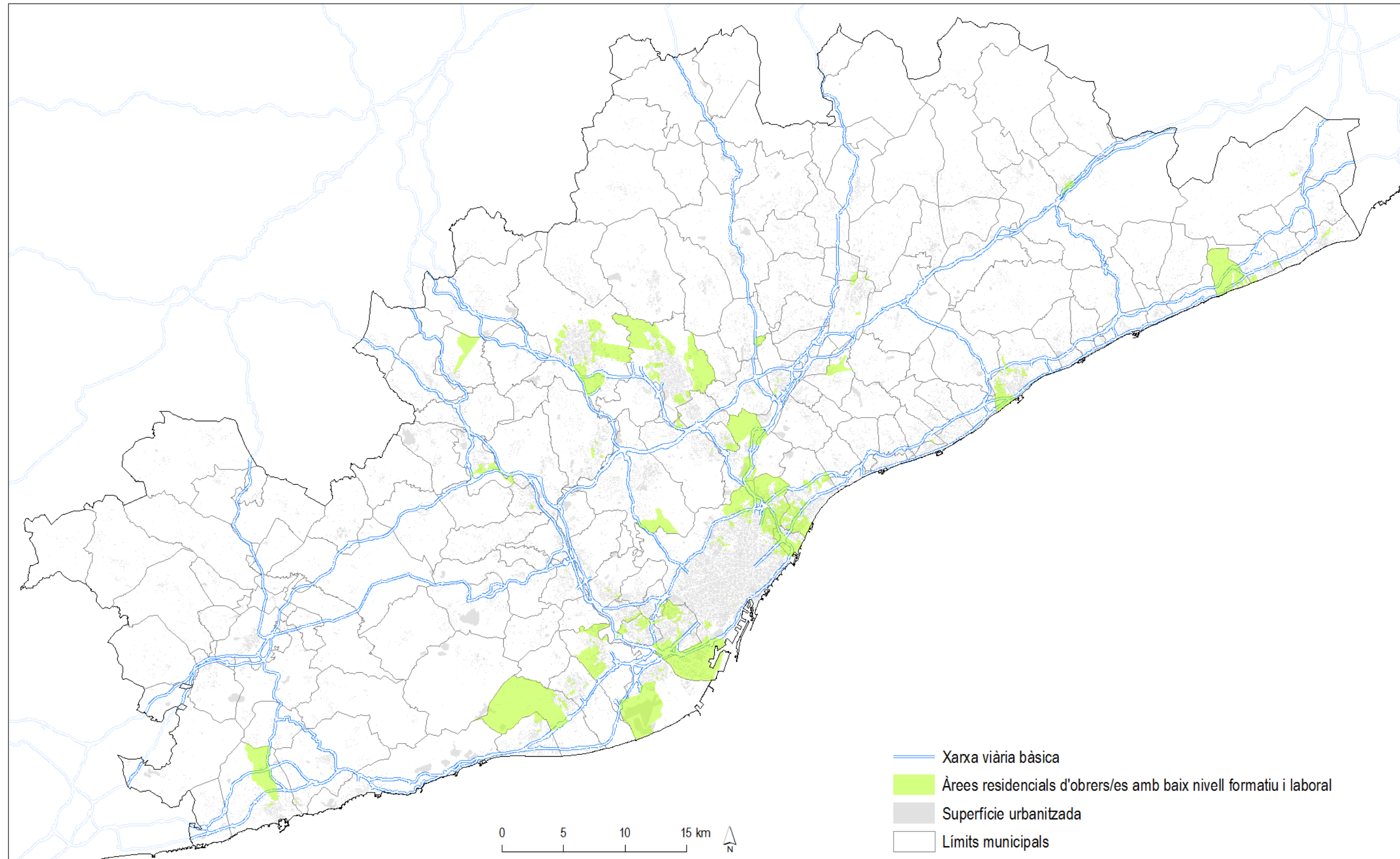
Figura 31. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials d'obers/es amb baix nivell formatiu i laboral i comparació amb la RMB (%), 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Les perifèries urbanes i alguns dels nuclis antics són els àmbits territorials principals dels quals formen part les àrees residencials d'obers/es amb baix nivell formatiu i laboral. Es tracta de seccions censals de nuclis antics degradats i de polígons d'habitatges originats entre les dècades de 1940 i 1970 per allotjar a la població immigrant. El casc antic de Vilafranca del Penedès i el d'Olesa de Montserrat i seccions censals dels barris de Bellvitge, a l'Hospitalet, de la Serra d'en Mena, a Badalona i a Santa Coloma, del 25 de setembre, a Rubí, de Buenos Aires, a Martorell, i de Montornès Nord, a Montornès, en són alguns exemples (vegeu figura 32). La majoria dels/de les residents de les àrees residencials d'obers/es amb baix nivell formatiu i laboral viuen en pisos (90,53%), mentre que al conjunt de la RMB la població que viu en aquest tipus d'habitatge és 10 punts inferior (81,01%).

Figura 32. Localització de les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral segons grups de seccions censals, 2001

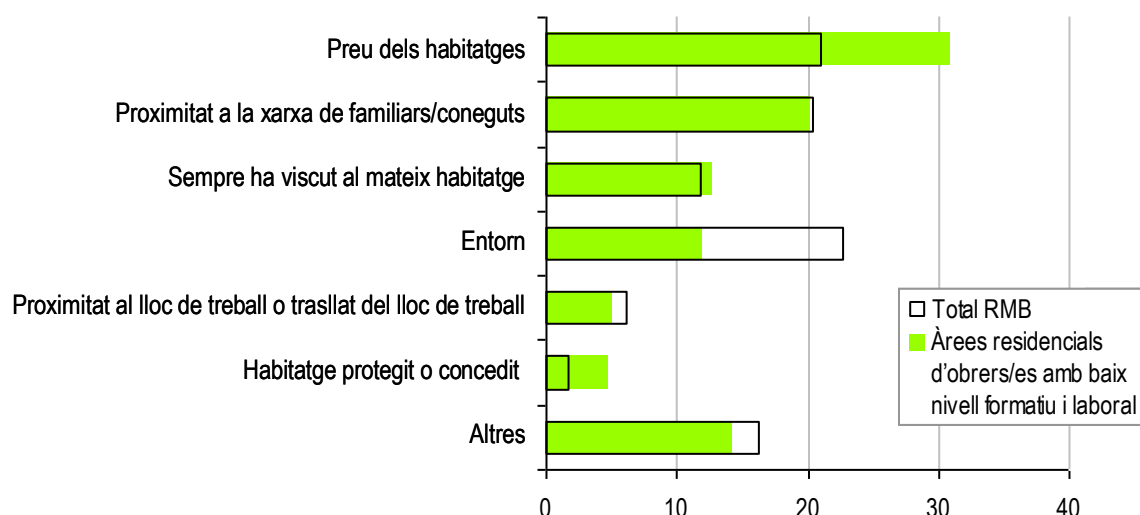

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

En els darrers anys, a causa del desplaçament de la funció econòmica i cultural a altres zones de la ciutat, els nuclis antics d'aquest tipus han perdut la seva centralitat urbana, el dinamisme econòmic i l'activitat, la seva població ha anat sent substituïda per classes baixes i les edificacions s'han deteriorat. Els polígons d'habitatge amb seccions censals que formen part d'aquest tipus es constrüiren a les perifèries urbanes i alguns d'ells eren enclavaments urbans aïllats i densos amb concentració de població amb baix nivell socioeconòmic. En molts casos, a causa del nivell socioeconòmic baix i a la poca qualitat urbanística i de les edificacions, aquests territoris pateixen situacions de fragilitat social i urbanística i dèficits en els habitatges.

Les baixes condicions socioeconòmiques resultants de les trajectòries ocupacionals d'aquests residents expliquen que el motiu principal per escollir l'actual zona de residència siguin els preus de l'habitatge, que la majoria tenen en propietat (84,96%) i totalment pagat (51,25%). I que l'entorn, que és la raó més considerada per al conjunt dels residents de la RMB (22,68%), es posicioni, amb l'11,93%, al quart lloc. La proximitat a la xarxa de familiars i/o coneguts i l'haver viscut sempre al mateix habitatge ocupen, amb valors similars als de la RMB, la segona i tercera posició.

Figura 33. Raó principal per escollir l'actual zona de residència a les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral i comparació amb la RMB (%), 2006

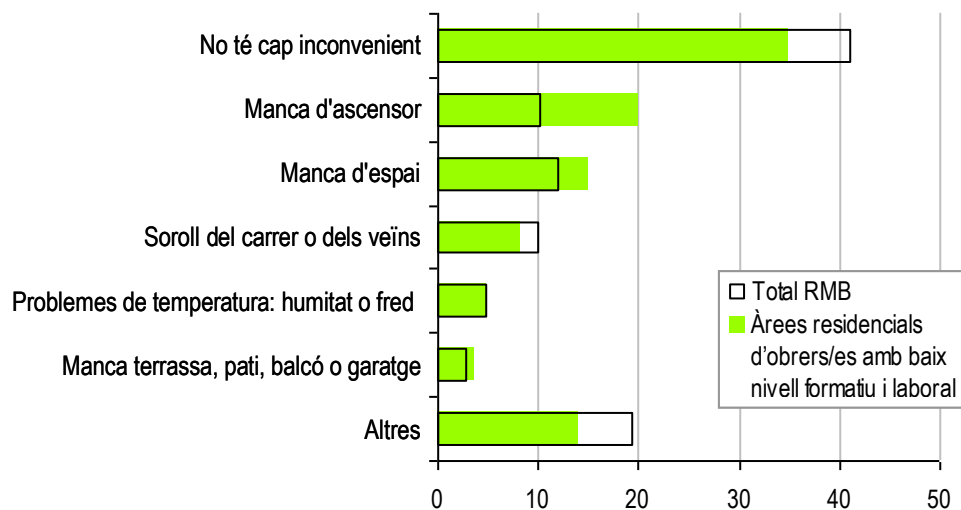

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Un de cada tres habitants (34,89%) de les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral manifesten que el seu habitatge no té cap inconvenient.

Però aquesta població està més disconforme amb el seu habitatge que al conjunt de la RMB, on la consideració de “cap inconvenient” és declarada pel 41,10% dels habitants. La manca d’ascensor, ja que molts dels blocs dels polígons que es van construir entre 1940 i 1970 no en disposaven, i la manca d’espai, en relació amb el fet que la meitat dels habitatges (52,21%) tenen menys de 70 m², són els dos inconvenients més freqüents dels habitatges d’aquestes àrees residencials (19,86% i 14,86% respectivament) i són més habituals que a la RMB.

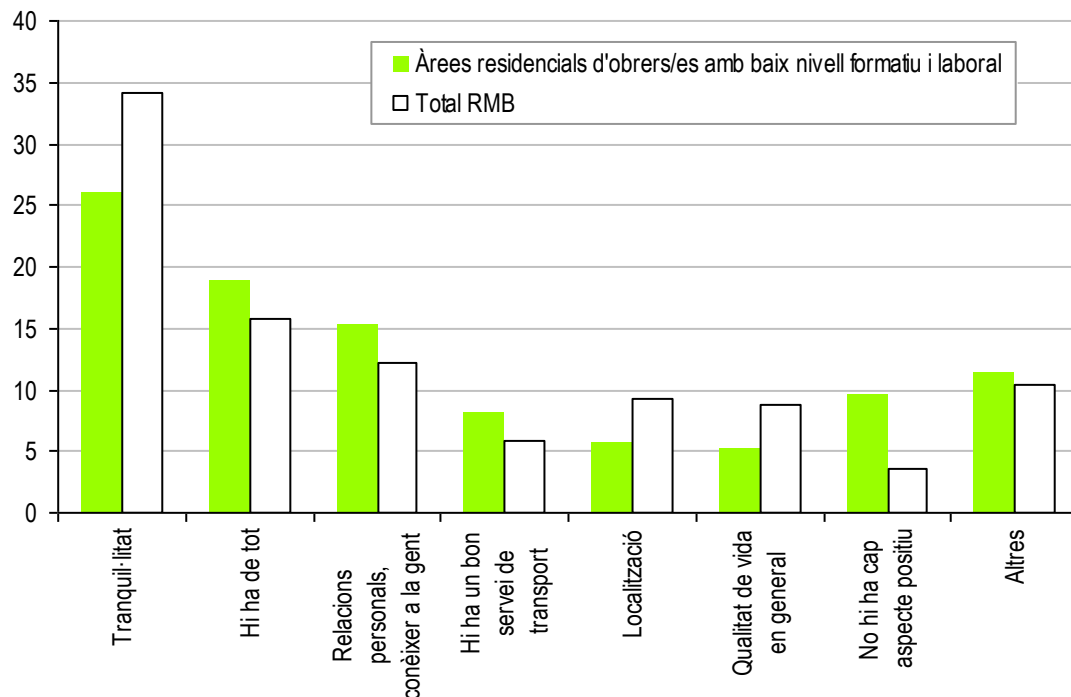
Figura 34. Principal inconvenient de l’habitatge a les àrees residencials d’obrers/es amb baix nivell formatiu i laboral i comparació amb la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Respecte a les característiques de l’entorn, l’aspecte més positiu de viure a la zona de residència és la tranquil·litat (25,98%), seguida pel fet que hi ha de tot (18,80%), pel fet de conèixer a la gent (15,24%) i per l’existència d’un bon servei de transport (8,16%). Excepte la tranquil·litat, els tres següents presenten valors superiors als de la RMB. La insatisfacció total amb el barri és superior que a la RMB: un de cada deu habitants consideren que al seu barri no hi ha cap aspecte negatiu (9,58%), mentre que aquesta percepció és tres vegades menor al conjunt de la RMB (3,54%).

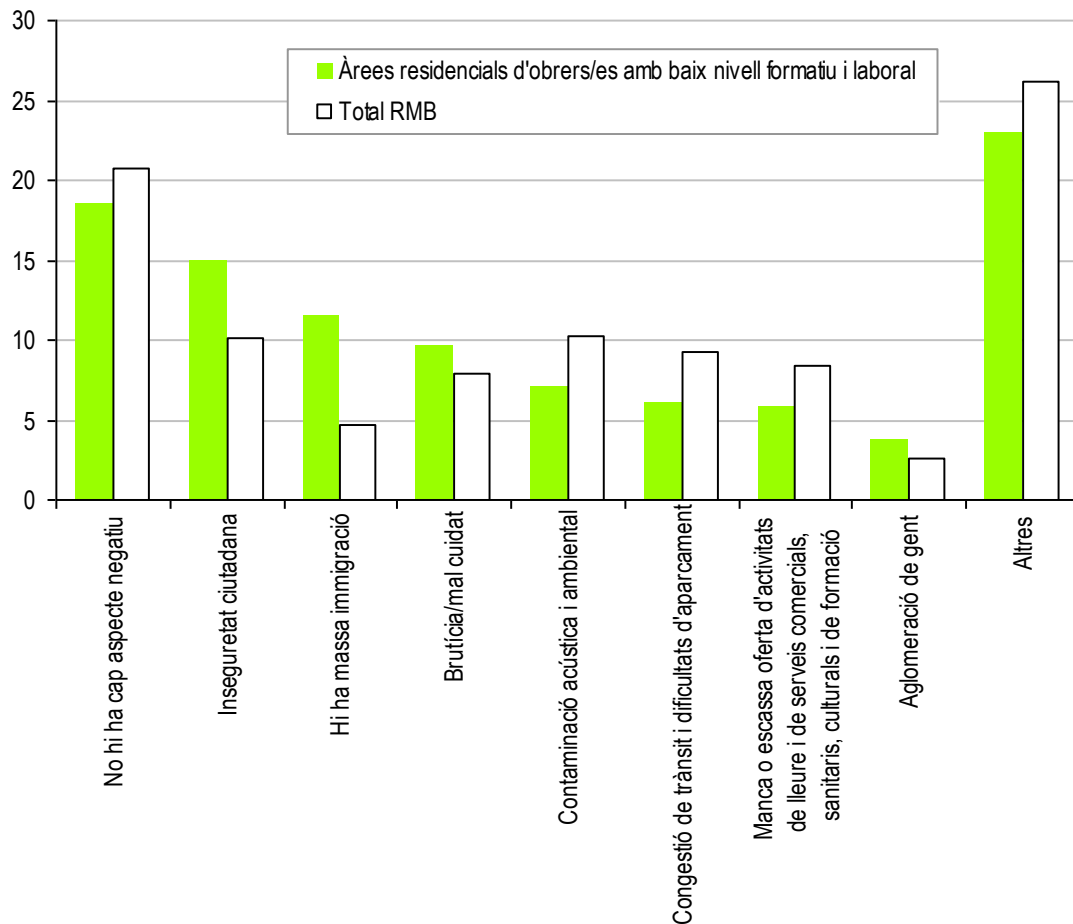
Figura 35. Aspecte més positiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Alguns nuclis antics i els barris d'habitatges en bloc que es van edificar entre les dècades de 1940 i 1970 es caracteritzen, en general, per disposar de comerç de proximitat i per ser la destinació dels immigrants extracomunitaris des de finals de la dècada de 1990. En els polígons d'habitatge, a més, es destaca l'existència de fortes relacions de veïnatge -per la menor mobilitat residencial dels seus primers habitants en relació amb la resta de la RMB- i el fet d'haver-se anat integrant a la ciutat tant en termes de continuïtat urbanística com de transport. L'arribada d'immigrants extracomunitaris està relacionada amb la consideració de la inseguretat ciutadana i la immigració com els aspectes més negatius de viure al barri (per al 14,98% i 11,44% dels residents respectivament).

Figura 36. Aspecte més negatiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral i a la RMB (%), 2006

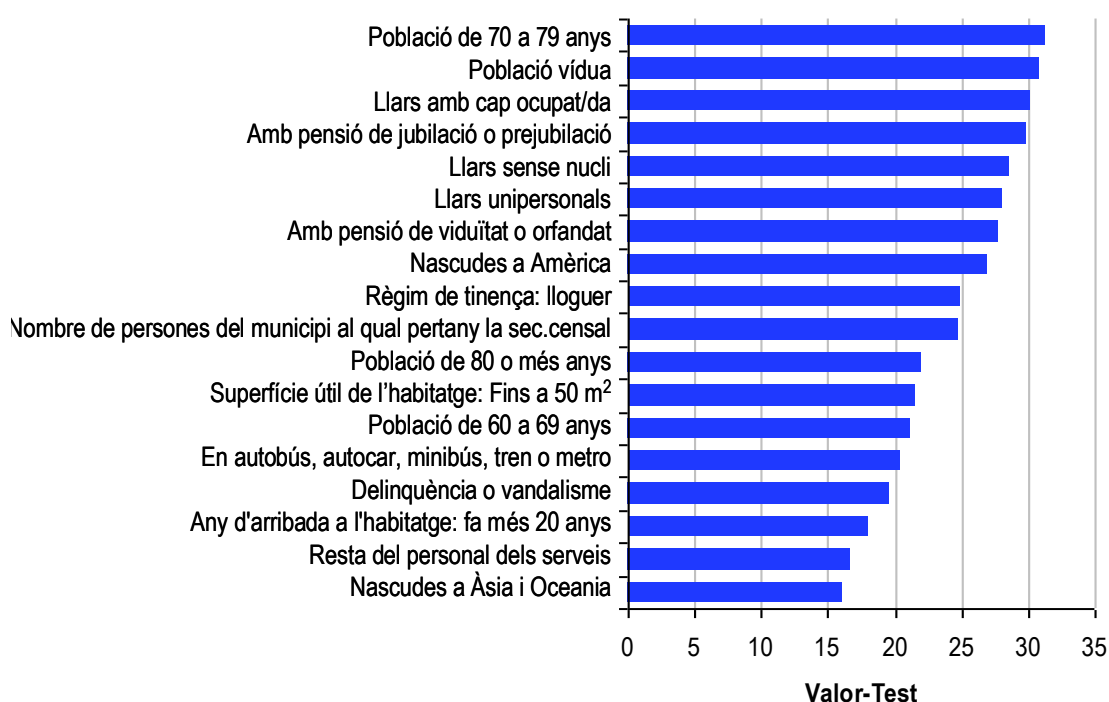

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Tipus 4. Àrees residencials envellides

Aquest grup explica el 16,8% de les seccions censals de la RMB. Les variables que en defineixen els trets més característics es refereixen a l'àmbit demogràfic (estructura per edat, estat civil i procedència), a les característiques de les llars i dels habitatges i a la protecció social de la població.

Figura 37. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials envellides, 2001. Valor-Test¹⁹

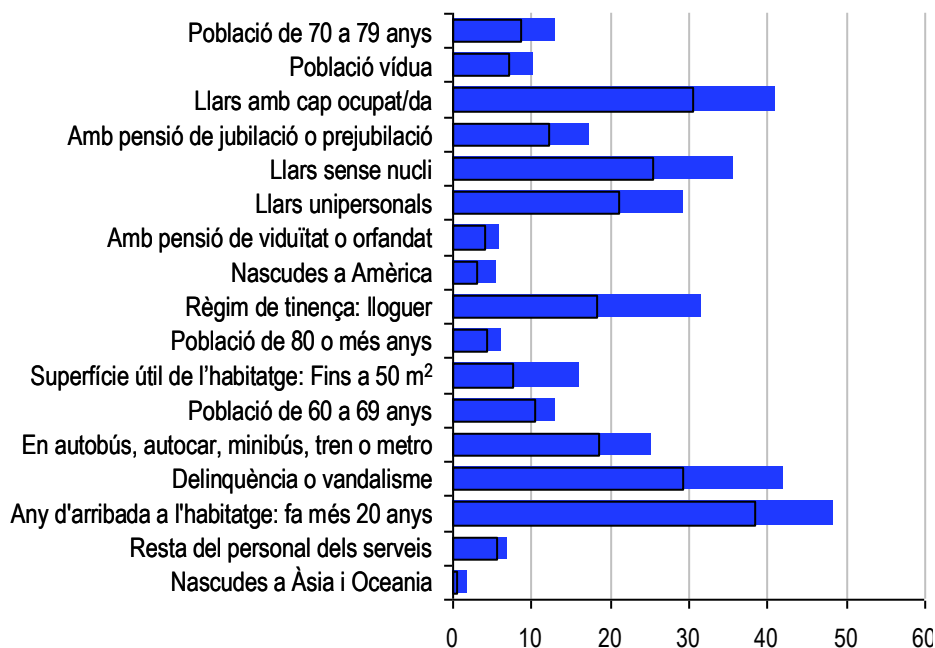
Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Les àrees residencials d'aquest grup es caracteritzen per població gran que cobra pensions i viu en habitatges de lloguer i de poca dimensió i en llars unipersonals o sense nucli. En concret, un 32,11% d'aquests residents té 60 anys o més mentre que els individus que tenen aquesta edat al conjunt de la RMB són un 23,28%. Les pensions de jubilació, prejubilació, viduitat o orfandat són una de les fonts principals d'ingressos; gairebé una quarta part en cobren (23,02%) i a la RMB ho fan un 16,12%. Una de cada tres persones (31,62%) viuen en habitatges de lloguer mentre que aquest règim de tinença està present en un 18,34% de la població de la regió metropolitana. Un 15,92% resideixen en habitatges de menys de 51 m², percentatge que duplica al del conjunt de la RMB (7,67%). I dos de cada tres

¹⁹ El valor-test és un indicador que mostra la contribució al grup de cada variable. Aquesta variable és clau en la classificació d'individus amb característiques pròpies però diferents a la resta de grups. A la figura 37 es presenten les variables que tenen un valor-test superior a 16.

(64,87%), en la majoria dels casos com a conseqüència de la situació de viduïtat, formen part de llars sense nucli o unipersonals, mentre que el 46,56% dels habitants de la RMB formen part d'aquestes llars.

Figura 38. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials envellides i comparació amb la RMB (%), 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

L'envelliment, tal com es constata, és la característica sociodemogràfica més definitòria de la població d'aquest grup. Les zones territorials on resideixen aquests individus, així mateix, també es caracteritzen per l'envelliment però no necessàriament per la degradació edificatòria i urbanística.

Els blocs de pisos vells amb planta baixa més una o dues plantes i les cases adossades d'estil anglès amb pati interior alineades en carrers estrets són les tipologies edificatòries predominants. El 94,95% dels/de les habitants de les àrees residencials envellides viuen en pisos i el 3,16% en cases unifamiliars, mentre que al conjunt de la RMB hi viuen, respectivament, el 81,01% i el 17,92% de la població. Algunes zones centríques dels nuclis antics o contigües a aquests localitzades a les capitals comarcals i a altres grans ciutats formen part d'aquest tipus. Seccions censals dels nuclis antics de Vilanova i la Geltrú, de Cornellà o de Montcada i Reixac i seccions properes als nuclis antics de Sabadell (secció del barri de la Creu Alta) i de Terrassa (secció del barri de Sant Pere) en són alguns exemples. Hi ha algunes seccions centríques properes al nucli antic caracteritzades

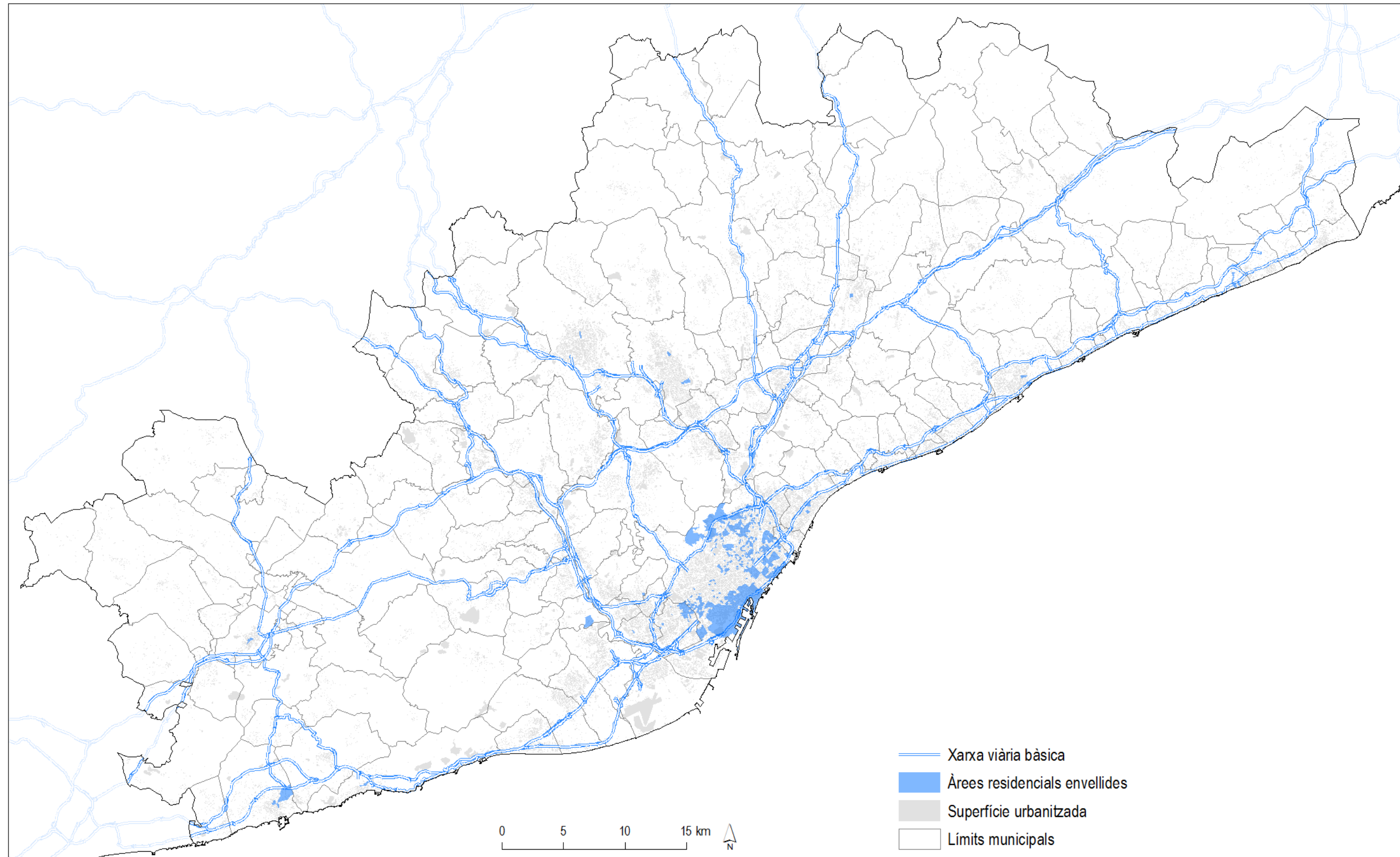
per la mixtura d'usos residencials i industrials que també formen part d'aquest tipus socioterritorial. Aquest és el cas de seccions de l'est de Mataró i del barri de Coll i Pujol a Badalona.

Algunes zones dels polígons d'habitatges construïts entre les dècades de 1940 i 1960, tot i que molt menys presents que les anteriors, també són àrees residencials envellides. Al polígon d'habitatges de Primer de Maig a Granollers, creat a la dècada de 1960, i blocs de pisos que van néixer a la dècada de 1950 del barri de la Florida a l'Hospitalet, s'hi localitzen zones que formen part d'aquest tipus.

D'aquest tipus també en formen part dos àmbits, diferents als anteriors, que per la seva evolució històrica s'han convertit en àrees envellides. Aquests són la ciutat jardí de Cal García, a Sabadell, que es va construir a meitat de la dècada de 1950, i la Còlonia Güell, a Santa Coloma de Cervelló, que es va construir a finals del segle XIX i va mantenir l'activitat tèxtil fins al 1973.

El districte de Ciutat Vella, algunes seccions censals del sud de l'Eixample, els barris del Poble-Sec, Sants, Hostafrancs i la Bordeta al barri de Sants-Montjuïc, la meitat de les seccions censals dels barris de Sant Martí i de Nou Barris i gairebé la totalitat de les seccions del nord del districte d'Horta-Guinardó i algunes del sud d'aquest districte són àrees residencials envellides de Barcelona.

Figura 39. Localització de les àrees residencials envellides segons grups de seccions censals, 2001

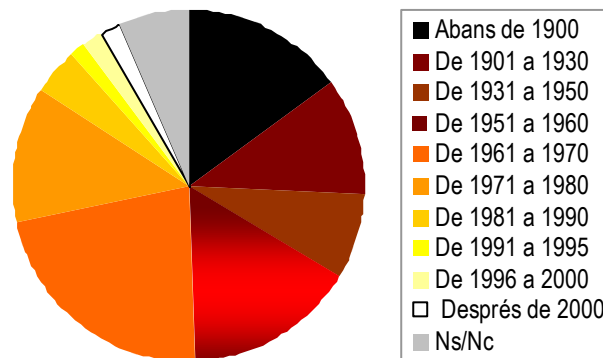

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Una de les causes que expliquen la coincidència de l'envelliment de la població amb l'envelliment urbanístic i de les edificacions té a veure amb l'efecte generacional i amb pautes de mobilitat residencial més estables que les que desenvolupa, actualment, la població més jove. En les seccions censals que formen aquest tipus hi destaca la presència de població gran perquè moltes de les zones residencials existents a l'actualitat no s'havien construït quan aquesta població, antany, es va emancipar. D'altra banda, la disposició en plans irregulars dels carrers d'aquests barris i les trames estretes són elements que poden haver dificultat la renovació urbanística.

L'etapa de construcció de gairebé la meitat dels habitatges de les àrees residencials envellides és anterior al 1961. La població que al 2001 tenia 60 anys o més en tenia 19, com a mínim, al 1960, i, com a màxim, al voltant de 60²⁰. En general, l'emancipació dels individus de més edat ja havia tingut lloc mentre que s'iniciava la dels més joves. El fet que els habitatges construïts a partir de 1981 siguin poc nombrosos en aquest grup es deu al fet que els canvis residencials posteriors a l'emancipació no han tingut lloc en els darrers anys.

Figura 40. Etapes de construcció dels habitatges de les àrees residencials envellides (%), 2006

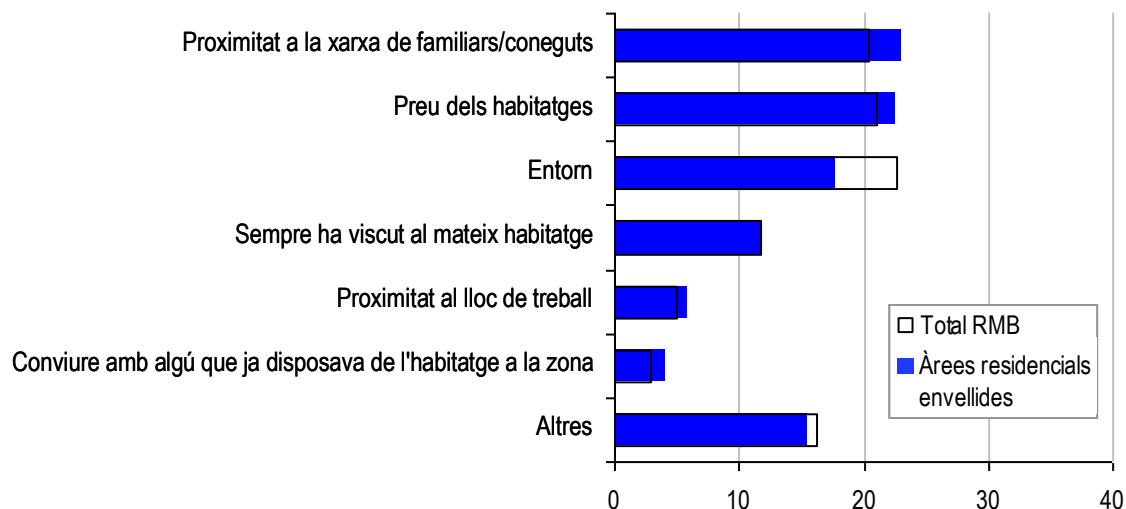

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La proximitat a la xarxa de familiars i/o coneguts, en una etapa vital en la qual les possibilitats de mobilitat quotidiana es van reduint, i els preus dels habitatges, són les raons principals per escollir l'actual zona de residència de la població de les àrees envellides i la seva proporció supera lleugerament a la del conjunt de la RMB. Les característiques de l'entorn ocupen la tercera posició però són menys importants que a la RMB. Aquests tres motius són els principals de dos de cada tres habitants de les seccions censals envellides.

²⁰ Les persones que tenien 100 anys al 2001 en tenien 59 al 1960.

Figura 41. Raó principal per escollir l'actual zona de residència a les àrees envellides i comparació amb la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

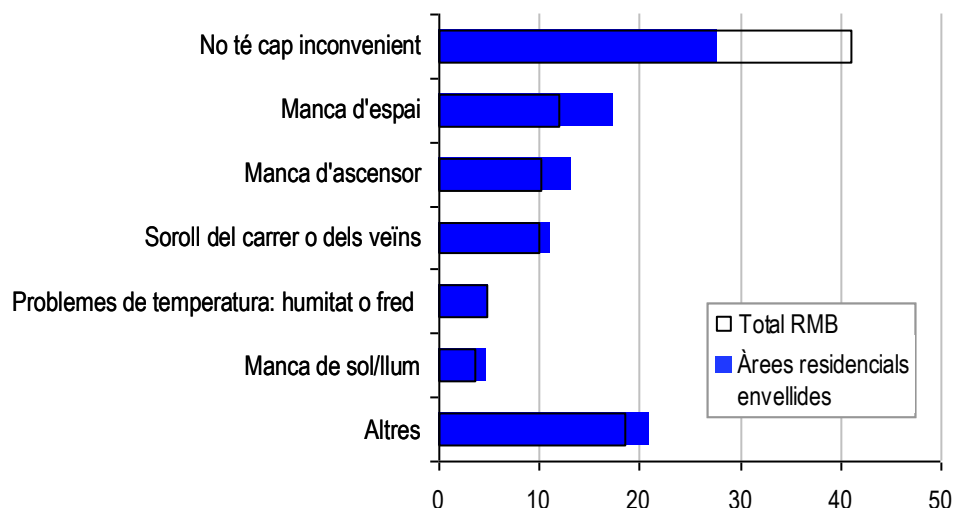
Quant al règim de tinença i a la superfície, els habitatges més abundants són els de propietat (64,59%) i de dimensió petita (el 53,77% tenen menys de 71 m²), com ja s'ha constatat amb dades del Cens de Població de 2001. Però cal destacar que la propietat, tot i ser la més predominant a les àrees envellides, és la més baixa en relació amb la resta d'àrees residencials i al conjunt de la RMB. En concret, a la RMB és característic del 81,81% de la població, 17 punts per sobre que a les àrees envellides. Per contra, el lloguer en aquestes zones (31,93%) dobla al del conjunt de la RMB (15,44%). La tendència accelerada durant els darrers 50 anys en la disminució del règim de lloguer i en l'augment del de la propietat al conjunt d'Espanya²¹ és un dels elements explicatius de la major proporció d'habitatges de lloguer entre la població de més edat. El poder adquisitiu i la "cultura de la propietat" han augmentat durant els últims 20-30 anys i, per tant, a causa de l'efecte generacional, no han tingut tanta incidència entre la població de major edat.

Hi ha una correlació entre la percepció del principal inconvenient de l'habitatge i la seva dimensió. La manca d'espai, tot i que generalment es tracta de llars amb pocs residents, és l'inconvenient principal més declarat (17,33%) i supera a la resta d'àrees de la RMB i al seu conjunt (11,90%). La manca d'ascensor, que és més característica entre els habitatges més antics que entre els construïts més recentment, i els problemes de soroll, que són més habituals a les zones cèntriques

²¹ El règim de lloguer dels habitatges principals al conjunt d'Espanya ha passat de representar el 51,3% al 1950 a constituir l'11,5% al 2001 (Fernández, 2004).

i denses, són els que ocupen la segona (13,09%) i la tercera (11,21%) posició. La seva presència també supera, amb menys diferència que la manca d'espai, els valors de la RMB. Un altre aspecte a assenyalar és la baixa proporció de població, en relació amb el conjunt de la RMB, que opina que el seu habitatge no té cap inconvenient.

Figura 42. Principal inconvenient de l'habitatge a les àrees residencials envellides i comparació amb la RMB (%), 2006

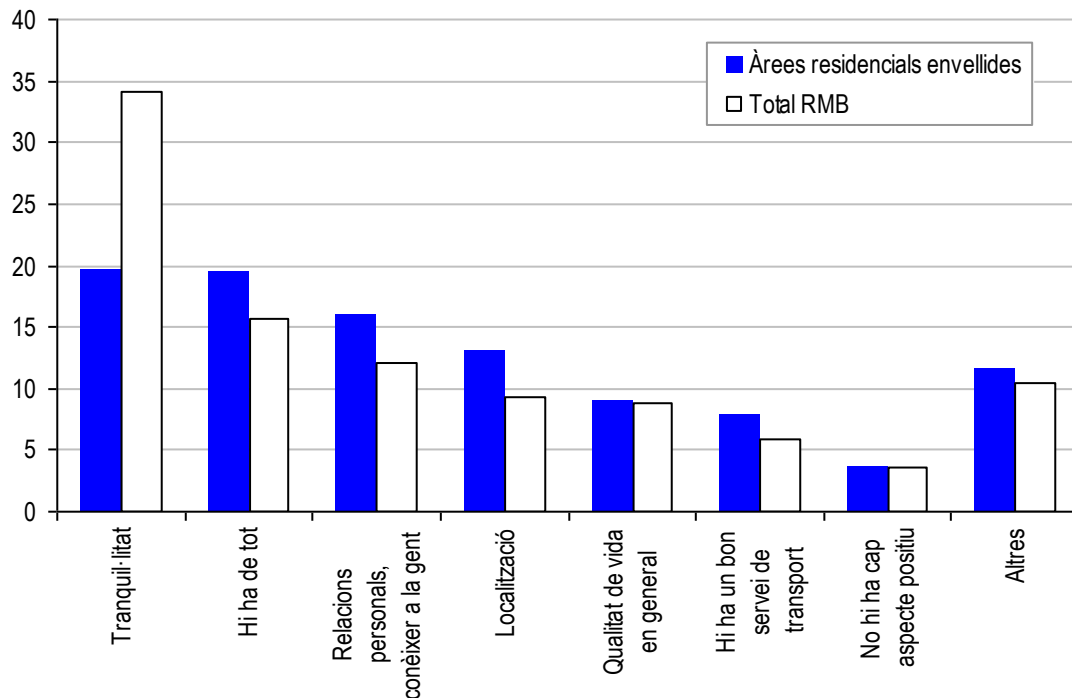
Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

En relació amb aquesta distribució dels inconvenients cal destacar que la millora de l'habitatge és el motiu principal del canvi d'habitatge previst per a una tercera part (34,23%) dels residents que preveuen canviar d'habitatge (23,40%). Aquest motiu, en canvi, és inferior (23,37%) a la RMB.

Pel que fa a la percepció de l'entorn, a les àrees residencials envellides és més freqüent la preocupació per aspectes de seguretat i salut que per la disponibilitat d'equipaments i serveis.

Els aspectes més positius de viure al barri o a la zona de residència són la tranquil·litat, el fet que "hi ha de tot", les relacions personals i la localització. Cada un d'aquests és manifestat per entre el 10% i el 20% de la població de les àrees envellides. Tot i que la tranquil·litat ocupa la primera posició, la proporció de població que la considera com l'aspecte més positiu representa un percentatge molt més menor (19,61%) que al conjunt de la RMB (34,20%). En contraposició, el percentatge de cadascun de la resta d'elements és superior que a la RMB.

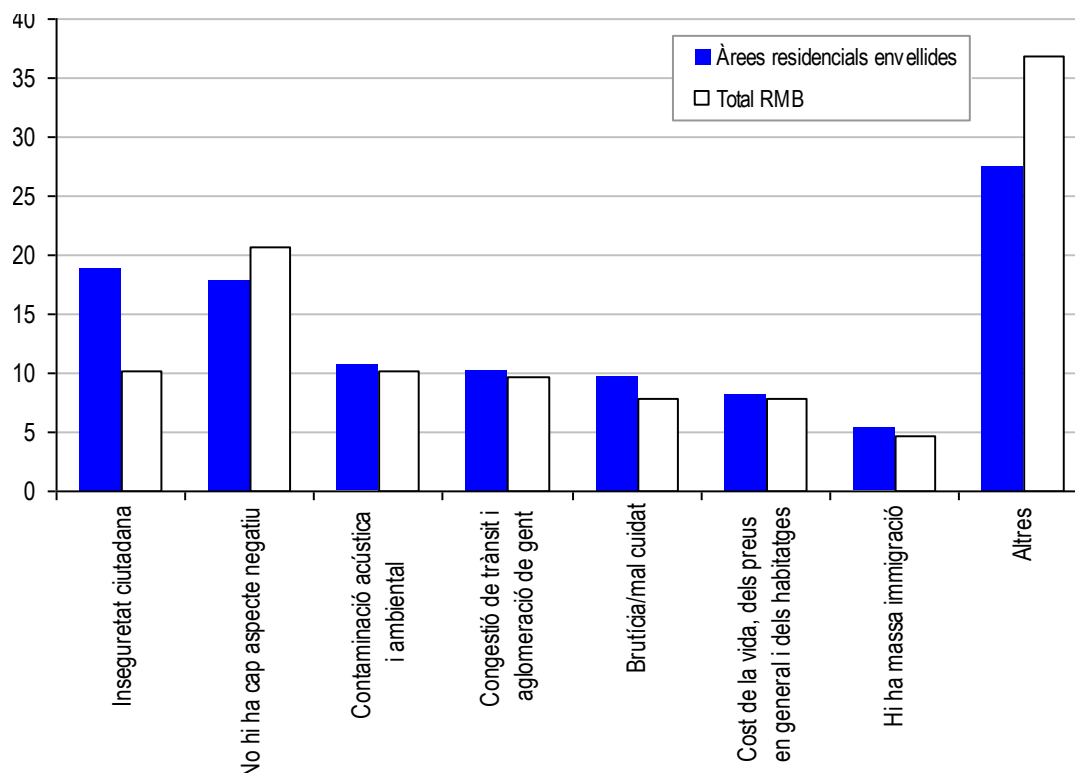
Figura 43. Aspecte més positiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials envellides i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La distribució de l'aspecte més negatiu està relacionada amb la poca presència de la tranquil·litat com a element més positiu. La inseguretat ciutadana, la contaminació acústica i ambiental i les congestions de trànsit i les aglomeracions de gent afecten en la tranquil·litat i són els elements més negatius i més manifestats per la població de les àrees envellides.

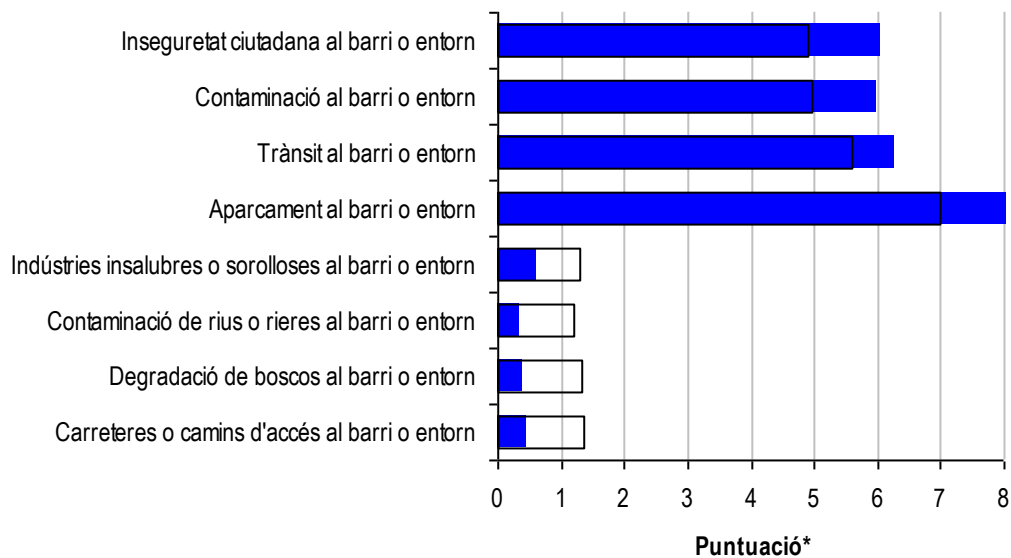
Figura 44. Aspecte més negatiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials envellides i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Aquests aspectes negatius també són els més freqüents. La inseguretat ciutadana, la contaminació, el trànsit i els problemes d'aparcament són valorats amb més d'un 6 i superen a les puntuacions al conjunt de la RMB. La percepció de la resta de problemes és molt baixa, més que a la RMB. És important assenyalar la contraposició de la valoració dels problemes per part d'aquest grup amb la de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística. L'entorn espacial, les tipologies edificatòries i l'edat de la població condicionen aquestes valoracions: la valoració dels quatre primers problemes, en el cas de les àrees envellides, és superior a la de tota la RMB mentre que en les àrees de nous residents és inferior i amb la valoració dels quatre últims problemes ocorre la tendència contrària.

Figura 45. Valoració dels problemes al barri o entorn a les àrees residencials envellides i a la RMB, 2006

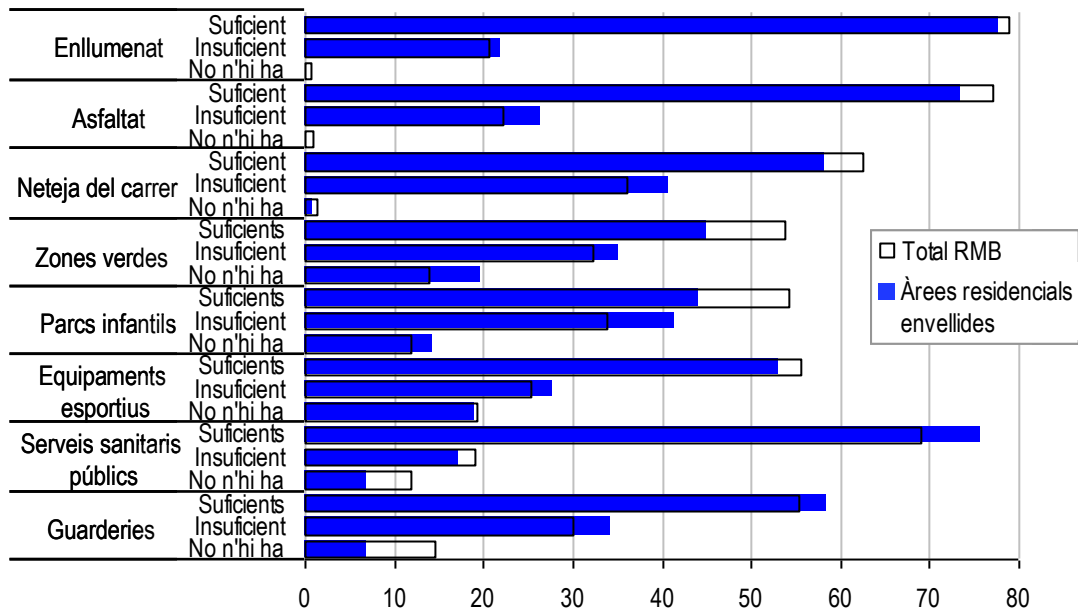
* A partir d'una escala de 0 a 10 en la qual 0 correspon a cap problema i 10 a molts problemes.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Quant a la percepció dels equipaments, igual que a tota la RMB, predomina la consideració que són suficients, seguida per la insuficiència i, per últim, la percepció que no n'hi ha.

Les zones denses, amb compacitat urbana i tipologies i trames antigues i pròximes als nuclis antics solen tenir menys espais verds que les zones més disperses. La percepció de l'existència d'equipaments i serveis a les àrees envellides està en consonància amb aquest escenari. Les zones verdes i els parcs infantils, juntament amb els equipaments esportius, són els més inexistent segons els/les residents. Un 19,74%, un 14,33% i un 19,06% consideren, respectivament, que no hi ha aquests equipaments mentre que la percepció de la inexistència de zones verdes i parcs a la RMB és inferior. Les infraestructures d'enllumenat i asfaltat i els serveis sanitaris públics són els que consideren suficients un major volum de residents. En aquest sentit, com es pot observar al Mapa d'Equipaments de Catalunya (Generalitat de Catalunya, 2011), la majoria de zones envellides estan a prop de centres sanitaris. Cal destacar que els serveis sanitaris públics -suficients per al 75,68% dels/de les habitants-, juntament amb les guarderies -suficients per al 58,58%-, són els únics equipaments la percepció de l'existència dels quals supera al conjunt de la RMB.

Figura 46. Percepció de l'existència de serveis i equipaments a l'entorn o barri a les àrees residencials envellides i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Tipus 5. Àrees residencials amb predomini de la classe mitjana

Aquest tipus explica una de cada quatre seccions censals de la RMB (25,4%) i és la que en concentra un major nombre (882) distribuïdes en un 2,0% de la superfície de la RMB. Les variables que més la defineixen fan referència a característiques laborals i als estudis de la població.

Figura 47. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials amb predomini de classe mitjana, 2001. Valor-Test²²

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Es tracta de població nascuda a Catalunya (72,79%) amb un alt nivell d'estudis, tal com demostra que el 23,67% de la població d'aquestes àrees de més de 24 anys tingui estudis universitaris enfront del 12,33% al conjunt de la RMB, i amb professions les condicions socioeconòmiques de les quals són de les més elevades. En concret, respecte a la professió, un de cada quatre residents treballen o com a directius d'empreses i d'administracions públiques (5,78%), o com a tècnics i professionals científics i intel·lectuals (11,16%) o com a tècnics de suport (7,99%) i, pel que fa a la condició socioeconòmica de l'ocupació, un 19,05% es dediquen a treballs amb alt estatus socioeconòmic (directors i gerents d'establiments no agraris, professionals en ocupacions de l'Administració pública i professionals i

²² El valor-test és un indicador que mostra la contribució al grup de cada variable. Aquesta variable és clau en la classificació d'individus amb característiques pròpies però diferents a la resta de grups. A la figura 47 es presenten les variables que tenen un valor-test superior a 26.

tècnics tant per compte propi com per compte d'altri). El nivell formatiu laboral i econòmic pot estar relacionat amb el fet que un 28,85%, enfront d'un 18,05% a la RMB, disposin de segones residències.

Figura 48. Característiques més definitòries de la població de les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i comparació amb la RMB (%), 2001

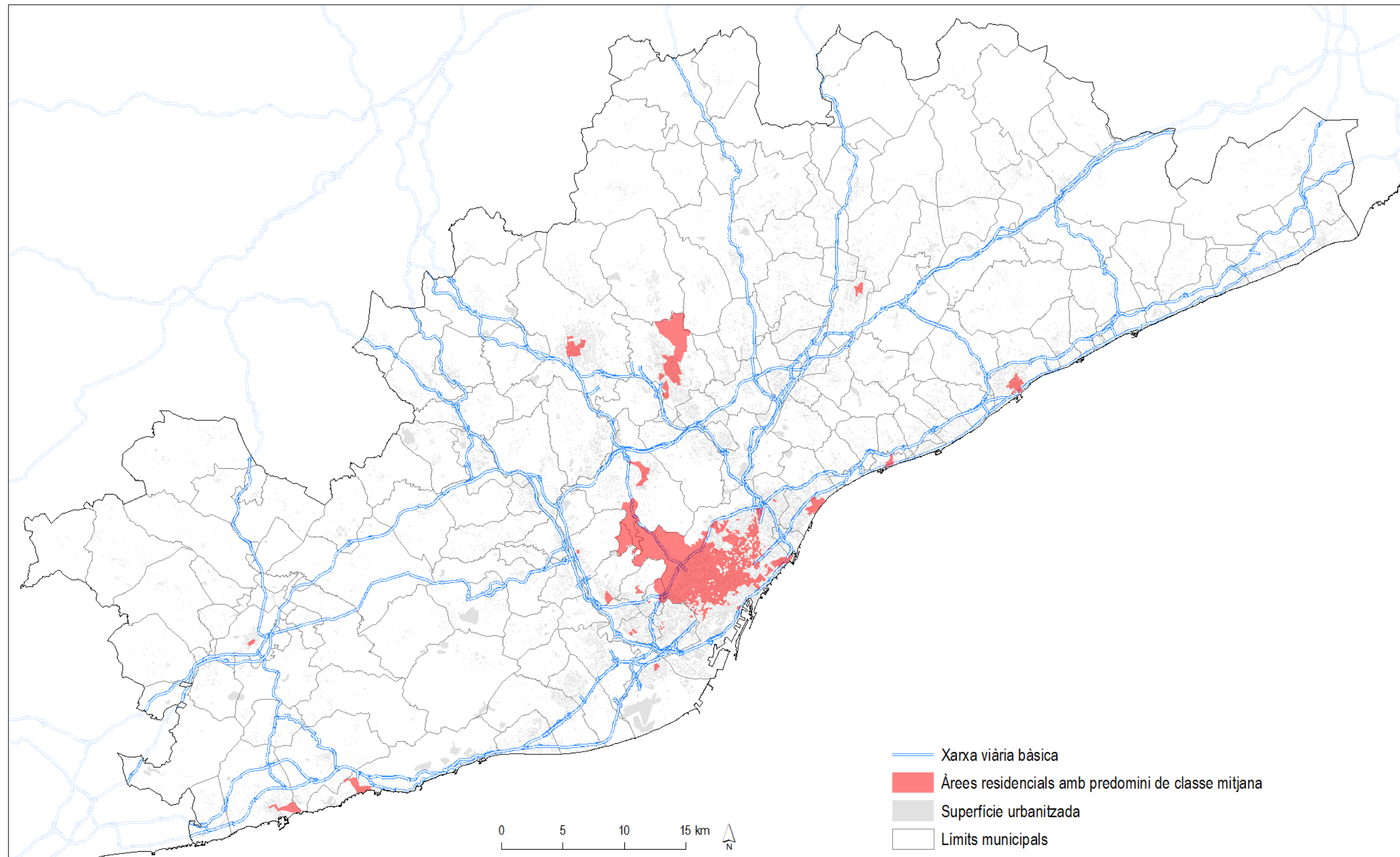

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

Les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana es localitzen en zones centríques i compactes (nuclis antics, pre-eixamples i eixamples) de les grans ciutats i d'algun municipi mitjà i en algunes de les urbanitzacions més luxoses (vegeu figura 49). Els nuclis antics de Santa Coloma de Gramenet, del Prat de Llobregat, d'Esplugues de Llobregat, de Sant Just Desvern i de Molins de Rei formen part d'aquest tipus. A Vilafranca del Penedès, Terrassa, Sabadell, Granollers, Mataró, Badalona, Sitges, Sant Feliu de Llobregat i Sant Cugat del Vallès, a més dels nuclis antics, també hi ha seccions censals dels eixamples i pre-eixamples que formen part d'aquest grup. A Badalona, per exemple, la totalitat dels barris Centre i Dalt Vila i les seccions censals més properes a aquests dels barris del Progrés i de Casagemes, constitueixen una àrea residencial amb predomini de la classe mitjana. Altres casos amb zones d'aquest tipus són algunes seccions contigües al nucli antic de Cornellà i de l'Hospitalet de Llobregat, la urbanització de la Floresta de Sant Cugat del Vallès i una part de la urbanització de Santa Madrona i algunes seccions a l'est del nucli antic, al Masnou.

El cas de Barcelona, per la diversitat de barris en els quals hi ha àrees residencials amb predomini de la classe mitjana, requereix una menció a part. Tots els districtes de la ciutat tenen seccions censals d'aquest tipus, però la seva distribució destaca per la major quantitat i concentració a l'oest i per menys quantitat i dispersió a l'est. En concret, respecte a l'oest, es tracta d'alguna secció censal de Ciutat Vella, gairebé totes les de l'Eixample, la majoria de les del nord de Sants-Montjuïc, del districte de les Corts i del de Gràcia i totes les de Sarrià-Sant Gervasi. Pel que fa a l'est del municipi, són algunes seccions del barri de Vilapicina i la Torre Llobeta al districte de Nou Barris, un 40% de les del districte d'Horta-Guinardó, gairebé la meitat de les seccions del districte de Sant Andreu i el 30% de les del districte de Sant Martí sobretot localitzades a l'oest d'aquest (als barris del Camp de l'Arpa del Clot i de la Vil·la Olímpica del Poblenou).

Figura 49. Localització de les àrees residencials amb predomini de classe mitjana segons grups de seccions censals, 2001

Font: Elaboració a partir d'Idescat. Cens de població i habitatges, 2001.

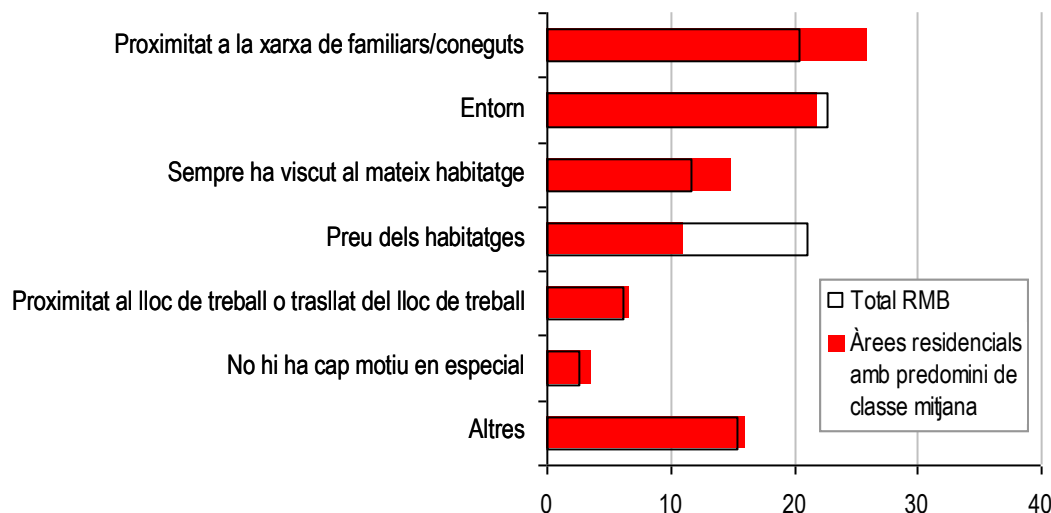
Els pisos, pel que fa a la tipologia edificatòria, són els que més predominen; en aquests hi resideix el 92,72% de la població. Respecte a l'època de construcció cal destacar que, en general, els habitatges són més antics que al conjunt de la RMB. Un 30,17% dels habitants resideixen en habitatges que van ser construïts abans de 1961, mentre que a la RMB hi viuen un 19,47%. Quant als habitatges construïts des de 1991, en aquests hi resideixen el 8,08% dels habitants de les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana i un 17,78% dels de la RMB.

El règim de tinença i la dimensió dels habitatges, d'acord amb el predomini de residents de classe mitjana amb condicions socioeconòmiques bones, són principalment de propietat (73,34%) i mitjans i grans (47,40% i 32,08% respectivament). La propietat, no obstant, és superior a la RMB (81,84%) però la dimensió dels habitatges és inferior al conjunt de la regió (43,69% i 23,02% els mitjans i grans respectivament).

El preu dels habitatges, també en relació amb les condicions econòmiques, és una de les raons principals per escollir l'actual zona de residència per a una proporció de residents molt menor que a la del conjunt de la RMB. En concret, aquest motiu, amb un 10,95%, ocupa la quarta posició a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana mentre que al conjunt de la RMB és, amb un valor relatiu que dobla a l'anterior (21,07%), el segon motiu. La proximitat a la xarxa de familiars i coneguts és un dels motius principals a totes les tipologies socioterritorials de la RMB però en el cas de la classe mitjana, on per un de cada quatre residents és la raó principal per escollir l'actual zona de residència, ocupa la primera posició. La major disponibilitat de recursos econòmics per escollir la zona de residència i la major presència de persones divorciades i de dones ocupades a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana són elements que solen tenir relació amb la preeminència de la proximitat a la xarxa de familiars i coneguts.

L'entorn (21,89%), amb una proporció similar a la de tota la RMB (22,68%), és la segona raó més important.

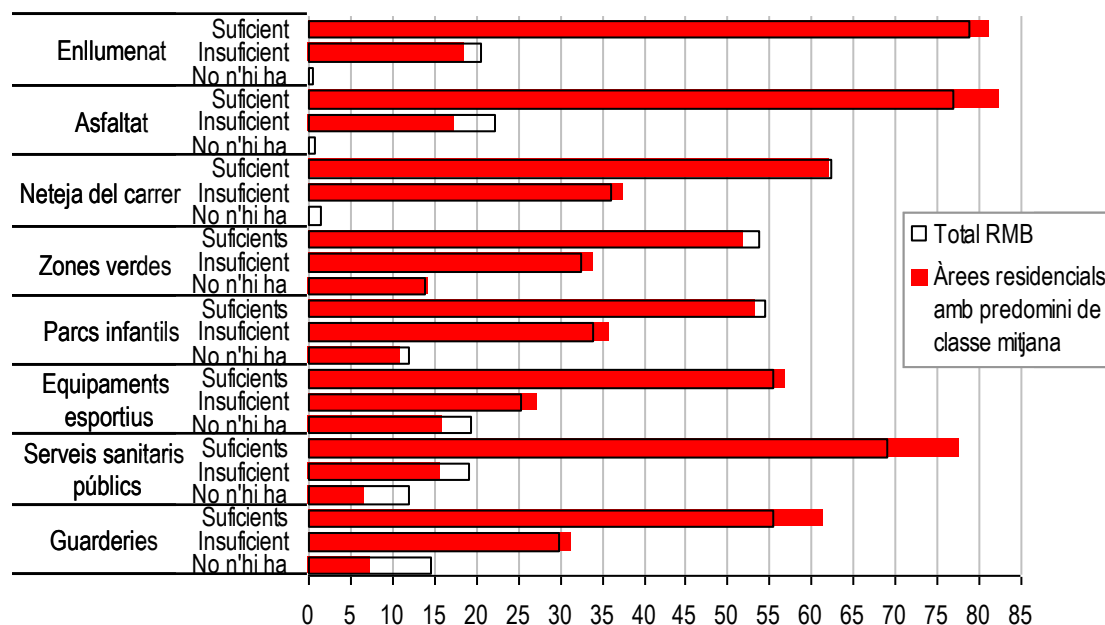
Figura 50. Raó principal per escollir l'actual zona de residència a les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i comparació amb la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les àrees residencials amb predomini de classe mitjana, segons perceben els seus residents, disposen de més infraestructures, serveis i equipaments que la resta de la regió metropolitana.

Figura 51. Percepció de l'existència de serveis i equipaments a l'entorn o barri a les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i a la RMB (%), 2006

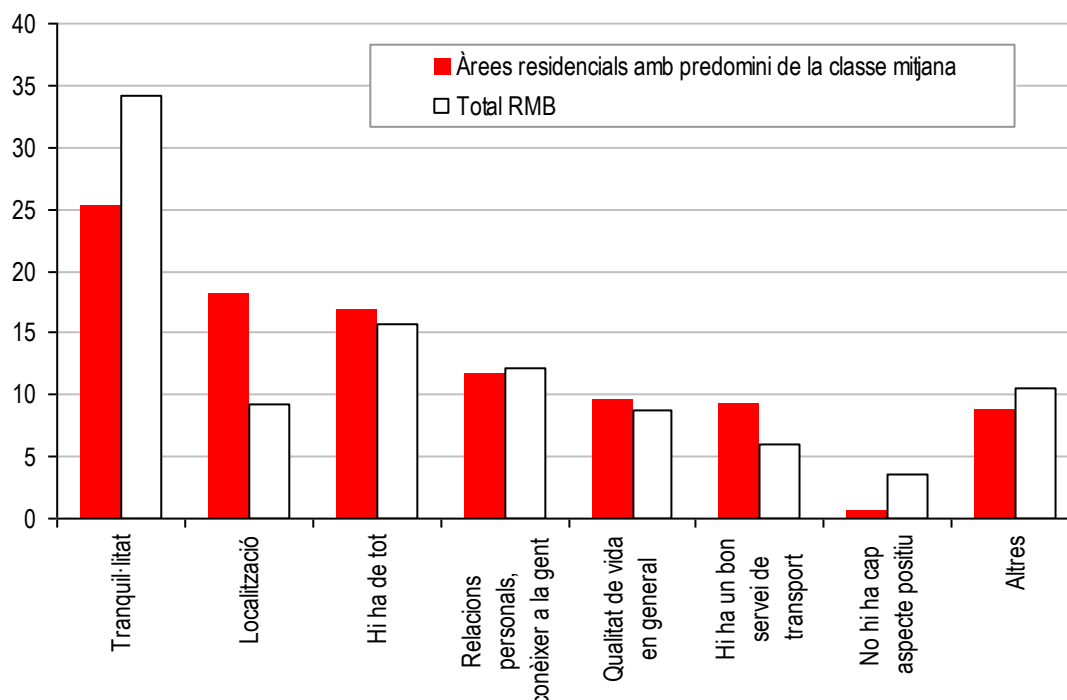
Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Més de la meitat dels habitants consideren que els serveis del seu barri o entorn són suficients. Entre aquests destaquen les infraestructures d'enllumenat i asfaltat i

els serveis sanitaris públics. Els equipaments que, en general, necessiten més disponibilitat d'espai (esportius, zones verdes i parcs infantils) són els que es perceben com a més inexistents o insuficients.

L'aspecte més valorat de viure al barri per a un de cada quatre residents és la tranquil·litat (25,30%) seguit per la localització (18,10%), que dobla al valor del conjunt de la RMB (9,26%), i pel fet que hi ha de tot. Cal destacar que la proporció d'habitants que consideren que al seu barri no hi ha cap aspecte positiu és molt baixa (0,69%) i inferior a la de la RMB.

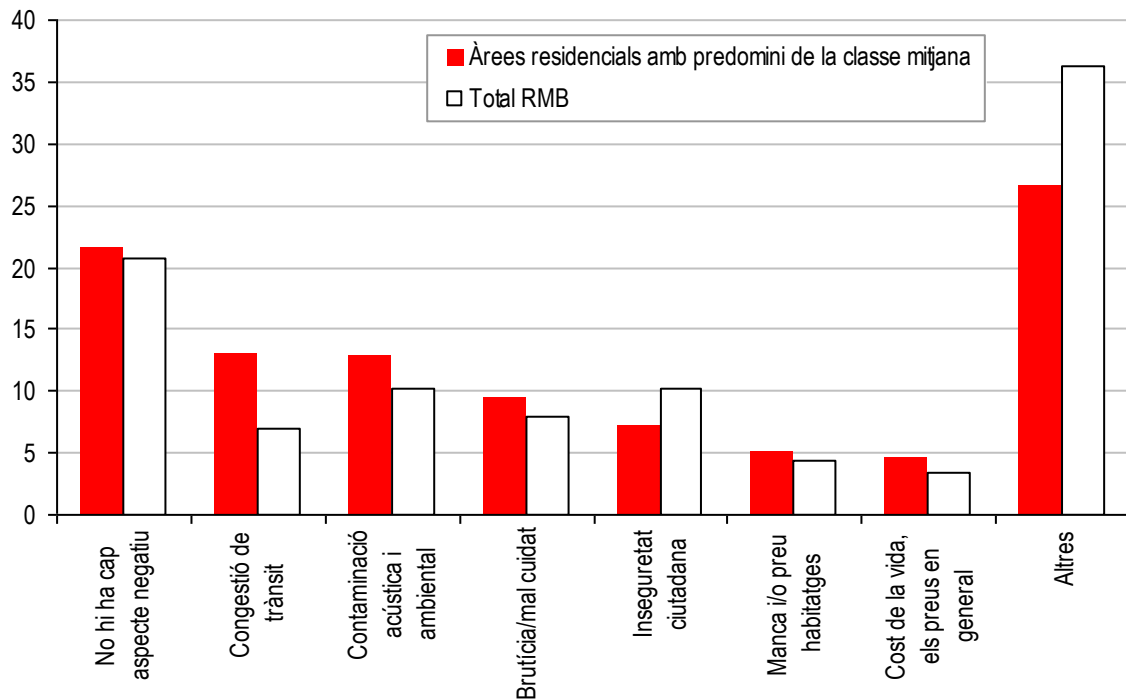
Figura 52. Aspecte més positiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Els centres urbans, en la majoria de casos, tenen altes densitats de població i problemes de congestió i de contaminació. En aquest sentit, la congestió de trànsit i la contaminació acústica i ambiental són els aspectes negatius del barri que més es manifesten (12,88% i 12,79% respectivament) i superen al conjunt de la RMB. La centralitat i l'oferta de transports, equipaments i serveis pròpia dels centres urbans són elements que expliquen que el 21,61% dels habitants, lleugerament per sobre que a la RMB, consideren que a la seva zona de residència no hi ha cap aspecte negatiu.

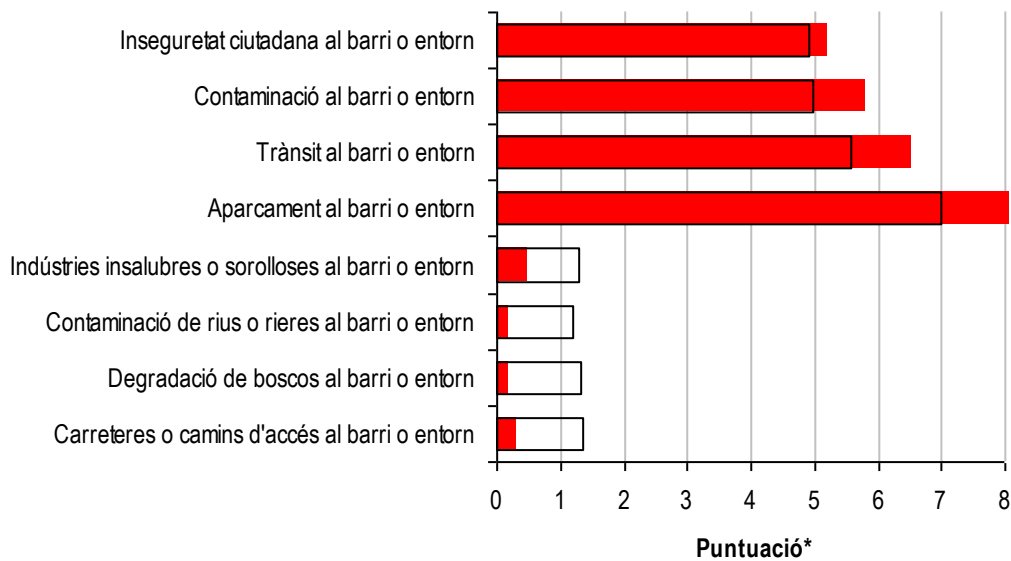
Figura 53. Aspecte més negatiu de viure al barri o a la zona de residència a les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Els problemes del medi ambient més característics d'entorns urbans perifèrics i d'espais naturals (degradació de boscos, contaminació de rius...) són, segons la població resident, poc freqüents a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana i en cap cas superen les valoracions del conjunt de la RMB. Contràriament, els problemes característics de zones denses i cèntriques són més abundants i la seva presència supera a la de la RMB. Els problemes relacionats amb la mobilitat són els més nombrosos; l'aparcament es puntua amb un 8,05 i el trànsit amb un 6,51.

Figura 54. Valoració dels problemes al barri o entorn a les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i a la RMB, 2006

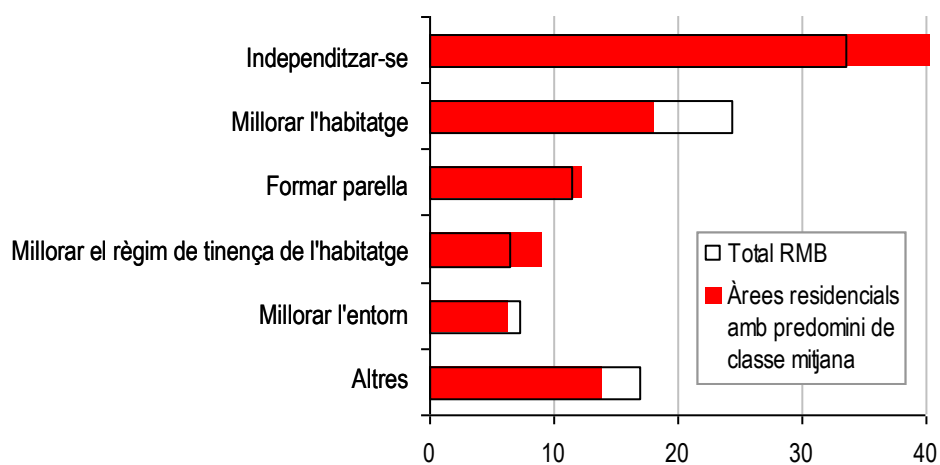

* A partir d'una escala de 0 a 10 en la qual 0 correspon a cap problema i 10 a molts problemes.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La bona valoració del barri o entorn i la conformitat amb l'habitatge de residència estan relacionats amb la previsió del canvi d'habitatge. Els motius referents a la millora de l'habitatge i de l'entorn entre els qui tenen previst traslladar-se (23,79%) són menys habituals a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana que al conjunt de la RMB. L'emancipació (40,63%) i la formació d'una parella (12,22%), en canvi, constitueixen els motius principals del canvi d'habitatge de la meitat dels residents que tenen previst aquest trasllat.

Figura 55. Motiu principal del canvi d'habitatge previst a les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i a la RMB (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

3. Efectes de l'àrea residencial entre la població jove de la Regió Metropolitana de Barcelona

Les diferències sociodemogràfiques que caracteritzen cada un dels tipus d'àrees residencials també es reflecteixen en les característiques del col·lectiu jove. Aquestes diferències que presenta el jovent, els situa en escenaris diferents en relació amb les oportunitats de què disposen envers el desenvolupament formatiu i laboral. La descripció dels trets distintius dels i de les joves residents a cada tipus d'àrea residencial i la identificació dels factors que influeixen en el procés formatiu i en el posicionament en el mercat laboral són els aspectes que s'aborden en aquest capítol.

3.1 Anàlisi de les característiques del jovent segons el tipus socioterritorial

Les especificitats socioespacials condicionen les característiques dels i de les joves. Tant les característiques demogràfiques, el nivell d'estudis, la relació amb l'activitat, les condicions de l'ocupació i les particularitats de les xarxes relacionals del jovent com la composició i característiques econòmiques de les llars a les quals pertanyen estan interrelacionades, amb diferent intensitat, amb les característiques socials i geogràfiques de les àrees en les quals aquest grup ha crescut i resideix. L'objectiu d'aquest apartat és la descripció dels principals trets sociodemogràfics dels i de les joves de cada una de les cinc àrees socioterritorials. El grup de joves objecte d'estudi, amb l'objectiu de controlar l'efecte del barri o entorn de residència, és el format per aquells que sempre han residit al mateix barri. Aquest criteri s'aplica a totes les variables excepte en el cas de les demogràfiques.

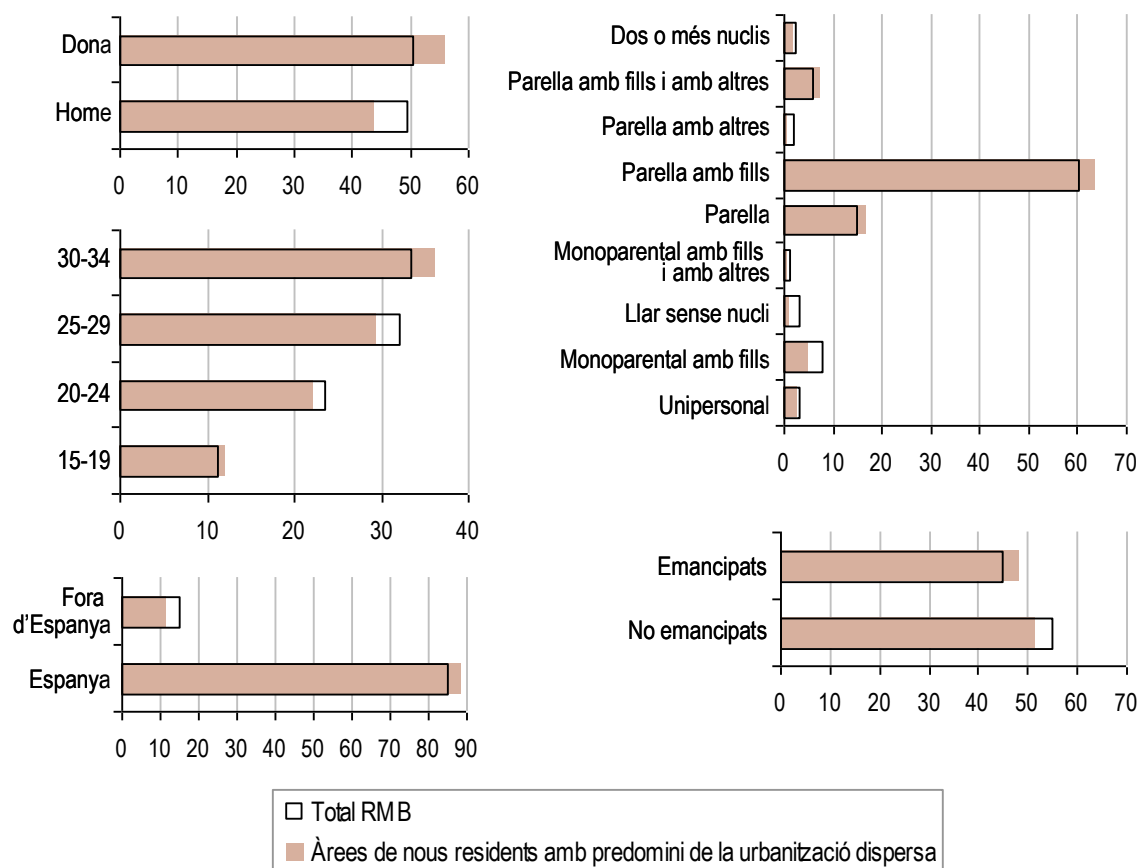
Tipus 1. Àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística

La població de 15 a 34 anys de les àrees de nous residents amb predomini de la dispersió urbanística es caracteritza, pel que fa als principals trets demogràfics, per una major presència de dones (56,05%) que d'homes (43,95%), per individus de més edat (el 65,73% tenen 25 anys o més) que pels més joves i pels que tenen nacionalitat espanyola (88,64%), que superen als del conjunt de la RMB (85,13%). Així, la proporció de població jove de fora d'Espanya és lleugerament inferior a la de la RMB.

La distribució dels joves segons el tipus de llar a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística segueix les mateixes pautes que al conjunt de la RMB. La majoria de la població jove resideix en llars formades per parelles amb fills (63,67%) seguides, de lluny, per les parelles (16,63%) i per les

parelles amb fills i amb altres (7,55%). No obstant, aquestes llars més tradicionals, que constitueixen el 87,84% del total, estan més presents en aquestes àrees que a la RMB (80,88%) (7 punts de diferència). La construcció més recent d'habitatges a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística respecte al conjunt de la RMB (el 41,08% i el 17,71% són, respectivament, posteriors a 1991) i les dinàmiques metropolitanes consistents en l'expulsió de població jove i/o en edat d'emancipar-se des de les zones centrals compactes cap a les zones disperses guarden relació amb aquestes formes familiars i amb la distribució dels/de les joves per grups d'edat. Aquestes àrees, des de meitat de la dècada de 1980 fins a meitat de la de 2000, van constituir un receptacle de famílies o parelles joves que volien adquirir un habitatge en un entorn agradable. L'any 2006, algunes d'aquestes parelles tenien entre 30 i 34 anys i altres ja tenien fills amb edats entre 16 i 19 anys.

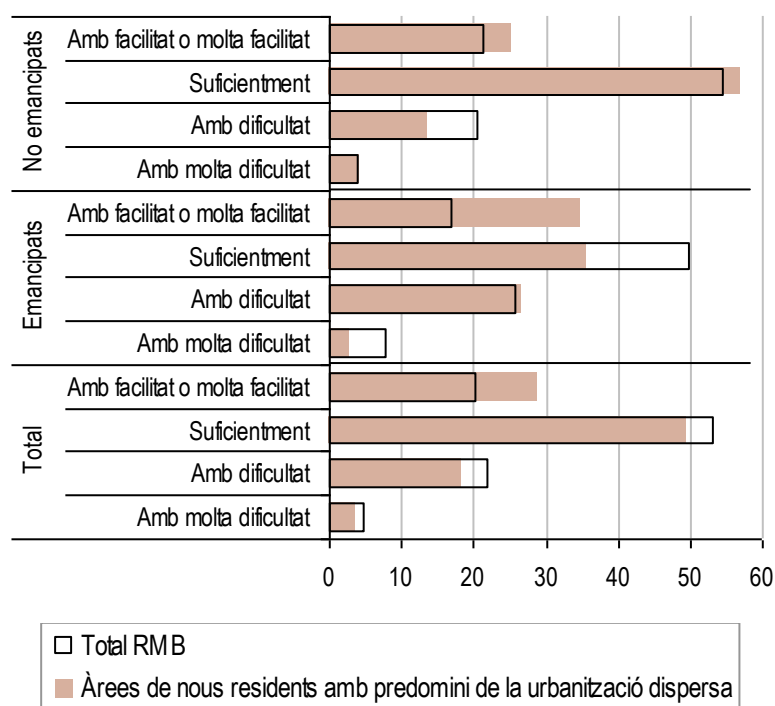
Figura 56. Característiques demogràfiques i de les llars de la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Per conèixer les condicions econòmiques de les llars dels joves s'utilitzen dades sobre l'existència i nivell de dificultats econòmiques. La situació econòmica de les llars dels/de les joves de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística és més bona que la de les llars a les quals pertanyen els joves del conjunt de la RMB. Un 28,68% dels joves de les àrees de nous/ves residents arriben a final de mes amb molta facilitat mentre que al conjunt de la RMB ho fan un 20,21% i els que hi arriben suficientment o tenen dificultats són una major proporció a la RMB. Els joves no emancipats tant de les àrees de nous/ves residents com de tota la RMB segueixen la mateixa tendència amb petites diferències, però la situació dels joves emancipats és més divergent. Els no emancipats que arriben a final de mes amb facilitat o suficientment a les àrees de nous/ves residents (82,20%) estan 6 punts per sobre que els de la RMB (75,82%) en detriment dels que hi arriben amb dificultat, que són un 13,62% i un 20,39% respectivament. Els joves emancipats de les àrees de nous residents tenen molta més facilitat per arribar a final de mes, en concret un de cada tres hi arriben amb facilitat (34,96%) mentre que al conjunt de la RMB aquests són un 16,83%. Els emancipats que arriben suficientment a final de mes a les àrees de nous/ves residents també són un de cada tres i a la RMB constitueixen la meitat (49,78%). Les diferències entre els que hi arriben amb dificultat no són tan acusades.

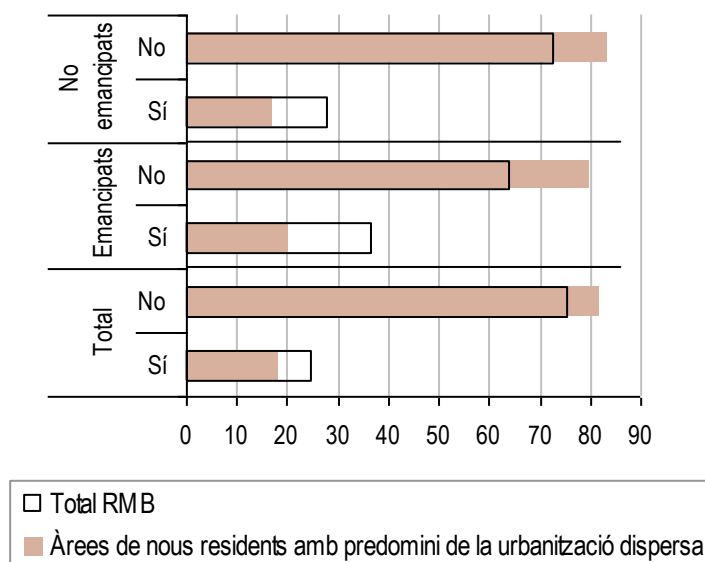
Figura 57. Nivell de dificultats per arribar a final de mes a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les dificultats econòmiques durant terminis més llargs de temps també són menys habituals a les àrees de nous/ves residents que a la RMB. Un 18,13% de les llars dels joves d'aquest tipus socioterritorial van tenir dificultats econòmiques entre 2001 i 2006 mentre que a tota la RMB en van tenir un 24,49%. D'altra banda, a diferència del nivell de dificultats per arribar a final de mes, els joves emancipats que entre 2001 i 2006 vivien en llars amb dificultats (20,29%) eren lleugerament superiors als que no estan emancipats (16,92%). No obstant, de nou es mostra que les diferències entre les dificultats econòmiques de les llars dels joves emancipats de les àrees de nous/ves residents i del conjunt de la RMB (un 79,71% i un 63,66% respectivament no han tingut dificultats) són superiors que les dels joves no emancipats (83,08% i 72,39%).

Figura 58. Dificultats econòmiques durant els darrers 5 anys a les llars on viu la població jove (%), 2006

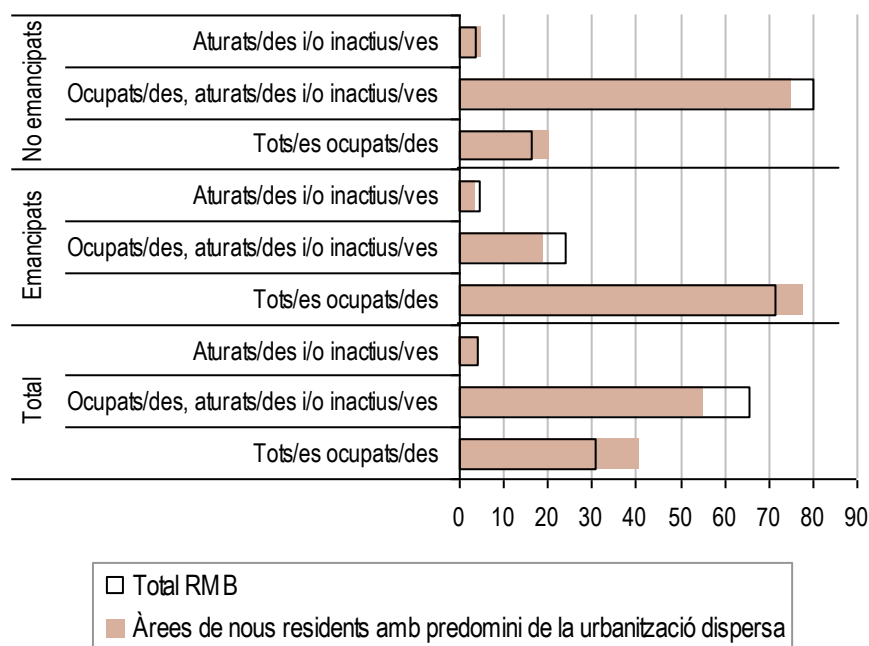

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les llars amb diversitat de situacions d'activitat són les més presents entre el conjunt dels joves tant a les àrees de nous/ves residents com al conjunt de la RMB però hi ha grans diferències entre els emancipats i els no emancipats. La total ocupació és la més predominant entre els primers (77,61% a les àrees de nous/ves residents i 71,30% a la RMB) mentre que els no emancipats viuen, sobretot, en llars amb ocupats/des, aturats/des i inactius/ves (75,03% i 80,11%). L'ocupació i la disponibilitat de recursos econòmics són dos elements que s'han convertit en requisits principals per a l'emancipació de la majoria de joves, tant per als que formen llar amb altres persones com per als que constitueixen llars unipersonals.

Quant a les diferències entre àmbits espacials, es destaca una major proporció de l'ocupació total a les llars dels joves de les àrees de nous/ves residents amb predomini d'urbanització dispersa (40,64% el total) que a la RMB (30,68%). La major necessitat, en general, de recursos econòmics per residir a les àrees disperses i una proporció lleugerament més elevada de població jove de més edat en aquest àmbit són factors relacionats amb la major ocupació en aquestes zones.

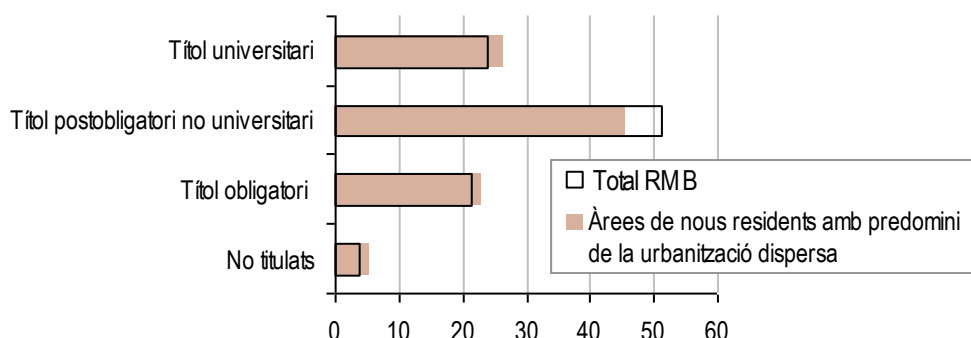
Figura 59. Situació d'activitat de tots els membres de les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Respecte als estudis assolits, els joves de les àrees de nous/ves residents segueixen la mateixa tendència que els del conjunt de la RMB. El nivell màxim d'estudis, per a gairebé la meitat dels joves, són els postobligatoris no universitaris, seguits pels universitaris (26,26%) i pels obligatoris (22,85%). Els no titulats representen el 5,43%. Els joves amb estudis universitaris, els que disposen, com a màxim, d'una titulació obligatòria i els no titulats són una proporció major a les àrees de nous/ves residents que a la RMB en detriment dels titulats postobligatoris, que sumen sis punts més a tota la RMB. Es pot concloure que la situació educativa dels joves d'aquest tipus socioterritorial és bona. A més, els estudis d'alguns joves, especialment els de menys edat, encara estan en curs i pot existir la previsió d'assolir estudis superiors.

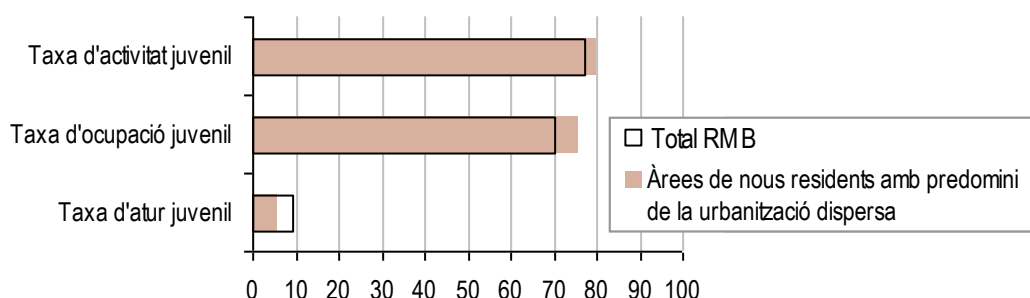
Figura 60. Nivell màxim d'estudis²³ dels/de les joves (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La relació amb l'activitat dels/de les joves de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística destaca per una major presència d'actius (80,19%) i d'ocupats (75,88%) que al conjunt de la RMB (77,43% i 70,41% respectivament) i una taxa d'atur inferior (5,37% enfront d'un 9,08%).

Figura 61. Relació amb l'activitat²⁴ (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

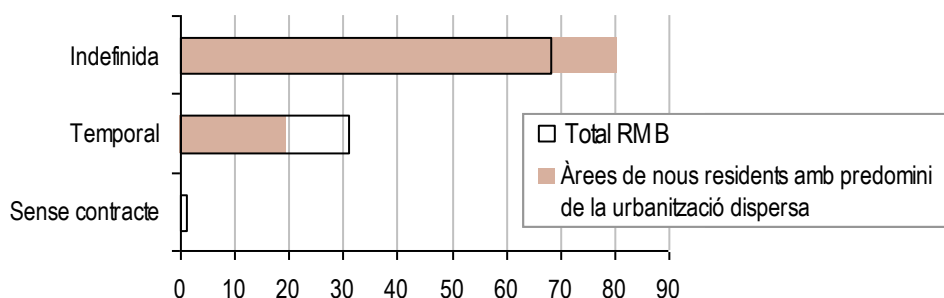
Pel que fa a la realització d'estudis paral·lela a l'activitat, cal destacar que els actius/ves que estudien són, en nombres relatius, gairebé la meitat que els de tota la regió metropolitana (6,68% i 12,62%).

La posició contractual dels ocupats és més bona entre els joves del present tipus socioterritorial que a la RMB. En concret, la contractació indefinida és la situació principal, però a les àrees de nous/ves residents és més habitual (80,33%) que a la RMB (68,08%) i l'activitat laboral sense contracte és inexistent en el primer cas.

²³ Les categories incloses en cada grup són les següents: analfabets, sense estudis però saben llegir i escriure, primària completa i educació especial com a no titulats; EGB i ESO com a títols obligatoris; BUP, COU, Batxillerat, FP i cicles formatius com a títols postobligatoris no universitaris; i estudis universitaris i doctorat com a títols universitaris.

²⁴ Taxa d'activitat juvenil: (població activa de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'ocupació juvenil: (població ocupada de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'atur juvenil: (població desocupada de 16 a 34 anys / població activa de 16 a 34) * 100

Figura 62. Relació contractual dels joves ocupats (%), 2006

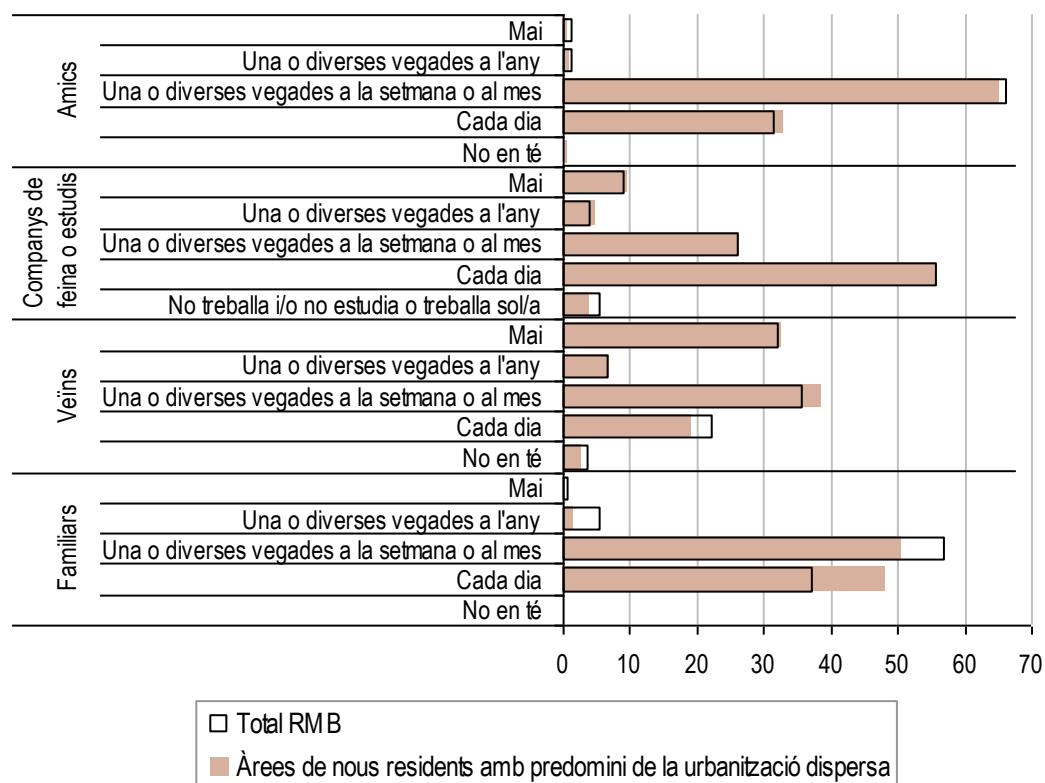

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les relacions socials, en una etapa en la qual es construeix la identitat, són rellevants. Per conèixer les pautes d'aquestes relacions entre la població jove es considera la freqüència de relacions amb persones que no conviuen a la llar i les persones a les quals s'acudeix en situacions problemàtiques. La família, tant per la freqüència amb què els joves s'hi relacionen com per la importància que adquireix en els moments de dificultat, és la més significativa en la xarxa relacional dels que viuen en àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística. Gairebé la meitat del jovent s'hi relaciona cada dia i l'altra meitat ho fa una o diverses vegades a la setmana o al mes. Les relacions familiars també són més freqüents entre els joves d'aquesta zona que al conjunt de la RMB (les que es produeixen cada dia estan 11 punts per sota a la RMB). La major disponibilitat de vehicles privats a les àrees de nous/ves residents, com que faciliten el desplaçament per visitar a familiars, és possible que sigui un dels motius explicatius d'aquesta diferència. En relació amb aquest aspecte, com s'ha mostrat a la descripció de les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística²⁵, les persones amb les quals els joves d'aquestes zones es relacionen més freqüentment resideixen, sobretot, a fora del barri de residència (73,54%) mentre que aquesta situació és inferior a tota la regió metropolitana (55,72%). Amb els companys de feina o estudis, pel contacte quotidià ineludible en la majoria d'ocasions, també s'hi relacionen amb molta freqüència (55,50% cada dia i 26,23% una o diverses vegades a la setmana o al mes). Per últim, les relacions amb els veïns són les més esporàdiques o inexistents. En concret, un de cada tres joves (32,69%) no s'hi relacionen mai.

²⁵ Vegeu l'apartat 2.2.2.

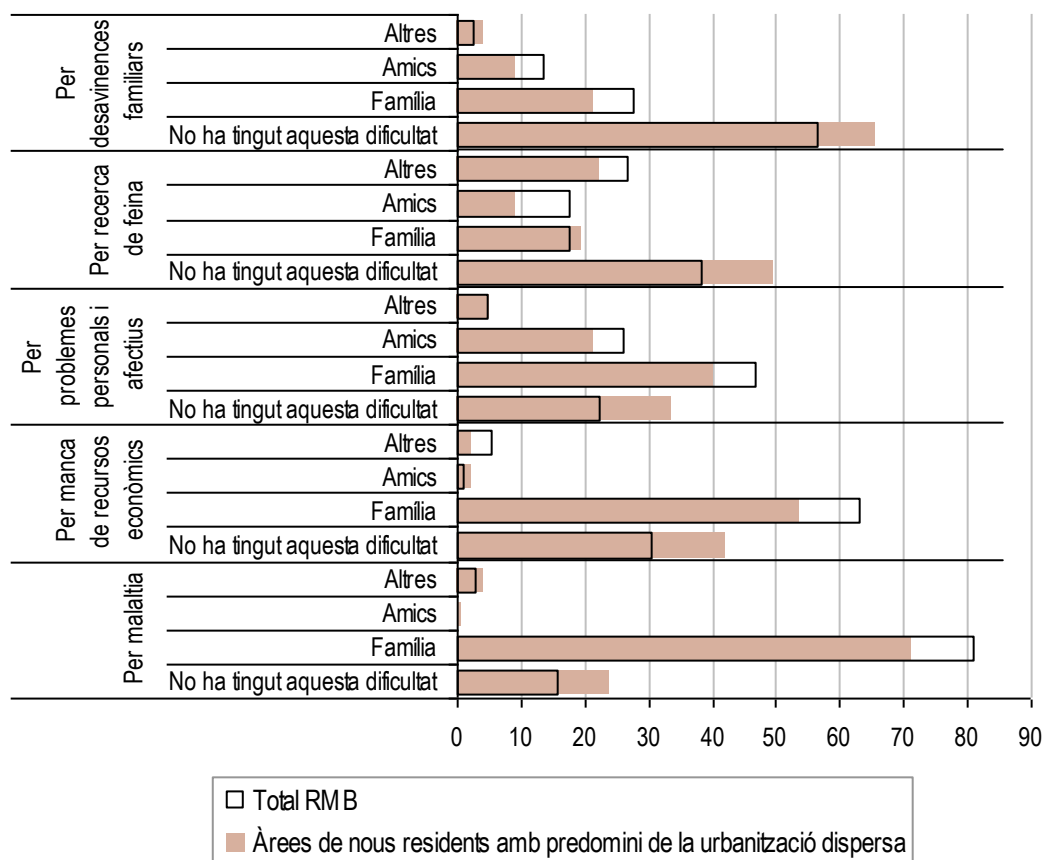
Figura 63. Freqüència amb què els/les joves es relacionen amb persones que no conviuen a la llar (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La família també és la primera a la qual els joves acudeixen davant situacions de dificultat, especialment en els casos de malalties i de problemes econòmics.

Figura 64. Persones que no conviuen a la llar a les quals la població jove acudeix en primer lloc en els moments de dificultat (%), 2006

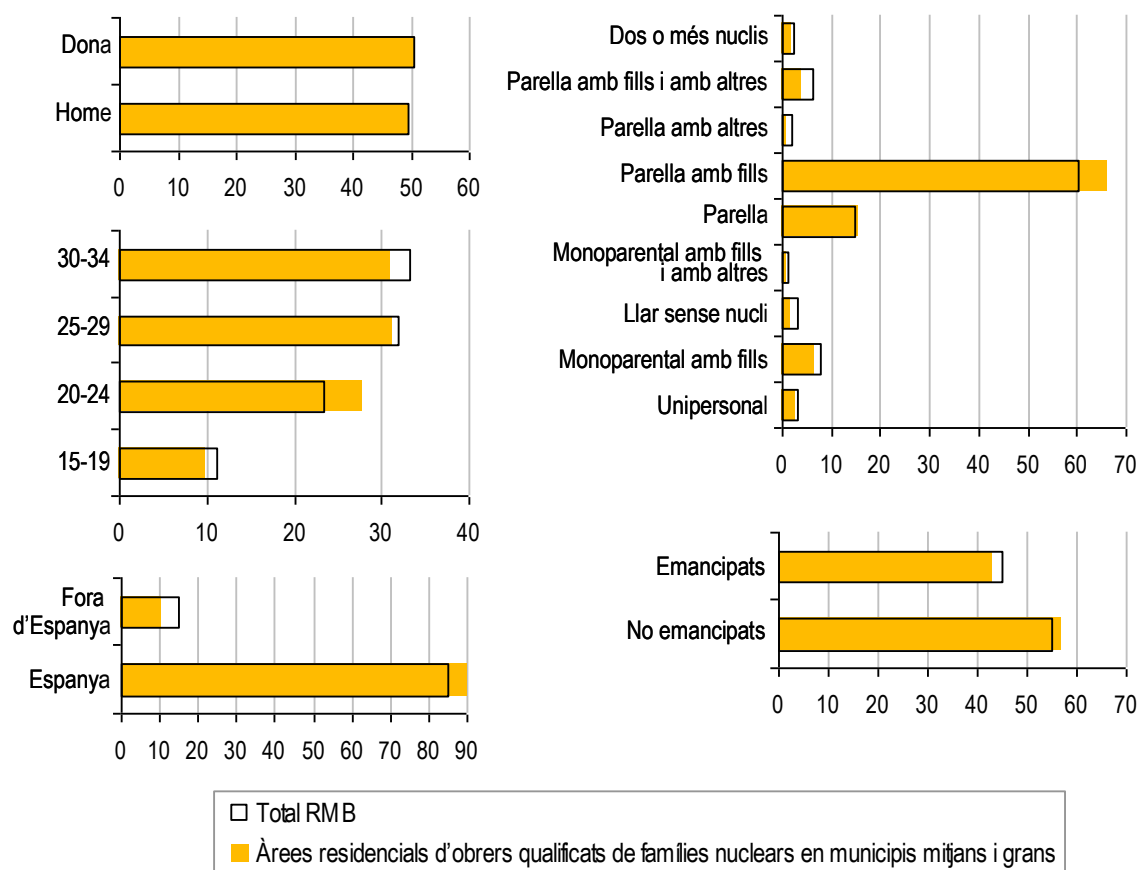
Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

En el cas dels companys de feina o estudis, tot i la gran freqüència en les relacions diàries, no s'hi sol acudir en cerca d'ajuda. Com a màxim, hi recorren un 5,16% (categoria "altres") dels joves davant de problemes afectius, la freqüència és menor per a la resta de problemes. Als veïns, d'acord amb la poca assiduitat amb què els joves s'hi relacionen, també és poc habitual acudir-hi per buscar ajuda.

Tipus 2. Àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans

Els joves de les àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans presenten una estructura demogràfica i de la llar molt similar a la del conjunt de la RMB. La presència de famílies nuclears amb fills en edat d'emancipar-se, que és una de les característiques clau en aquestes àrees, es veu reflectida en una lleugera major proporció de joves de 20 a 24 anys en relació amb la RMB (27,72% i 23,49% respectivament) i de joves que formen part de parelles amb fills (66,09% i 60,15%).

Figura 65. Característiques demogràfiques i de les llars de la població jove (%), 2006

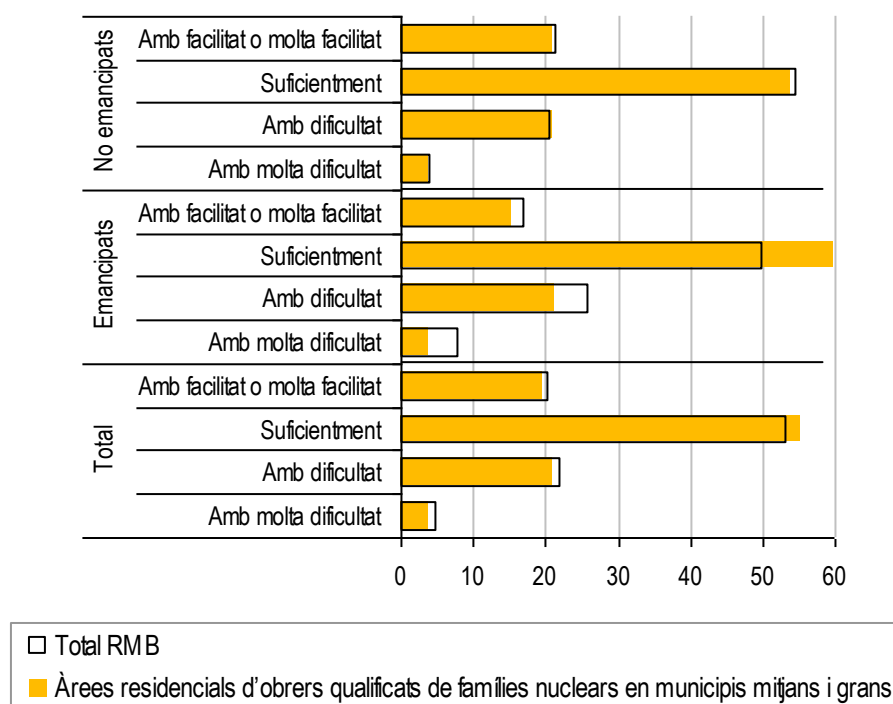

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les llars dels joves d'aquest tipus socioterritorial tenen condicions econòmiques similars a les del conjunt de la RMB però lleugerament millors, sobretot en el cas dels joves emancipats. En concret, tant a tota la regió com a les àrees residencials d'obriers qualificats els joves que viuen en llars on arriben suficientment a final de mes són els més freqüents seguits, de lluny, i amb proporcions similars, pels que hi

arriben amb dificultat i amb facilitat o molta facilitat. Les llars dels joves no emancipats de les àrees residencials d'obers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans tenen el mateix nivell de dificultats per arribar a final de mes que al conjunt de la RMB. En canvi, entre les llars dels joves emancipats hi ha més diferències. Els que arriben a final de mes amb facilitat/molta facilitat o suficientment són un 74,81% mentre que al conjunt de la RMB suposen un 66,61%.

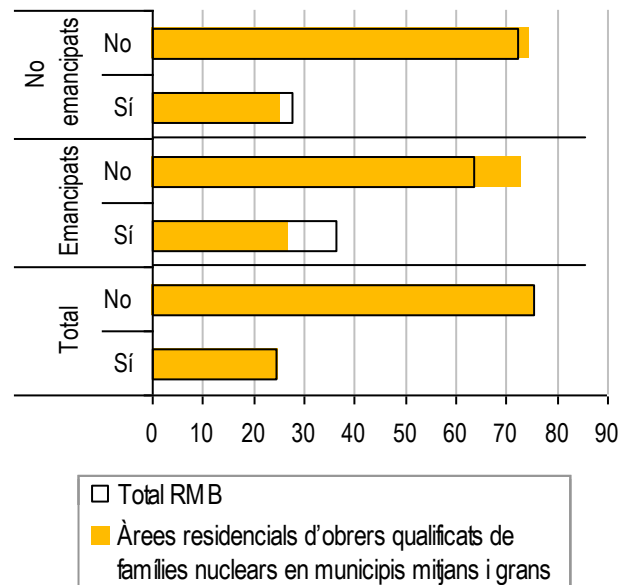
Figura 66. Nivell de dificultats per arribar a final de mes a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les dificultats econòmiques de les llars durant els darrers cinc anys també presenten una millor situació entre els joves emancipats de les àrees residencials d'obers qualificats (el 73,16% no han tingut dificultats) que les dels de la RMB (63,66%). En aquest cas, a les àrees residencials d'obers qualificats, no hi ha diferències entre les llars de joves emancipats i les dels que no ho estan; les llars d'un de cada tres joves no han tingut dificultats econòmiques en els darrers cinc anys.

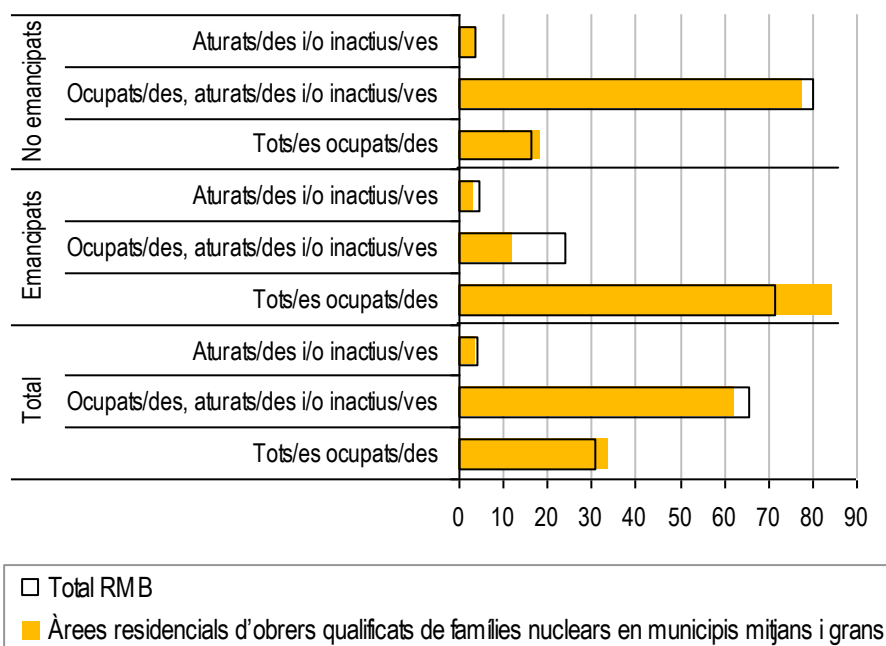
Figura 67. Dificultats econòmiques durant els darrers 5 anys a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Pel que fa a la situació d'activitat, s'ha de destacar la major ocupació a les llars dels/de les joves emancipats del present tipus socioterritorial que al total de la regió metropolitana (13 punts de diferència). En concret, el 84,48% d'aquests joves a les àrees d'obers qualificats pertanyen a llars on tots els membres estan ocupats mentre que a la RMB hi pertanyen el 71,30%.

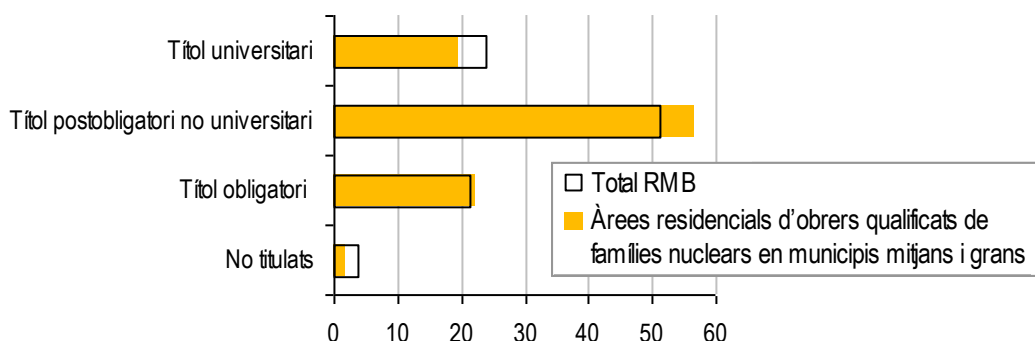
Figura 68. Situació d'activitat de tots els membres de les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Els joves de les zones residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans presenten el mateix patró, pel que fa al nivell formatiu, que a la RMB. Cal destacar que en el primer cas hi ha una lleugera major proporció de titulats postobligatoris no universitaris que a tota la RMB. La formació professional orientada a ocupacions tècniques i/o qualificades, en coincidència amb el tipus de professions que exerceixen els progenitors, o la continuació d'estudis generals secundaris no obligatoris (BUP, COU i Batxillerat) són el nivell màxim assolit pel 56,48% dels joves de les àrees d'obriers qualificats. Així, el nivell cultural i professional dels pares sembla mantenir relació amb el nivell d'estudis assolits pels joves.

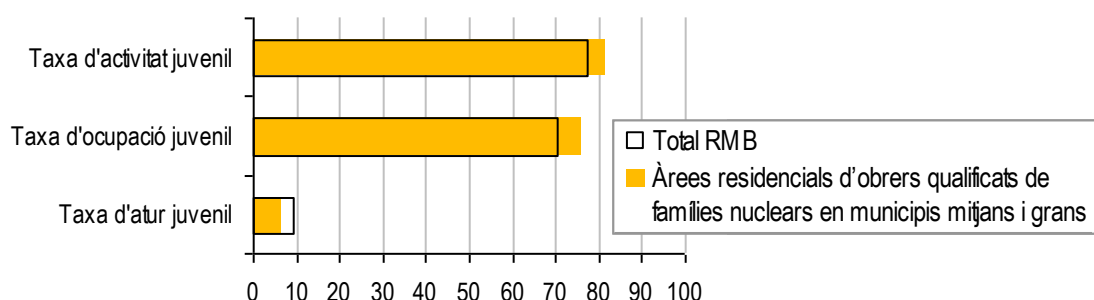
Figura 69. Nivell màxim d'estudis²⁶ dels/de les joves (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les taxes d'activitat, ocupació i atur, pel que fa a la relació amb l'activitat, són similars al conjunt de la RMB però lleugerament millors. L'activitat i l'ocupació dels joves de les àrees residencials d'obriers qualificats superen en quatre i en sis punts respectivament a la RMB.

Figura 70. Relació amb l'activitat²⁷ (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

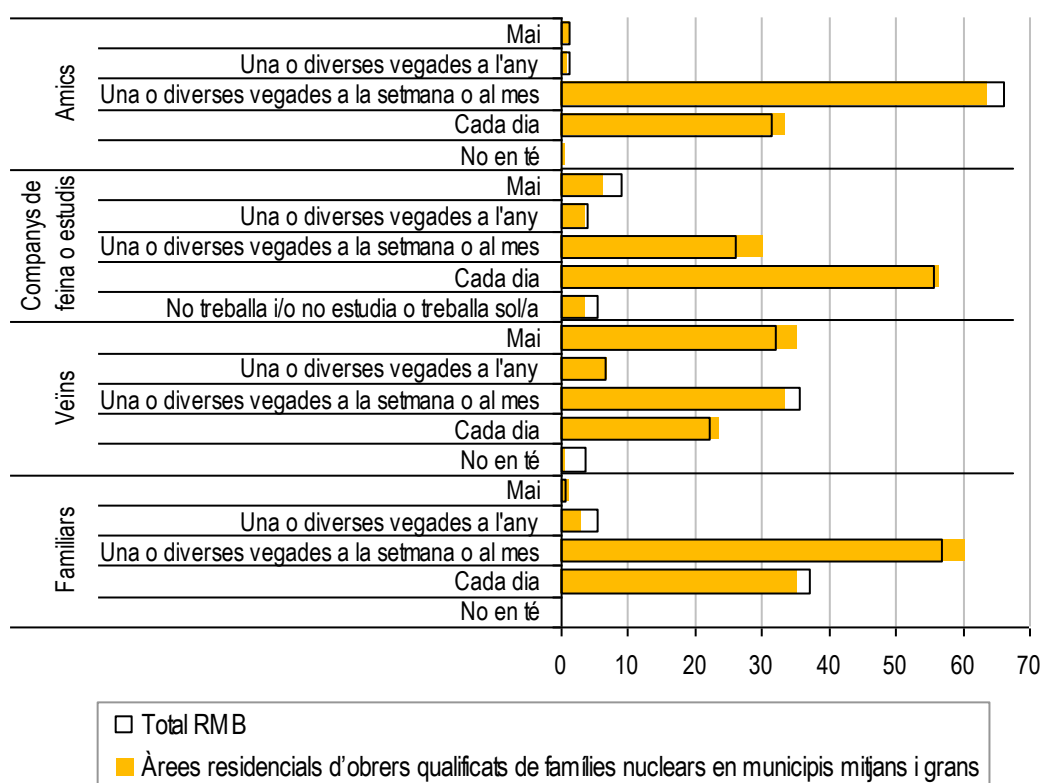
La resta de característiques laborals analitzades no presenten grans diferències entre àmbits: els joves que estudien i treballen oscil·len entre el 12% i el 15% (14,26% i 12,62% a les àrees d'obriers qualificats i al conjunt de la RMB respectivament) i els que tenen contracte indefinit són un 65,37% i un 68,08%, el 33,63% i el 30,84% estan en situació de temporalitat i l'1,01% i l'1,08% treballen sense contracte, respectivament, a les àrees d'obriers qualificats i a tota la RMB.

²⁶ Les categories incloses en cada grup són les següents: analfabets, sense estudis però saben llegir i escriure, primària completa i educació especial com a no titulats; EGB i ESO com a títols obligatoris; BUP, COU, Batxillerat, FP i cicles formatius com a títols postobligatoris no universitaris; i estudis universitaris i doctorat com a títols universitaris.

²⁷ Taxa d'activitat juvenil: (població activa de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'ocupació juvenil: (població ocupada de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'atur juvenil: (població desocupada de 16 a 34 anys / població activa de 16 a 34) * 100

Les xarxes relacionals dels joves es caracteritzen per la importància del cercle d'amics i de familiars de fora de la llar. Gairebé tots els joves de les àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears es relacionen cada dia o una o diverses vegades a la setmana o al mes amb amics (97,20%) i familiars (95,68%). Les relacions sociofamiliars al conjunt de la RMB segueixen els mateixos patrons però amb diferències poc significatives.

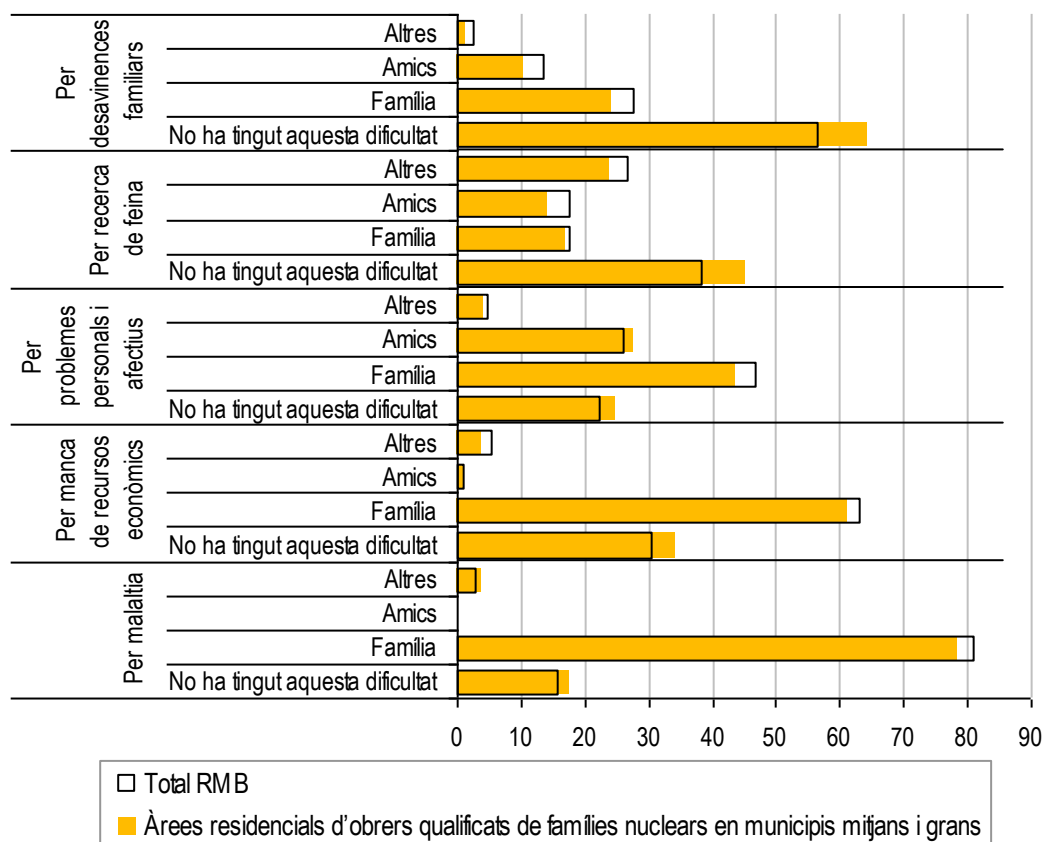
Figura 71. Freqüència amb què els/les joves es relacionen amb persones que no conviuen a la llar (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La família també és el principal recolzament en els moments de dificultat i únicament està superada pels "altres" en el cas de la recerca de feina. La distribució en nombres relatius de la població jove segons les persones a les quals acudeixen en moments de dificultat és molt similar entre les àrees residencials d'obriers qualificats i el conjunt de la RMB però gairebé sempre inferior en el primer cas. La menor presència de dificultats entre els joves de les àrees d'obriers qualificats que entre els de tota la regió explica aquesta diferència.

Figura 72. Persones que no conviuen a la llar a les quals la població jove acudeix en primer lloc en els moments de dificultat (%), 2006

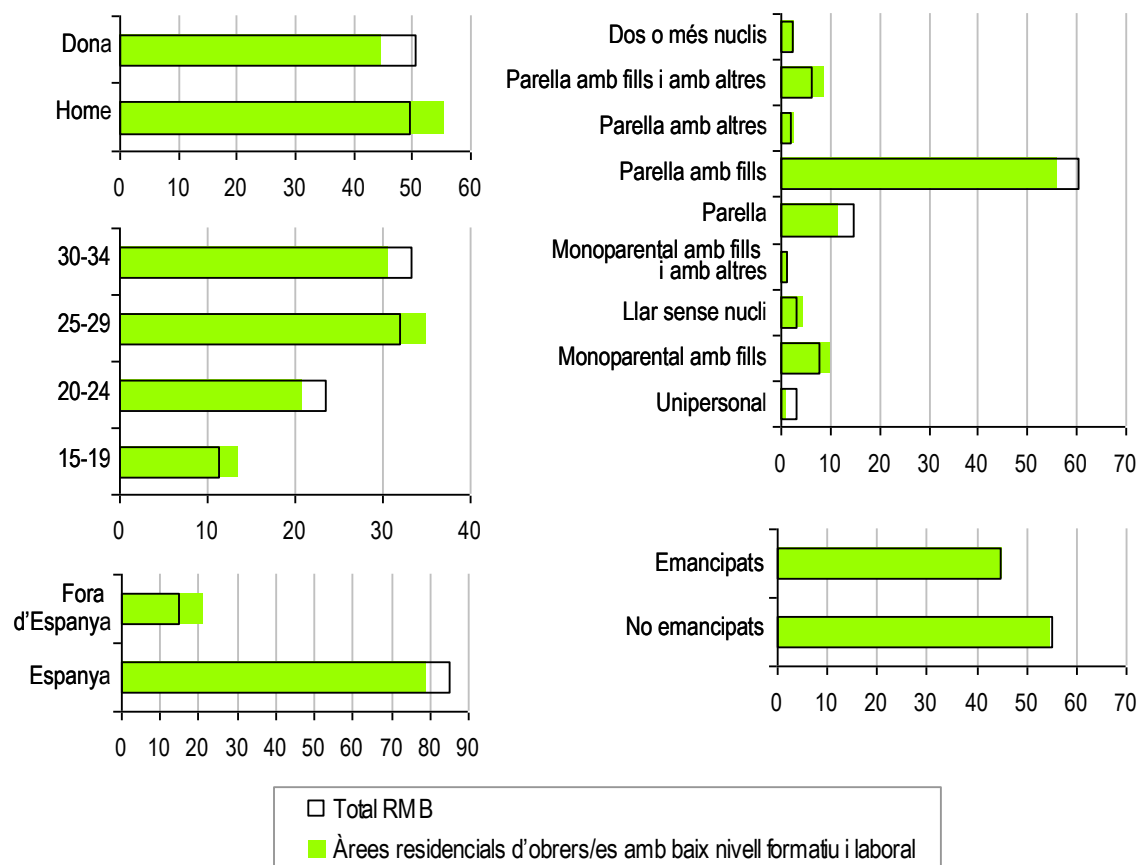
Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Tipus 3. Àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral

La població jove de les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral es caracteritza per una major presència d'homes (55,37%) que de dones (44,63%) -que disten cinc punts tant de la proporció d'homes com de dones de tota la RMB- i de població entre els 25 i els 29 anys (34,93%) i entre els 30 i els 34 (30,74%). Respecte a la nacionalitat, d'acord amb la tendència de la nova immigració a allotjar-se en polígons d'habitatge construïts entre les dècades de 1940 i 1970 i en alguns nuclis antics dels quals formen part les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral, cal destacar que un 21,07% són estrangers/es, sis punts per sobre que al conjunt de la RMB. Pel que fa a les característiques de les llars de la població jove, poc més de la meitat no estan emancipats (54,86%) i formen part de parelles amb fills. La distribució dels joves segons el tipus de família a la qual pertanyen segueix la mateixa tendència en aquest tipus socioterritorial que al conjunt de la regió metropolitana. No obstant, les famílies més tradicionals (parella i parella amb fills) estan menys presents en el

primer cas (67,85%) que a la RMB, on tres de cada quatre joves (74,84%) pertanyen a aquestes famílies.

Figura 73. Característiques demogràfiques i de les llars de la població jove (%), 2006

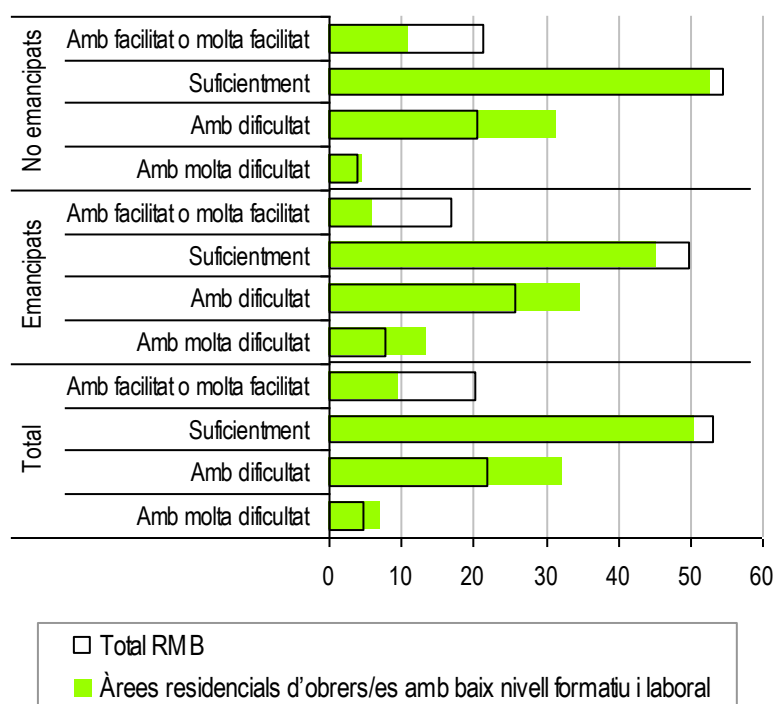

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les condicions econòmiques de les llars on resideixen els joves, si es consideren les dificultats econòmiques per arribar a final de mes i durant els darrers cinc anys, són millors al conjunt de la regió metropolitana que a les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral. Les llars que arriben suficientment a final de mes són les més habituals en els dos àmbits i entre les que hi ha menys diferències. A la resta de nivells de dificultat és on es manifesten més divergències entre ambdós àmbits. En concret, el 34,91% de les llars dels joves emancipats i el 31,45% de les dels no emancipats de les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral arriben a final de mes amb dificultats mentre que aquest grau de dificultat a la RMB és de deu punts menys (25,76% i 20,39% respectivament). Les llars dels joves emancipats de les àrees del present tipus socioterritorial amb molta dificultat representen un 13,63% mentre que a tota la regió metropolitana són menys del

10%. Contràriament, les llars que arriben a final de mes amb facilitat són les menys presents en el cas dels joves emancipats de les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral (5,97%) mentre que a la RMB, on tripliquen a les anteriors (16,83%), ocupen la tercera posició. I en el cas de les llars de les quals formen part els joves no emancipats amb aquest nivell per arribar a final de mes, cal destacar que a la RMB doblen (21,41%) a les de les àrees d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral (11,04%).

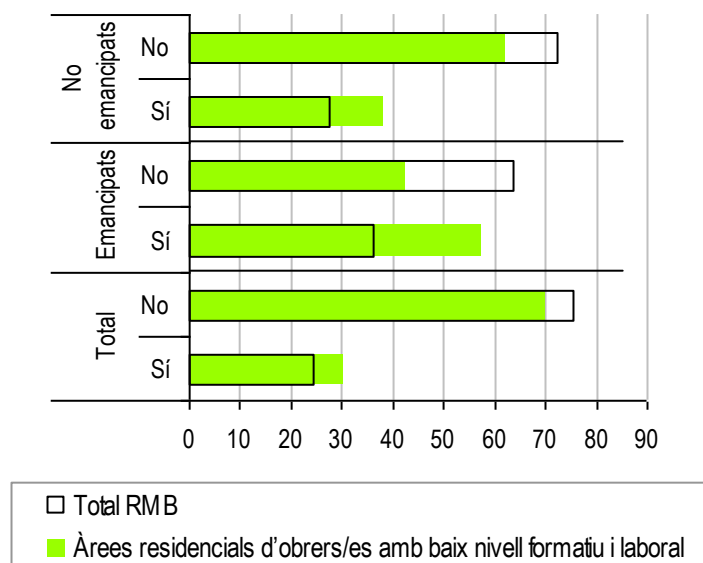
Figura 74. Nivell de dificultats per arribar a final de mes a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les llars dels joves emancipats de les àrees d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral tenen més dificultats econòmiques que les dels no emancipats. Aquest patró també és característic al conjunt de la RMB, però les diferències entre els emancipats i els que no ho estan són menors. El 57,43% dels joves emancipats formen part de llars que han patit aquestes dificultats durant els darrers cinc anys mentre que els joves de la RMB d'aquestes llars són un de cada tres. Els joves no emancipats de les llars amb dificultats són el 38,02%, per tant, i a diferència de les dels joves emancipats, són menys habituals que les que no han tingut dificultats (61,98%).

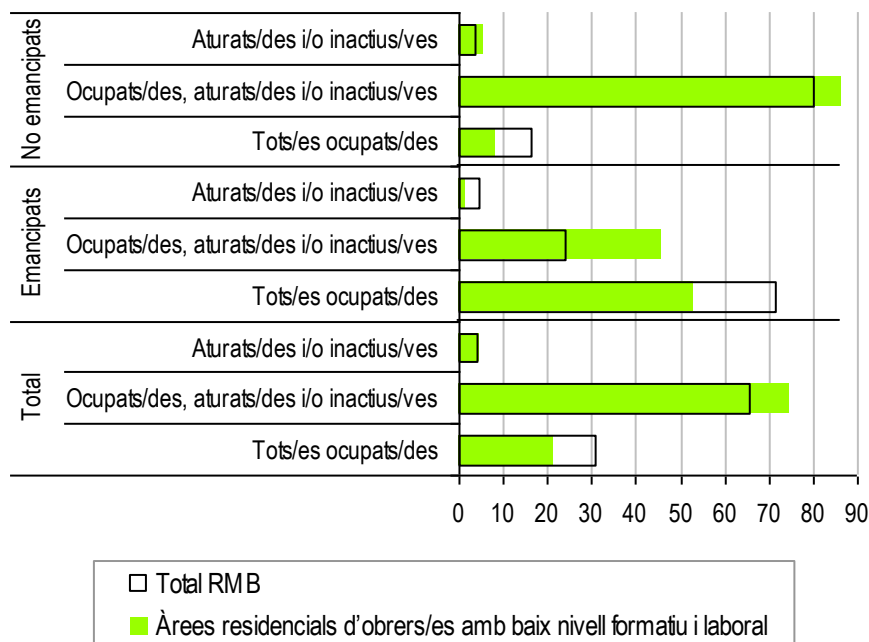
Figura 75. Dificultats econòmiques durant els darrers 5 anys a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Els contextos familiars desfavorables que condueixen a l'emancipació quan les condicions laborals i econòmiques encara són inestables i les situacions que porten a l'emancipació obligatòria (immigrants joves que han arribat sols o acompanyats d'altres joves) són aspectes que expliquen aquestes diferències en l'existència de dificultats entre les llars dels joves emancipats i no emancipats de les àrees d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral. Així mateix, el fet que els joves no emancipats formen part de famílies amb baix nivell laboral i formatiu però que en general tenen estabilitat residencial i laboral també explica aquestes disparitats. La situació d'activitat dels membres de la llar, en aquest sentit, és explicativa tant de les diferències entre emancipats i no emancipats com de les que es produeixen entre el tipus socioterritorial i el conjunt de la RMB. L'ocupació total, que representa el 71,30% de les llars dels joves emancipats de la RMB, és característica de poc més de la meitat de les llars de joves emancipats a les àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral. En canvi, els joves d'aquestes àrees que viuen en llars d'aquest tipus amb diversitat de situacions d'activitat constitueixen gairebé la meitat (45,76%) mentre que a tota la regió metropolitana són un de cada quatre (24,16%). En les llars dels/de les joves no emancipats també hi ha diferències entre àmbits territorials però són menys marcades.

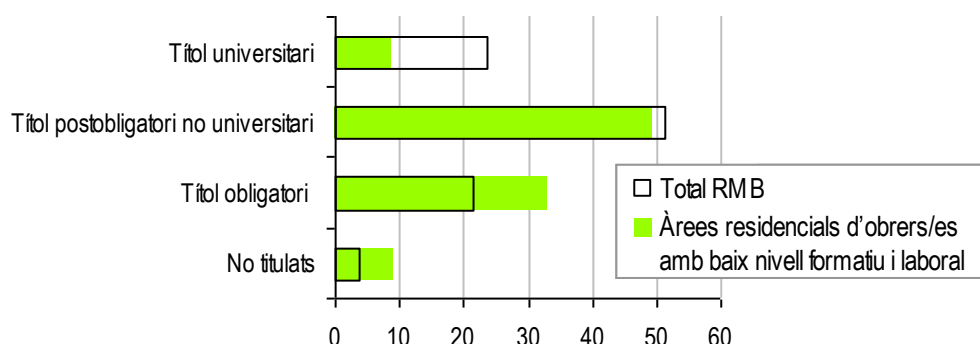
Figura 76. Situació d'activitat de tots els membres de les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

El nivell educatiu a les àrees d'obrers/es amb baix nivell formatiu i laboral, com ja s'ha indicat a l'anàlisi d'aquest tipus territorial realitzat en el segon capítol, és baix. L'educació dels joves també mostra aquest aspecte: gairebé el 50%, com ocorre al conjunt de la RMB, són titulats postobligatoris no universitaris i entre la resta predominen els que han assolit, com a màxim, estudis obligatoris o no tenen estudis (41,74% en total) -que superen als del conjunt de la RMB amb aquests nivells (25,05%)- en detriment dels titulats universitaris (8,78%).

Figura 77. Nivell màxim d'estudis²⁸ dels/de les joves (%), 2006

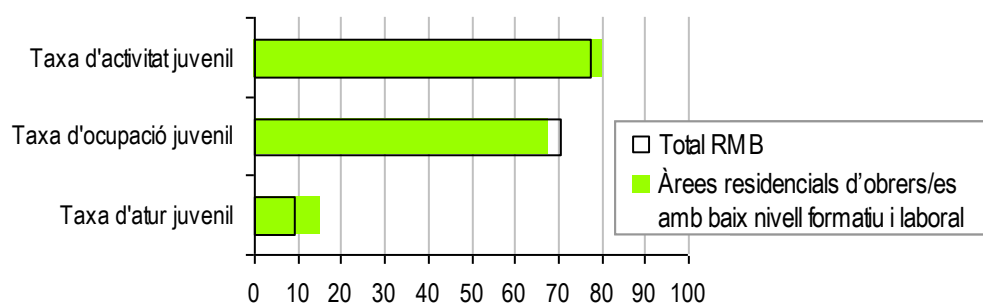

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

²⁸ Les categories incloses en cada grup són les següents: analfabets, sense estudis però saben llegir i escriure, primària completa i educació especial com a no titulats; EGB i ESO com a títols obligatoris;

Pel que fa a la situació laboral, 68 de cada 100 joves estan ocupats i els actius són el 80%. D'aquests últims, els que estudien són un 3,41%, aquest és un percentatge baix tenint en compte que la taxa d'atur és del 15,12%, sis punts per sobre que la de la RMB, on estudien el 12,62% dels actius. Respecte al tipus de contracte, les diferències entre les àrees d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral i el conjunt de la RMB són petites però els joves d'aquest tipus territorial presenten pitjors situacions. En concret, la relació contractual del 61,79% dels joves d'aquestes àrees és indefinida mentre que a la RMB ho és la del 68,08%.

Figura 78. Relació amb l'activitat²⁹ (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

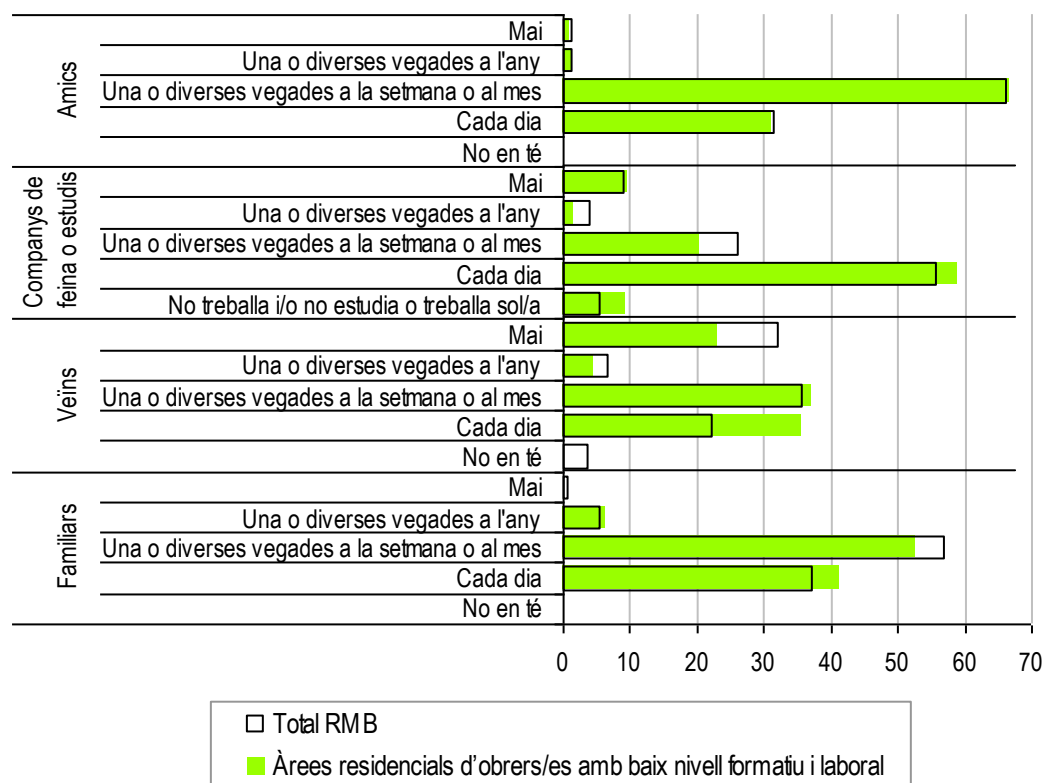
Les relacions quotidianes dels joves de les àrees d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral estan marcades pels amics i els familiars, amb els quals es relacionen cada dia (31,16% i 41,19% respectivament) o una o diverses o vegades a la setmana o al mes (66,84% i 52,61%). La relació amb els companys de feina o estudis també és molt assídua (el 59,07% dels joves s'hi relacionen cada dia) però, tal com demostra que les freqüències d'una o diverses vegades a la setmana o al mes (20,32%) o a l'any (1,64%) són de les més baixes, la naturalesa d'aquesta relació és diferent a la dels amics i els familiars.

En relació amb el conjunt de la RMB, el contacte amb la xarxa relacional és més freqüent a les àrees d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral. Les diferències són especialment destacables en el cas dels veïns, amb els quals un 35,53% dels joves del present tipus socioterritorial es relacionen cada dia mentre que a la RMB els que s'hi relacionen amb aquesta assiduïtat són un 22,04%.

BUP, COU, Batxillerat, FP i cicles formatius com a títols postobligatoris no universitaris; i estudis universitaris i doctorat com a títols universitaris.

²⁹ Taxa d'activitat juvenil: (població activa de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'ocupació juvenil: (població ocupada de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'atur juvenil: (població desocupada de 16 a 34 anys / població activa de 16 a 34) * 100

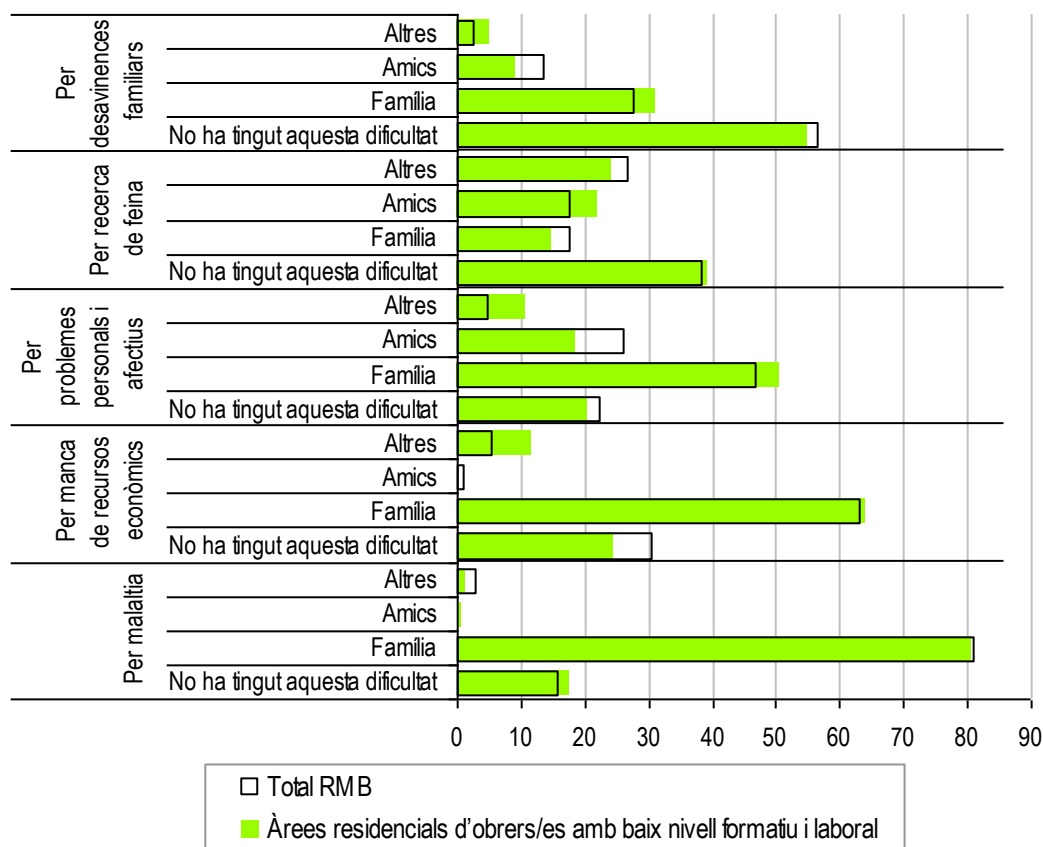
Figura 79. Freqüència amb què els/les joves es relacionen amb persones que no conviuen a la llar (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La família, durant els moments de dificultat, és el principal suport de la població jove. Excepte en el cas de la recerca de feina, que es dirigeixen més als "altres" i als amics, és a la que acudeixen més joves davant les dificultats. La distribució dels joves segons les persones a les quals es dirigeixen davant de cada dificultat presenta les mateixes pautes que al conjunt de la RMB.

Figura 80. Persones que no conviuen a la llar a les quals la població jove acudeix en primer lloc en els moments de dificultat (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

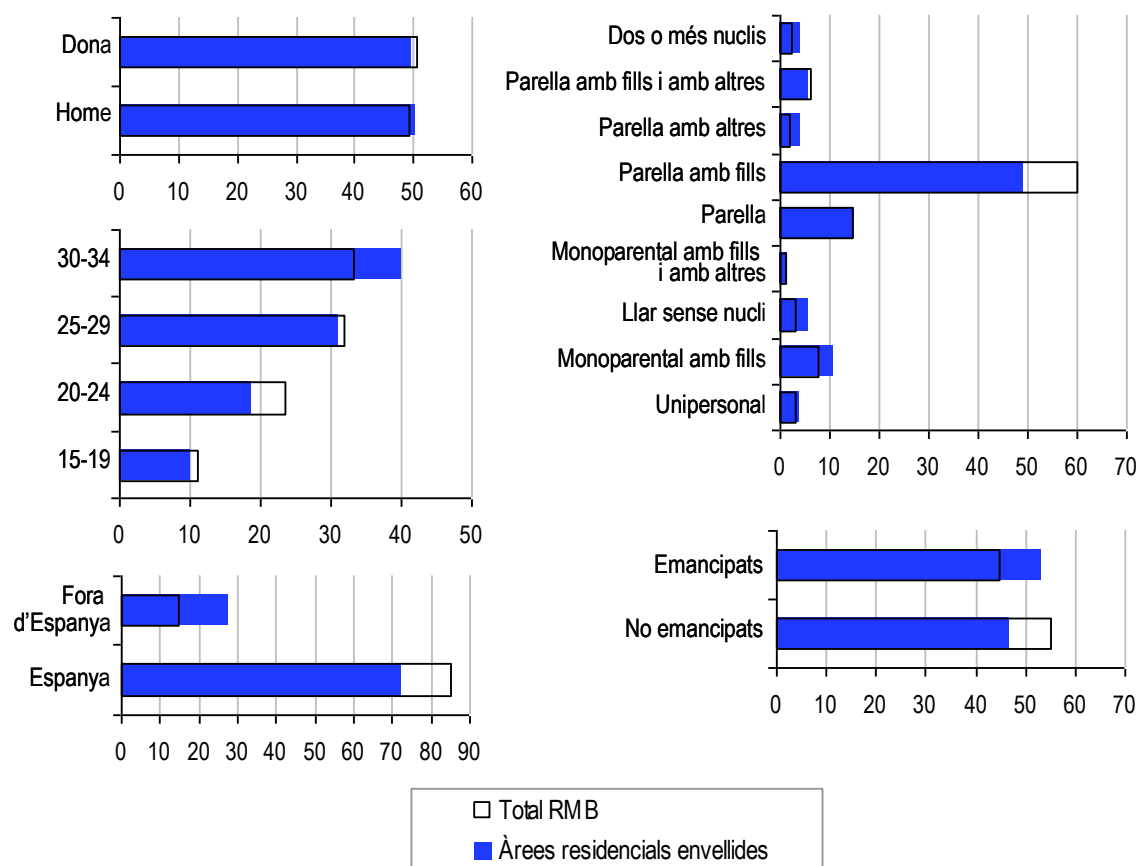
Tipus 4. Àrees residencials envellides

Els joves de les àrees residencials envellides es caracteritzen, segons els principals trets demogràfics, pels aspectes següents: la distribució per sexes és equilibrada (50,41% homes i 49,59% dones), els joves de 30 a 34 anys, pel que fa a l'edat, són els més predominants (40,09%) seguits, amb 10 punt de diferència, pels de 25 a 29 (31,19%) i, amb menor presència, pels de 15 a 24 (28,73%) i, respecte a la nacionalitat, un de cada quatre és de fora d'Espanya (27,73%) i dupliquen, en valors relatius, als immigrants joves del conjunt de la RMB (14,87%).

Aquesta presència destacable de nouvinguts, que és la més elevada de les cinc tipologies territorials analitzades, està relacionada amb les característiques de les llars a les quals pertanyen els/les joves. Les famílies nuclears són les més freqüents (49,05%) però la seva presència és de deu punts menys que a tota la RMB (60,15%). Contràriament, les llars menys tradicionals estan més presents a les àrees envellides que a tota la regió metropolitana. Les llars de dos o més nuclis, les

de parella amb altres, les que no tenen nucli i les monoparentals amb fills representen, a les àrees envellides, una de cada quatre (24,92%) de les quals el jovent forma part, mentre que a la RMB són un 14,90%. Respecte a l'emancipació, i a diferència de la distribució al conjunt de la RMB i a la resta dels àmbits territorials, els joves emancipats de les zones envellides (53,19%) superen lleugerament als que no ho estan.

Figura 81. Característiques demogràfiques i de les llars de la població jove (%), 2006

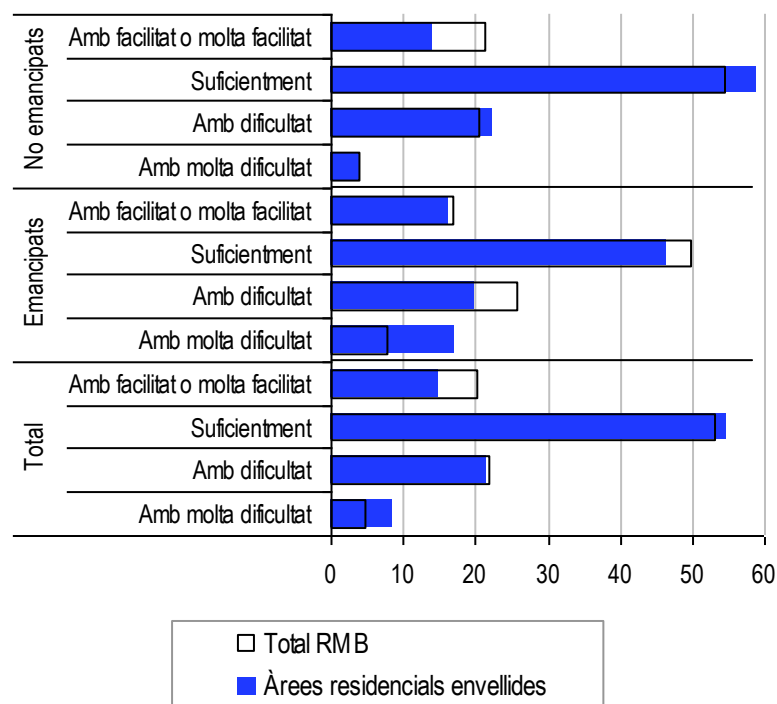

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Pel que fa a l'esfera econòmica, a la majoria de les llars dels joves de les àrees envellides no hi ha dificultats per arribar a final de mes (el 54,77% hi arriben suficientment i el 14,96% amb facilitat o molta facilitat). Les llars amb inconvenients són el 30,27%. El grau de dificultats és superior a les llars dels joves emancipats que a les dels que no ho estan: el 37,09% dels primers manifesten que la llar a la qual pertanyen té inconvenients per arribar a final de mes mentre que aquest nivell de dificultats és present a les llars del 26,78% dels no emancipats. En relació amb el conjunt de la RMB, són destacables les diferències entre les llars dels

joves no emancipats que arriben a final de mes amb facilitat i les dels emancipats que hi arriben amb molta dificultat. En el cas dels no emancipats, un 14,24% dels joves de les llars de les àrees envellides arriben a final de mes amb facilitat, set punts per sota que a la RMB, i pel que respecta als emancipats la proporció de joves que pertanyen a llars amb molta dificultat per arribar a final de mes presenta 10 punts de diferència entre el present tipus socioterritorial (17,08%) i tota la RMB (7,63%).

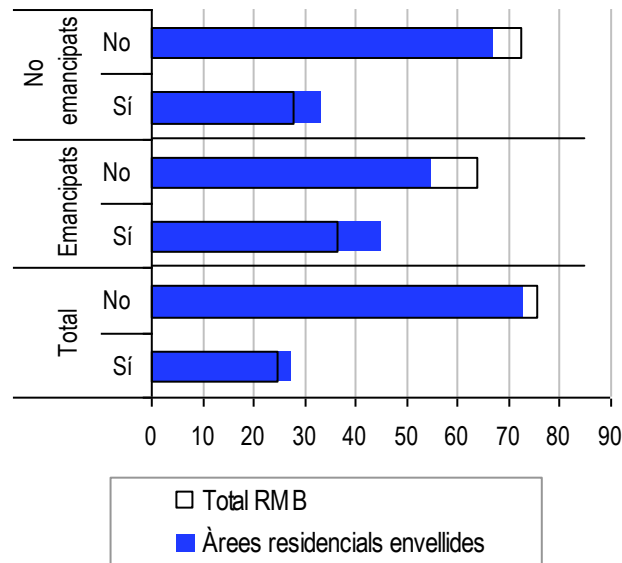
Figura 82. Nivell de dificultats per arribar a final de mes a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Les dificultats econòmiques durant intervals de temps llargs també són més habituals a les llars dels joves emancipats (a les quals el 45,18% han tingut dificultats durant els darrers cinc anys) que a les dels joves no emancipats i a les àrees envellides que al conjunt de tota la regió metropolitana.

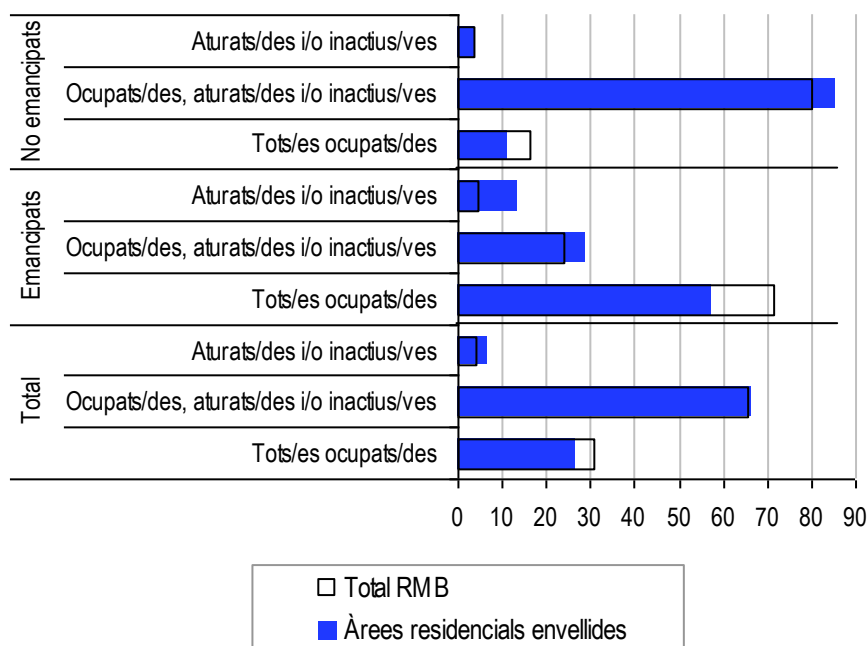
Figura 83. Dificultats econòmiques durant els darrers 5 anys a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Respecte a la situació d'activitat de tots els membres de la llar on viu la població jove, predominen els que pertanyen a llars amb diversitat de condicions (ocupats/des, aturats/des i/o inactius/ves). A aquestes les segueixen aquelles on tots els membres estan ocupats, que són una de cada quatre (26,66%), i per últim, i de lluny, aquelles on cap membre treballa (6,94%). La desagregació dels joves segons si estan o no emancipats mostra que aquest patró és el mateix en el cas dels no emancipats, però amb una major presència dels joves que pertanyen a llars amb diversitat de situacions (85,31%). I, en el cas dels emancipats, els que pertanyen a llars amb total ocupació o amb tots els membres inactius i/o aturats superen a les dels no emancipats en detriment de llars amb diversitat de situacions. En aquest sentit, el nivell de dificultats econòmiques està relacionat amb la situació d'activitat: les llars amb més dificultats econòmiques són les dels joves emancipats.

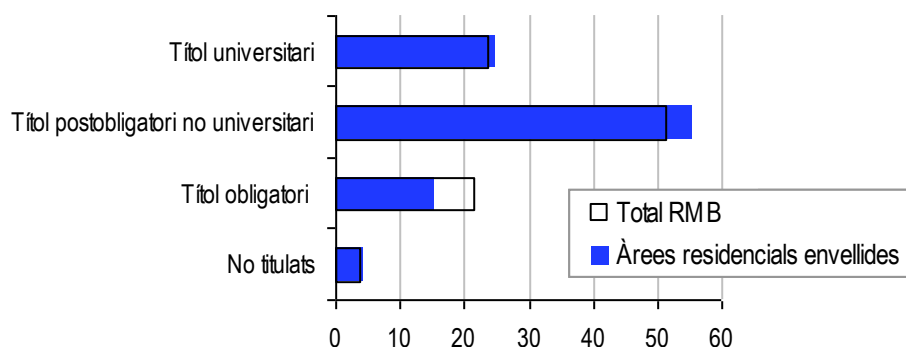
Figura 84. Situació d'activitat de tots els membres de les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

El nivell d'estudis dels joves de les àrees envellides és similar al del conjunt de la RMB però lleugerament més elevat. Els titulats postobligatoris no universitaris són, en nombres relatius, més abundants que a la RMB, en detriment dels que, com a màxim, han assolit els estudis obligatoris (15,19%), que estan sis punts per sobre a tota la regió metropolitana (21,34%).

Figura 85. Nivell màxim d'estudis³⁰ dels/de les joves (%), 2006

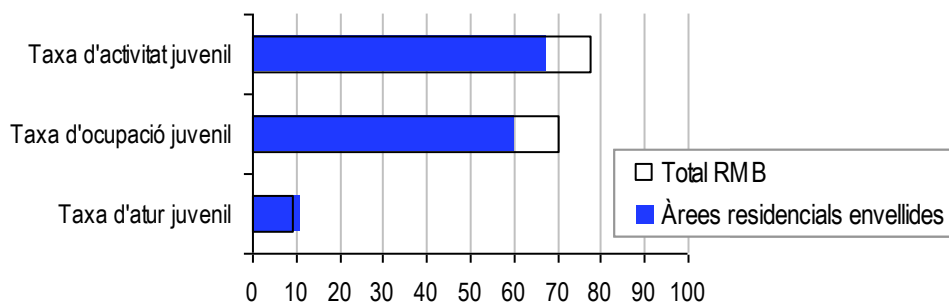

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

³⁰ Les categories incloses en cada grup són les següents: analfabets, sense estudis però saben llegir i escriure, primària completa i educació especial com a no titulats; EGB i ESO com a títols obligatoris; BUP, COU, Batxillerat, FP i cicles formatius com a títols postobligatoris no universitaris; i estudis universitaris i doctorat com a títols universitaris.

La relació amb l'activitat dels/de les joves de les àrees envellides es caracteritza per una menor presència d'actius i ocupats que al conjunt de la RMB. En concret, la relació d'actius respecte a la totalitat dels joves és de 67,38% i la d'ocupats és de 60,09%, deu punts per sota, cadascuna d'elles, que les taxes de la RMB. La taxa d'atur és del 10,81%, molt similar a la de la RMB.

Figura 86. Relació amb l'activitat³¹ (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Respecte a la realització d'estudis dels joves actius cal destacar que, igual que al conjunt de la RMB, la majoria no estudien (83,42%).

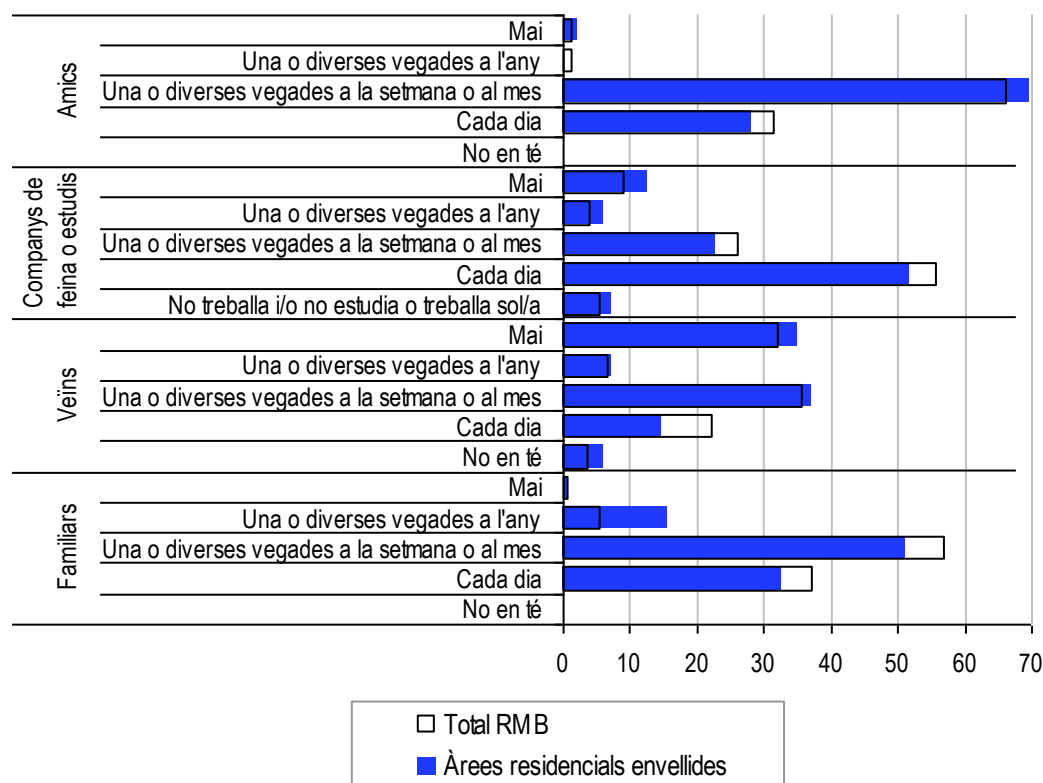
Les condicions de contractació dels joves també són molt similars entre les àrees envellides i la totalitat de la regió, però en el primer cas són lleugerament millors (el 72,48% i el 68,08% dels ocupats tenen, respectivament, contractes indefinits).

Les relacions quotidianes dels joves de les àrees envellides amb persones que no conviuen a la llar estan marcades per les amistats, en primer lloc, i pels familiars, en segon lloc. La majoria dels joves (97,90%) es relacionen amb els amics o cada dia o una o diverses vegades a la setmana o al mes i la relació amb els familiars amb aquesta freqüència és pròpia del 83,81% dels joves. La relació amb els companys de feina o d'estudis també és bastant freqüent; el 51,77% dels joves s'hi relacionen cada dia i el 22,67% una o diverses vegades a la setmana o al mes. A la RMB, a diferència que a les àrees envellides, la relació amb els familiars és més habitual (el 93,99% s'hi relacionen cada dia o una o diverses vegades a la setmana o al mes) i gairebé es produeix amb la mateixa freqüència que amb els amics (97,46%). Respecte a les relacions amb els veïns i els companys de feina o estudis en relació amb la RMB, cal destacar que a les àrees envellides són lleugerament menys habituals: en el cas dels veïns, els joves de les àrees envellides que no s'hi

³¹ Taxa d'activitat juvenil: (població activa de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'ocupació juvenil: (població ocupada de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'atur juvenil: (població desocupada de 16 a 34 anys / població activa de 16 a 34) * 100

relacionen mai o ho fan una o diverses vegades a l'any estan quatre punts per sobre que a la RMB i en el cas de companys de feina o estudis aquesta diferència és de cinc punts.

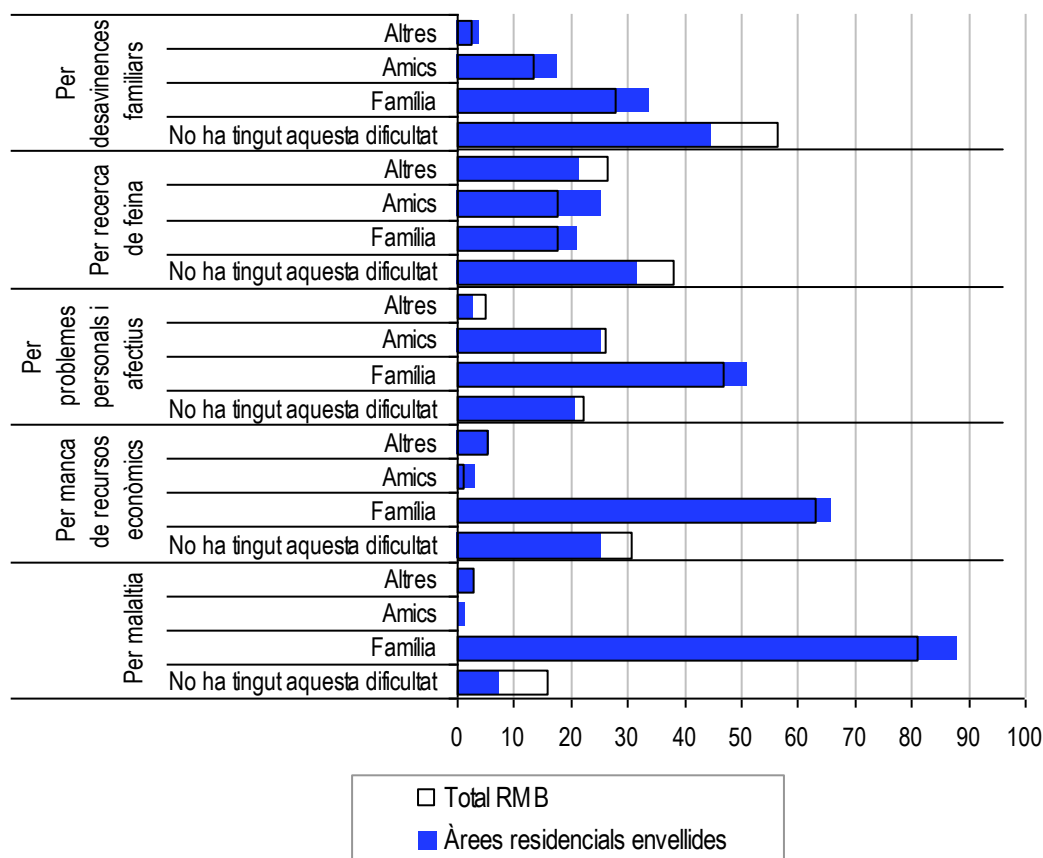
Figura 87. Freqüència amb què els/les joves es relacionen amb persones que no conviuen a la llar (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La família, en els moments de dificultat, és el primer cercle al qual acudeixen els joves, sobretot davant malalties o manca de recursos econòmics. En concret, el 88,14% i el 65,93% dels joves de les àrees envellides hi recorren, respectivament, davant malalties o problemes econòmics. Els joves d'aquestes àrees tenen menys dificultats que a la RMB i, a diferència del conjunt de la regió, acudeixen menys a "altres" persones i més a la família.

Figura 88. Persones que no conviuen a la llar a les quals la població jove acudeix en primer lloc en els moments de dificultat (%), 2006

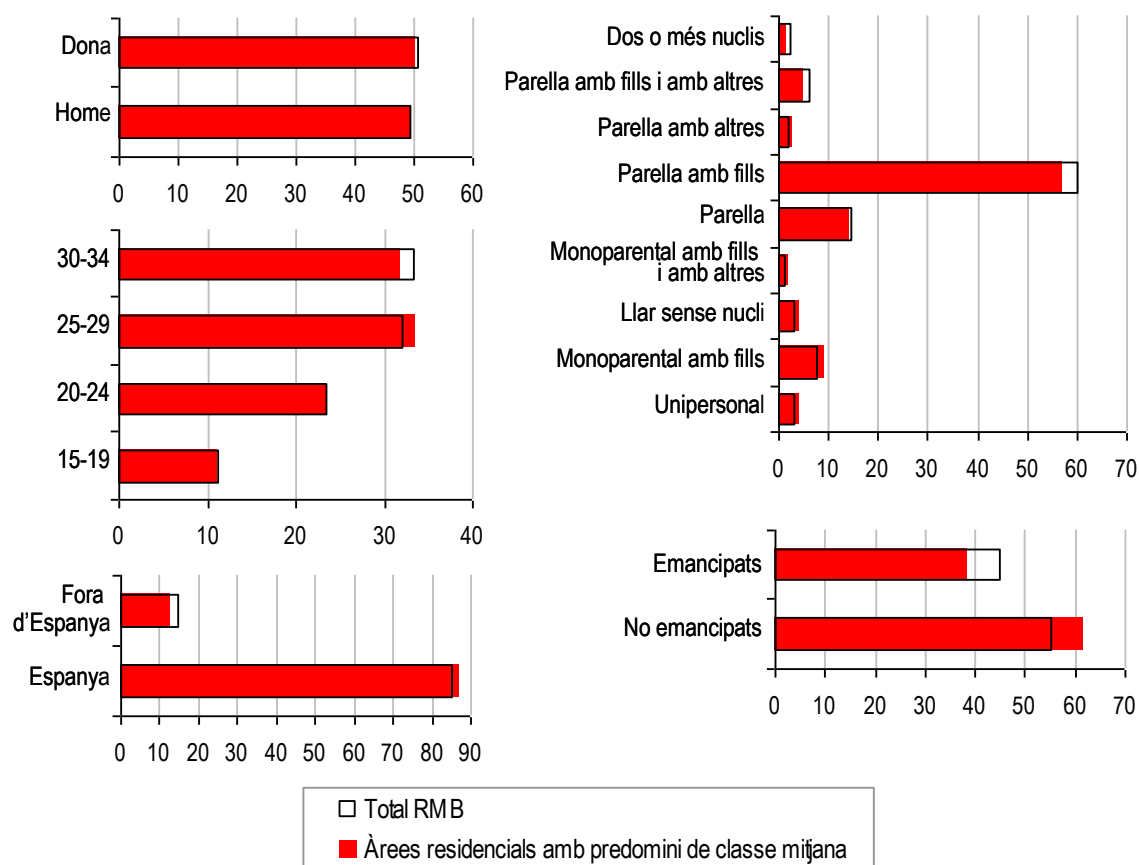
Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Tipus 5. Àrees residencials amb predomini de la classe mitjana

La població jove de les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana presenta característiques demogràfiques similars a les de tota la RMB. En concret, la distribució segons sexes és gairebé simètrica, quant a l'edat, els menors de 25 anys són una proporció menor que els de 25 a 34 i, pel que fa a la procedència, els que provenen de fora d'Espanya constitueixen menys del 15%. Respecte a les característiques de les llars, els joves de les àrees amb predomini de la classe mitjana viuen, sobretot i com també és habitual a la RMB, a llars formades per la parella i els fills. I quant a l'emancipació, els no emancipats són el 61,56% -sis punts per sobre que al conjunt de la regió metropolitana- i superen als de la resta de les tipologies territorials. Aquesta menor presència de jovent emancipat concorda amb els motius previstos del canvi d'habitatge de la població del present tipus socioterritorial. Com s'ha anunciat al segon capítol, l'emancipació i la formació d'una parella constitueixen els motius principals del canvi d'habitatge previst del

52,85% dels residents de les àrees amb predomini de la classe mitjana i del 44,98% dels del conjunt de la RMB.

Figura 89. Característiques demogràfiques i de les llars de la població jove (%), 2006

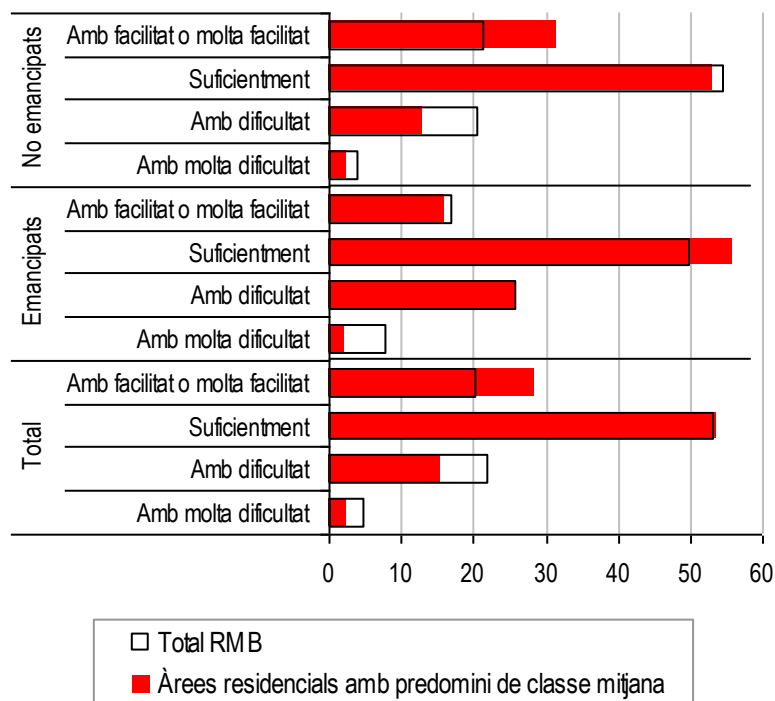

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La situació econòmica per arribar a final de mes és bona per a la gran part de les llars de les quals formen part els joves. En concret, el 53,52% dels joves d'aquestes àrees pertanyen a llars que arriben suficientment a final de mes i el 28,50% a les que hi arriben amb facilitat o molta facilitat, proporció que supera en deu punts als que tenen dificultats (15,46% amb dificultats i 2,52% amb molta dificultat). L'anàlisi de les llars segons l'emancipació dels joves presenta diferències considerables. Els emancipats pertanyen a llars amb més dificultats: la proporció dels que hi arriben suficientment (55,78%) és similar a la dels no emancipats amb aquest grau de dificultat (52,98%), però els joves emancipats que hi arriben amb facilitat o molta facilitat (16,09%) constitueixen la meitat, en nombres relatius, que els que estan en aquesta categoria entre els no emancipats (31,42%), i els de llars amb dificultat o molta dificultat, en contraposició, són gairebé el doble entre els emancipats (28,13%) que entre els que no ho estan (15,59%). Les diferències

relatives a les categories dels extrems també es manifesten en relació amb el conjunt de la RMB; la proporció de joves que pertanyen a llars que tenen facilitat o molta facilitat per arribar a final de mes és més elevada a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana que a les del conjunt de la regió metropolitana i viceversa en el cas dels joves de llars amb dificultat o molta dificultat.

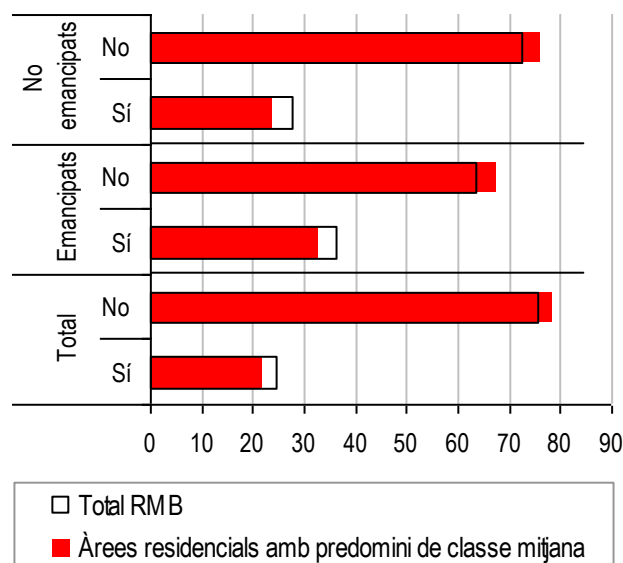
Figura 90. Nivell de dificultats per arribar a final de mes a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

L'existència de dificultats econòmiques a més llarg termini són manifestades per un 21,75% dels joves. Aquests inconvenients entre 2001 i 2006 també són més presents a les llars dels joves emancipats que a les dels que no ho estan i al conjunt de la RMB que a les zones residencials amb predomini de la classe mitjana, tot i que les diferències entre aquestes àrees són poc remarcables.

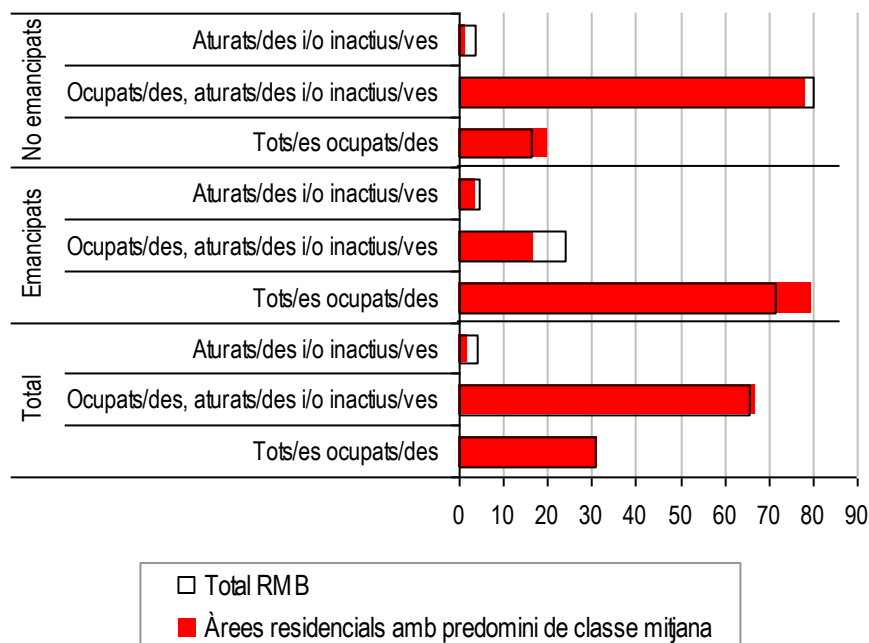
Figura 91. Dificultats econòmiques durant els darrers 5 anys a les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

L'anàlisi de la situació d'activitat dels membres de la llar on viu la població jove mostra que en el cas dels emancipats predomina l'ocupació de tots els membres (79,58%) i entre els no emancipats hi ha una major presència de llars amb situacions d'activitat diverses (78,46%). La situació d'activitat de les llars a les quals pertany la població jove a les àrees amb predomini de la classe mitjana és més favorable que la del conjunt de la RMB. Respecte al conjunt de llars, cal destacar que els joves de llars de la RMB on tots els membres estan a l'atur i/o són inactius (3,89%), tot i que són poc predominants, dupliquen als del present tipus socioterritorial (1,89%). I respecte a la diferenciació entre àrees segons l'emancipació, a les zones amb predomini de classe mitjana hi ha una major presència de joves que formen part de llars on tots els membres estan ocupats que al conjunt de la regió metropolitana.

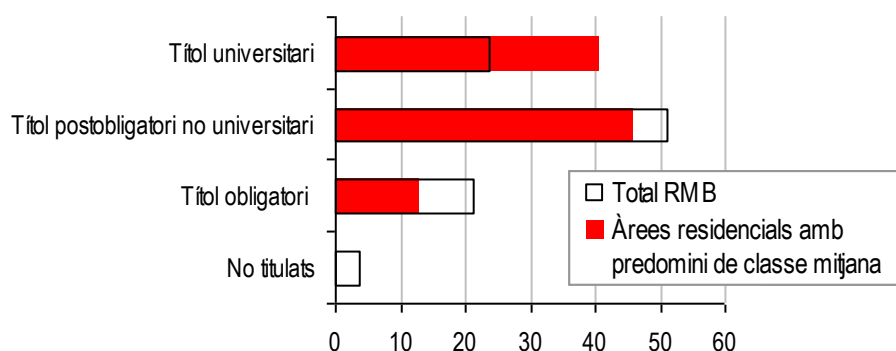
Figura 92. Situació d'activitat de tots els membres de les llars on viu la població jove (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Els joves de les àrees amb predomini de la classe mitjana tenen un nivell d'estudis molt bo. El 45,84% han assolit estudis postobligatoris no universitaris i els joves que tenen estudis universitaris constitueixen, gairebé, la mateixa proporció (40,75%). Els que tenen, com màxim, titulació obligatòria són poc més del 10% i els no titulats són molt poc habituals (0,46%). Així, en relació amb tota la RMB, els joves d'aquest tipus socioterritorial destaquen per l'assoliment d'estudis universitaris en detriment, respecte a la RMB, de la resta de nivells.

Figura 93. Nivell màxim d'estudis³² dels/de les joves (%), 2006

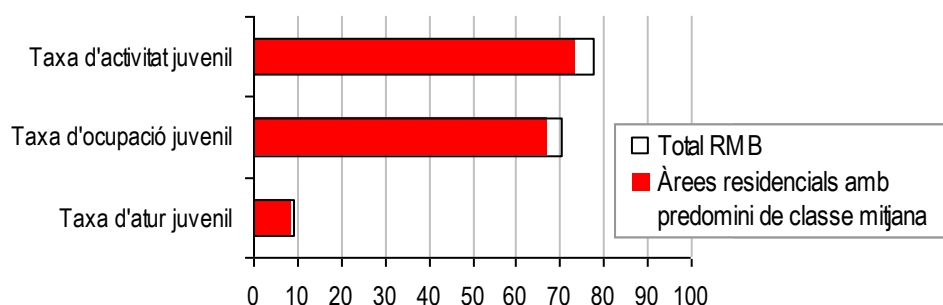
Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

³² Les categories incloses en cada grup són les següents: analfabets, sense estudis però saben llegir i escriure, primària completa i educació especial com a no titulats; EGB i ESO com a títols obligatoris; BUP, COU, Batxillerat, FP i cicles formatius com a títols postobligatoris no universitaris; i estudis universitaris i doctorat com a títols universitaris.

Segons han demostrat altres estudis (Miret et al., 2008), els factors que incideixen en l'endarreriment de la inserció al mercat de treball estan relacionats amb el nivell d'instrucció i amb la categoria professional dels progenitors; com més grans són aquests nivells, menor és la probabilitat d'abandonar els estudis per accedir al món laboral quan es compleixen els 16 anys o quan es finalitzen els estudis postobligatoris no universitaris. Els nivells d'estudis elevats i les categories socioprofessionals altes, tal com s'ha constatat en la descripció de les tipologies socioterritorials, són les dues característiques que més defineixen a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana. En aquest sentit, els joves actius del present tipus socioterritorial que estudien són, en nombres relatius, gairebé el doble (20,15%) que els de tota la regió metropolitana (12,62%).

La transició de l'educació al treball, per tant, està condicionada pel perllongament dels estudis. Tot i així, la taxa d'activitat juvenil en aquestes àrees (73,34%) s'apropa a la de la RMB (77,43%). Les taxes d'ocupació i d'atur també són molt similars entre àmbits territorials.

Figura 94. Relació amb l'activitat³³ (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

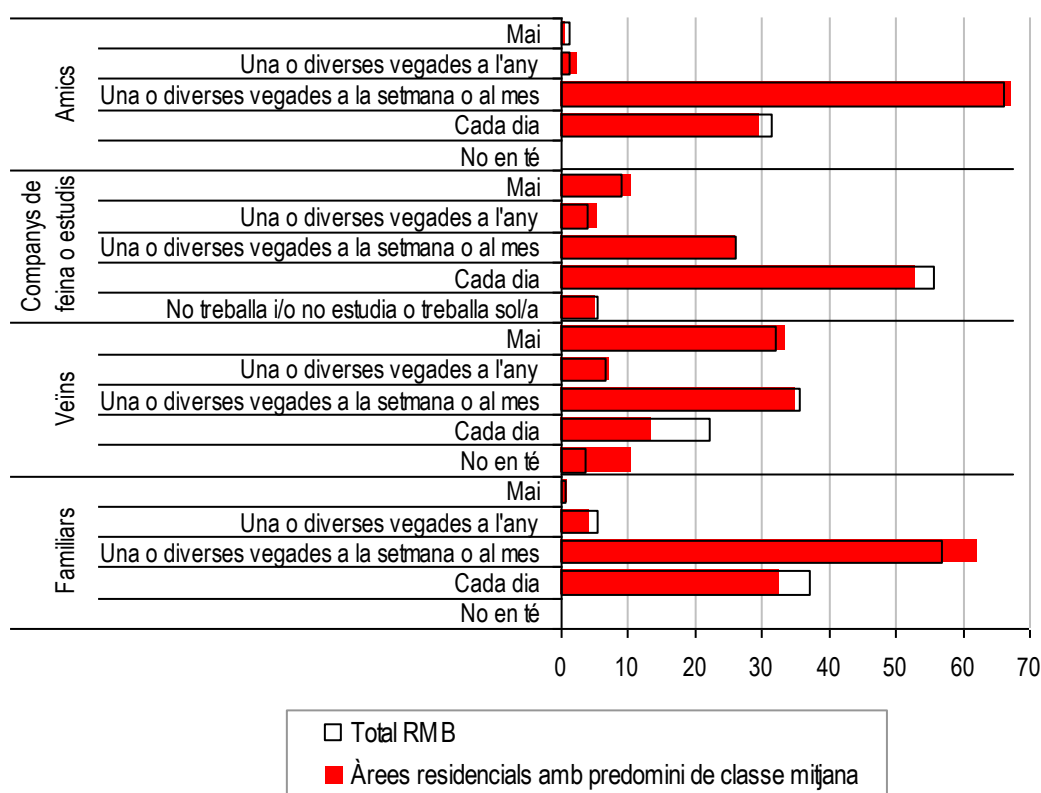
Les condicions contractuals laborals dels joves ocupats de les àrees amb predomini de la classe mitjana són gairebé idèntiques a les del conjunt de la RMB, però en el primer cas no hi ha joves sense contracte i a la RMB representen l'1,08%.

Les xarxes relacionals amb persones que no conviuen a la llar dels joves de les àrees de la classe mitjana estan definides pels familiars i les amistats. Un 94,88% dels joves es relacionen cada dia o una o diverses vegades a la setmana o al mes amb la família i un 96,9% tenen relació amb els amics amb aquesta freqüència. Les relacions diàries amb major freqüència tenen lloc amb els companys de feina o

³³ Taxa d'activitat juvenil: (població activa de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'ocupació juvenil: (població ocupada de 16 a 34 anys / població de 16 a 34 anys) * 100
Taxa d'atur juvenil: (població desocupada de 16 a 34 anys / població activa de 16 a 34) * 100

estudis (el 53,08% dels joves s'hi relacionen cada dia), però la freqüència d'una o diverses vegades al mes és la menys habitual (25,98% dels joves). Les relacions més esporàdiques tenen lloc amb els veïns; un de cada tres joves no s'hi relacionen mai. L'anàlisi d'aquestes pautes en relació amb el conjunt de la regió metropolitana no presenta grans diferències. Únicament cal destacar que la relació amb els veïns és més quotidiana en el cas dels joves de la RMB. Aquesta diferència ve contrastada per la major proporció de joves de les àrees amb predomini de la classe mitjana que no tenen veïns.

Figura 95. Freqüència amb què els/les joves es relacionen amb persones que no conviuen a la llar (%), 2006

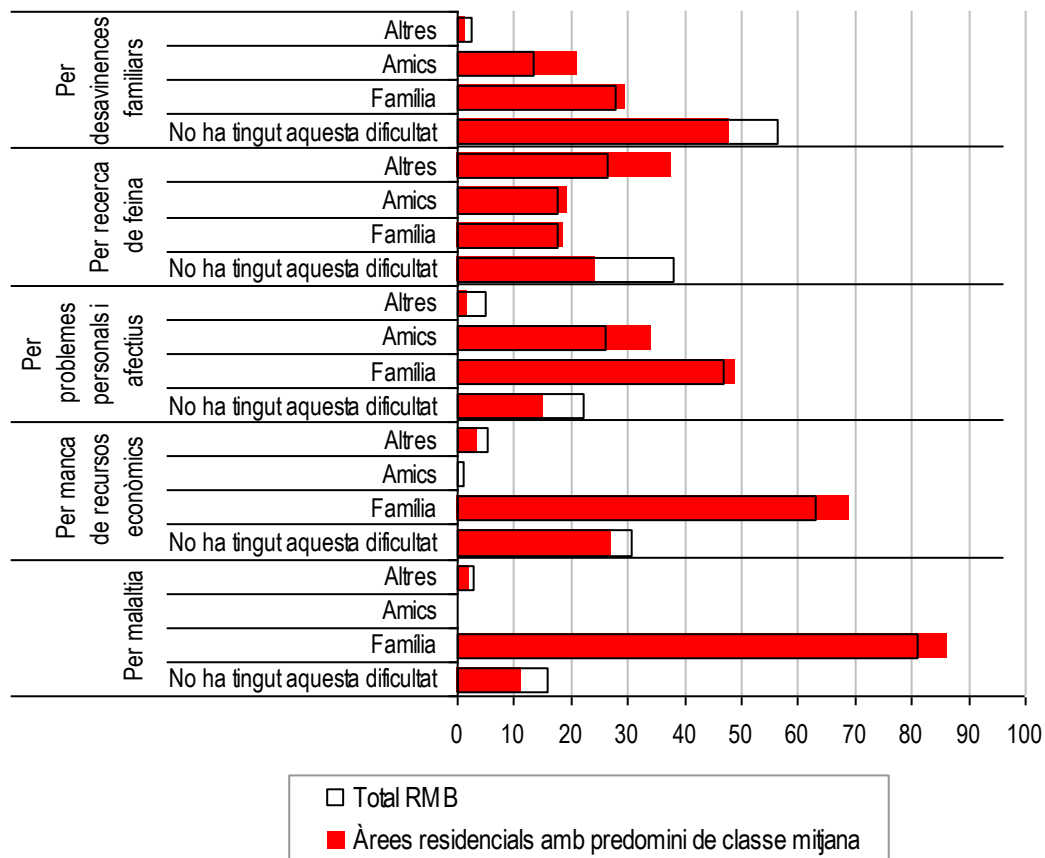

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La família i, en segon lloc però amb molta menor freqüència, les amistats són les persones principals a les quals la població jove recorre davant els moments de dificultat. La família es posiciona com el principal suport davant malalties i manca de recursos econòmics; a aquest grup hi acudeixen gairebé tots els joves que tenen problemes d'aquest tipus (86,43% i 69,06% respectivament). Pel que respecta als problemes personals i afectius i a les desavinences familiars, també juga un rol important però comparteix protagonisme amb els amics, en el primer cas, i amb "altres" grups, en el segon. La cerca de suport davant dificultats relatives a la

recerca de feina, d'altra banda, està marcada per "altres" actors (37,77%), mentre que a la família i als amics hi acudeixen, a cadascun, menys del 20% dels joves. Els joves de les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana, en relació amb el conjunt de la RMB, han tingut més dificultats. Aquestes variacions oscil·len entre tres punts, corresponents a la manca de recursos econòmics, i 14 punts, relatius a la recerca de feina. Les diferències respecte a les persones a qui s'acudeix en moments de dificultat entre les àrees del present tipus territorial i la RMB són a causa d'aquests desequilibris; en el cas de les àrees amb predomini de la classe mitjana hi sol haver una major proporció de joves que recorren a persones en moments de dificultat perquè aquests moments són més habituals.

Figura 96. Persones que no conviuen a la llar a les quals la població jove acudeix en primer lloc en els moments de dificultat (%), 2006

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

3.2 Efectes de l'entorn residencial en el desenvolupament juvenil

Tal com s'ha vist a l'apartat anterior, de la mateixa forma que la resta de la població, els i les joves de la Regió Metropolitana de Barcelona presenten característiques diferents en funció del tipus d'àrea en què resideixen. Aquestes diferències es plasmen en desigualtats econòmiques, formatives, laborals i també en diferents formes de disposició de capital social. L'origen d'aquestes desigualtats és divers i complex en cada cas, però el que resulta evident —almenys pel que recullen nombrosos estudis (Atkinson i Kintrea, 2001; Garner i Raudenbush, 1991; Gould i Austin, 1997; Wilson, 1987)— és que el mateix entorn socioterritorial de residència pot contribuir a forjar aquestes desigualtats.

L'objectiu de l'anàlisi que es desenvolupa en aquest apartat és precisament destriar els efectes que es desprenen de l'àmbit residencial en relació amb els resultats que obtenen els i les joves en el seu període formatiu i també respecte a com s'acaben posicionant en el mercat de treball. Tanmateix, l'anàlisi que es descriu a continuació no és més que una primera aproximació sobre aquesta qüestió. Arribar a un coneixement més exhaustiu i profund de l'*outcome* en les oportunitats de vida que es deriva de créixer en un tipus d'àrea residencial o en una altra, requeriria ampliar les perspectives d'anàlisi, la qual cosa s'escapa als paràmetres amb els quals es va dissenyar aquesta recerca. En aquest cas, l'aproximació a l'objecte d'estudi s'ha vehiculat a partir de diversos models logístics multinomials³⁴ que aporten una primera visió estructural del fenomen.

3.2.1 Efectes de l'entorn residencial sobre la formació assolida

Segons els resultats del model logístic multinomial general en matèria d'educació, els aspectes que apareixen com a més influents en relació amb el nivell de formació assolida per la població jove són, per ordre, els següents: el nivell formatiu i la categoria professional dels pares, el sexe i la llengua pròpia de l'individu. A més, el model inclou també com a rellevants dos aspectes de marcat caràcter territorial. D'una banda, el lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment l'individu i, d'altra banda, el tipus d'àrea residencial de l'individu (figura 97).

³⁴ Vegeu apartat 1.3 Objectius, model d'anàlisi i aspectes metodològics.

Figura 97. Variables que conformen el model logístic multinomial

Model	Efecte(s)	Criteri d'ajust del model			Contrastos de selecció d'efectes		
		AIC	BIC	-2 log versemblança	khi-quadrat (a,b)	ql.	Sig.
Pas 0	Intersecció de referència	2004,44	2014,38	2000,44	.		
Pas 1	Màxim nivell d'estudis assolit pels pares	1889,61	1919,44	1877,61	122,82	4	0,000
Pas 2	Màxima categoria professional dels pares	1858,94	1908,65	1838,94	38,67	4	0,000
Pas 3	Sexe	1829,76	1889,40	1805,76	33,19	2	0,000
Pas 4	Llengua pròpia	1819,46	1898,99	1787,46	18,29	4	0,001
Pas 5	Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment	1813,74	1923,09	1769,74	17,72	6	0,007
Pas 6	Tipus d'àrea residencial	1807,38	1956,49	1747,38	22,36	8	0,004

Mètode per passes: Per passes cap endavant.

a. El valor de khi-quadrat per a la seva inclusió es basa en la prova de la raó de versemblances.

b. El valor de khi-quadrat per a la seva eliminació es basa en la prova de la raó de versemblances.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Tal com es pot observar en la figura 98, segons el que indica el coeficient de Nagelkerke, la qualitat de l'ajust d'aquest model es pot considerar com a bona. Pel que fa a la qualitat de la predicció, prediu correctament el 53% dels casos. Les categories que millor s'expliquen són *Educació postobligatòria secundària* i *Educació postobligatòria superior*, de les quals el model prediu correctament el 61,4% i el 59,6% dels casos respectivament. La categoria *Educació obligatòria*, en canvi, és la que queda pitjor explicada, amb només el 24,1% dels casos predits. Aquests resultats mostren que darrere del fet que un jove assoleixi només el nivell de formació obligatòria a l'acabar el seu període formatiu, hi ha una casuística molt més complexa que en el cas de les altres situacions. És a dir, no hi ha una pauta clara que faciliti establir associacions vigoroses entre les variables que s'han utilitzat en el model i aquest fet. Tanmateix, el model dóna algunes indicacions sobre aquest fenomen, les quals s'han de considerar en la mesura justa, tenint en compte que les tendències que s'apunten no acaben d'oferir una explicació òptima del fenomen.

Figura 98. Classificació correcta de casos en el model i bondat de l'ajust

Nivell de formació	Casos observats	Casos pronosticats correctament pel model	% Correcte
Educació obligatòria	220	53	24,1%
Educació postobligatòria secundària	413	254	61,4%
Educació postobligatòria superior	432	257	59,6%
Total	1.065	564	53,0%
Bondat de l'ajust			
Nagelkerke			0,240

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

En termes generals, els resultats posen de manifest la importància que presenta l'entorn familiar en el nivell de formació que acaba assolint la població jove. A la figura 99, es pot observar com, tant el nivell d'estudis dels pares com la seva categoria professional, mantenen una correlació positiva amb el nivell d'estudis assolit per la població jove. És a dir, quan els pares de l'individu no tenen estudis o tenen estudis primaris, la probabilitat que els fills assoleixin tan sols el nivell de formació obligatòria, en comptes d'una formació postobligatòria superior, és de 6,6 vegades superior que en el cas dels fills de pares amb estudis superiors. Mentre que quan els pares han acabat estudis secundaris, aquesta probabilitat es redueix, i és pràcticament 3 vegades superior en relació amb els fills de pares amb estudis universitaris. Aquesta tendència es repeteix en el cas de la categoria professional dels pares, tot i que d'una manera menys intensa. És a dir, la probabilitat que la població jove assoleixi un nivell de formació obligatori, en comptes d'un nivell de formació postobligatori superior, s'incrementa (en relació amb els fills de pares de categoria professional alta) a mesura que la categoria professional dels pares és més baixa. Sintetitzant, es podria dir que a mesura que el nivell de formació o la categoria professional dels progenitors és més elevada, la probabilitat que els fills assoleixin un nivell de formació elevat s'incrementa i viceversa.

Tal com s'ha assenyalat anteriorment, algunes característiques individuals són també força influents en el procés de formació. Pel que fa al sexe, seguint el model resultant, la probabilitat que un home assoleixi el nivell de formació obligatòria, en comptes d'un nivell de formació superior, és de 2,6 vegades més alta que la d'una dona. Aquesta probabilitat és també més alta en el cas dels estudis postobligatoris secundaris. La qual cosa indica que, dins del col·lectiu jove, les dones tendeixen a optar per cicles formatius més llargs i de major nivell que els nois.

D'altra banda, la llengua pròpia, que de fet és un aspecte força lligat a la procedència geogràfica, també mostra un pes explicatiu important sobre aquesta qüestió. El que plasmen els resultats és que les probabilitats que els i les joves catalanoparlants o castellanoparlants assoleixin un nivell de formació baix és molt menor que en el cas dels individus que tenen una altra llengua com a pròpia. Per exemple, les probabilitats que els primers assoleixin només el nivell de formació obligatòria a l'acabar el seu cicle formatiu, en comptes d'acabar amb un nivell de formació universitària, són respectivament d'un 80,2% o d'un 63,9% més baixes que les d'aquells que tenen com a llengua pròpia una distinta al català o al castellà. Aquestes diferències es dilueixen, però, quan es tracta de les probabilitats d'assolir un nivell d'estudis postobligaris secundaris, en comptes dels estudis universitaris. En aquest cas, la llengua pròpia dels individus perd en gran part el seu poder explicatiu.

Anteriorment, ja s'ha dit que al model també emergeixen aspectes explicatius de caràcter territorial, com ara el lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment i el tipus d'àrea residencial. Segons els resultats, tot sembla indicar que la població jove que es relaciona més freqüentment amb persones que resideixen molt a prop del seu lloc de residència, ja sigui a la mateixa escala o al mateix barri, tenen unes probabilitats més altes d'acabar el seu període formatiu amb un nivell inferior que aquells que es relacionen més freqüentment amb persones de fora del seu àmbit residencial més proper. La figura 99 mostra que els joves amb relacions més arrelades al seu cercle residencial més pròxim tenen al voltant d'1,2 vegades més probabilitats d'assolir només els estudis obligatoris o postobligatoris secundaris, en comptes d'assolir els estudis universitaris, que aquells individus amb unes relacions socials més deslocalitzades.

Per últim, pel que fa al tipus d'àrea residencial³⁵, els resultats del model indiquen que la població jove de la Regió Metropolitana de Barcelona que resideix a àrees residencials distintes a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana té una major probabilitat d'assolir un nivell formatiu inferior als estudis universitaris. La qual cosa vol dir també que, evidentment, és més probable que la població jove que resideix a les àrees residencials amb predomini de les classes mitjanes de la Regió Metropolitana de Barcelona assoleixi un nivell formatiu postobligatori superior que no pas la resta de població jove. Particularment, la probabilitat d'assolir només un nivell de formació obligatòria en comptes d'un nivell formatiu postobligatori

³⁵ Vegeu l'apartat 2.2 Segregació urbana a la Regió Metropolitana de Barcelona.

superior, és més de dues vegades més alta entre la població jove que resideix a àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística i a àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral en relació amb els que resideixen a àrees residencials amb predomini de les classes mitjanes.

Aquestes informacions sobre la incidència dels aspectes socioterritorials en el tipus de formació que assoleixen els i les joves posen de manifest la importància de l'entorn residencial durant el procés formatiu. A continuació, es descriuen els resultats dels models logístics multinomials que s'han estimat per a cadascun dels tipus d'àrees residencials. Amb aquesta anàlisi es tracta d'entendre millor la naturalesa d'aquesta influència socioterritorial.

Figura 99. Resultats de l'estimació del model logístic multinomial general

	Educació obligatòria			Educació postobligatòria: secundària		
	β	Error típ.	Exp(β)	β	Error típ.	Exp(β)
Intersecció de referència (Constant)	-2,194	0,724		-1,842	0,656	
Home	0,940	0,191	2,561	0,591	0,149	1,806
Dona	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Llengua pròpia català	-1,621	0,604	0,198	-0,077	0,608	0,926
Llengua pròpia castellà	-1,019	0,580	0,361	0,076	0,600	1,079
Llengua pròpia altres	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Mateixa escala/barri de residència	0,240	0,242	1,271	0,152	0,201	1,165
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre barri del mateix municipi	-0,360	0,255	0,698	-0,160	0,205	0,852
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre municipi	-1,087	0,326	0,337	-0,292	0,230	0,747
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Indistintament	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Sense estudis/estudis primaris	1,892	0,399	6,630	0,742	0,240	2,099
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis secundaris	1,096	0,402	2,993	0,376	0,234	1,456
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis superiors	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxima categoria professional dels pares: Baixa	0,901	0,314	2,462	1,278	0,251	3,588
Màxima categoria professional dels pares: Mitjana	0,331	0,296	1,392	0,905	0,219	2,471
Màxima categoria professional dels pares: Alta	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Tipus d'àrea residencial 1	1,007	0,322	2,736	0,433	0,237	1,542
Tipus d'àrea residencial 2	0,225	0,308	1,253	0,095	0,218	1,100
Tipus d'àrea residencial 3	0,878	0,347	2,406	0,345	0,277	1,413
Tipus d'àrea residencial 4	-0,030	0,416	0,971	0,363	0,290	1,438
Tipus d'àrea residencial 5	0(b)	.	.	0(b)	.	.

Nota: La situació de referència és "Educació postobligatòria: Universitària".

b. Aquest paràmetre s'estableix a 0 perquè és redundant.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Comparativa dels models logístics multinomials de les diferents àrees residencials de la Regió Metropolitana de Barcelona

L'estimació dels models logístics en els diferents tipus d'àrees residencials mostra algunes pautes diferenciades que ajuden a entendre millor la incidència dels aspectes socioterritorials en el període formatiu de la població jove. A la figura 100 es pot observar que les *àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral* és l'àmbit que marca més diferències respecte a la resta d'àrees i també amb relació als resultats generals. En aquest tipus d'àrea residencial els aspectes que més determinen el nivell d'estudis assolit per la població jove és el lloc on resideixen les persones amb les quals els individus es relacionen més freqüentment, la llengua pròpia i l'edat dels individus.

A diferència del model general, on el nivell de formació dels pares i la seva categoria professional ocupaven la posició més destacada, en aquest territori no són aspectes suficientment rellevants per ser considerats al model. En canvi, a la resta d'àrees residencials sí que es dona aquesta tendència general. A les *àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística* i a les *àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans*, el nivell de formació dels pares és l'aspecte que més contribueix a l'explicació del nivell de formació assolit pels i les joves. I el mateix passa amb la categoria professional dels pares a les *àrees residencials envellides* i a les *àrees residencials amb predomini de la classe mitjana*.

A banda d'això, es pot destacar també la presència estesa a gairebé tots els tipus d'àrees residencials de l'edat i del sexe com a elements explicatius. Cal també esmentar, en primer lloc, que destaca la rellevància amb què apareix la llengua pròpia al model estimat per les *àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística*. Per últim, un altre aspecte rellevant és que el lloc on resideixen les persones amb les quals els individus es relacionen més freqüentment també és un element explicatiu a tenir en compte amb relació al nivell de formació que acaben assolint els i les joves que resideixen, a més de a les *àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral*, tant a les *àrees residencials envellides* com a les *àrees residencials amb predomini de la classe mitjana*.

Figura 100. Variables que conformen els models logístics multinomials als diferents tipus d'àrees residencials

Tipus d'àrea residencial	Model	Efecte(s)	Criteri d'ajust del model			Contrastos de selecció d'efectes		
			AIC	BIC	-2 log versemb.	khi-quadrat (a,b)	ql	Sig.
Àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística	Pas 0	Intersecció de referència	428,605	435,299	424,605	.		
	Pas 1	Màxim nivell d'estudis assolit pels pares	407,986	428,068	395,986	28,619	4	0,000
	Pas 2	Llengua pròpia	401,419	434,889	381,419	14,567	4	0,006
	Pas 3	Edat	396,374	443,233	368,374	13,044	4	0,011
	Pas 4	Sexe	390,734	444,287	358,734	9,640	2	0,008
Àrees residencials d'obrers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans	Pas 0	Intersecció de referència	594,477	602,119	590,477	.		
	Pas 1	Màxim nivell d'estudis assolit pels pares	586,961	609,888	574,961	15,516	4	0,004
	Pas 2	Sexe	579,523	610,092	563,523	11,438	2	0,003
	Pas 3	Edat	572,561	618,415	548,561	14,962	4	0,005
	Pas 4	Màxima categoria professional dels pares	564,569	625,708	532,569	15,991	4	0,003
Àrees residencials d'obrers/es amb baix nivell formatiu i laboral	Pas 0	Intersecció de referència	321,641	328,001	317,641	.		
	Pas 1	Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment	317,241	342,678	301,241	16,401	6	0,012
	Pas 2	Llengua pròpia	313,470	351,627	289,470	11,770	4	0,019
	Pas 3	Edat	311,608	362,484	279,608	9,862	4	0,043
Àrees residencials envellides	Pas 0	Intersecció de referència	189,519	194,734	185,519	.		
	Pas 1	Màxima categoria professional dels pares	178,822	194,467	166,822	18,697	4	0,001
	Pas 2	Edat	169,875	195,952	149,875	16,946	4	0,002
	Pas 3	Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment	164,171	205,893	132,171	17,704	6	0,007
Àrees residencials amb predomini de la classe mitjana	Pas 0	Intersecció de referència	407,696	414,651	403,696	.		
	Pas 1	Màxima categoria professional dels pares	371,370	392,237	359,370	44,326	4	0,000
	Pas 2	Sexe	357,425	385,247	341,425	17,945	2	0,000
	Pas 3	Màxim nivell d'estudis assolit pels pares	351,321	393,054	327,321	14,104	4	0,007
	Pas 4	Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment	347,971	410,570	311,971	15,350	6	0,018

Mètode per passos: Per passos cap endavant.

a. El valor de khi-quadrat per a la seva inclusió es basa en la prova de la raó de versemblances.

b. El valor de khi-quadrat per a la seva eliminació es basa en la prova de la raó de versemblances.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

La qualitat de l'ajust dels models és bona en tots els casos i, en particular, excel·lent en el cas del model de les *àrees residencials envellides*. El model d'aquest tipus d'àrea és precisament el que presenta una qualitat predictiva més elevada, i pronostica correctament el 72,3% dels casos observats. El model de les

àrees residencials amb predomini de la classe mitjana també presenta una bona qualitat predictiva, amb el 68,0% dels casos observats correctament pronosticats. La resta de models en canvi presenten una qualitat predictiva més modesta, i registra un percentatge lleugerament per sobre del 50% de casos ben pronosticats.

Les situacions que millor són explicades pels models són, d'una banda, els casos dels i de les joves que resideixen en *àrees residencials envellides* i assoleixen un nivell formatiu postobligatori de secundària (88,5% dels casos es pronostiquen correctament) i, d'altra banda, el cas de la població jove que resideix en *àrees residencials amb predomini de la classe mitjana* que assoleix un nivell formatiu postobligatori superior (86,9% dels casos observats es pronostiquen correctament). En canvi, els casos dels joves que assoleixen un nivell formatiu d'educació obligatòria i que resideixen a les *àrees residencials d'obrers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans* i a les *àrees residencials amb predomini de classes mitjanes* són els que pitjor queden explicats pels seus models. Només un 1,8% i un 9,6% dels casos observats són pronosticats correctament per aquests models respectivament. Aquestes deficiències dels models són atribuïbles a les limitacions de mostra disponible en ambdós casos.

Figura 101. Classificació correcta de casos en el model i bondat de l'ajust

Tipus d'àrea residencial	Nivell de formació	Casos observats	Casos pronosticats correctament pel model	% Correcte
Àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística	Educació obligatòria	51	24	46,1%
	Educació postobligatòria secundària	79	41	52,3%
	Educació postobligatòria superior	79	47	58,8%
	Total	210	112	53,2%
	Bondat de l'ajust			
	Nagelkerke	0,304		
Àrees residencials d'obriers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans	Educació obligatòria	67	1	1,8%
	Educació postobligatòria secundària	137	98	71,6%
	Educació postobligatòria superior	133	76	57,6%
	Total	337	175	52,2%
	Bondat de l'ajust			
	Nagelkerke	0,180		
Àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral	Educació obligatòria	63	35	55,2%
	Educació postobligatòria secundària	73	45	61,7%
	Educació postobligatòria superior	42	12	28,3%
	Total	178	92	51,6%
	Bondat de l'ajust			
	Nagelkerke	0,218		
Àrees residencials envellides	Educació obligatòria	15	5	32,6%
	Educació postobligatòria secundària	49	43	88,5%
	Educació postobligatòria superior	36	24	67,3%
	Total	100	72	72,3%
	Bondat de l'ajust			
	Nagelkerke	0,477		
Àrees residencials amb predomini de la classe mitjana	Educació obligatòria	23	2	9,6%
	Educació postobligatòria secundària	75	38	50,5%
	Educació postobligatòria superior	141	123	86,9%
	Total	239	163	68,0%
	Bondat de l'ajust			
	Nagelkerke	0,381		

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

L'anàlisi comparativa dels resultats dels models logístics multinomials estimats per cadascuna de les àrees residencials desvetlla alguns aspectes interessants que es s'expliquen a continuació³⁶. En primer lloc, les variables que contribueixen amb un major pes explicatiu al model general, com ara el màxim nivell d'estudis assolit pels pares i la categoria professional dels pares, mantenen un comportament idèntic

³⁶ Vegeu figures 102, 103, 104, 105, 106 i 107.

a totes aquelles àrees en què estan presents als models. En aquest sentit, a mesura que disminueix el nivell de formació o la categoria professional dels pares, les probabilitats que presenten els fills d'assolir un nivell formatiu d'educació obligatòria o d'educació postobligatòria secundària, són més elevades que les d'acabar el període formatiu amb estudis superiors.

No obstant, el que cal fer notar és que la incidència dels pares sense estudis o amb estudis primaris o amb una categoria professional baixa sobre l'assoliment d'un nivell d'estudis obligatoris, en lloc d'un nivell d'estudis universitari, és més determinant entre la població jove que resideix a les *àrees residencials amb predomini de la classe mitjana* en relació amb la resta d'àrees residencials. La qual cosa vol dir que a les *àrees residencials amb predomini de la classe mitjana*, en la qual el nivell de formació o la categoria professional dels pares són més elevats, les probabilitats que els seus fills assoleixin una formació més elevada s'incrementa amb molta més facilitat que a la resta d'àrees.

En segon lloc, un altre aspecte a destacar és el comportament diferenciat que mostra la variable edat al model de les *àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística* en relació amb la resta d'àrees residencials. Mentre que a la resta d'àrees la tendència general és que els i les joves de menor edat tenen una major probabilitat d'assolir un nivell d'estudis elevat, en lloc d'un nivell d'estudis baix, amb relació als i les joves de més edat, a les *àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística* succeeix tot el contrari. La probabilitat que un o una jove de 18 a 24 anys que resideix en aquest territori acabi el seu període formatiu als 16 anys amb l'ESO i no amb estudis universitaris, és més de 15 vegades superior que en el cas d'un o una jove de 30 a 34 anys.

Un altre tret distintiu que es pot observar al model logístic multinomial de les *àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística* és la manera com influeix la llengua pròpia dels individus en el nivell d'estudis que aquests assoleixen. A diferència del model general que establia que la probabilitat d'assolir un nivell de formació obligatòria, en lloc d'un nivell d'estudis universitaris, era més elevat en el cas dels individus amb una llengua pròpia estrangera que no pas entre aquells que tenen com a llengua pròpia el català o el castellà, en aquesta àrea residencial, la probabilitat que un jove castellanoparlant assoleixi un nivell d'estudis obligatoris, en comptes d'universitaris, és dues vegades superior que la d'un jove amb una llengua pròpia estrangera. En canvi, la probabilitat d'obtenir aquest resultat per un jove catalanoparlant que resideixi en aquesta àrea residencial és d'un 58% menor que

en el cas dels i de les joves amb llengua pròpia estrangera. Per tant, els resultats reflecteixen, en aquest cas, una diferència accentuada del rendiment acadèmic entre els i les joves catalanoparlants i castellanoparlants que resideixen en aquest àmbit territorial que no es registra a la resta de territoris.

Per últim, cal esmentar la manera en què actua la variable del lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment l'individu, la qual, com ja s'ha dit, pren una gran rellevància a les *àrees residencials d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral* i també està present als models de les *àrees residencials envellides* i a les *àrees residencials amb predomini de la classe mitjana*. En general, la tendència que s'observa és la mateixa a totes aquestes àrees residencials. A grans trets, els resultats dels models indiquen que a mesura que el lloc de residència de les persones amb les quals es mantenen les relacions més freqüents és més proper al lloc de residència de l'individu, s'incrementen les probabilitats que el nivell d'estudis que assoleixen sigui més baix. Per exemple, en el cas de les *àrees d'obriers/es amb baix nivell formatiu i laboral*, la probabilitat que un o una jove assoleixi un nivell formatiu d'estudis obligatoris i no universitaris, és més de 2 vegades superior en el cas que les seves relacions socials principals les mantingui amb gent del seu barri que si aquestes relacions socials principals es produeixen d'una manera més desarrelada. A les *àrees residencials envellides* la situació encara és més extrema i aquesta mateixa probabilitat és de 13 vegades superior.

A les *àrees residencials amb predomini de classe mitjana* es produeix aquesta mateixa tendència. L'única diferència ressenyable respecte a les dues àrees esmentades anteriorment és que, si bé, en el cas de les *àrees residencials d'obres/res amb baix nivell formatiu i laboral* i en el de les *àrees residencials envellides*, l'arrelament dels individus al barri en termes relacionals també incrementa la probabilitat d'obtenir un nivell formatiu postobligatori d'educació secundària per sobre d'uns estudis universitaris, en el cas de les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana és al contrari. És a dir, en aquestes àrees aquest arrelament social implica un augment de les probabilitats d'acabar el període formatiu amb uns estudis universitaris, en lloc d'un nivell de formació postobligatori de secundària.

Aquests resultats mostren la incidència de l'entorn social del barri de residència en el procés de formació, la qual manté una tendència més "lineal", es podria dir, en els casos de les *àrees residencials d'obres/res amb baix nivell formatiu i laboral* i de les *àrees residencials envellides*, amb una correlació negativa entre la proximitat

del lloc de residència de les persones amb les quals l'individu es relaciona més freqüentment i el nivell d'estudis que s'assoleix. En canvi, a les *àrees residencials amb predomini de les classes mitjanes* la situació és diferent, els efectes de l'arrelament social de l'individu és diversifiquen més. Poden influir tant en l'assoliment d'un nivell d'estudis baix com en l'assoliment d'un nivell d'estudis alt.

En definitiva, doncs, tots aquests resultats palesen com la segregació residencial contribueix a establir entre la població jove un sistema d'oportunitats diferent en funció de l'àrea de residència que afecta al seu procés formatiu.

Figura 102. Resultats de l'estimació del model logístic multinomial a les àrees de nous/ves residents amb predomini de la dispersió urbanística

	Educació obligatòria			Educació postobligatòria: secundària		
	β	Error típ.	Exp(β)	β	Error típ.	Exp(β)
Intersecció de referència (Constant)	-4,615	1,832		-1,991	1,261	
Home	1,292	0,428	3,640	0,586	0,362	1,797
Dona	0(b)	.	.	0(b)	.	.
De 18 a 24 anys	2,754	1,196	15,702	0,419	0,604	1,520
De 25 a 29 anys	1,473	1,208	4,361	-0,561	0,626	0,571
De 30 a 34 anys	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Llengua pròpia català	-0,876	1,327	0,416	-0,052	1,070	0,949
Llengua pròpia castellà	0,885	1,282	2,423	0,512	1,061	1,668
Llengua pròpia altres	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Sense estudis/estudis primaris	1,788	0,617	5,980	2,107	0,527	8,222
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis secundaris	0,579	0,646	1,784	1,321	0,535	3,746
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis superiors	0(b)	.	.	0(b)	.	.

Nota: La situació de referència és "Educació postobligatòria: Universitària".

b. Aquest paràmetre s'estableix a 0 perquè és redundant.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Figura 103. Resultats de l'estimació del model logístic multinomial a les àrees residencials d'obers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans

	Educació obligatòria			Educació postobligatòria: secundària		
	β	Error típ.	Exp(β)	β	Error típ.	Exp(β)
Intersecció de referència (Constant)	-3,001	1,098		-0,811	0,656	
Home	1,178	0,334	3,249	0,873	0,268	2,393
Dona	0(b)	.	.	0(b)	.	.
De 18 a 24 anys	-1,567	0,545	0,209	-1,539	0,480	0,214
De 25 a 29 anys	-1,121	0,576	0,326	-0,703	0,502	0,495
De 30 a 34 anys	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Sense estudis/estudis primaris	2,124	0,938	8,369	0,239	0,454	1,270
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis secundaris	1,496	0,965	4,463	0,095	0,471	1,100
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis superiors	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxima categoria professional dels pares: Baixa	1,513	0,596	4,540	1,699	0,476	5,470
Màxima categoria professional dels pares: Mitjana	1,097	0,598	2,995	1,398	0,462	4,046
Màxima categoria professional dels pares: Alta	0(b)	.	.	0(b)	.	.

Nota: La situació de referència és "Educació postobligatòria: Universitària".

b. Aquest paràmetre s'estableix a 0 perquè és redundant.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Figura 104. Resultats de l'estimació del model logístic multinomial a les àrees residencials d'obers/es amb baix nivell formatiu i laboral

	Educació obligatòria			Educació postobligatòria: secundària		
	β	Error típ.	Exp(β)	β	Error típ.	Exp(β)
Intersecció de referència (Constant)	3,926	1,378		0,586	1,732	
De 18 a 24 anys	-1,573	0,709	0,208	-0,603	0,677	0,547
De 25 a 29 anys	-0,522	0,713	0,593	-0,569	0,708	0,566
De 30 a 34 anys	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Llengua pròpia català	-3,653	1,326	0,026	0,530	1,644	1,700
Llengua pròpia castellà	-2,579	1,182	0,076	0,598	1,586	1,819
Llengua pròpia altres	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Mateixa escala/barri de residència	0,895	0,597	2,448	0,442	0,568	1,556
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre barri del mateix municipi	-0,429	0,633	0,651	-0,029	0,568	0,972
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre municipi	-1,472	0,754	0,229	-1,024	0,611	0,359
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Indistintament	0(b)	.	.	0(b)	.	.

Nota: La situació de referència és "Educació postobligatòria: Universitària".

b. Aquest paràmetre s'estableix a 0 perquè és redundant.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Figura 105. Resultats de l'estimació del model logístic multinomial a les àrees residencials envellides

	Educació obligatòria			Educació postobligatòria: secundària		
	β	Error típ.	Exp(β)	β	Error típ.	Exp(β)
Intersecció de referència (Constant)	1,499	1,743		1,165	1,271	
De 18 a 24 anys	-2,900	1,296	0,055	-2,010	0,939	0,134
De 25 a 29 anys	-4,397	1,411	0,012	-3,978	1,117	0,019
De 30 a 34 anys	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Mateixa escala/barri de residència	2,583	1,247	13,234	1,427	0,828	4,167
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre barri del mateix municipi	-0,720	1,520	0,487	-0,568	0,859	0,567
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre municipi	0,393	1,727	1,481	0,909	1,239	2,483
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Indistintament	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxima categoria professional dels pares: Baixa	1,178	1,202	3,247	2,902	0,989	18,206
Màxima categoria professional dels pares: Mitjana	-3,003	1,245	0,050	-0,295	0,899	0,744
Màxima categoria professional dels pares: Alta	0(b)	.	.	0(b)	.	.

Nota: La situació de referència és "Educació postobligatòria: Universitària".

b. Aquest paràmetre s'estableix a 0 perquè és redundant.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

Figura 106. Resultats de l'estimació del model logístic multinomial a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana

	Educació obligatòria			Educació postobligatòria: secundària		
	β	Error típic.	Exp(β)	β	Error típic.	Exp(β)
Intersecció de referència (Constant)	-5,417	0,993		-2,727	0,460	
Home	1,270	0,536	3,562	1,489	0,363	2,177
Dona	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Mateixa escala/barri de residència	1,406	0,727	4,079	0,618	0,401	0,845
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre barri del mateix municipi	0,893	0,778	2,442	-0,411	0,470	0,264
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Un altre municipi	1,058	1,277	2,879	1,657	0,681	1,381
Lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment: Indistintament	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Sense estudis/estudis primaris	2,143	0,880	8,524	0,777	0,498	0,819
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis secundaris	0,505	0,848	1,657	-0,629	0,431	0,229
Màxim nivell d'estudis assolits pels pares: Estudis superiors	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxima categoria professional dels pares: Baixa	2,496	0,968	12,138	1,912	0,640	1,932
Màxima categoria professional dels pares: Mitjana	1,347	0,814	3,846	1,597	0,410	2,208
Màxima categoria professional dels pares: Alta	0(b)	.	.	0(b)	.	.

Nota: La situació de referència és "Educació postobligatòria: Universitària".

b. Aquest paràmetre s'estableix a 0 perquè és redundant.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

3.2.2 Efectes de l'entorn residencial sobre la qualitat de l'ocupació

A diferència del que s'ha observat en el cas de l'educació, dels resultats del model logístic multinomial general estimat sobre la qualitat de l'ocupació que acaba aconseguint la població jove es pot extreure que els aspectes socioterritorials no presenten una incidència rellevant. La qualitat de l'ocupació ve explicada en gran part per l'edat de l'individu, el seu nivell de formació i la seva llengua pròpia (figura 107).

Figura 107. Variables que conformen el model logístic multinomial

		Criteri d'ajust del model			Contrastos de selecció d'efectes		
Model	Efecte(s)	AIC	BIC	-2 log versemblança	khi-quadrat (a,b)	ql.	Sig.
Pas 0	Intersecció de referència	1404,54	1413,77	1400,54	.		
Pas 1	Edat	1377,27	1404,93	1365,27	35,28	4	0,000
Pas 2	Màxim nivell d'estudis assolit o en curs	1352,90	1399,01	1332,90	32,37	4	0,000
Pas 3	Llengua pròpia	1350,68	1415,23	1322,68	10,22	4	0,037

Mètode per passes: Per passes cap endavant.

a. El valor de khi-quadrat per a la seva inclusió es basa en la prova de la raó de versemblances.

b. El valor de khi-quadrat per a la seva eliminació es basa en la prova de la raó de versemblances.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

En tot cas, cal dir que, segons el que indica el coeficient de Nagelkerke, la qualitat de l'ajust que ofereix aquest model no es pot considerar del tot òptima. Aquest resultat reflecteix que les variables incloses en el model no presenten una capacitat explicativa suficient. Tanmateix, el resultat no deixa de ser interessant en el marc d'aquest estudi, centrat a analitzar els efectes de l'entorn residencial. Tal i com s'ha apuntat anteriorment, d'aquestes dades el que es pot intuir és que els aspectes socioterritorials no incideixen d'una manera rellevant en la qualitat d'ocupació dels i de les joves, sinó que aquest fenomen depèn més d'altres factors.

Respecte a la qualitat de predicció del model, s'ha de dir que pronostica correctament el 56% dels casos observats, però d'una manera molt desigual en funció de les situacions laborals de la població jove. La situació que millor explica el model és la dels ocupats/des amb contracte indefinit, amb un 87,2% dels casos pronosticats correctament. En canvi, dels i de les joves ocupats/des amb contracte temporal i dels i de les aturats/des, el model només pronostica bé el 28,1% i el 6,9%, dels casos observats, respectivament. Per tant, la incertesa sobre els aspectes que més determinen aquestes situacions és notable.

Figura 108. Classificació correcta de casos en el model i bondat de l'ajust

Nivell de formació	Casos observats	Casos pronosticats correctament pel model	% Correcte
Ocupat/da contracte indefinit	387	338	87,2%
Ocupat/da contracte temporal	255	72	28,1%
Aturat/da	101	7	6,9%
Total	743	338	56,0%
Bondat de l'ajust			
Nagelkerke			0,116

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

A grans trets, els resultats de la figura 108 indiquen que la qualitat de l'ocupació augmenta a mesura que els joves tenen més edat i un nivell de formació més elevat. D'altra banda, els i les catalanoparlants i els i les castellanoparlants també mostren una major probabilitat d'estar ocupats amb un contracte indefinit (7 vegades més) o temporal (2 vegades més) en lloc d'aturats/des, en relació amb la població jove amb una llengua pròpia estrangera.

Per tant, es podria dir que, segons els resultats obtinguts, la qualitat de l'ocupació de la població jove de la Regió Metropolitana de Barcelona no és un fet que mantingui una relació significativa amb l'emplaçament de residència.

Figura 109. Resultats de l'estimació del model logístic multinomial a les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana

	Ocupat/da contracte indefinit			Ocupat/da contracte temporal		
	β	Error típ.	Exp(β)	β	Error típ.	Exp(β)
Intersecció de referència (Constant)	0,784	0,837		1,492	0,703	
De 18 a 24 anys	-1,075	0,391	0,341	-0,191	0,415	0,826
De 25 a 29 anys	-0,583	0,400	0,558	-0,592	0,432	0,553
De 30 a 34 anys	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Llengua pròpia català	2,069	0,739	7,917	0,819	0,567	2,267
Llengua pròpia castellà	2,035	0,715	7,650	0,738	0,532	2,092
Llengua pròpia altres	0(b)	.	.	0(b)	.	.
Màxim nivell d'estudis assolits o en curs: Educació obligatòria	-1,209	0,341	0,299	-1,763	0,356	0,172
Màxim nivell d'estudis assolits o en curs: Educació postobligatòria secundària	-0,660	0,331	0,517	-0,984	0,339	0,374
Màxim nivell d'estudis assolits o en curs: Educació postobligatòria universitària	0(b)	.	.	0(b)	.	.

Nota: La situació de referència és "Aturat/da".

b. Aquest paràmetre s'estableix a 0 perquè és redundant.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006.

4. Conclusions

La segregació urbana aglutina les diferències socials i territorials i pren diverses formes i localitzacions espacials segons quines siguin les seves causes. Les zones segregades que distingeix Barreiro (2002) –els suburbis metropolitans i els centres urbans degradats– s’identifiquen a la Regió Metropolitana de Barcelona mitjançant l’anàlisi utilitzada en el present estudi. A més d’aquestes, es poden identificar altres formes. La delimitació d’aquestes àrees s’ha realitzat a partir de factors o variables sociodemogràfiques que han permès organitzar l’espai metropolità en zones similars entre elles però diferents respecte a la resta; en zones en les quals predominen grups sociodemogràfics concrets. La superposició d’aquestes àrees amb les tipologies urbanístiques i edificatòries i amb les trames urbanes presenta correspondències bastant clares però no unilaterals; existeixen formes urbanes en les quals habita població de diferents tipologies sociodemogràfiques. La gènesi i l’evolució de la RMB i les combinacions dels aspectes socials (estatus econòmics de la població, nivells educatius i professionals assolits, expectatives...) amb els elements territorials (preus dels habitatges, estatus associat a cada tipologia edificatòria...) expliquen aquestes correspondències.

Les disparitats econòmiques, socials i culturals i la distribució diferent d’oportunitats i recursos entre les àrees socioterritorials configuren àmbits residencials que juguen papers diferents en el desenvolupament juvenil. Alguns autors posen de manifest que les característiques demogràfiques i l’origen social dels joves i de les joves condicionen el nivell d’estudis que assoleixen i les posicions que ocupen en el mercat laboral (Alegre, 2005; Miret et al., 2008; Porcel et al., 2009) però l’àmbit residencial, d’acord amb els estudis sobre “efectes de barri”, també juga un rol més o menys important en aquest procés (Brooks-Gunn et al., 1993; Forrest i Kearns, 2001; Garner i Raudenbush, 1991; Gould i Austin, 1997; Green, 2001; Ludwig, Duncan i Ladd, 2000; Lupton, 2003; Ponce, 2006). És a dir, les oportunitats de formació i d’ocupació estan condicionades per la zona de residència i per l’estatus socioeconòmic de la població resident, al mateix temps que condicionen les possibilitats d’escollir la zona de residència i d’ascendir en l’escala socioeconòmica. La majoria dels estudis existents sobre els “efectes de barri” en la població general i en els joves en concret se centren en àmbits del món anglosaxó.

La identificació i l’anàlisi dels efectes de l’àrea residencial en el nivell d’estudis assolits i en la qualitat de les ocupacions del jovent a la RMB, on no es disposa d’altres estudis d’aquest tipus, ha estat l’objectiu principal del present estudi.

Els diferents àmbits residencials de la Regió Metropolitana de Barcelona

La RMB està formada per cinc tipologies socioterritorials. A continuació, seguint, en la majoria del possible, l'evolució temporal de la urbanització i partint del centre de les grans ciutats cap a la perifèria, se sintetitzen aquestes tipologies.

Les zones centríques (nuclis antics, pre-eixamples i eixamples) de sis de les set capitals de l'arc metropolità i d'altres ciutats mitjanes, algunes urbanitzacions luxoses i la zona alta de Barcelona són les *àrees residencials amb predomini de classe mitjana*. A grans trets, la població que hi predomina es caracteritza per tenir estudis superiors i professions amb condicions socioeconòmiques de les més elevades, per residir en pisos mitjans i grans més antics que els de tota la regió metropolitana i en entorns que, segons perceben els seus habitants, tenen una bona localització i disposen de més infraestructures, serveis i equipaments que a la resta de tipologies socioterritorials però pateixen més problemes d'aparcament, congestió de trànsit i contaminació. Els motius per al canvi d'habitatge, entre els habitants que el tenen previst, es refereixen, sobretot, a l'emancipació i la formació d'una parella.

La població amb majors nivells educatius i adquisitius, apostant pels beneficis de la centralitat urbana, ha anat instal·lant-se a les zones centríques i han constituït àrees amb predomini de classe mitjana, però en algunes zones centríques de les ciutats més poblades hi predomina la població envellida. Aquestes són les *àrees residencials envellides*, amb diferents nivells de conservació urbanística, però que es diferencien de les anteriors per la major antiguitat de les seves edificacions i per haver estat objecte de menys renovacions urbanístiques i rehabilitacions. Un exemple d'això és que la proporció de residents d'aquestes àrees que assenyalen com a principal problema del seu habitatge la manca d'ascensor és superior en relació amb el conjunt de la RMB. La coincidència entre l'envelliment dels habitatges i de la població està associada amb l'efecte generacional dels residents d'aquestes zones i amb la menor mobilitat residencial que han protagonitzat en relació amb la població més jove. Les característiques associades a l'envelliment de la població, tals com la major presència de llars unipersonals o sense nucli, habitants amb edats superiors als 60 anys, percepció de pensions i habitatges de lloguer, són els trets sociodemogràfics més propis de les àrees envellides. Respecte a l'entorn, els seus habitants destaquen la inseguretat ciutadana, la manca de tranquil·litat, els problemes de contaminació i trànsit, el fet que "hi ha de tot" i la presència suficient d'equipaments, especialment sociosanitaris.

A les ciutats grans i mitjanes, al voltant de les àrees residencials amb predomini de classe mitjana i de les àrees envellides, s'hi localitzen la resta de tipologies socioterritorials. Les *àrees residencials d'obrers qualificats de famílies nuclears en municipis mitjans i grans* es disposen contigües als nuclis antics o s'ubiquen entre els eixamples i els barris perifèrics. La meitat dels habitatges d'aquestes zones es van construir durant les dècades de 1970 i 1980 i la població que hi resideix es caracteritza per formar part de llars constituïdes per una parella, els components de la qual van néixer durant el *baby boom*, amb fills entre 10 i 29 anys i en les quals els homes són operaris qualificats i presenten taxes d'ocupació i activitat més elevades que al conjunt de la RMB. Els habitatges són predominantment de propietat sense pagaments pendents i de mida mitjana (de 71 a 110 m²) localitzats en entorns que, tot i que "hi ha de tot" i solen ser tranquils, com manifesten els seus residents, hi ha problemes de trànsit i aparcament.

Les *àrees amb predomini de la dispersió urbanística* es presenten en tres classes de zones. Una d'aquestes són les formades per eixamples que en els darrers anys han estat objecte de renovació urbanística i per barris de nova construcció a les perifèries urbanes. Les urbanitzacions disperses i la totalitat dels municipis menys poblats són les dues classes restants. La població que hi resideix es caracteritza, a grans trets, per haver nascut a Catalunya, residir en el municipi des de fa menys de deu anys, disposar i fer un ús quotidià de vehicles privats i presentar taxes d'activitat més elevades que al conjunt de la RMB. Respecte a les característiques dels habitatges i de l'entorn, la majoria d'aquests individus viuen en habitatges dispersos de grans dimensions, confortables i de propietat per compra amb pagaments pendents i en entorns que, segons manifesten, estan mal comunicats i disposen de pocs equipaments públics, però hi ha una gran presència d'espais verds i hi gaudeixen de tranquil·litat i qualitat de vida. L'existència d'aquestes zones resulta de les dinàmiques metropolitanes que s'iniciaren a meitat de la dècada de 1980 i s'intensificaren posteriorment consistents en la mobilitat residencial de la població jove des del centre metropolità a la segona corona i de les ciutats més grans de la segona corona a ciutats mitjanes i petites.

Per últim, una gran part dels barris de les perifèries urbanes que van sorgir com a suburbis entre les dècades de 1940 i 1970 i els nuclis antics degradats constitueixen les *àrees residencials d'obrers/es amb baix nivell formatiu i laboral*. La major presència de població nascuda a la resta d'Espanya, respecte al conjunt de la RMB, ocupada en treballs no qualificats o qualificats de la indústria i la construcció i amb nivells formatius baixos són els trets més distintius de la població d'aquestes

àrees. Aquests residents viuen en pisos de propietat de menor dimensió que a la regió metropolitana i amb major manca d'ascensor, en entorns tranquils, segons manifesten, però amb inseguretat ciutadana i molta immigració.

Efectes de la segregació residencial en el desenvolupament juvenil

L'aplicació de l'anàlisi multinomial ha permès identificar alguns aspectes de la influència de l'àrea socioterritorial de residència en el nivell formatiu assolit i en la qualitat de l'ocupació del jovent.

Pel que fa al nivell d'estudis es destaquen tres variables que presenten diferències interterritorials.

La categoria professional i el nivell d'estudis dels progenitors és l'element més influent en el nivell formatiu assolit pels joves i presenta un comportament similar en gairebé totes les àrees socioterritorials. La probabilitat que els joves assoleixin nivells d'estudis superiors és més alta com més elevat és el nivell educatiu del pare i la mare, però a les àrees residencials amb predomini de classe mitjana aquesta probabilitat s'exacerba. En aquest sentit, com planteja Lupton (2003), el territori no ha de tenir un efecte homogeni en els processos socials, en aquest cas en el desenvolupament juvenil. És a dir, la incidència d'algunes àrees residencials pot ser més intensa que la d'altres.

L'edat i la llengua pròpia dels joves, en segon lloc, mostren un comportament similar a totes les zones excepte a les àrees residencials amb predomini de la dispersió urbanística. En general, la probabilitat d'assolir estudis elevats és major entre els joves de menor edat, però a les àrees amb predomini de la urbanització dispersa s'aprecia una tendència diferent. La probabilitat d'obtenir estudis superiors és més elevada entre el jovent de major edat. En el cas de la llengua, la tendència general és que els joves de llengua estrangera tenen més probabilitat d'assolir, com a màxim, formació obligatòria que els catalanoparlants i els castellanoparlants, entre els quals la probabilitat de disposar d'estudis postobligatoris superiors és més elevada. En canvi, a les àrees amb predomini de la dispersió urbanística, els joves castellanoparlants tenen menys probabilitats d'assolir estudis superiors mentre que els catalanoparlants mantenen el mateix comportament que en altres àrees territorials.

Les dinàmiques de mobilitat residencial a la RMB, consistents en el desplaçament de població jove des dels nuclis urbans i des de Barcelona i la primera corona metropolitana cap a les zones disperses de la segona corona entre mitjan 80 i

principis de la primera dècada del segle XXI, ajuden a comprendre la diferència del comportament de l'edat en la probabilitat d'assolir estudis superiors. La població que va començar a fixar el seu habitatge a finals dels 80 i principis dels 90 a les àrees amb predomini de la urbanització dispersa, ja tenia fills joves de menor edat (16-24 anys) al 2006, mentre que alguns dels que s'hi van instal·lar a finals de la dècada de 1990 i principis de la de 2000 encara eren joves, però de major edat (30-34 anys) al 2006. D'altra banda, la població que ha protagonitzat aquests moviments residencials té nivells culturals heterogenis, també baixos. Per tant, existeix la possibilitat que els fills d'alguns d'ells hagin crescut en entorns familiars amb nivells culturals baixos, sense rebre el suport familiar suficient orientat a l'estudi. L'efecte de la llengua podria estar també relacionat amb aquesta idea, ja que en molts casos el castellà està associat amb nivells culturals baixos. L'heterogeneïtat en la procedència geogràfica i familiar dels residents de les àrees amb predomini de la dispersió urbanística explica aquest fenomen. Aquests joves procedien d'àrees de naturalesa diversa; amb característiques sociodemogràfiques i històriques diferents. Així, en alguns casos, els seus progenitors eren castellanoparlants amb baix nivell formatiu i laboral.

Per tant, el que revela aquesta informació és que les àrees amb predomini de la dispersió urbanística tenen un efecte negatiu en termes educatius en el cas de les noves generacions de joves de procedència sociocultural baixa. Aquest plantejament s'ha d'entendre com una hipòtesi ja que en el marc d'aquest estudi no s'ha pogut verificar a nivell empíric i seria una qüestió que caldria confirmar amb recerques específiques.

D'altra banda, un altre element que explica que els joves de més edat de les àrees amb predomini de la dispersió urbanística tinguin més probabilitat de realitzar estudis superiors que a la resta de tipus d'àrees residencials de la RMB pot tenir a veure amb el seu perfil socioeconòmic. En aquestes àrees els joves emancipats - que en general són els de més edat- presenten unes condicions econòmiques més favorables que a la resta de la RMB. La qual cosa podria indicar que aquest col·lectiu també reuneix un nivell cultural i formatiu elevat.

Per últim, el lloc on resideixen les persones amb les quals es relaciona més freqüentment l'individu influeix en el desenvolupament educatiu amb diferent intensitat segons el tipus d'àrea residencial dels joves. En termes generals, a mesura que el lloc de residència de les persones amb les quals es mantenen les relacions més freqüents és més proper al lloc de residència de l'individu, s'incrementen les probabilitats que el nivell d'estudis que assoleixen sigui més baix.

Aquesta incidència és especialment rellevant a les àrees residencials d'obrers amb baix nivell formatiu i laboral, on, així mateix, l'arrelament social al barri és més fort que en altres àrees residencials de la RMB. Els joves de les àrees d'obrers amb baix nivell formatiu i laboral, segons les dades analitzades en aquest estudi, tenen una relació més assídua amb els veïns que els de la resta d'àrees residencials. La importància de l'entorn residencial també és rellevant a les àrees residencials envellides però, en aquest cas, el pes explicatiu d'aquest factor en relació amb el nivell d'estudis assolit pels joves és menor que en el cas anterior.

L'efecte de l'arrelament social sobre el nivell d'estudis també és destacable en el cas de les àrees residencials amb predomini de la classe mitjana, tot i que la seva repercussió és diferent que en les àrees anteriors. Tanmateix, en comptes d'estar associat només a un nivell formatiu baix, també presenta relació amb la consecució de nivells formatius superiors, i denota un efecte més diversificat. Aquests resultats posen de manifest la importància de l'entorn social en el desenvolupament formatiu dels i de les joves. Tal com sostenen alguns autors, aquesta influència es pot derivar tant del "grup d'iguals" com dels adults.

Respecte a la qualitat de l'ocupació que aconsegueix la població jove, s'ha vist com el territori de residència no constitueix un factor rellevant sobre aquesta qüestió. Aquests resultats sintonitzen, només en part, amb els d'altres estudis realitzats a d'altres contextos espacials (Green, 2001; Gould i Austin, 1997; Wilson, 1987). Aquests estudis conclouen que la qualitat de la formació ve explicada predominantment per factors alternatius al territori, tot i que els factors territorials també són importants. En canvi, en el cas de la regió metropolitana l'efecte de l'àmbit residencial sobre la qualitat de l'ocupació apareix diluït, i queda explicada sobretot per alguns factors sociodemogràfics, com l'edat o el nivell de formació.

5. Referències bibliogràfiques

- Alabart, Anna (2007) "Mobilitat residencial, solidaritat familiar i ciutadania a les regions metropolitanes", *Revista catalana de sociologia*, 22, pp. 23-39
- Alabart, Anna; López Cristina (2007). "Familias, hogares y viviendas en las regiones metropolitanas. El caso de Barcelona", *Cuadernos metrópole*, 17, pp. 81-102
- Alegre, Miquel Àngel (2005) "Educació", a *Secretaria General de Joventut, Informe sobre la joventut al 2005*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Joventut.
- Atkinson, Rowland; Kintrea, Keith (2001). "Disentangling area effects: evidence from deprived and non-deprived neighbourhoods", *Urban Studies*, 38 (12), pp. 2.277-2.298
- Barreiro, Fernando (2002). "Los nuevos vecinos. Metropolización, exclusión social y segregación urbana en las ciudades europeas", *Boletín CF+S*, 34. Disponible a <http://habitat.aq.upm.es/boletin/n34/afbar.html>
- Bauder, Harald (2002). "Neighbourhood effects and cultural exclusion", *Urban Studies*, 39 (1), pp. 85-93
- Borja, Jordi (2005). "Revolución y contrarrevolución en la ciudad global", *Biblio 3W, Revista Bibliográfica de Geografía y Ciencias Sociales*, 10 (578). Disponible a <http://www.ub.es/geocrit/b3w-578.htm>
- Bourdieu, Pierre (1989) *La distinción: criterios y bases sociales del gusto*. Madrid: Taurus.
- Bourdieu, Pierre (1999) *La miseria del mundo*. Madrid: Akal.
- Bourdieu, Pierre; Passeron, Jean-Claude (1977) *La Reproducción: criterios y bases sociales del gusto*. Madrid: Taurus.
- Brooks-Gunn, Jeanne; Duncan, Greg J.; Klebanov, Pamela; Sealander, Naomi (1993). "Do neighborhoods influence child and adolescent development?", *The American Journal of Sociology*, 99 (2), pp. 353-395.
- Carrera, Josep Maria; López, Joan et al. (2006) *Pla Director de Mobilitat de la Regió Metropolitana de Barcelona. Territori, població i localització d'activitats. Escenaris del context territorial i socioeconòmic de la regió metropolitana de Barcelona. Síntesi*. Barcelona: Autoritat del Transport Metropolità.
- Carreras, Josep Maria (2002) "La redistribució de la ciutat al territori de la Regió Metropolitana de Barcelona". *Papers*. Regió Metropolitana de Barcelona, núm. 36.
- Castells, Manuel (1986) *La ciudad y las masas: sociología de los movimientos sociales urbanos*. Madrid: Alianza Editorial.
- Castells, Manuel (1999). *La era de la información: economía, sociedad y cultura*. Madrid: Alianza Editorial

- Castells, Manuel; Borja, Jordi; Benner, Chris; Belil, Mireia (2004). "La ciudad multicultural" a Diputació de Barcelona (ed.) (2004). *Políticas para la interculturalidad*. Lleida: Milenio; Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Domínguez, Màrius; López, Pedro (1996) "La construcció de tipologies: procés i tècniques d'anàlisi de dades", *Papers: Revista de Sociologia*, 48, pp. 31-39.
- Dorling, Danny (2001). "Anecdote is the singular of data" a VV.AA. (2001) "How much does place matter?", *Environment and Planning A*, 33 (8), pp. 1.335-1.369
- Feinstein, Leon; Galindo-Rueda, Fernando; Vignoles, Anna (2003). "The labour market impact of adult education and training: a cohort analysis", Centre for the Economics of Education, 36, London School of Economics and Political Science. Disponible a http://eprints.lse.ac.uk/19470/1/The_Labour_Market_Impact_of_Adult_Education_and_Training_A_cohort_analysis.pdf
- Fernández, Alfonso (2004) "Veinticinco años de política de vivienda en España (1976-2001): una visión panorámica", *ICE: Revista de Economía*, 816, pp. 145-161
- Ferrer, Ferran; Albaigés, Bernat (dir.). (2008). *L'estat de l'educació a Catalunya. Anuari 2006*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Forrest, Ray; Kearns, Ade (2001) "Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood", *Urban Studies*, vol. 38 (12), pp. 2125-2143.
- Garner, Catherine L.; Raudenbush, Stephen W. (1991) "Neighborhood effects on educational attainment", *Sociology of Education*, 64 (4), pp. 251-262
- Generalitat de Catalunya (2010) Mapa d'Equipaments de Catalunya <http://www.gencat.cat/equipaments/cercador/index.htm> [consulta: des. 2010]
- Gómez, Carmen (coord.) (2009). *Informe de la inclusió social a Espanya 2008*. Barcelona: Fundació Caixa Catalunya.
- Goñi, Bernat (2008) "Identificación, localización y caracterización de las secciones censales desfavorecidas de la Región Metropolitana de Barcelona", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 12 (272). Disponible a <http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-272.htm>
- Gould, Ingrid; Austin, Margery (1997). "Does Neighborhood matter? Assessing recent evidence", *Housing Policy Debate*, 8 (4), pp. 833-866
- Green, Anne E. (2001). "Unemployment, nonemployment, and labour-market disadvantage" a VV.AA. (2001) "How much does place matter?", *Environment and Planning A*, 33 (8), pp. 1.335-1.369
- Harnqvist, Kjell (1978). *Demande individuelle d'éducation: rapport analytique*. Paris: OCDE.
- Harvey, David (1977). *Urbanismo y desigualdad social*. Madrid: Siglo XXI de España

- Harvey, David (1997). "Las ciudades fragmentadas" Reportatge. Pàgina 12. 23-3-97
- Hosmer, David; Lemeshow, Stanley (1989) *Applied Logistic Regression*. New York: John Wiley & Sons.
- Institut d'Estudis Territorials; Secretaria per a la Planificació Territorial, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya (2009) *Pla territorial metropolità de Barcelona. Memòria general. Part I*. Barcelona: Secretaria per a la Planificació Territorial.
- Katzman, Rubén (2001) "Seducidos y abandonados: el aislamiento social de los pobres urbanos", *Revista de la CEPAL*, 75
Disponible a <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/6/19326/Katzman.pdf>
- Lefebvre, Henri (1978) [1968] *El derecho a la ciudad*. Barcelona: Península.
- López, Joan (2007) "Components del creixement demogràfic dels municipis metropolitans en el període 2000-2006", *Document de Treball de l'Institut d'Estudis Territorials*, 30
- López, Pedro (1996) "La construcción de tipologías: metodología de análisis", *Papers: Revista de Sociologia*, 48, pp. 9-29
- López, Pedro (2008) "La construcción de la muestra", *Metodologies i recerques*, 1, pp. 17-38.
- Lozares, Carlos; López, Pedro (2000) *Anàlisi multivariable de dades estadístiques*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Ludwig, Jens; Duncan, Greg; Ladd, Helen (2000). "The effects of MTO on Baltimore children's educational outcomes", *Poverty Research News*, 5 (1), pp. 13-16
- Lupton, Ruth (2003) "Neighbourhood effects: can we measure them and does it matter?", workpaper 73, Centre for the Analysis of Social Exclusion, London School Economics.
- MacLeod, Gordon (2002). "From urban entrepreneurialism to a "revanchist city"? on the spatial injustices of Glasgow's renaissance, *Antipode*, 34 (3), pp. 602-624
- McCulloch, Andrew (2001). "Ward-level deprivation and individual social and economic outcomes in the British Household Panel Study", 33 (4), pp. 667-684
- McKenzie, Roderick (1927) "The Concept of Dominance and World-Organization", *The American Journal of Sociology*, 33 (1), pp. 28-42
- McKenzie, Roderick (1984) [1925] "The Ecological Approach to the Study of the Human Community" a Park, Robert E.; Burgess, Ernest (coords.) *The City*. Chicago: The Chicago University Press.
- Miret, Pau; Salvadó, Antoni; Serracant, Pau; Soler, Roger (2008). *Enquesta a la joventut de Catalunya, 2007. Una anàlisi de les transicions educatives, laborals,*

- domiciliars i familiars*. Barcelona: Secretaria de Joventut, Departament d'Acció Social i Ciutadania, Generalitat de Catalunya.
- Mitchell, Don (1991). "The annihilation of space by law: the roots and implications of antihomeless laws in the United States", *Antipode*, 29 (3), pp. 303-335
- Mitchell, Richard (2001). "Multilevel modeling might not be answer" a VV.AA. (2001) "How much does place matter?", *Environment and Planning A*, 33 (8), pp. 1.335-1.369
- Montaner, Josep Maria (2006). "Vulnerabilidades urbanas: separar, olvidar, deshabitar" a Nogué, Joan; Romero, Joan (2006). *Las otras geografías*. Valencia: Tirant lo Blanch
- Musterd, Sako; Ostendorf, Wim (2002). *Urban segregation and the welfare state. Inequality and exclusion in Western Cities*. Londres: Routledge.
- Nel·lo, Oriol (2001) *Ciutat de ciutats*. Barcelona: Empúries.
- Nel·lo, Oriol (2002) "Dinàmiques urbanes, activitats emergents i polítiques públiques a la Regió Metropolitana de Barcelona", *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 36, pp. 105-114
- Nel·lo, Oriol (dir.) (2009) *La llei de barris, una aposta col·lectiva per la cohesió social*. Barcelona: Departament de Política Territorial i Obres Públiques.
- Nel·lo, Oriol (2010) "Les dinàmiques territorials a la Regió Metropolitana de Barcelona (1985 - 2006). Hipòtesis interpretatives", *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 51, pp. 16-27
- Park, Robert E. (1936) "Human Ecology", *American Journal of Sociology*, 62 (1), pp. 1-15
- Park, Robert E.; Burgess, Ernest (coords.) (1984) [1925] *The City*. Chicago: The Chicago University Press.
- Ponce, Juli (2006). "Ciudad, segregación urbana y segregación escolar. Las relaciones entre el Derecho urbanístico, el derecho a la vivienda, el derecho a la educación y las políticas públicas urbanas". Document presentat al III Congreso Anual sobre Fracaso Escolar. Palma de Mallorca, 2006. Disponible a <http://www.fracasoescolar.com/conclusions2006/jponce.pdf>
- Porcel, Sergio; Gumà, Jordi; Clapés, Jaume (2009) *Condicions de vida i hàbits de la població jove de la província de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Porcel, Sergio; Domene, Elena; Fernández, Marta; Navarro, Lara (et al.) (2010). *Les noves preferències formatives postobligatòries: itinerari professional vs itinerari universitari*. Barcelona: Centre d'Estudis d'Opinió, Generalitat de Catalunya.
- Pujadas, Isabel (2009). "Movilidad residencial y expansión urbana en la Región Metropolitana de Barcelona, 1982 - 2005", *Scripta Nova. Revista electrónica de*

- geografía y ciencias sociales*, 13 (290). Disponible a <http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-290.htm>
- Rodríguez, Jorge (2001). "Segregación residencial socioeconómica: ¿Qué es?, ¿Cómo se mide?, ¿Qué está pasando?, ¿Importa?", *Población y Desarrollo*, 16
- Roitman, Sonia (2003). "Barrios cerrados y segregación social urbana", *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 7 (146). Disponible a [http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(118\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(118).htm)
- Sibley, David (1995). *Geographies of exclusion*. Londres; Nova York: Routledge
- Smith, Neil (1996). *The new urban frontier: gentrification and the revanchist city*. Londres; Nova York: Routledge.
- Subirats, Joan (dir.) Fernández, Marta; Gallego, Aina; Giménez, Laura; Jaumandreu, Gemma; Obradors, Anna (2004a) *Perfiles d'exclusió social urbana a Catalunya. Una aproximació qualitativa*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.
- Subirats, Joan (dir.) Riba, Clara; Giménez, Laura; Obradors, Anna; Giménez, Maria; Queralt, Dídac; Bottos, Patricio; Rapoport, Ana (2004b) *Pobresa i exclusió social: Una anàlisi de la realitat espanyola i europea*. Barcelona: Fundació la Caixa.
- Subirats, Joan (2006). ¿Es el territorio urbano una variable significativa en los procesos de exclusión e inclusión social? A X Congrés Internacional del CLAD sobre la reforma de l'Estat i de l'Administració Pública. Santiago, Chile, 18-21 d'octubre de 2005
- Valdés, Estela (2007). "Fragmentación y segregación urbana: aportes teóricos para el análisis de casos en la ciudad de Córdoba", *Revista Digital Alfilo*, 18. Disponible a <http://www.ffyh.unc.edu.ar/alfilo/alfilo-18/pdf/valdes.pdf>
- Wacquant, Loïc (2001). *Parias urbanos. Marginalidad en la ciudad a comienzos del milenio*. Buenos Aires: Editorial Manantial.
- Walton, John (1981) "The new urban sociology", *International Social Science Journal*, 33, pp. 374-390
- Wilson, William Julius (1987). *The Truly disadvantaged: the inner public, the underclass, and public policy*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Wirth, Louis (1927) "The Ghetto", *The American Journal of Sociology*, 33 (1), pp. 57-71
- Zukin, Sharon (1980) "A decade of the new urban sociology", *Theory & Society*, 9, pp. 575-601

